

B
BIBLIOTECA POLIROM

Elif Shafak

Autoarea bestsellerului internațional *Bastarda Istanbulului*

Cele patruzeci
de legi ale iubirii

POLIROM

„Cu mesajul ei actual, provocator, *Cele patruzeci de legi ale iubirii* merită să fie un fenomen editorial universal.”

The Independent (U.K.)

„O carte captivantă și înțeleaptă, *Cele patruzeci de legi ale iubirii* este povestea unei întâlniri iscate de destin, a unei tovarășii spirituale și a unei tragice despărțiri. Elif Shafak preia fapte din biografia lui Rumi și a lui Shams, dervișul rătăcitor, și îi readuce pe amândoi la viață cu talentul unei mari povestitoare.”

The Associated Press

„Trecutul și prezentul fac front comun apărând pasiunea, într-un roman superb, senzual, debordant.”

The Times (U.K.)

„Cea mai citită scriitoare contemporană de origine turcă, Elif Shafak este o bravă campioană a cosmopolitismului, o feministă sofisticată și o romancieră ambițioasă, care împletește în ficțiunea ei realist-magică importante idei actuale. Noul ei roman reprezintă, în parte, un efort de a imagina trecutul islamic în consonanță cu valorile contemporane.”

The New Republic

„Elif Shafak jonglează cu personaje din vremuri îndepărtate, o americană a epocii moderne și un poet din secolul XIII, amândoi propunând o temă universală: lupta dintre rațiune și pasiune. Lăsându-se prinsă într-o poveste uluitoare, eroina ei va alege, fără să privească înapoi, pasiunea.”

More Magazine

ISBN 978-973-46-2135-4

9 789734 621354

www.polirom.ro

POLIROM

Colecția **BIBLIOTECA POLIROM** este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Elif Shafak, *The Forty Rules of Love*

Copyright © Elif Shafak, 2010

All rights reserved

© 2011 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6. bl. B3A, sc. 1, et. 1,

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României :

SHAFAK, ELIF

Cele patruzeci de legi ale iubirii / Elif Shafak ; trad. și note de Ada Tanasă. – Iași : Polirom, 2011

ISBN 978-973-46-2135-4

I. Tanasă, Ada (trad.)

821.512.161-31=135.1

821.111(73)-31=135.1

Printed in ROMANIA

Elif Shafak

Cele patruzeci
de legi ale iubirii

Traducere din limba engleză și note
de Ada Tanasă

POLIROM
2011

Scriitoare de origine turcă, **Elif Shafak**, s-a născut în Franța, la Strasbourg, în 1971. Și-a petrecut copilăria și adolescența în Spania, după care a revenit în Turcia, împreună cu familia sa. În prezent este profesor la Departamentul de Studii despre Orientul Apropiat al Universității din Arizona. A debutat în literatură în 1994, cu povestirea *Kem Gözler Anadolu*, însă a obținut succesul și recunoașterea publicului turc cu primul său roman, *Sufiștii*, publicat în 1997. Cel de-al doilea roman, *Oglinzile orașului*, publicat în 1999 și distins în 2000 cu premiul Uniunii Scriitorilor Turci, a impus-o definitiv în literatura turcă. Aceștia i-au urmat *Privirea* (2000) și *Palatul Păduchilor* (2002). Elif Shafak a publicat și două romane în limba engleză, *Sfântul nebuniilor incipiente* (2004 ; Polirom, 2009) și *Bastarda Istanbulului* (2006 ; Polirom, 2007). Cărțile ei, traduse în numeroase limbi, se bucură de un succes considerabil, iar presa internațională vede în ea un rival promițător al marelui scriitor turc Orhan Pamuk.

În ultimul său roman, *Cele patruzeci de legi ale iubirii* (2010), Elif Shafak întretese cu iscusința unui artizan de covoare turcești firele a două povești pe cât de îndepărtate în timp, pe atât de captivante, creând un model ale cărui detalii bogate se contopesc într-un întreg de o armonie desăvârșită. Viața searbădă a Ellei Rubinstein – o mamă casnică și o soție nefericită din suburbiile Bostonului zilelor noastre – se schimbă din temelii când, la aproape patruzeci de ani, se angajează la o agenție literară și i se cere să scrie un referat despre romanul unui autor necunoscut. Astfel descoperă povestea fascinantei legături spirituale dintre faimosul poet persan Rumi și dervișul sufit Shams din Tabriz, și forța eliberatoare, modelatoare a iubirii care a schimbat destinele celor doi prieteni și care îl va schimba curând și pe al ei: între Ella și Aziz Zahara, autorul romanului, începe un schimb epistolar, apoi se înfiripă o minunată poveste de dragoste. O apologie a iubirii, privită în multiplele sale ipostaze, romanul *Cele patruzeci de legi ale iubirii* punctează cu subtilitate diferențele dintre religie și spiritualitate, dintre datorie și iubire.

Lui Zahir și Zeldei

*Copil fiind, îl vedeam pe Dumnezeu,
Vedeam îngeri ;
Deslușeam tainele lumilor de deasupra și de dedesubt.
Socoteam că toți oamenii vedeau la fel. În cele din
urmă, mi-am dat seama că ei erau orbi...*

Shams din Tabriz

Prolog

Binișor, ții între degete o piatră și o arunci în apa curgătoare. Efectul s-ar putea să nu fie ușor de deslușit. O mică încrețitură unde piatra străpunge luciul apei și apoi un clipocit înăbușit de vuietul râului din jur. Atâta tot.

Aruncă o piatră în lac. Efectul va fi nu doar mai vizibil, va fi de asemenea mult mai durabil. Piatra va tulbura apele liniștite. În locul în care va atinge apa se va forma un cerc și, într-o clipită, cercul acela va da naștere altuia și apoi altuia. Curând undele stârnite de căderea pietrei se vor întinde până se vor face simțite pe întreaga oglindă a apei. Abia când vor ajunge la maluri cercurile se vor opri și se vor stinge.

Dacă o piatră cade într-un râu, râul o va lua ca pe o tulburare oarecare în curgerea sa deja năvalnică. Nimic neobișnuit. Nimic de neînvinș.

Dacă o piatră cade însă într-un lac, lacul nu va mai fi niciodată același.

Vreme de patruzeci de ani, viața Ellei Rubinstein fusese ca o apă stătătoare – un șir previzibil de obiceiuri, nevoi și preferințe. Deși era o viață monotonă și obișnuită în multe privințe, ea n-o găsea deloc plictisitoare. În ultimii douăzeci de ani, orice dorință pe care o avea, orice persoană cu care se împrietenea, orice hotărâre pe care o lua treceau prin filtrul căsniciei sale. Soțul ei, David, era un dentist de succes, care lucra din greu și câștiga o grămadă de bani. Știuse întotdeauna că legătura dintre ei nu era una foarte profundă, dar stabilirea unei legături emoționale nu trebuia să figureze neapărat pe lista de priorități a unui cuplu căsătorit, se gândea ea, mai ales în cazul unui bărbat și al unei femei care erau căsătoriți de atâta vreme. Existau lucruri mai importante decât pasiunea și iubirea într-o căsnicie, de pildă înțelegerea, afecțiunea, compasiunea și actul cel mai dumnezeiesc pe care îl putea împlini un om – iertarea. Iubirea venea după toate astea. Mă

rog, dacă nu trăiai cumva în romane sau filme de dragoste, cu protagoniști impozanți și iubirile lor de legendă.

Pentru Ella, în capul listei de priorități se aflau copiii. Aveau o fiică frumoasă la facultate, Jeannette, și doi gemeni de vârsta adolescenței, fată și băiat, pe nume Orly și Avi. De asemenea, aveau un golden retriever de doisprezece ani, Spirit, care fusese însoțitorul Ellei în plimbările de dimineață și cel mai vesel tovarăș al ei încă de pe vremea când era doar un cățeluș. Acum era bătrân, gras, cu desăvârșire surd și aproape orb; i se cam apropia ceasul, însă Ellei îi plăcea să creadă că avea să trăiască o veșnicie. Dar, din nou, așa era ea. N-ar fi privit niciodată moartea în față, indiferent dacă era vorba de un obicei, o simplă etapă sau o căsnicie, nici măcar când sfârșitul stătea dinaintea ei, limpede și inevitabil.

Soții Rubinstein locuiau în Northampton, statul Massachusetts, într-o casă victoriană spațioasă, care, deși avea nevoie de ceva reparații, era încă splendidă, cu cinci dormitoare, trei băi, parchet lucios din lemn de esență tare, un garaj cu trei locuri, uși franțuzești și, mai presus de toate, un jacuzzi în aer liber. Aveau asigurări de viață, asigurări pentru mașini, planuri de pensie, planuri de economii pentru facultate, conturi bancare comune și, pe lângă casa în care locuiau, două apartamente impunătoare: unul în Boston, iar celălalt în Rhode Island. Ea și David munciseră din greu pentru toate acestea. O casă mare, plină de copii, mobila elegantă și mirosul îmbietor de plăcinte abia scoase din cuptor s-ar putea să le pară un clișeu anumitor oameni, dar pentru ei erau imaginea vieții ideale. Își clădiseră căsnicia în jurul acestei viziuni împărtășite și își împliniseră cele mai multe dintre visuri, dacă nu chiar pe toate.

Ultima oară de Ziua Sfântului Valentin, soțul ei îi dăruise un pandantiv în formă de inimă, din diamant, alături de o felicitare pe care scria:

Dragei mele Ella,

O femeie cu un stil de viață liniștit, o inimă generoasă și o răbdare de sfântă. Îți mulțumesc pentru că mă accepți așa cum sunt. Îți mulțumesc pentru că ești soția mea.

Al tău,
David

Ella nu-i mărturisise niciodată lucrul ăsta lui David, însă citind felicitarea, avusese senzația că citea un necrolog. *Asta*

vor scrie despre mine când voi muri, îi trecuse prin minte. Și dacă ar fi fost sinceri, ar fi putut adăuga următoarele :

Clădindu-și întreaga viață în jurul soțului și copiilor, Ella ducea lipsa oricăror tehnici de supraviețuire care s-o ajute să facă față de una singură greutăților vieții. Nu era genul care să arunce prudența pe fereastră. Până și schimbarea mărcii de cafea zilnică era pentru ea un efort major.

Tocmai de aceea nimeni, nici măcar Ella, n-a izbutit să explice în vreun fel ce se întâmplase când a intentat divorț, în toamna lui 2008, după douăzeci de ani de căsnicie.

Dar un motiv exista : iubirea.

Nu locuiau în același oraș. Nici măcar pe același continent. Și erau nu numai la mii de kilometri depărtare, ci la fel de diferiți precum ziua de noapte. Stilurile lor de viață erau atât de deosebite, încât ar fi părut cu neputință să-și suporte unul altuia prezența, darămite să se îndrăgostească. Dar s-a întâmplat. Și încă repede, de fapt, atât de repede, încât Ella nici n-a apucat să-și dea seama ce se petrecea și să se apere, dacă te poți apăra în fața iubirii.

Iubirea a cuprins-o pe Ella la fel de brusc și de neașteptat ca și când o piatră ar fi fost aruncată din senin în iazul liniștit al vieții ei.

Ella

Northampton, 17 mai, 2008

Bătând din aripi, păsările cântau afară, la fereastra bucătăriei sale, în ziua aceea înmiresmată de primăvară. Mai târziu, Ella a revăzut scena în minte de atâtea ori, încât mai degrabă decât un fragment din trecut, i se părea un moment neîntrerupt, care se desfășura încă undeva în univers.

Stăteau în jurul mesei, luând un prânz târziu în familie, într-o sâmbătă după-amiază. Soțul ei își umplea farfuria cu copane de pui fripte, mâncarea lui preferată. Avi se juca cu furculița și cuțitul folosindu-le în chip de bețe de tobă, în timp ce sora lui geamănă, Orly, încerca să calculeze câte guri din fiecare fel putea să mănânce, fără să-și distrugă dieta de 650 de calorii pe zi. Jeannette, care era studentă în primul an la colegiul Mount Holyoke din apropiere, întindea dusă pe gânduri crema de brânză pe încă o felie de pâine. La masă se afla și mătușa Esther, care trecuse să le aducă una dintre faimoasele ei prăjituri marmorate și apoi rămăsese la prânz. Ella avea o mulțime de treburi de făcut după aceea, dar nu era încă gata să se ridice de la masă. În ultima vreme nu aveau parte de prea multe mese în familie și vedea în asta o ocazie minunată ca toată lumea să reînnoade legăturile.

— Esther, ți-a dat Ella vestea cea bună? întrebă dintr-odată David. Și-a găsit o slujbă grozavă.

Deși avea o diplomă în limba engleză și pasiunea ei era literatura, Ella nu făcuse mare lucru în domeniu după terminarea facultății, în afară de-a redacta mici articole pentru reviste destinate femeilor, de-a frecventa câteva cluburi de lectură și de-a scrie ocazional recenzii de carte pentru câteva ziare locale. Asta era tot. Într-o vreme visase să devină un critic de carte renumit, dar apoi a acceptat faptul că viața o purtase în altă parte, preschimbând-o într-o gospodină sârguincioasă, cu trei copii de crescut și nesfârșite responsabilități domestice.

Nu că s-ar fi plâns. Faptul de-a fi mamă, soție, stăpână de câine și gospodină o ținea destul de ocupată. Nu trebuia să-și mai câștige și pâinea pe lângă toate astea. Deși nici una din prietenele ei feministe de la Smith College nu-i aproba alegerea, era mulțumită să fie o mamă casnică și recunoscătoare că ea și soțul ei și-o puteau permite. Pe deasupra, nu renunțase niciodată la pasiunea pentru cărți și se socotea încă o cititoare împătimită.

Cu câțiva ani în urmă lucrurile începuseră să se schimbe. Copiii creșteau și îi dădeau clar de înțeles că nu mai aveau atâta nevoie de ea ca înainte. Dându-și seama că avea prea mult timp liber și pe nimeni cu care să și-l petreacă, Ella se gândise cum ar fi să-și ia o slujbă. David o încurajase, însă cu toate că vorbeau mereu despre asta, ea profita rareori de oportunitățile care i se iveau, iar atunci când o făcea, posibilități angajatori căutau întotdeauna pe cineva mai tânăr sau cu mai multă experiență. De teamă să nu fie respinsă iar și iar, lăsase pur și simplu subiectul baltă.

Totuși, în luna mai 2008, obstacolul care o împiedicase să-și găsească o slujbă în toți anii aceștia dispăruse pe neașteptate. Cu două săptămâni înainte de cea de-a patruzecoa aniversare, s-a trezit lucrând pentru o agenție literară cu sediul în Boston. Soțul ei îi găsise slujba prin unul dintre clienții lui – sau poate prin una dintre amantele lui.

— O, nu-i mare lucru, se grăbi acum Ella să explice. Nu fac decât să citesc, cu jumătate de normă, pentru o agenție literară.

Însă David era hotărât să n-o lase să-și disprețuiască slujba cea nouă.

— Haide, spune-le că e vorba de o agenție literară renumită, o îndemnă cu un ghiont, iar când ea refuză să-i facă pe plac, își aprobă cu însuflețire propriile cuvinte. E un loc faimos, Esther. Ar trebui să-i vezi pe ceilalți asistenți! Fete și băieți abia ieșiți de pe băncile celor mai bune facultăți. Ella e singura care se întoarce la muncă după ce-a fost casnică ani de zile. Ei, nu-i așa că e o figură?

Ella se întreba dacă, în adâncul sufletului, soțul ei nu se simțea vinovat că o ținuse departe de o carieră sau că o înșela – acestea fiind singurele două explicații care îi treceau prin minte pentru faptul că acum deborda de entuziasm.

Zâmbind încă, David își încheie discursul:

— Asta numesc eu *chutzpah*¹. Suntem cu toții mândri de ea.

— E o binecuvântare. A fost întotdeauna, zise mătușa Esther pe un ton atât de sentimental, de parcă Ella ar fi plecat de la masă și ar fi dispărut pe vecie.

Toți o priviră drăgăstos. Chiar și Avi se abținu de la orice remarcă cinică, iar lui Orly păru să-i pese pentru prima oară de altceva decât de înfățișarea ei. Ella se sili să aprecieze acest moment de bunăvoință, însă se simțea cuprinsă de o oboseală copleșitoare, cum nu mai încercase vreodată până atunci. Se rugă în taină să schimbe cineva subiectul.

Jeannette, fiica ei cea mare, trebuie să-i fi auzit rugăciunea, căci se amestecă dintr-odată în discuție :

— Și eu am o veste bună.

Toate capetele se întoarseră către ea, cu fețele luminate de așteptare.

— Eu și Scott ne-am hotărât să ne căsătorim, anunță Jeannette. O, știu ce-o să spuneți! Că nici n-am terminat încă facultatea și toate celelalte, dar trebuie să înțelegeți că amândoi ne simțim pregătiți pentru următoarea mare mutare.

O tăcere stânjenită se așternuse peste masa din bucătărie, pe măsură ce căldura care îi învăluisese cu o clipă în urmă se risipea. Orly și Avi schimbară niște priviri inexpressive, iar mătușa Esther îngheță cu mâna încleștată pe paharul cu suc de mere. David puse furculița jos ca și când i-ar fi pierit pofta de mâncare și se uită printre pleoape la Jeannette, cu ochii lui căprui, încrețiți de riduri adânci la colțuri. I se făcuse gura pungă, de parcă tocmai înghițise niște oțet.

— Grozav! Mă așteptam să-mi împărtășiți bucuria și în schimb am parte de tratamentul ăsta rece, se plânse Jeannette.

— Tocmai ai spus că te măriți, observă David ca și cum Jeannette n-ar fi știut ce spusese și avea nevoie să fie informată.

— Tată, știu că ți se pare puțin cam în pripă, dar Scott m-a cerut zilele trecute și am acceptat deja.

— De ce? întrebă Ella.

După felul în care o privi Jeannette, socoti Ella, nu era genul de întrebare la care se așteptase fiica ei. Ar fi preferat să fie întrebată „Când?” sau „Cum?”. Oricare dintre cele două cazuri ar fi însemnat că putea să se apuce să-și cumpere rochia

1. Cuvânt de origine ebraică, popularizat în engleza modernă prin intermediul literaturii și cinematografeiei, având sensul de „curaj”.

de mireasă. Întrebarea „De ce?” era cu totul altă mâncare de pește și o prinsese complet nepregătită.

— Pentru că îl iubesc, cred, răspunse Jeannette pe un ton ușor condescendent.

— Draga mea, ce voiam să te întreb era : de ce atâta grabă ? stăruî Ella. Ești însărcinată sau ceva de genul ăsta ?

Mătușa Esther se trăgea de păr cu o față posomorâtă, pe care se citea suferința. Scoase o tabletă de Antacid din buzunar și se apucă s-o crânțane.

— O să fiu unchi, zise Avi chicotind.

Ella luă mâna lui Jeannette și i-o strânse ușor.

— Poți să ne spui întotdeauna adevărul. Știi asta, nu-i așa ? O să fim alături de tine orice s-ar întâmpla.

— Mamă, vrei să încetezi, te rog, cu asta ? o repezi Jeannette retrăgându-și mâna. Nu e vorba de nici o sarcină. Mă faci să mă simt stânjenită.

— Încercam doar să te ajut, răspunse Ella calm, deși calmul era o stare care se dovedea din ce în ce mai greu de atins în ultima vreme.

— Să mă insulti, vrei să spui. Se pare că singurul chip în care ne poți vedea pe mine și pe Scott căsătorindu-ne e dacă sunt cu burta la gură ! Ți-a trecut vreodată prin cap că aș putea, chiar aș putea, să vreau să mă căsătoresc cu tipul ăsta pentru că-l iubesc ? Ieșim deja împreună de opt luni.

Asta stârni batjocura Ellei.

— Mda, de parcă ți-ai putea da seama de firea unui bărbat în opt luni ! Tatăl tău și cu mine suntem căsătoriți de aproape douăzeci de ani și nici măcar noi nu putem pretinde că știm totul unul despre celălalt. Opt luni nu înseamnă nimic într-o relație !

— Lui Dumnezeu i-au trebuit doar șase zile ca să creeze întregul univers, zise Avi radiind, însă privirile reci aruncate de toți cei de la masă îl reduseră din nou la tăcere.

Simțind tensiunea crescândă, David, cu privirea ațintită la fiica lui cea mare și fruntea brăzdată de gânduri, interveni :

— Draga mea, să ieșiți împreună e una, iar căsătoria cu totul alta — asta încearcă mama ta să spună.

— Dar, tată, credeai că o să ieșim împreună la nesfârșit ? întrebă Jeannette.

Trăgând adânc aer în piept, Ella zise :

— Ca să fiu absolut sinceră, ne așteptam să găsești pe cineva mai bun. Ești prea tânără ca să te implici într-o relație serioasă.

— Știi ce cred eu, mamă? răspuse Jeannette cu un glas atât de hotărât, încât părea de nerecunoscut. Cred că îți proiectezi propriile temeri asupra mea. Însă numai fiindcă tu te-ai măritat atât de tânără și ai făcut un copil când erai de vârsta mea nu înseamnă că eu am să fac aceeași greșeală.

Ella se înroși de parcă ar fi fost palmuită. Dintr-un cotlon al minții ei se ivi dintr-odată amintirea sarcinii dificile care dusesese la nașterea prematură a lui Jeannette. Cât fusese bebeluș și apoi copil de-o șchioapă, fiica ei storsese toată energia din ea, motiv pentru care a așteptat alți șase ani înainte de-a rămâne din nou însărcinată.

— Iubito, ne-am bucurat pentru tine când ai început să ieși cu Scott, spuse David prudent, încercând o altă strategie. E un tip de treabă. Dar cine știe cum o să gândești când o să termini facultatea? Lucrurile s-ar putea să fie diferite atunci.

Jeannette încuviință ușor din cap, gest care exprima ceva mai mult decât o falsă acceptare. Apoi zise:

— E din cauză că Scott nu este evreu?

David dădu ochii peste cap, nevenindu-i să creadă. Se mândrise întotdeauna că era un tată cultivat și lipsit de prejudecăți, evitând acasă remarcile negative despre rasă, religie sau sex.

Totuși Jeannette părea neînduplecată. Întorcându-se spre maică-sa, o întrebă:

— Poți să mă privești în ochi și să-mi spui că ai avea în continuare aceleași obiecții dacă Scott ar fi un tânăr evreu și s-ar numi Aaron?

Glasul lui Jeannette mustea de amărăciune și sarcasm, iar Ella se temea că acestea căpătaseră amploare în sufletul fiicei sale.

— Iubita mea, o să fiu absolut sinceră cu tine, chiar dacă s-ar putea să nu-ți placă. Știu cât de minunat e să fii tânăr și îndrăgostit. Crede-mă, știu foarte bine. Dar să te căsătorești cu cineva dintr-un mediu diferit e un risc uriaș. Ca părinți, vrem să ne asigurăm că faci alegerea corectă.

— Și de unde știți că alegerea voastră corectă e într-adevăr alegerea corectă pentru mine?

Întrebarea o descumpăni puțin pe Ella. Oftă și își masă fruntea de parcă ar fi fost în pragul unei migrene.

— Îl iubesc, mamă. Lucrul ăsta înseamnă ceva pentru tine? Îți mai amintești măcar cuvântul? Îmi face inima să bată mai repede. Nu pot trăi fără el.

Ella se auzi chicotind. Nu voia să ia în râs sentimentele ficei sale, chiar deloc, dar probabil că tocmai așa suna chicotitul ei înfundat. Din motive necunoscute, se simțea foarte neliniștită. Mai avusese certuri cu Jeannette și înainte, cu sutele chiar, însă astăzi i se părea că e vorba de o altfel de ceartă, mult mai cuprinzătoare.

— Mamă, tu n-ai fost niciodată îndrăgostită? ripostă Jeannette cu o undă de dispreț în glas.

— Of, mai scutește-mă! Vrei să încetezi să visezi cu ochii deschiși și să te trezești la realitate? Ești așa de... — Ella aruncă o privire spre fereastră, căutând un cuvânt mai dramatic, până când în cele din urmă îi veni în minte — ...romantică!

— Ce-i așa de rău în a fi romantic? întrebă Jeannette, pă-rând jignită.

Într-adevăr, ce era așa de rău în a fi romantic? se întrebă Ella. De când o deranja atât de tare romantismul? Incapabilă să răspundă la întrebarea care-i stăruia într-un cotlon al minții, continuă totuși.

— Haide, draga mea, în ce secol trăiești? Bagă-ți bine în cap, femeile nu se căsătoresc cu bărbații de care se îndrăgostesc. Când sunt la înghesuială, aleg un tip care să fie un tată bun și un soț de încredere. Iubirea e doar un sentiment îndușător care întotdeauna se ivește și dispare rapid.

Când termină de vorbit, Ella se întoarse spre soțul ei. David își împreunase mâinile în față, atât de încet încât parcă le-ar fi mișcat pe sub apă, și se uita la ea ca și cum n-ar mai fi văzut-o niciodată.

— Știu de ce faci asta, zise Jeannette. Mă invidiezi pentru fericirea și tinerețea mea. Vrei să faci din mine o gospodină nefericită. Vrei să fiu ca tine, mamă.

Ella încercă o senzație ciudată de greutate în golul stomacului, de parcă ar fi avut înăuntru o piatră uriașă. Era oare o gospodină nefericită? O mamă între două vârste prinsă în capcana unei căsnicii eșuate? Iar soțul ei la fel? Dar prietenii și vecinii? Dintr-odată avu sentimentul că toată lumea din jurul ei o compătimea în secret, și această bănuială era atât de puternică, încât i se tăie respirația.

— Ar trebui să-i ceri scuze mamei tale, spuse David întorcându-se spre Jeannette cu o față încruntată.

— E în regulă. Nu aștept nici un fel de scuze, zise Ella abătută.

Jeannette îi aruncă maică-sii o căutătură batjocoritoare. Brusc, își împinse scaunul în spate, aruncă șervetul deoparte și ieși din bucătărie. După un minut, Orly și Avi îi călcău în tăcere pe urme, fie într-un act neobișnuit de solidaritate cu sora lor mai mare, fie fiindcă se săturaseră de discuția asta pentru oameni mari. Mătușa Esther plecă și ea îndată, băiguind o scuză jalnică în timp ce își crânțănea vartos ultima tabletă de Antacid.

David și Ella rămăseră la masă, cu un aer apăsător de stânjeneală plutind între ei. Pe Ella o durea că trebuia să înfrunte acest gol, care – știau bine amândoi – nu avea nimic de-a face cu Jeannette sau cu oricare dintre copiii lor.

David apucă furculița pe care o lăsase deoparte și o cercetă o vreme.

— Deci să trag concluzia că nu te-ai căsătorit cu bărbatul pe care îl iubeai?

— O, te rog, nu asta am vrut să spun.

— Atunci ce-ai vrut să spui? întrebă David, vorbind încă cu furculița. Am crezut că mă iubeai când te-ai măritat cu mine.

— Chiar te iubeam, răspuse Ella, însă nu se putu abține să adauge: atunci.

— Deci, când ai încetat să mă iubești? întrebă David fără nici o expresie.

Ella se uită uluită la soțul ei, ca o femeie care nu-și mai văzuse niciodată chipul și care se privea pentru prima oară în oglindă. Oare încetase să-l iubească? Era o întrebare pe care nu și-o mai pusese până atunci. Ar fi vrut să răspundă, însă îi lipsea nu atât voința, cât cuvintele. În adâncul sufletului știa că trebuiau să-și facă griji pentru ei, nu pentru copii. În schimb, făceau ceea ce se pricepeau amândoi mai bine: lăsau zilele să treacă, rutina să preia controlul și timpul să se scurgă cu inevitabila lui lentoare.

Izbucni în plâns, incapabilă să stăvilească tristețea necontenită care, fără să-și dea seama, devenise o parte din persoana ei. David întoarse fața chinuită în altă parte. Știau amândoi că ura s-o vadă plângând la fel de mult pe cât ura ea să plângă dinaintea lui. Din fericire, chiar atunci sună telefonul, salvându-i.

David răspuse.

— Bună ziua... da, este. Numai puțin, te rog.

Ella își veni în fire și vorbi tare, făcând tot posibilul să pară în toane bune.

— Da, Ella sunt.

— Bună, Michelle la telefon. Scuze că te deranjez în weekend, ciripi o voce de femeie tânără. Dar Steve m-a rugat ieri să verific cum merge treaba și pur și simplu mi-a ieșit din minte. Ai reușit să te-apuci de manuscris?

— Ah, oftă Ella, amintindu-și abia acum de corvoada care-o aștepta.

Prima ei sarcină la agenția literară era să citească un roman scris de un autor european necunoscut. Apoi trebuia să scrie un referat amănunțit despre acesta.

— Zi-i să nu-și facă griji. M-am apucat deja de citit la el, minți Ella. Ambițioasă și hotărâtă. Michelle era genul de persoană pe care nu voia s-o supere cu prima ei sarcină de îndeplinit.

— O, bine! Cum e?

Ella șovăi, neavând habar ce să spună. Nu știa nimic despre manuscris, în afară de faptul că era un roman istoric, centrat pe viața faimosului poet mistic Rumi, despre care aflase că era numit „Shakespeare-ul lumii islamice“.

— O, e foarte... *mistic*, chicoti Ella, sperând să scape cu o glumă.

Dar Michelle era în întregime serioasă.

— Mda, zise ea pe un ton plat. Ascultă, trebuie să te pui pe treabă. S-ar putea să-ți ia mai mult decât te-aștepți să scrii un referat despre o carte ca asta...

În receptor se auzi un murmur tot mai îndepărtat, pe măsură ce glasul lui Michelle se stingea. Ella și-o imagina jonglând cu mai multe lucruri deodată – verificându-și e-mailurile, citind o recenzie despre unul din autorii ei, luând o gură din sendvișul cu ton și salată și făcându-și unghiile –, toate în timp ce vorbea la telefon.

— Mai ești pe fir? întrebă Michelle un minut mai târziu.

— Da, sunt.

— Bine. Ascultă, aici e o nebunie. Trebuie să închid. Dar nu uita că termenul de predare e peste trei săptămâni.

— Știu, zise Ella brusc, străduindu-se să pară mai hotărâtă. O să-l respect.

Adevărul era că nu știa sigur dacă își mai dorea să evalueze în vreun fel acest manuscris. La început fusese atât de nerăbdătoare și de încrezătoare. I se păruse palpitant să fie prima care citea un roman nepublicat, scris de un autor necunoscut, și să joace un rol, chiar și unul foarte mic, în destinul

lui. Dar acum nu mai era convinsă că se putea concentra asupra unui subiect atât de irelevant pentru viața ei precum sufismul și asupra unui timp atât de îndepărtat precum secolul XIII.

Michelle trebuie să-i fi simțit ezitarea.

— E vreo problemă? o întrebă și, neprimind nici un răspuns, deveni insistentă. Ascultă, poți să ai încredere în mine.

După un moment de tăcere, Ella hotărî să-i spună adevărul.

— Doar că nu sunt sigură că zilele astea mă aflu în starea de spirit potrivită ca să mă concentrez asupra unui roman istoric. Vreau să spun că mă interesează Rumi și restul, dar subiectul îmi este străin. Însă ai putea să-mi dai alt roman — înțelegi, unul cu care să relaționez mai ușor.

— Asta e o părere eronată, răspuse Michelle. Crezi că lucrezi mai bine cu cărți despre care știi ceva? Nici gând! Doar pentru că trăiești în statul ăsta, nu te poți aștepta să redac-tezi numai romane a căror acțiune se petrece în Massachusetts, nu-i așa?

— Nu asta am vrut să spun..., zise Ella și imediat își dădu seama că rostise de prea multe ori fraza aceea în cursul după-amiezii. Aruncă o privire spre soțul ei, ca să vadă dacă băgase și el de seamă lucrul ăsta, dar expresia lui David era greu de descifrat.

— În cea mai mare parte a timpului trebuie să citim cărți care nu au nici o legătură cu viețile noastre. Face parte din munca noastră. Chiar săptămâna asta am terminat lucrul la o carte scrisă de o iraniană care ținea un bordel în Teheran și care a fost silită să fugă din țară. Ar fi trebuit să-i spun să trimită manuscrisul la o agenție iraniană?

— Nu, sigur că nu, bâigui Ella, simțindu-se toantă și vinovată.

— Stabilirea unei legături între oameni și ținuturi, culturi îndepărtate nu e oare una dintre virtuțile literaturii de calitate?

— Sigur că da. Ascultă, uită ce-am spus. O să ai referatul pe birou înainte de termen, se dădu bătută Ella, urând-o pe Michelle pentru că o trata de parcă era cea mai idioată persoană în viață și urându-se în același timp pe sine pentru că lăsa lucrul ăsta să se întâmple.

— Minunat, așa te vreau, încheie Michelle cu vocea ei tă-răgănată. Nu mă înțelege greșit, dar cred că nu trebuie să uiți că sunt zeci de oameni care ar fi încântați să aibă slujba

ta. Și cei mai mulți au jumătate din anii tăi. Asta o să te motiveze.

Când puse receptorul în furcă, Ella îl descoperi pe David privind-o cu o mină solemnă și rezervată. Părea că așteaptă să reia discuția de unde o lăsaseră. Dar ea nu avea chef să mediteze la viitorul fiicei sale, dacă asta era motivul pentru care își făceau griji din capul locului.

Mai târziu în ziua aceea, Ella stătea singură pe verandă, în balansoarul ei preferat, admirând apusul în nuanțe de roșu-portocaliu din Northampton. Cerul părea atât de jos și de deschis, încât aproape puteai să-l atingi. Mintea i se liniștise, sătulă parcă de tot zgomotul care se învârteja înlăuntrul ei. Plățile la cardul de credit din luna respectivă, obiceiurile alimentare nesănătoase ale lui Orly, notele slabe ale lui Avi, mătușa Esther și prăjiturile ei jalnice, sănătatea precară a lui Spirit, câinele ei, planurile de căsătorie ale lui Jeannette, aventurile secrete ale soțului ei, lipsa de iubire din viața ei... Una câte una, le încuie pe toate în mici cutii din mintea ei.

În acea stare de spirit, Ella scoase manuscrisul din mapa lui și îl săltă ușor în mâini, de parcă l-ar fi cântărit. Titlul romanului era scris pe copertă cu cerneală indigo: *Dulce blasfemie*.

I se spusese că nimeni nu știa prea multe despre autor – un oarecare A.Z. Zahara, care locuia în Olanda. Manuscrisul fusese trimis la agenție din Amsterdam, împreună cu o vedere. Pe fața acesteia era fotografia unor câmpuri de lalele în nuanțe orbitoare de roz, galben și purpuriu, iar pe verso – o notă redactată cu un scris delicat:

Dragă Domnule / Doamnă,

Salutări din Amsterdam. Povestea pe care v-o trimit pe această cale are loc în Konya secolului XIII, în Asia Mică. Dar cred sincer că transcend țărilor, culturile și secolele.

Sper că veți avea timp să citiți *Dulce blasfemie*, un roman istoric și mistic despre legătura extraordinară dintre Rumi, cel mai bun poet și cel mai venerat lider spiritual din istoria Islamului, și Shams din Tabriz, un derviş necunoscut, nonconformist, urmărit de scandaluri și plin de surprize.

Iubirea să vă însoțească mereu și să fiți înconjurat mereu de iubire.

A.Z. Zahara

Ella își dădu seama că vederea îi trezise curiozitatea agentului literar. Dar Steve nu era omul care să aibă timp să citească operele unui scriitor amator. Prin urmare, îi înmânase coletul asistentei lui, Michelle, care îl pasase mai departe noii ei asistente. Așa ajunsese *Dulce blasfemie* în mâinile Ellei.

Nici nu bănuia măcar că n-avea să fie o carte oarecare, ci cartea care urma să-i schimbe întreaga viață. În timp ce o citea, viața ei avea să fie rescrisă.

Ella întoarse prima pagină. Pe ea era o notă despre autor.

A.Z. Zahara locuiește în Amsterdam împreună cu cărțile, pisicile și broaștele lui țestoase, când nu călătorește în jurul lumii. Dulce blasfemie este primul lui roman și probabil ultimul. Nu are nici o intenție să devină scriitor și a scris această carte doar din admirație și iubire pentru marele filosof, mistic și poet Rumi și soarele lui iubit, Shams din Tabriz.

Ochii îi alunecară mai jos pe pagină, spre rândul următor. Și acolo citiră ceva care îi sună Ellei ciudat de cunoscut:

Pentru că, deși unii oameni spun altceva, iubirea nu e numai un sentiment înduioșător care se ivește și dispare rapid.

Rămase cu gura căscată și își dădu seama că era tocmai negarea propoziției pe care i-o spusese fiicei sale în bucătărie, mai devreme în ziua aceea. Stătu nemișcată o clipă, tremurând la gândul că o forță misterioasă din univers, dacă nu cumva acest scriitor, oricine ar fi fost el, o spiona. Poate că scrisese cartea asta știind dinainte ce fel de persoană avea s-o citească prima oară. Poate că o scrisese cu gândul la ea. Din motive necunoscute, Ella găsi ideea asta în același timp tulburătoare și fascinantă.

În multe privințe, secolul XXI nu e chiar atât de diferit de secolul XIII. Ambele vor rămâne în istorie ca vremuri ale unor conflicte religioase fără precedent, ale unor neînțelegeri culturale și ale unei atmosfere generale de nesiguranță și teamă de Celălalt. În astfel de timpuri, nevoia de iubire este mai mare ca niciodată.

O rafală de vânt se năpusti dintr-odată în direcția ei, răcoroasă și puternică, împrăștiind frunzele pe verandă. Frumusețea apusului alunecă dincolo de orizontul vestic și văzduhul deveni spălăcit, mohorât.

Pentru că iubirea e însăși esența și scopul vieții. Așa cum ne reamintește Rumi, iubirea se pogoară asupra tuturor, chiar și asupra celor care o ocolesc – până și asupra celor care folosesc cuvântul „romantic“ în chip dezaprobator.

Ella era la fel de bulversată ca și când ar fi citit acolo : *Iubirea se pogoară asupra oricui, chiar și asupra unei gospodine între două vârste din Northampton pe nume Ella Rubinstein.*

Instinctul ei lăuntric o îndemna să lase manuscrisul deoparte, să intre în casă, s-o sune pe Michelle și să-i spună că nu putea în ruptul capului să scrie un referat despre acest roman. În schimb, inspiră adânc, întoarse pagina și începu să citească.

Dulce blasfemie

Roman

de A.Z. Zahara

Misticii sufiți spun că secretul Coranului stă
în sura *Al-Fatiha*,
Iar secretul surei *Al-Fatiha* stă în versetul
*Bismillahirrahmanirrahim*¹,
Și chintesența cuvântului *Bismillah* este litera *ba*,
Iar sub literă e un punct...
Punctul de sub *B* întruchipează întregul
univers...

ب

Poemul *Mathnawi* începe cu litera *B*,
Precum toate capitolele acestui roman...

1. *Bismillāhi r-rahmāni r-rahīm* („În numele lui Allah Cel Milostiv, Îndurător“) (în arabă, în orig.) – cel dintâi verset din *Al-Fatiha*, prima sură a Coranului.

Cuvânt înainte

Bântuit de conflicte religioase, dispute politice și nesfârșite lupte pentru putere, secolul XIII a fost o perioadă frământată în Anatolia. În vest, cruciații, în drumul lor spre Ierusalim, au cucerit și au jefuit Constantinopolul, lucru care a dus la scindarea Imperiului Bizantin. În est, hoardele mongole extrem de disciplinate s-au extins rapid sub geniul militar al lui Genghis-Han. Între aceștia, diferite triburi turcești se luptau între ele, în timp ce bizantinii încercau să-și recupereze teritoriile pierdute, bogăția și puterea. Era o perioadă de haos fără precedent, în care creștinii se luptau cu creștinii, creștinii se luptau cu musulmanii, musulmanii se luptau cu musulmanii. Oriunde te întorceai, dădeai peste dușmănie, suferință și o frică grozavă de ceea ce ar putea urma.

În mijlocul acestui haos, trăia un învățat mahomedan vestit, cunoscut drept Djalal al-Din Rumi. Poreclit Mawlana – „învățătorul nostru“ – de către mulți, avea mii de discipoli și admiratori din întregul ținut și chiar de dincolo de el, fiind privit ca un lider spiritual al tuturor musulmanilor.

În 1244, Rumi l-a întâlnit pe Shams – un derviș rătăcitor cu metode neconvenționale și convingeri eretice. Această întâlnire a schimbat viețile amândurora. În același timp, a marcat începutul unei prietenii unice și solide, pe care sufitii din secolele următoare au asemuit-o cu îngemănarea a două oceane. Prin întâlnirea cu acest tovarăș neobișnuit, Rumi s-a transformat dintr-un cleric tradiționalist într-un mistic înfocat, un poet pasionat, un adept al iubirii și creatorul dansului extatic al dervișilor rotitori, cutezând să se elibereze de toate regulile convenționale. Într-o epocă plină de bigoterii și conflicte adânc înrădăcinate, a susținut spiritualitatea universală, deschizând ușa sa oamenilor de toate condițiile. În locul unui *jihad* cu lumea exterioară – definit ca „războiul împotriva necredincioșilor“ și purtat de mulți în acele vremuri, ca și în ziua de azi –,

Rumi a susținut un *jihad* lăuntric, al cărui țel era să lupte împotriva propriului ego, *nafs*, și în cele din urmă să învingă.

Nu toți oamenii au întâmpinat însă cu bucurie aceste idei, întocmai cum nu toți oamenii își deschid inima în fața iubirii. Legătura spirituală profundă dintre Shams și Rumi a devenit ținta bârfelor, calomniilor și atacurilor. Au fost greșit înțeleși, pizmuiți, defăimați și în cele din urmă trădați de către cei mai apropiați. La trei ani după ce s-au întâlnit, au fost despărțiți în mod tragic.

Dar povestea nu s-a sfârșit aici.

De fapt, nici n-a existat vreodată un sfârșit. Aproape opt sute de ani mai târziu, spiritele lui Shams și Rumi sunt încă vii, rotindu-se pe undeva prin mijlocul nostru...

Ucigaşul

Alexandria, noiembrie 1252

Bine ascuns sub apele fântânii, e mort acum. Ochii lui mă urmăresc pretutindeni, strălucitori și tulburători, ca două stele plutind amenințător pe bolta de deasupra. Am venit în Alexandria nădăjduind că, dacă izbuteam să călătoresc îndeajuns de departe, aș fi putut să scap de această amintire chinuitoare și să opresc vaietul ce-mi răsuna în minte, acel ultim strigăt pe care l-a scos înainte ca sângele să i se scurgă din obraji, ochii să-i iasă din orbite și gâtulejul lui să sloboadă un geamăt neisprăvit, strigătul de bun-rămas al unui om înjunghiat. Urletul unui lup prins în capcană.

Când ucizi o ființă, ceva din ea trece asupra ta – un suspin, un miros ori un gest. Eu îl numesc „blestemul victimei“. Ți se lipește de trup și îți pătrunde în piele, ajungând până la inimă, și trăiește mai departe înlăuntrul tău. Oamenii care mă văd pe stradă nu au de unde să știe asta, dar duc cu mine urmele tuturor oamenilor pe care i-am ucis. Le port în jurul gâtului ca pe niște șiraguri nevăzute, simțindu-le pe piele, strânse și grele. Oricât de stânjenitoare ar fi, m-am deprins să trăiesc cu această povară și am primit-o ca pe o parte a muncii mele. De când Cain l-a ucis pe Abel, în fiecare ucigaș trăiește omul pe care l-a ucis, măcar atâta lucru știu și eu. Asta nu mă tulbură. Nu mă mai tulbură. Dar atunci, ultima oară când s-a întâmplat, de ce eram oare atât de zdruncinat?

Totul a fost altfel, de la bun început. Să luăm, de pildă, felul în care am găsit slujba. Ori ar trebui să spun, mai degrabă, felul în care m-a găsit ea pe mine? În primăvara anului 1248, chiar pe la început, lucram pentru o patroană de bordel din Konya, o hermafrodită cunoscută pentru mânia și dușmănia ei. Treaba mea era s-o ajut să-și țină târfele în frâu și să bag spaima în mușteriii care nu se purtau cum trebuie.

Îmi amintesc limpede ziua aia. Eram pe urmele unei târfe care fugise de la bordel ca să-l caute pe Dumnezeu. Era o

femeiușcă frumoasă, îmi îngădui să spun, care mi-a frânt inima, fiindcă atunci când dădeam de ea, aveam de gând să-i slujesc fața în asemenea hal, încât nici un bărbat să nu mai vrea să se uite vreodată la ea. Aproape că o prinsesem pe femeiușca aia proastă, când am găsit un răvaș tainic pe pragul casei mele. N-am învățat niciodată carte, așa că l-am dus la *ma-drassa*¹ și am plătit un învățăcel să mi-l citească.

S-a dovedit a fi un răvaș trimis de cineva necunoscut, iscălit doar „câțiva credincioși adevărați“.

„Am aflat de la un om de încredere de unde ai venit și cine ești de-adevăratalea“, spunea răvașul. „Un fost cirac al sectei Asasinilor²! Mai știm și că, după moartea lui Hassan Sabbah și întemnițarea conducătorilor voștri, secta nu mai este ce era odată. Ai venit la Konya ca să scapi de prigoană și de atunci trăiești ascuns.“

Răvașul spunea că era nevoie numai de ajutorul meu într-o treabă de mare însemnătate. Mă încredința că plata avea să fie mulțumitoare. Dacă eram doritor, trebuia să mă înfățișez la o cârciumă bine știută, chiar în seara aceea, după lăsarea întunericului. Odată ajuns acolo, trebuia să mă așez la masa cea mai apropiată de fereastră, cu spatele la ușă, cu capul plecat și ochii în podea. Curând urma să mi se alătorească insul – sau inșii – care avea să mă tocmească. Ei urmau să-mi spună tot ce aveam nevoie să știu. Nici când soseau, nici când plecau și nici o clipă în timpul discuției, nu aveam voie să ridic capul și să le privesc fețele.

Era un răvaș ciudat. Dar, oricum, eram obișnuit cu nazarile mușteriiilor. De-a lungul anilor, fusesem tocmit de tot soiul de oameni și cei mai mulți doreau să-și păstreze numele secret. Deprinderea m-a învățat că, cel mai adesea, cu cât se căznea mai tare un mușteriu să ascundă cine era, cu atât se întâmpla să fie mai apropiat de victima lui, însă asta nu era treaba mea. Treaba mea era să ucid. Nu să cercetez pricinile care se ascundeau în spatele sarcinii mele. De când părăsisem fortăreața Alamut, cu ani în urmă, asta era viața pe care mi-o alesesem.

-
1. Colegiu sau școală în care elevii sunt educați într-o varietate de domenii (în arabă, în orig.) (n.a.).
 2. Sectă islamică înființată de Hassan Sabbah în fortăreața Alamut, pe țărmul Mării Caspice, ai cărei membri, renumiți pentru cruzimea lor, credeau că totul este permis și priveau omuciderea ca pe o datorie religioasă.

Oricum, rareori pun întrebări. De ce-aș face-o? Cei mai mulți inși pe care-i cunosc au măcar un om de care vor să se descotorosească. Faptul că nu fac nimic în privința asta nu înseamnă că sunt feriți de dorința de-a ucide. De fapt, fiecare e înzestrat de la natură pentru a ucide într-o bună zi. Oamenii nu înțeleg asta până când nu li se întâmplă lor. Nu se cred în stare de omor. Însă totul stă la mâna întâmplării. Uneori până și un gest e de-ajuns ca să le stârnească mânia. O neînțelegere voită, o sfadă din nimic sau simplul fapt de-a se afla în locul nepotrivit la momentul nepotrivit poate scoate la iveală o pornire ucigașă în oameni care altminteri sunt mărinimoși și cumsecade. Oricine poate ucide. Dar nu oricine poate ucide cu sânge-rece un străin. Atunci apar eu în peisaj.

Am făcut treburile murdare ale altora. Până și Allah a recunoscut că e nevoie de cineva ca mine în planul Lui divin când l-a însărcinat pe Azrael, Îngerul Morții, să curme viețile. În felul ăsta, oamenii se temeau, îl blestemau și îl urau pe înger, în timp ce mâinile lui Allah rămâneau curate și numele Lui fără pată. N-a fost drept pentru înger. Dar oricum, lumea asta n-a fost niciodată vestită pentru dreptatea ei, nu-i așa?

Când s-a lăsat întunericul, m-am dus la cârciumă. Însă masa de la fereastră s-a nimerit să fie ocupată de un bărbat cu fața plină de cicatrici, care părea cufundat într-un somn adânc. Mi-a trecut prin cap să-l trezesc și să-i spun să se care în altă parte, dar nu poți ști niciodată ce-o să facă un bețiv și trebuia să am grijă să nu atrag privirile asupra mea. Prin urmare, m-am așezat la masa liberă de-alături, cu fața spre fereastră.

Curând au sosit doi bărbați. Au luat loc de-o parte și de alta a mea, în așa fel încât să nu le văd fețele. Însă n-aveam nevoie să mă uit la ei ca să-mi dau seama cât erau de tineri și de nepregătiți pentru pasul pe care urmau să-l facă.

— Am auzit numai cuvinte de laudă despre tine, a zis unul din ei cu un glas nu atât grijuliu, cât temător. Ni s-a spus că ești cel mai bun.

Mi s-a părut caraghios, felul în care a spus-o, dar mi-am înăbușit zâmbetul. Am băgat de seamă că le era frică de mine, ăsta era un lucru bun. Dacă le era îndeajuns de frică, n-aveau să îndrăznească să mă înșele în nici un fel.

Așadar am răspuns:

— Da, sunt cel mai bun. De aia mi se spune Cap-de-Șacal. Nu mi-am dezamăgit niciodată mușteriii, oricât de grea ar fi fost însărcinarea.

— Bine, a oftat el. Pentru că s-ar putea să nu fie o însărcinare ușoară.

Apoi a vorbit celălalt ins.

— Vezi tu, e un om care și-a făcut prea mulți dușmani. De când a venit în orașul ăsta, n-a adus decât necazuri. L-am prevenit de mai multe ori, însă nici nu ne bagă în seamă. Ba chiar a devenit și mai răzvrătit. Nu ne dă de-ales.

Era mereu la fel. De fiecare dată mușteriii încercau să se dezvinovățească înainte de-a cădea la învoială, ca și cum în-cuviințarea mea ar fi putut să micșoreze cumva grozăvia a ceea ce erau pe cale să facă.

— Înțeleg încotro bați. Spune-mi, cine e omul cu pricina? am întrebat.

Păreau să se codească să-mi dea un nume, oferindu-mi în schimb o descriere vagă.

— E un ghiaur care n-are nimic de-a face cu islamul. Un rebel care săvârșește sacrilegii și aruncă cu blasfemii. Un derviș rătăcitor.

De cum am auzit ultimul cuvânt, am simțit un fior trecându-mi prin brațe. Gândurile îmi goneau nebunește. Am ucis tot soiul de oameni, tineri sau bătrâni, bărbați sau femei, însă printre ei nu s-a numărat niciodată un derviș, un om al credinței. Aveam superstițiile mele și nu voiam să atrag mânia lui Allah asupra mea, fiindcă în ciuda tuturor credeam în Dumnezeu.

— Mi-e teamă că nu pot să primesc. Nu cred că vreau să ucid un derviș. Găsiți pe altcineva.

Zicând asta, m-am ridicat să plec. Însă unul dintre bărbați m-a apucat de mână și m-a implorat:

— Așteaptă, te rog. Plata va fi pe măsura osteneții. Oricare ți-ar fi prețul, suntem gata să-ți dăm îndoit.

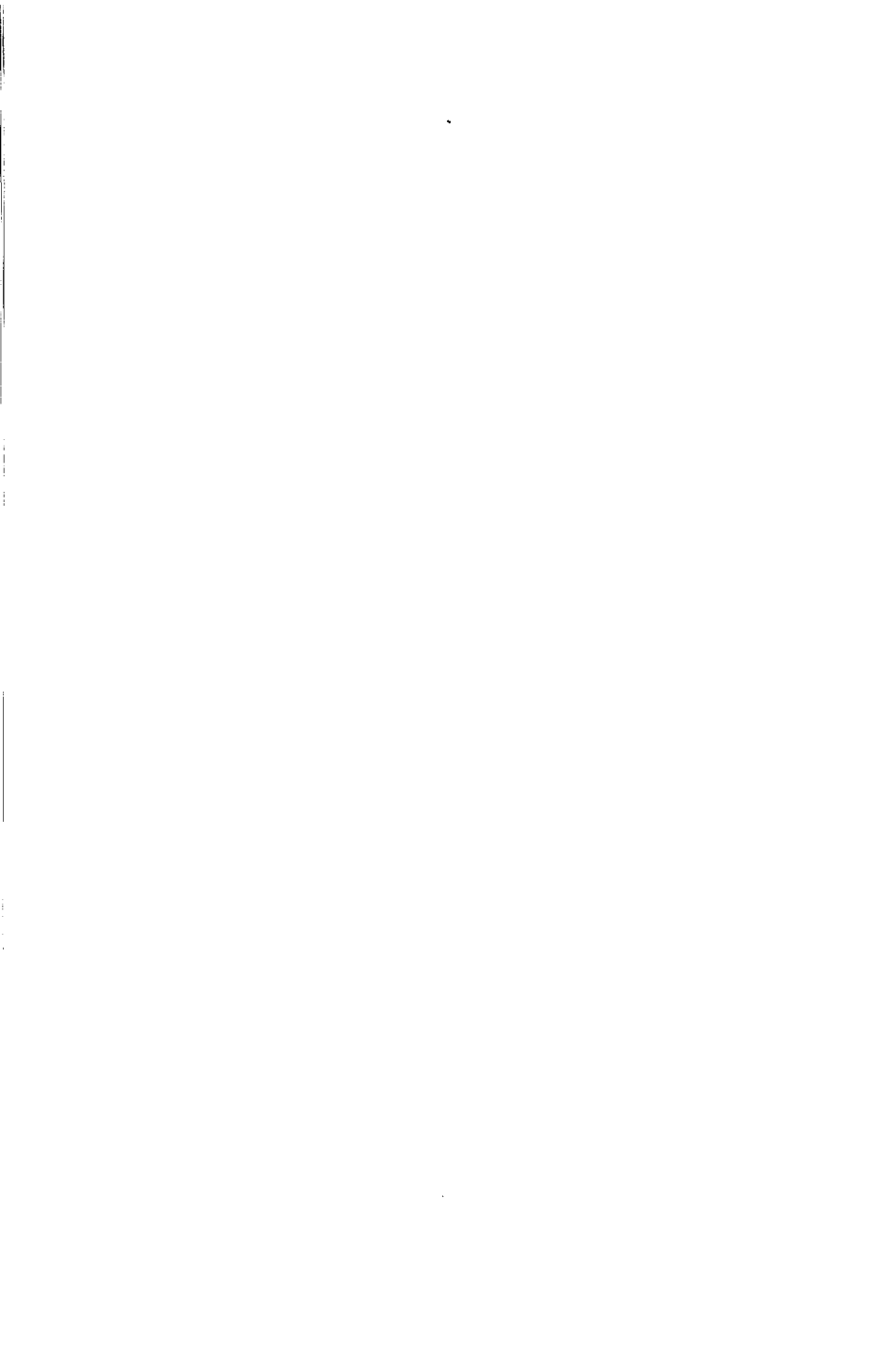
— Ce-ați zice să-mi dați întreit? am întrebat, încredințat că nu vor putea crește plata atât de mult.

Dar spre mirarea mea, după o scurtă șovăială, s-au învoit amândoi. M-am lăsat pe spătarul scaunului, cuprins de înfrigurare. Cu banii ăștia mi-aș fi îngăduit să-mi cumpăr o mireasă, să mă însor și să nu mă mai frământ cum să mă descurc de pe-o zi pe alta. Derviș sau nu, merita să ucizi pentru prețul ăsta.

Cum aș fi putut ști în clipa aia că făceam cea mai mare greșală a vieții mele și că aveam să-mi petrec restul zilelor căindu-mă? Cum aș fi putut ști că avea să fie atât de greu să-l ucid pe acest derviș și că, încă multă vreme după moartea lui,

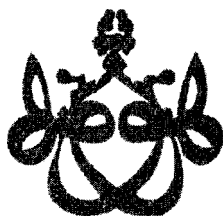
privirea sa tăioasă ca lama unui pumnal avea să mă urmărească pretutindeni?

Patru ani s-au scurs de când l-am înjunghiat în curtea aceea și i-am azvârlit trupul în fântână, așteptând să aud pleoscăitul care n-a mai venit niciodată. Nici un sunet. A fost ca și când, în loc să cadă în jos, în apă, ar fi căzut în sus, către cer. Încă nu pot dormi fără să am vise cumplite, iar dacă mă uit la apă, orice fel de apă, mai mult de câteva clipe, o spaimă înghețată îmi cuprinde trupul și încep să vărs.

PARTEA ÎNTÂI

Pământ

Lucrurile care sunt solide, adânci și neclintite

Shams

Un han de la marginea Samarkandului, martie 1242

Blânde și lucitoare, flăcările lumânărilor de ceară pâlpâiau dinaintea ochilor mei, deasupra mesei de lemn crăpate. Viziunea ce pusese stăpânire pe mine în seara aceea era una foarte limpede.

O casă mare, cu o curte înșesată de trandafiri galbeni în plină floare și în mijlocul curții – o fântână cu cea mai rece apă din lume. Era o noapte senină, de sfârșit de toamnă, cu lună plină. Câteva vietăți ale nopții țipau și urlau în depărtare. Peste puțin timp, un bărbat între două vârste, cu un chip blajin, umeri lați și ochi căprui, afundați în orbite, a ieșit din casă, căutându-mă. Avea un aer rănit și ochii îi erau nespuse de triști.

— Shams, Shams, unde ești? a strigat în stânga și-n dreapta.

Vântul bătea cu putere și luna s-a ascuns după un nor, de parcă n-ar fi vrut să fie martoră la ce avea să se-ntâmple. Bufnițele au încetat să mai țipe și liliecii să mai bată din aripi, până și focul a încetat să mai trosnească în vatra din casă. O liniște desăvârșită s-a așternut peste lume.

Bărbatul s-a apropiat încet de fântână, s-a aplecat asupra ei și s-a uitat înăuntru.

— Shams, dragul meu, a șoptit. Ești acolo?

Am deschis gura să răspund, dar nici un sunet nu mi s-a desprins de pe buze.

Bărbatul s-a aplecat mai tare și s-a uitat din nou în fântână. La început n-a reușit să zărească nimic, în afară de întunecimea apei. Dar apoi, chiar pe fundul fântânii, mi-a văzut mâna plutind la întâmplare pe apa vâlurită, ca o plută șubredă după o furtună cumplită. După aceea a deslușit o pereche de ochi – două pietre negre strălucitoare, zgâindu-se la luna plină ce ieșea acum de după norii deși și negri. Ochii

mei priveau țintă astrul, așteptând parcă o lămurire din partea cerurilor pentruuciderea mea.

Bărbatul a căzut în genunchi, plângând și bătându-se cu pumnii în piept.

— *L-au ucis! L-au ucis pe Shams al meu! a țipat.*

Chiar atunci o umbră a fășnit dintr-un tufiș și, cu mișcări iuți, furișe, a sărit peste zidul grădinii, ca o pisică sălbatică. Însă bărbatul nu l-a zărit pe ucigaș. Cuprins de o durere zdrobitoare, a țipat, a țipat, până când vocea i s-a spart ca o sticlă, zburând prin noapte în cioburi mici și ascuțite.

— Hei, tu! Nu mai urla ca un nebun!

— ...

— Isprăvește cu gălăgia asta îngrozitoare sau te arunc afara!

— ...

— Gura, am zis! Auzi? Gura!

Vorbele astea le-a strigat un glas de bărbat, care tuna amenințător de aproape. M-am prefăcut că nu-l aud, dorindu-mi să rămân încă puțin înlăuntrul viziunii mele. Voiam să aflu mai multe despre moartea mea. Și voiam să-l văd pe bărbatul cu ochi triști. Cine era? Ce legătură avea cu mine și de ce mă căuta atât de deznădăjduit într-o noapte de toamnă?

Dar înainte să pot arunca încă o privire la viziunea mea, cineva din afară m-a înșfăcat de braț și m-a scuturat atât de zdravăn, încât mi-am simțit dinții clănțanind în gură. M-a aruncat fără veste înapoi în lumea asta.

Încet, fără tragere de inimă, am deschis ochii și m-am uitat la insul care stătea în picioare lângă mine. Era un bărbat înalt și gras, cu o barbă căruntă și o mustață deasă, cu vârfurile răsucite și ascuțite. L-am recunoscut ca fiind hangiul. Aproape îndată am băgat de seamă două lucruri la el: că era deprins să sperie oamenii cu vorbele lui grele și cu violența lui sălbatică. Și că acum era de-a dreptul furios.

— Ce vrei? l-am întrebat. De ce mă tragi de braț?

— Ce vreau? a zberat hangiul cu o căutătură cruntă. Pentru început, vreau să încetezi cu țipatul, asta vreau. Îmi sperii mușterii.

— Zău? Am țipat? am mormăit reușind să mă smulg din strânsoarea lui.

— Cred și eu! Zbierai ca un urs cu un ghimpe în labă. Ce te-a apucat? Ai ațipit în timpul cinei? Trebuie să fi avut vreun vis urât sau așa ceva.

Știam că asta era singura lămurire cu putință și că, dacă mă învoiam cu ea, hangiul avea să fie mulțumit și să mă lase în pace.

— Nu, frate, nici n-am ațipit, nici n-am visat urât, am zis. De fapt, nu visez niciodată.

— Atunci cum poți să lămurești toate țipetele alea? m-a iscodit hangiul.

— Am avut o viziune. Asta-i cu totul altceva.

Mi-a aruncat o privire buimăcită și a rămas așa o vreme, mestecându-și vârfulurile mustății. În cele din urmă a spus :

— Voi, dervișii, sunteți nebuni ca niște câini turbați. Mai ales cei rătăcitori. Toată ziua ca postiți și vă rugați și umblați prin soarele arzător. Nu-i de mirare că începeți să aveți vedenii – vi se încing creierii!

Am zâmbit. Poate că avea dreptate. Se spune că între a te pierde în Allah și a-ți pierde mințile e doar un hotar firav.

Chiar atunci s-au ivit două ajutoare, cărând o tabla uriașă, încărcată cu talere : capră la proțap, pește uscat și sărat, carne de oaie cu mirodenii, turte de grâu, năut și chiftele, supă de linte îngroșată cu seu de coadă de oaie. Au făcut ocolul încăperii împărțindu-le ici și colo, umplând aerul cu mirosuri de ceapă, usturoi și mirodenii. Când s-au oprit în capătul mesei la care mă aflam, mi-am luat o strachină cu supă aburindă și niște pâine neagră.

— Ai bani să plătești pentru mâncare? m-a întrebat hangiul cu o urmă de milă.

— Nu, nu am, am zis. Dar lasă-mă să-ți propun un târg. În schimbul mâncării și găzduirii, aș putea să-ți talmăcesc visele.

Mi-a răspuns rânjind și proptindu-și mâinile în solduri :

— Adineauri spuneai că nu visezi niciodată.

— Adevărat. Sunt un talmaci de vise care nu visează.

— Ar trebui să te-azvârl afară. Cum ziceam, voi, dervișii, sunteți țicniți de-a binelea, a spus hangiul scuipând cuvintele. Uite sfatul meu : nu-ți știi vârsta, dar nu mă îndoiesc că te-ai rugat deja cât pentru două lumi. Găsește-ți o femeie de treabă și așază-te undeva. Fă copii. Asta o să te-ajute să rămâi cu picioarele pe pământ. Ce rost are să colinzi lumea când peste tot e aceeași mizerie? Crede-mă. Nu e nimic nou prin alte părți. Am mușterii din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. După câteva ulcele de băutură, toți îmi toarnă aceleași povești.

Oamenii sunt aceiași peste tot. Aceeași mâncare, aceeași apă, același rahat dintotdeauna.

— Nu caut ceva deosebit. Îl caut pe Dumnezeu. Căutarea mea e căutarea lui Dumnezeu.

— Atunci Îl cauți într-un loc nepotrivit, mi-a întors el vorba cu vocea dintr-odată îngroșată. Dumnezeu a părăsit locul ăsta! Nu știm când o să se-ntoarcă.

Inima mi-a zvâcnit în piept când am auzit așa ceva.

— Cine îl vorbește de rău pe Allah se vorbește de rău pe sine însuși, am zis.

Un zâmbet ciudat, pieziș, s-a întins pe buzele hangiului. Pe chipul lui am deslușit amărăciune și revoltă și încă ceva, care aducea a supărare copilăroasă.

— Nu spune oare Allah: *Sunt mai aproape de tine decât vena gâtului*¹? am întrebat. Dumnezeu nu se află într-un loc de sus din cer. Se află înlăuntrul fiecăruia dintre noi. Cum poate să se părăsească pe El Însuși?

— Păi chiar părăsește, a răspuns hangiul cu niște ochi reci și disprețuitori. Dacă Allah e aici și nu mișcă un deget când suferim cele mai rele sfârșituri, atunci ce ne spune lucrul ăsta despre El?

— Asta e prima lege, frate, am zis. *Felul în care îl vedem pe Dumnezeu oglindește limpede felul în care ne vedem pe noi înșine. Dacă El trezește în mintea noastră mai cu seamă frică și vinovăție, înseamnă că înlăuntrul nostru mustesc prea multă frică și vinovăție. Dacă îl vedem pe Dumnezeu plin de iubire și îndurare, așa suntem și noi.*

Hangiul s-a împotrivit pe dată, dar mi-am dat seama că vorbele mele îl uimiseră.

— Ce deosebire există între asta și a spune că Dumnezeu e rodul închipuirii noastre? Nu pricep.

Însă răspunsul meu a fost curmat de o gâlceavă izbucnită în fundul sălii de mese. Când ne-am întors într-acolo, am văzut doi bărbați cu chipuri aspre zbierând într-o păsărească împleticită de beție. Cu o obrăznicie neînfrânată, se luau de ceilalți mușterii, furându-le mâncarea din străchini și bând din ulcelele lor, iar dacă vreun om îndrăznește să crâcnească,

1. Coranul (50:16); traducerea versetelor citate în această carte s-a făcut în conformitate cu lucrarea *Traducerea sensurilor Coranului celui Sfânt în limba română*, ediția a V-a revăzută, Editura Islam, București, 2006.

iși băteau joc de el ca niște băiețandri de *maktab*¹ neastâm-părați.

— Cineva ar trebui să se îngrijească de zurbagiii ăștia, nu crezi? a șuierat hangiul printre dinții încleștați. Acu' să mă vezi!

Într-o clipită a ajuns în fundul sălii, l-a smuls pe unul dintre mușteriii beți de pe scaun și i-a tras un pumn în față. Omul pesemne nu se aștepta la așa ceva, fiindcă s-a prăbușit pe dușumea ca un sac gol. Un geamăt abia auzit i s-a desprins de pe buze, însă altminteri n-a scos un sunet. Celălalt bărbat s-a dovedit mai zdravăn și s-a apărat cu sălbăticie, dar hangiului nu i-a luat prea mult ca să-l pună și pe el la pământ. Și-a lovit mușteriu obraznic cu piciorul în coaste și apoi l-a călcat pe mână, strivindu-i-o sub cizmele grele. Am auzit pârăitul unui deget rupt sau poate a mai multora.

— Sfârșește! am strigat. Îl omori. Asta vrei?

Ca sufit am jurat să ocrotesc viața și să nu fac nici un rău. În această lume a amăgirilor, atât de mulți oameni erau gata să sară la bătaie fără nici o pricină și atât de mulți alții se băteau pentru o pricină anume. Dar sufitul era cel care nu voia să se bată, chiar să fi avut vreo pricină. Nimic nu m-ar fi putut face să mă slujesc de violență. Însă puteam să mă arunc, ca o plapumă moale, între hangiu și mușterii ca să-i despart.

— Ține-te deoparte, dervișule, altfel te snopesc și pe tine de nu te vezi! a strigat hangiul, dar știam amândoi că n-avea s-o facă.

O clipă mai târziu, când ajutoarele i-au ridicat pe cei doi mușterii, unul dintre ei avea un deget rupt, iar celălalt nasul spart și era sânge peste tot. O tăcere înfricoșată s-a lăsat peste sala de mese. Mândru de spaima pe care o băgase în ceilalți, hangiul mi-a aruncat o privire piezișă. Când a deschis din nou gura, părea că vorbește cu toți cei din jur, glasul lui înălțându-se puternic și nemilos, ca o pasăre de pradă ce se împăuna în largul cerului.

— Vezi tu, dervișule, n-a fost mereu așa. N-am avut dintru-nceput o fire aspră, însă acum am. Când Allah ne uită aici jos, cade în seama noastră, a oamenilor de rând, să ne înăsprim și să statornicim din nou dreptatea. Așa că, data viitoare când mai vorbești cu El, spune-i lucrul ăsta. Dă-i de știre că

1. Școală elementară (în arabă, în orig.) (n.a.).

de câte ori le părăsește, oile Sale nu așteaptă smerite să fie căsăpite, ci se prefac în lupi.

Am ridicat din umeri, îndreptându-mă spre ușă.

— Te înșeli.

— Greșesc zicând că am fost cândva mieluşel și m-am prefăcut în lup?

— Nu, aici ai dreptate. Văd bine că te-ai prefăcut în lup. Însă greșești numind ceea ce faci „dreptate“.

— Așteaptă, n-am isprăvit cu tine! a strigat hangiul în urma mea. Îmi ești dator. În schimbul mâncării și găzduirii, făgăduiai să-mi tălmăcești visele.

— O să fac ceva mai bun, am zis. O să-ți ghicesc în palmă.

M-am întors și m-am îndreptat către el, uitându-mă pătrunzător în ochii lui aprinși. Bănuitor, a tresărit fără să vrea. Totuși, când i-am apucat mâna dreaptă și i-am răsucit-o cu palma în sus, nu m-a îndepărtat. I-am cercetat liniile și le-am găsit adânci, frânte, trasând cărări întortocheate. Încetul cu încetul, culorile aurei sale au început să mi se-arate: un brun ruginiu și un albastru atât de pal, încât era aproape cenușiu. Vigoarea lui spirituală era găunoasă și subțiată pe margini, de parcă n-ar mai fi avut putere să se apere de lumea de-afară. În adâncul său, omul nu era mai viu decât o buruiană vestejită. Ca să înlocuiască vigoarea spirituală pierdută, își îndoise vigoarea trupească, pe care o folosea fără măsură.

Inima mi-a zvâcnit, fiindcă am început să deslușesc ceva. Mai întâi încețoșat, ca de după un văl, apoi cu o limpezime tot mai mare, o priveliște mi s-a ivit dinaintea ochilor.

O femeie tânără, cu părul castaniu, picioarele goale acoperite cu desene întunecate și un șal roșu înflorat atârând pe umeri.

— Ai pierdut pe cineva drag, am spus luându-i palma stângă în mâini.

Sânii ei umflați de lapte și pântecul atât de uriaș, încât parcă stă să crape. E închisă într-o colibă în flăcări. În jurul casei se învârt războinici călare pe cai cu șei argintate. Mirosul greu de fân ars și de carne de om. Călăreți mongoli, cu nasuri turtite și lătărețe, gâturi scurte și groase și inimi de piatră. Puternica armată a lui Genghis-Han.

— Ai pierdut doi oameni dragi. Soția ta era grea cu cel dintâi prunc al vostru.

Cu sprâncenele lăsate în jos, ochii ațintiți la cizmele grele și buzele strânse zdravăn, chipul hangiului s-a zbârcit, prefăcându-se

într-o hartă de nepătruns. Dintr-odată a părut mai bătrân decât îl arătau anii.

— Îmi dau seama că asta nu-ți aduce nici o mângâiere, dar cred că e un lucru pe care ar trebui să-l știi, am zis. Nu focul sau fumul a ucis-o. Ci grinda groasă a tavanului care s-a prăbușit în capul ei. A murit pe dată, fără nici o durere. Ți-ai închipuit întotdeauna că a suferit cumplit, însă n-a mai avut parte de suferință.

Fruntea hangiului s-a încruntat, plecată de o apăsare pe care numai el o putea înțelege. A întrebat cu un glas hârșăit :

— De unde știi toate astea ?

N-am luat în seamă întrebarea.

— Te-ai învinovățit mereu pentru că n-ai înmormântat-o cum se cuvine. O vezi încă în vis, târându-se afară din groapa în care a fost aruncată. Dar mintea îți joacă renghiuri. În adevăr, soția și fiul tău sunt bine amândoi, străbătând nemărginirea la fel de liberi ca un grăunte de lumină.

Apoi am adăugat, cântărind fiecare vorbă :

— Poți să te prefaci iar în mieluşel, căci mai ai încă lucrul ăsta în tine.

Auzind asta, hangiul și-a retras îndată mâna, de parcă ar fi atins o tigaie încinsă.

— Nu-mi placi, dervișule, a zis. Te las să rămâi aici la noapte. Dar ai grijă s-o iei din loc dis-de-dimineată. Nu vreau să-ți mai văd vreodată mutra pe-aici.

Așa se întâmpla mereu. Când le spuneai adevărul, începeau să te urască. Și cu cât le vorbeai mai mult despre iubire, cu atât te urau mai mult.

Ella

Northampton, 18 mai 2008

Buimăcită și copleșită de tensiunea care urmasese după cearta cu David și Jeannette, Ella era atât de secătuită de puteri, încât simți nevoia să se oprească o vreme din lectura romanului *Dulce blasfemie*. Se simțea ca și când capacul unui cazan în clocot ar fi fost ridicat dintr-odată, răspândind vechi conflicte și noi resentimente în aburii care se înălțau. Din nefericire, ea și nimeni alta ridicase acel capac. Și făcuse lucrul ăsta formând numărul lui Scott și rugându-l să nu se căsătorească cu fiica ei.

Mai târziu în viață, avea să regrete amarnic tot ce spusese în timpul acelei convorbiri telefonice. Dar în această zi de mai, era atât sigură de ea și de pământul de sub tălpile ei, încât nu putea înțelege în ruptul capului urmările cumplite ale indiscreției sale.

— Bună, Scott. Sunt Ella, mama lui Jeannette, zise încercând să pară jovială, de parcă l-ar fi sunat în fiecare zi pe prietenul fiicei sale. Ai un minut liber ca să stăm de vorbă?

— Vă pot ajuta cu ceva, doamnă Rubinstein? se bălbâi Scott, surprins, dar foarte politicos.

Și, pe un ton nu mai puțin politicos, Ella îi spuse că, deși n-avea nimic personal împotriva lui, era prea tânăr și lipsit de experiență ca să se căsătorească cu fiica ei. Oricât l-ar supăra acum să primească un asemenea telefon, adăugă, cândva, într-un viitor nu prea îndepărtat, avea să înțeleagă și chiar să-i mulțumească pentru că-l prevenise la timp. Până atunci, îl ruga să fie drăguț și să lase baltă chestiunea căsătoriei și să păstreze această discuție pentru el.

Se lăsă o tăcere adâncă și grea.

— Doamnă Rubinstein, nu cred că înțelegeți, zise Scott când își recăpătă glasul. Jeannette și cu mine ne iubim.

Iar o lua de la capăt! Cum reușeau oamenii să fie atât de naivi, încât să se aștepte ca iubirea să le deschidă toate ușile?

Priveau iubirea ca pe o baghetă fermecată care putea să rezolve totul cu atingerea ei miraculoasă.

Dar Ella nu spuse nimic din toate astea. În schimb, zise:

— Înțeleg ce simți, crede-mă, chiar înțeleg. Dar ești tânăr și viața e lungă. Cine știe? Poate că mâine o să te îndrăgostești de altcineva.

— Doamnă Rubinstein, nu vreau să fiu impertinent, însă nu credeți că aceeași regulă se aplică tuturor, chiar și dumneavoastră? Cine știe? Poate că mâine și dumneavoastră o să vă îndrăgostiți de altcineva.

Ella chicoti, mai tare și mai îndelung decât avea de gând.

— Sunt o femeie măritată. Am făcut o alegere pe viață. La fel și soțul meu. Și tocmai asta vreau să subliniez. Căsătoria e o decizie serioasă, care trebuie chibzuită cu multă grijă.

— Îmi spuneți să nu mă căsătoresc cu fiica dumneavoastră, pe care o iubesc, pentru că s-ar putea să mă îndrăgostesc de o femeie necunoscută într-un viitor nedeterminat? întrebă Scott.

De aici discuția o luă razna, plină de tristețe și dezamăgire. Când închise în cele din urmă, Ella se îndreptă spre bucatărie și făcu ceea ce făcea întotdeauna în clipele de neliniște: se apucă de gătit.

O jumătate de oră mai târziu, primi un telefon de la soțul ei.

— Nu pot să cred că l-ai sunat pe Scott ca să-l rogi să nu se căsătorească cu fiica noastră. Spune-mi că n-ai făcut asta.

Ellei i se tăie respirația.

— Uau, vorba se răspândește repede. Dragul meu, lasă-mă să-ți explic.

Însă David o întrerupse cu răceală:

— Nu e nimic de explicat. Ce-ai făcut e foarte urât. Scott i-a povestit lui Jeannette și acum e îngrozitor de supărată. O să stea la prietenii ei câteva zile. Nu vrea să te vadă în momentul ăsta. (Se opri puțin.) Și n-o învinovățesc.

În seara aceea, Jeannette n-a fost singura care n-a venit acasă. David îi trimise Ellei un mesaj, ca s-o anunțe că apăruse o urgență neașteptată. Nu dădea nici o explicație cu privire la natura urgenței.

Era foarte neobișnuit din partea lui și cu totul împotriva spiritului căsniciei lor. Putea să flirteze cu zeci de femei, chiar

să se culce cu ele și să cheltuiască banii cu ele, dar venea mereu acasă seara și își lua locul la masă. Oricât de adâncă era prăpastia dintre ei, Ella pregătea masa întotdeauna, iar el mânca întotdeauna, bucuros și recunoscător, orice îi puneă în farfurie. La sfârșitul fiecărei cine, David nu uita niciodată să-i mulțumească – un mulțumesc rostit din inimă, pe care ea îl lua mereu ca pe o scuză codificată pentru infidelitățile sale. Îl ierta. Îl ierta întotdeauna.

Era prima oară când soțul ei se purta atât de necuviincios și Ella se învinovățea pentru această schimbare. Însă oricum, „vinovăție“ era al doilea nume al Ellei Rubinstein.

Când se așeză la masă împreună cu gemenii ei, vinovăția lăsase locul tristeții. Rezistă rugămintelor lui Avi de-a comanda pizza și încercărilor lui Orly de-a nu mânca nimic, silindu-i să mestece orezul sălbatic cu mazăre și friptura de vițel în sos de muștar. Și cu toate că la suprafață era aceeași mamă implicată și grijulie, simțea un val de disperare ridicându-se înlăuntrul ei, un gust puternic în gură, amar ca fierea.

Când cina se sfârși, Ella rămase de una singură la masa din bucătărie, găsind tăcerea din jur grea și tulburătoare. Dintr-odată mâncarea pe care o gătise, rezultatul câtorva ore de muncă anevoioasă, i se păru nu numai searbădă și plictisitoare, ci și ușor înlocuibilă. O cuprinse mila de sine. Era păcat că, la aproape patruzeci de ani, nu fusese în stare să facă mai multe cu viața ei. Avea atâta iubire de dăruit și totuși nimeni n-o voia.

Gândurile îi reveniră la *Dulce blasfemie*. Personajul lui Shams din Tabriz o intriga.

— Ar putea fi plăcut să ai pe cineva ca el în preajmă, glumi singură. Nici o zi nu e plictisitoare cu un tip ca ăsta!

Și nu se știe cum, i se ivi în minte imaginea unui bărbat înalt, oacheș și misterios, cu pantaloni de piele, geacă de motociclist și păr lung care îi cădea pe umeri, conducând un Harley-Davidson cu ciucuri multicolori atârnați de coarne. Imaginea o făcu să zâmbească. Un motociclist sufît, chipeș și sexy, mergând cu viteză maximă pe o autostradă pustie! N-ar fi drăguț să te ia un tip ca ăsta când faci autostopul?

Ella se întrebă ce-ar vedea Shams dacă i-ar ghici în palmă. I-ar explica oare de ce mintea ei se preschimba din când în

când într-un sabbat de gânduri negre? Sau de ce se simțea atât de singură, deși avea o familie mare și iubitoare? Dar culorile auri sale? Erau oare limpezi și luminoase? Fusesse oare ceva din viața ei limpede și luminos în ultima vreme? Sau vreodată?

Abia atunci și acolo, pe când stătea singură la masa din bucătărie, la licărirea slabă a focului din cuptor, Ella își dădu seama că, în ciuda cuvintelor îndrăznețe cu care o tăgăduia și a puterii sale de-a se ține tare, în adâncul sufletului tânjea după iubire.

Shams

Un han de la marginea Samarkandului, martie 1242

Biruiți de singurătate, mai bine de o duzină de călători osteniți dormeau cu toții buștean, cufundați fiecare în visele sale, în odaia de deasupra a hanului. Am pășit peste picioare desculțe și mâini ca să ajung la rogojina liberă ce duhnea a sudoare și mucegai. Stăteam întins în întuneric, cugetând la întâmplările de peste zi și chibzuind la toate semnele divine la care aș fi putut să fiu martor, dar pe care, în graba sau neștiința mea, n-am fost în stare să le recunosc.

De când eram copil, am avut viziuni și am auzit voci. Am vorbit întotdeauna cu Allah și El mi-a răspuns. În unele zile, urcam până la al șaptelea cer, la fel de ușor ca o șoaptă. Apoi coboram în cele mai adânci hăuri ale pământului, cu mirosurile țărânei umplându-mi nările, ascuns ca o stâncă îngropată sub stejari falnici și castani dulci. Adesea îmi pierdeam pofta de mâncare și zile în șir nu puneam nimic în gură. Nici unul din lucrurile astea nu mă speria, deși cu vremea am învățat să nu le pomenesc altora nimic despre ele. Făpturile omenești înclină să hulească ceea ce nu sunt în stare să-nțeleagă.

Primul care mi-a judecat greșit viziunile a fost tata. Aveam vreo zece ani când am început să-mi văd în fiecare zi îngerul păzitor și eram destul de nesăbuit ca să cred că tuturor li se întâmplă la fel. Într-o zi, pe când tata mă învăța cum să înghebe un cufăr de cedru, ca să pot deveni tâmplar ca el, i-am spus despre îngerul meu păzitor.

— Ai o închipuire bogată, fiule, mi-a zis tata cu răceală. Și ar fi mai bine s-o ții pentru tine. Nu vrem să-i supărăm din nou pe săteni.

Cu câteva zile înainte, vecinii se plânseseră de mine părinților mei, învinuindu-mă că mă purtam ciudat și le speriam copiii.

— Nu-ți înțeleg felul de-a vedea lucrurile, fiule. De ce nu poți să te împaci cu gândul că nu ești cu nimic mai deosebit decât părinții tăi? m-a întrebat tata. Fiecare copil seamănă cu tatăl și cu mama lui. Și tu la fel.

Atunci mi-am dat seama că, deși îmi iubeam părinții și tânjeam după dragostea lor, pentru mine erau niște străini.

— Tată, eu am ieșit dintr-o sămânță aparte față de ceilalți copii ai tăi. Gândește-te la mine ca la un boboc de rață crescut de găini. Nu sunt o pasăre de curte sortită să-și petreacă viața într-un coteț. Apa care pe tine te sperie, pe mine mă înviorează. Pentru că, spre deosebire de tine, eu știu să înot, și am să înot. Oceanul e țara mea. Dacă ești cu mine, îndreaptă-te spre ocean. Dacă nu, încetează să mă mai cicălești și întoarce-te în cotețul tău.

Ochii tatei s-au mărit, apoi s-au îngustat și au devenit reci.

— Dacă așa vorbești cu tatăl tău acum, a spus serios, mă întreb cum o să le vorbești dușmanilor tăi când o să crești.

Spre marea tristețe a părinților mei, viziunile n-au dispărut pe măsură ce creșteam. Dimpotrivă, au devenit mai vii și mai ispititoare. Îmi dădeam seama că îi îngrijoram pe părinții mei și mă simțeam vinovat că îi supăram atât de mult, dar adevărul e că nu știam cum să pun capăt viziunilor și, chiar de-aș fi știut, nu cred că aș fi făcut-o. În scurtă vreme mi-am părăsit casa pentru totdeauna. De atunci Tabrîz a devenit un cuvânt dulce și lin, atât de minunat și de gingaș încât mi se topește-n gură. Trei mirosuri însoțesc amintirile mele despre acest loc: cel de lemn cioplit, cel al pâinii cu mac și mireasma proaspătă și moale a zăpezii.

De atunci sunt un derviş rătăcitor, nedormind în același loc mai mult de o singură dată, nemâncând din aceeași strachină de două ori la rând, văzând în fiecare zi alte chipuri în jurul meu. Când mi-e foame, capăt câțiva bănuți tălmăcind vise. În starea asta rătăcesc spre răsărit și spre apus, căutându-l pe Allah în înălțimi și prin adâncuri. Cutreier peste tot după o viață demnă de trăit și o știință demnă de știut. Neavând rădăcini nicăieri, pot să merg pretutindeni.

În peregrinările mele, am apucat pe tot soiul de drumuri, de la căi de negoț bine-cunoscute la poteci de mult uitate, pe unde nu întâlnești un suflet de om zile de-a rândul. De pe coastele Mării Negre până în orașele din Persia, din stepele întinse ale Asiei Mijlocii la dunele de nisip din Arabia, am trecut prin păduri dese, câmpii netede și pustiuri; am poposit

în caravanserauri și pe la hanuri; m-am sfătuit cu învățații din biblioteci străvechi; i-am ascultat pe dascăli învățându-i carte pe țâncii din *maktab*-uri; am stat de vorbă despre *tafsir*¹ și logică cu învățăceii de la *madrassa*; am văzut temple, mănăstiri, altare; am cugetat laolaltă cu eremiții în peșterile lor; am împlinit rânduiala de *zikh*² împreună cu dervișii; am ajutat cu înțelepții și m-am ospătat cu necredincioșii; am dansat cu șamanii sub luna plină; am ajuns să cunosc oameni de toate credințele, vârstele și meșteșugurile și am fost martor deopotrivă la nenorociri și la miracole.

Am văzut sate lovite de sărăcie, câmpuri înnegrite de foc și orașe prădate în care apa râurilor se înroșise și nu mai rămăsese în viață nici un bărbat trecut de zece ani. Am văzut tot ce are omenirea mai rău și mai bun într-însa. Nimic nu mă mai uimește.

Trecând prin toate aceste încercări, am început să întocmesc o culegere care nu e înscrisă în nici o carte, ci doar săpată în sufletul meu. Culegerea aceasta a mea am numit-o *Învățăturile de Temelie ale Mysticilor Rătăcitori ai Islamului*. Pentru mine, ele erau la fel de obștești, demne de încredere și neschimbătoare ca legile firii. Laolaltă alcătuiau Cele Patruzeci de Legi ale Religiei Iubirii, care puteau fi atinse numai și numai prin iubire. Iar una dintre aceste legi spunea: *Calea către Adevăr este o trudă a inimii, nu a cugetului. Fă-ți din inimă cel dintâi sfetnic! Nu din cuget. Întâmpină, înfruntă și în cele din urmă biruiește-ți propriul nafs cu inima. Cunoașterea de sine te va călăuzi către cunoașterea lui Allah.*

Mi-au trebuit ani întregi ca să isprăvesc de șlefuit aceste legi. Toate patruzeci. Iar acum, că erau gata, știam că mă apropii de sorocul timpului meu în această lume. În ultima vreme am avut multe viziuni legate de lucrul ăsta. Nu moartea mă neliniștea, fiindcă n-o vedeam ca pe un sfârșit, ci gândul de-a muri fără să las nimic în urmă. Erau multe cuvinte îngrămădite în pieptul meu, povești ce așteptau să fie spuse. Voiam să încredințez toată această știință unei alte făpturi omeneste, însă nu unui învățător, nici unui discipol. M-am gândit la cineva de-o seamă... la un tovarăș.

— Doamne, am șoptit în camera întunecoasă și jilavă, întreaga viață am colindat lumea și am urmat calea Ta. Am văzut fiecare

-
1. Interpretare sau comentariu, de regulă ale Coranului (în arabă, în orig.) (n.a.).
 2. Pomenire a lui Allah (în arabă, în orig.) (n.a.).

ființă omenească întocmai ca pe-o carte deschisă, un Coran umblător. M-am ținut departe de turnurile de fildeș ale învățăților, petrecându-mi mai degrabă vremea cu proscrisii, veneticii și pribegii. Acum răbufnesc. Ajută-mă să încredințez înțelepciunea Ta omului potrivit. Apoi poți să faci cu mine după cum Ți-e vrerea.

Dinaintea ochilor mei odaia a fost năpădită de o lumină atât de strălucitoare, încât chipurile călătorilor întinși pe așternuturile lor au devenit de un albastru nefiresc. Aerul dinăuntru mirosea proaspăt și înviorător, de parcă ferestrele ar fi fost deschise dintr-odată și o rafală de vânt ar fi adus în încăpere miresmele crinilor și iasomieii din grădini îndepărtate.

— Mergi la Bagdad, a glăsuț ințerul meu păzitor cu o voce melodioasă.

— Ce mă așteaptă la Bagdad? am întreat.

— Te-ai rugat pentru un tovarăș și un tovarăș ți se va da. La Bagdad îl vei afla pe învățătorul care te va îndrepta în locul potrivit.

Lacrimi de recunoștință mi-au umplut ochii. Acum știam că bărbatul din viziunile mele nu era nimeni altul decât tovarășul meu spiritual. Mai devreme sau mai târziu ne era sortit să ne-ntălnim. Iar când urma s-o facem, aveam să aflu de ce ochii lui căprui erau veșnic triști și cum am ajuns să fiu ucis într-o seară de primăvară timpurie.

Ella

Northampton, 19 mai 2009

Bâjbâind distrată în jur, înainte să apună soarele și să se întoarcă copiii acasă, Ella puse un semn de carte între paginile manuscrisului și lăsă deoparte *Dulce blasfemie*. Curioasă în privința bărbatului care scrisese romanul, intră pe internet și îl căută pe Google pe A.Z. Zahara, întrebându-se peste ce-o să dea oare, însă fără să se aștepte la mare lucru.

Spre surprinderea ei, apăru un blog personal. Culorile care predominau pe pagină erau ametistul și turcoazul, iar în partea de sus a acesteia o siluetă masculină cu o cămașă lungă și albă se rotea încet. Fiindcă nu văzuse niciodată un derviş rotitor, Ella privi cu luare-aminte imaginea. Blogul se chema O Coajă de Ou Numită Viață și dedesubt era un poem cu același titlu :

*Să ne alegem unul pe altul drept tovarăși!
Să ședem unul la picioarele celuilalt!
Înăuntrul nostru se ascund multe armonii... nu socoti
Că suntem numai ceea ce vedem.*

Pagina era plină de vederi cu orașe și așezări din întreaga lume. Sub fiecare vedere se găseau comentarii despre locul respectiv. Și în timp ce le citea, Ella dădu peste trei informații care îi atraseră imediat atenția : Prima, că A-ul din A.Z. Zahara venea de la Aziz. A doua, că Aziz se considera suficit. A treia, că în acel moment călătorea pe undeva prin Guatemala.

Într-o altă secțiune erau mostre de fotografii pe care le făcuse el însuși. Cele mai multe erau portrete de oameni de toate soiurile și culorile. În ciuda diferențelor izbitoare, semănau unul cu altul într-o privință stranie : toți oamenii din toate fotografiile aveau în mod clar ceva lipsă, de pildă, un cercel,

un pantof sau un nasture, iar în cazul altora, ceva mai substanțial, precum un dinte, un deget sau uneori un picior. Sub fotografii scria :

Indiferent cine suntem sau unde trăim, în adâncul sufletului toți ne simțim incompleți. E ca și cum am fi pierdut ceva și simțim nevoia să-l redobândim. Însă ce este acel ceva, mare parte dintre noi nu aflăm niciodată. Iar dintre cei care află, încă și mai puțini reușesc să pornească în căutarea sa.

Ella derulă pagina web în sus și-n jos, dădu clic pe fiecare vedere ca s-o mărească și citi fiecare comentariu făcut de Aziz. În partea de jos a paginii era o adresă de e-mail, azizZzahara@gmail.com, pe care o notă pe o bucată de hârtie. Lângă ea găsi un poem de-al lui Rumi.

*Alege iubirea, numai iubirea! Făr-a iubirii dulce
Viață, traiul i-o povară... văzut-ai doară.*

Și în timp ce citea acest poem, un gând foarte ciudat îi trecu fulgerător prin minte. Pentru o clipă, avu sentimentul că tot ceea ce Aziz Z. Zahara postase pe blogul lui personal – fotografiile, comentariile, citatele și poemele – fusese scris doar pentru ochii ei. Era un gând straniu și oarecum trufaș, însă unul foarte plin de noimă pentru ea.

Mai târziu în acea după-amiază, Ella stătea lângă fereastră, obosită și ușor deprimată, cu soarele apăsându-i spatele și aerul din bucătărie încărcat de aromele negreselor pe care le cocea. Avea manuscrisul de la *Dulce blasfemie* deschis în față, dar mintea îi era atât de neliniștită, încât nu se putea concentra asupra lui. Îi trecu prin cap că poate și ea ar trebui să-și scrie propriul set de legi fundamentale. L-ar putea numi Cele Patruzeci de Legi ale Gospodinei Așezate cu Picioarele Bine Înfipte în Pământ.

— Legea numărul unu, murmură. Încetează să mai cauți iubire! Încetează să mai alergi după vise imposibile! Există cu siguranță lucruri mai importante în viață pentru o femeie de aproape patruzeci de ani.

Dar propria ei glumă îi provocă o tulburare nelămurită, amintindu-i de griji mai însemnate. Incapabilă să se mai

stăpânească, îi telefonă fiicei sale celei mari. Îi răspunse robotul.

— Jeannette, draga mea, știi că am greșit sunându-l pe Scott, dar n-am avut intenții rele. Voiam doar să mă asigur că...

Se opri, regretând profund că nu-și pregătise mesajul dinainte. Auzea foșnetul ușor al aparatului ce înregistra pe fundal. O neliniștea gândul că banda casetei se derula și că timpul era pe sfârșite.

— Jeannette, îmi pare rău pentru lucrurile pe care le fac. Știu că n-ar trebui să mă plâng, când sunt atât de binecuvântată. Doar că mă simt așa de... nefericită...

Clic. Robotul telefonic se opri. Inima Ellei se strânse, înspăimântată de ceea ce tocmai spusese. Ce o apucase? Nu-i trecuse prin minte că era atât de nefericită. Era oare posibil să fie deprimată și să nu-și dea seama? Mai ciudat era că nu părea să simtă nici un regret fiindcă-și mărturisise nefericirea. În ultima vreme oricum nu mai simțea mare lucru.

Privirea îi alunecă pe bucata de hârtie pe care notase adresa de e-mail a lui Aziz Z. Zahara. Părea simplă, lipsită de pretenții și cumva îmbietoare. Fără să se gândească prea mult, se duse la computer și se apucă să-i scrie un mesaj:

Dragă Aziz Z. Zahara,

Numele meu este Ella. Citesc romanul tău, *Dulce blasfemie*, în calitate de redactor la o agenție literară. Abia l-am început și îmi place enorm. Aceasta este însă părerea mea și nu reflectă punctul de vedere al șefului meu. Indiferent că-mi place sau nu romanul tău, nu am mare influență asupra deciziei finale de a te accepta sau nu drept client.

Pari să crezi că iubirea este esența vieții și că nimic altceva nu contează. Nu intenționez să intru într-o polemică inutilă pe marginea acestei chestiuni. E de-ajuns să spun că nu sunt întru totul de acord. Însă nu de asta îți scriu.

Îți scriu pentru că „sincronizarea” romanului *Dulce blasfemie* nu putea să fie mai bizară. În momentul de față încerc să-mi conving fiica cea mare să nu se mărite atât de tânără. Ieri l-am rugat pe prietenul ei să renunțe la planurile de nuntă. Acum fiica mea mă urăște și nu mai vrea să-mi vorbească. Am sentimentul că voi doi v-ați înțeles de minune, fiindcă păreți să aveți puncte de vedere asemănătoare despre iubire.

Îmi pare rău că-mi vărs problemele personale asupra ta. Nu intenționez să fac asta. Blogul tău (acolo ți-am găsit adresa de e-mail) spune

că ești în Guatemala. Să călătorești în jurul lumii trebuie să fie grozav de palpitant. Dacă ți se întâmplă să ajungi prin Boston, am putea să ne întâlnim și să stăm de vorbă la o ceașcă de cafea.

Cele mai bune urări,
Ella

Primul ei e-mail către Aziz nu era atât o scrisoare, cât mai degrabă o invitație, un strigăt de ajutor. Dar Ella nu avea de unde să știe asta pe când stătea în tăcerea bucătăriei și compunea un mesaj pentru un scriitor necunoscut, pe care nu se aștepta să-l întâlnească, acum sau vreodată în viitor.

Învățătorul

Bagdad, aprilie 1242

Bagdadul n-a băgat de seamă sosirea lui Shams din Tabriz, însă eu nu voi uita niciodată ziua în care a venit la umilul nostru locaș de derviși. Aveam oaspeți însemnați în după-amiaza aceea. Cadiul se abătuse pe-acolo, împreună cu un grup de oameni de-ai săi, și bănuiesc că era ceva mai mult decât bunăvoință în vizita lui. Vestit pentru sila sa față de sufism, voia să-mi aducă aminte că stătea cu ochii pe noi, așa cum stătea cu ochii pe toți sufiții din ținut.

Cadiul era un om ambițios. Avea o față lătăreață, pântecul lăsat și niște degete scurte și butucănoase, fiecare împodobit cu câte un inel scump. Trebuia să se înfrâneze de la atâta mâncare, dar bănuiesc că nimeni nu avea curajul să-i spună lucrul ăsta, nici măcar medicul lui. Trăgându-se dintr-un șir lung de învățați pioși, era unul dintre cei mai puternici oameni din ținut. Cu un singur cuvânt putea trimite un om la spânzurătoare sau la fel de ușor putea ierta nelegiuirile unui osândit, scoțându-l din cea mai întunecoasă temniță. Îmbrăcat întotdeauna în blănuri și veșminte de preț, se purta cu măreția cuiva care era sigur de puterea sa. Nu încuviințam înfumurarea lui nemăsurată, dar pentru binele locașului nostru făceam tot ce-mi stătea în puteri ca să intru în voia acestui om puternic.

— Trăim în cel mai strălucit oraș din lume, a spus cadiul aruncând în gură o smochină. Azi Bagdadul dă pe dinafară de pribegi care fug din calea hoardelor tătare. Noi le oferim un adăpost sigur. Țsta e buricul lumii, nu crezi, Baba Zaman?

— Orașul ăsta e o nestemată, fără îndoială, am răspuns cu grijă. Dar să nu uităm că orașele sunt ca oamenii. Se nasc, trec prin copilărie și tinerețe, iar în cele din urmă mor. În clipa asta Bagdadul se află la vârsta tinereții târzii. Nu mai suntem atât de bogați ca pe vremea califului Harun Al-Rașid,

deși ne putem mândri că suntem încă un centru al negoțului, meșteșugurilor și poeziei. Dar cine știe cum o să arate orașul într-o mie de ani? S-ar putea ca totul să fie altfel.

— Câtă rea-credință! a clătinat cadiul din cap, întinzându-se către un alt blid și luând o curmală. Cărmuirea Abbasizilor o să dăinuie și-o să avem o soartă înfloritoare. Bineînțeles, asta dacă starea de lucruri de-acum nu e tulburată de trădătorii din rândurile noastre. Sunt unii care-și spun musulmani, dar felul cum tâlmăcesc ei credința islamică e cu mult mai primejdios decât orice amenințare din partea necredincioșilor.

Am hotărât să-mi țin gura. Nu era nici un secret – cadiul era încredințat că misticii, cu tâlcuirile lor proprii și tainice ale islamului, aduceau numai necazuri. Ne învinuia că nu țineam seamă de *sharia*¹ și prin urmare nu le arătam cinstea cuvenită oamenilor cu greutate – oamenilor ca el. Uneori simțeam că i-ar fi plăcut să-i izgonească pe toți sufiții din Bagdad.

— Frația voastră nu face nici un rău, însă nu crezi că unii sufiți au întrecut orice măsură? m-a întrebat cadiul mângâindu-și barba.

Nu știam ce să răspund. Slavă Domnului că tocmai atunci am auzit un ciocănit în ușă. Era învățăcelul cu păr roșcat. A venit întins la mine și mi-a șoptit la ureche că aveam un musafir, un derviş rătăcitor care stăruia să mă vadă și nu voia să vorbească cu nimeni altcineva. De obicei, l-aș fi rugat pe învățăcel să-l ducă pe nou-sosit într-o odaie liniștită și primitoare și să-l facă să aștepte până plecau oaspeții. Dar cum cadiul mă punea la grele încercări, mi-a trecut prin gând că un derviş rătăcitor putea risipi încordarea din încăpere spunându-ne povești pline de culoare din ținuturi îndepărtate. Așa că l-am rugat pe învățăcel să-l aducă înăuntru.

Câteva clipe mai târziu, ușa s-a deschis și în odaie a pășit un bărbat îmbrăcat din cap până-n picioare în negru. Deșirat, numai piele și oase, de o vârstă cu neputință de ghicit, avea un nas ascuțit, ochi negri precum catranul și duși în fundul capului și un păr negru care îi cădea pe frunte în zulufi deși. Era îmbrăcat cu o manta lungă, cu glugă, niște veșminte de lână și cizme din piele de oaie. Ținea în mână un talger de lemn, din cele pe care le poartă dervișii cerșetori ca să-și învingă

1. Set de legi și reguli islamice, dar și tradiție, valoare principală (în arabă, în orig.) (n.a.).

vanitatea și mândria primind pomană de la alții. Mi-am dat seama îndată că nu era un om care să pună mare preț pe judecățile lumii. Faptul că oamenii îl luau drept un pribeag, sau chiar un cerșetor, nu părea să-l supere câtuși de puțin.

De cum l-am văzut stând acolo, așteptând îngăduința să ne spună cine e, am simțit că era altfel. I se citea în ochi, în mișcările pline de grijă, era scris în toată ființa lui. Ca o ghindă care poate părea umilă și firavă ochilor neștiutori, însă care vestește deja stejarul mândru ce va ieși din ea, s-a uitat la mine cu ochii lui negri și sfredelitori și a dat tăcut din cap.

— Bun venit în locașul nostru, dervișule, am zis făcându-i semn să ia loc pe una dintre pernele din fața mea.

După ce ne-a dat binețe tuturor, dervișul s-a așezat, cercețând oamenii din încăpere, băgând de seamă fiecare amănunt. În cele din urmă privirea i s-a oprit asupra cadiului. Cei doi bărbați s-au uitat unul la altul preț de o clipă, fără vreun cuvânt, și nu m-am putut abține să mă întreb ce gândeau unul despre altul, fiindcă erau atât de deosebiți.

I-am oferit dervișului lapte de capră cald, smochine zaharisite și curmale umplute, dar le-a refuzat cuviincios pe toate. Când l-am întrebat de nume, a spus că-l cheamă Shams din Tabrîz și că e un derviș rătăcitor care îl caută pe Allah în înălțimi și prin adâncuri.

— Și ai reușit să-L găsești? l-am întrebat.

O umbră a trecut peste chipul dervișului când a încuviințat din cap zicând:

— Firește, a fost tot timpul cu mine.

Cadiul l-a întrerupt cu un zâmbet atotștiutor, pe care nu s-a obosit să-l ascundă.

— Nu pricep de ce voi, dervișii, faceți viața atât de încurcată. Dacă Allah a fost tot timpul cu tine, de ce-ai mai răscolit întreaga lume ca să-L cauți?

Shams din Tabrîz a plecat gânditor capul și a rămas tăcut o clipă. Când a ridicat din nou privirea, fața îi era liniștită, iar glasul măsurat.

— Pentru că, deși e știut că nu poți să-L găsești căutând, numai cei ce caută Îl găsesc.

— Ce jocuri de cuvinte, l-a luat în răs cadiul. Încerci cumva să ne spui că nu-L putem găsi pe Allah dacă rămânem toată viața în același loc? Asta-i o prostie. Nu toată lumea trebuie să se îmbrace în zdrențe și să bată drumurile ca tine!

A urmat un val de râsete, căci oamenii din încăpere erau dornici să se arate de-o părere cu cadiul — râsete ascuțite,

șovăitoare și nefericite din partea unor oameni deprinși să se gudure pe lângă mai-mari. M-am simțit încurcat. Vădit lucru, nu fusese o idee bună să-i aduc pe cadu și pe derviș împreună.

— Pesemne m-ați înțeles greșit. N-am vrut să spun că cineva nu-l poate găsi pe Allah dacă rămâne la casa lui. E fără îndoială cu putință, a încuviințat dervișul. Sunt oameni care n-au călătorit niciodată nicăieri și totuși au văzut întreaga lume.

— Întocmai! a rânjit cadu triumfător, dar rânjetul i-a dispărut auzind cum a urmat dervișul.

— Am vrut să spun, caduile, că nimeni nu-l poate găsi pe Allah dacă rămâne la blănurile, veșmintele de mătase și giuvaierile de preț pe care le porți azi.

O tăcere înfricoșată s-a lăsat în încăpere, zgomotele și ofaturile din jurul nostru topindu-se în țărână. Ne-am ținut cu toții răsuflarea, de parcă ne-am fi așteptat să se întâmple o grozăvie și mai mare, cu toate că nu știam ce-ar fi putut să fie mai îngrozitor.

— Ai limba prea ascuțită pentru un derviș, a zis cadu.

— Când un lucru trebuie rostit, îl rostesc chiar dacă mă înșfacă întreaga lume de beregată și-mi spune să tac.

Cadu i-a întâmpinat vorbele cu o încruntare, însă apoi a ridicat nepăsător din umeri.

— Ei bine, faci cum vrei, a zis. Oricum, ești tocmai omul de care avem nevoie. Vorbeam despre splendoarea orașului nostru. Trebuie să fi văzut multe locuri. E vreunul mai încântător decât Bagdadul?

Încet, plimbându-și privirea de la un bărbat la altul, Shams l-a lămurit:

— Nu încape îndoială că Bagdadul e un oraș deosebit, însă nici o frumusețe pământească nu dăinuie pe vecie. Orașele sunt ridicate pe coloane spirituale. Întocmai ca niște oglinzi uriașe, răsfrâng inimile locuitorilor dinăuntru lor. Dacă inimile acestea se întunecă și își pierd credința, orașele își pierd farmecul. Lucrul ăsta se întâmplă, și se întâmplă tot timpul.

Nu m-am putut abține să încuviințez. Shams din Tabriz s-a întors către mine, abătut o clipă de la gândurile sale, cu o licărire prietenoasă în ochi. I-am simțit privirea asupra mea ca văpaia unui soare dogoritor. Atunci mi-am dat seama limpede cât își merita numele. Bărbatul acesta răspândea vigoare și însuflețire și ardea pe dinăuntru ca un ghem de foc. Era într-adevăr Shams — „soarele“.

Dar cadiul era de altă părere.

— Voi, sufiții, faceți totul prea încurcat. Întocmai ca filosofii și poeții! Ce rost au atâtea vorbe? Făpturile omenesti sunt niște creaturi simple cu nevoi simple. Conducătorii au sarcina de-a se îngriji de nevoile lor și de-a se încredința că nu apucă pe căi greșite. Asta cere să pui în faptă *sharia* cu desăvârșire.

— *Sharia* e ca o lumânare, a spus Shams din Tabrîz. Ne dă multă lumină prețioasă. Dar să nu uităm că o lumânare ne ajută să mergem dintr-un loc într-altul pe întuneric. Dacă uităm încotro ne îndreptăm și ne încordăm privirea asupra lumânării, la ce bun?

Cadiul s-a strâmbat și chipul i s-a întunecat. Am simțit cum mă cuprinde un val de teamă. Să intri într-o discuție despre însemnătatea *shariei* cu un om a cărui îndeletnicire era să judece, și adesea să pedepsească lumea după litera legilor din *sharia*, însemna să te scalzi în ape primejdioase. Shams nu știa oare lucrul ăsta?

Tocmai când căutam o scuză potrivită ca să-l scot pe derviș din încăpere, l-am auzit zicând:

— E o lege care se potrivește în împrejurarea asta.

— Ce lege? a întrebat cadiul bănuitor.

Shams din Tabrîz și-a îndreptat spinarea, cu privirea nelămurită de parcă ar fi citit dintr-o carte, și a glăsuțit:

— *Fiecare cititor înțelege Coranul în chip diferit, după adâncimea pătrunderii sale. Sunt patru chipuri de pătrundere. Primul e înțelesul din afară, cu care se mulțumesc cei mai mulți oameni. Apoi urmează Batini — înțelesul dinlăuntru. Al treilea este înțelesul dinlăuntru lăuntru. Iar al patrulea e atât de adânc, încât nu poate fi pus în cuvinte și de aceea e sortit să rămână de nezugrăvit.*

Cu ochii scânteind, Shams a urmat:

— Învățații care se apleacă asupra *shariei* cunosc înțelesul din afară. Sufiții cunosc înțelesul dinlăuntru. Sfinții cunosc înțelesul dinlăuntru lăuntru. Cât despre cel de-al patrulea, acesta e cunoscut doar de profeți și de cei mai apropiați de Allah.

— Vrei să spui că un sufit de rând are o înțelegere mai adâncă a Coranului decât un învățat într-ale *shariei*? a întrebat cadiul bătând darabana cu degetele pe blid.

Un zâmbet subțire, batjocoritor a strâmbat gura dervișului, însă n-a răspuns.

— Ai grijă prietene, a zis cadiul. Între spusele tale și blasfemia curată e un hotar foarte subțire.

Dacă era vreo amenințare în vorbele lui, dervișul n-a părut să fi băgat de seamă.

— Ce anume-i blasfemia curată? a întrebat și apoi, trăgând iute aer în piept, a adăugat: Dă-mi voie să-ți spun o poveste.

Și iată ce ne-a spus:

Într-o zi Moise mergea de unul singur prin munți, când a zărit în depărtare un păstor. Omul stătea în genunchi, cu mâinile ridicate către cer, rugându-se. Mare a fost încântarea lui Moise. Dar când s-a apropiat, uluirea i-a fost la fel de mare auzind rugăciunea păstorului.

— O, preaiubite Doamne, Te iubesc mai mult decât Îți poți da seama. Sunt gata să fac totul pentru Tine, numai poruncește-mi. Chiar de mi-ai cere să ucid oaia cea mai grasă din turmă în numele Tău, aş face-o fără șovăială. Tu ai frige-o și i-ai pune seul cozii în orezul Tău ca să-l faci mai gustos.

Moise a mai înaintat câțiva pași, ascultând cu luare-aminte.

— După aceea Te-aș spăla pe picioare, Te-aș curăța în urechi și Te-aș despăduchea.

Auzind destul, Moise curmă ruga păstorului, strigând:

— Oprește-te, om neștiutor ce ești! Ce crezi că faci? Crezi că Allah mănâncă orez? Crezi că Allah are picioare ca să i le speli? Asta nu e rugăciune. E blasfemie curată.

Năucit și rușinat, păstorul și-a cerut iertare de mai multe ori și a fâgăduit să se roage ca toți oamenii cuviincioși. Moise l-a învățat câteva rugăciuni în după-amiaza aceea. Apoi a plecat pe drumul lui, grozav de mulțumit de sine.

Dar în noaptea aceea, a auzit un glas. Era Allah.

— O, Moise, ce-ai făcut? L-ai ocărât pe bietul păstor și n-ai izbutit să-ți dai seama cât de drag Îmi era. Poate că nu spune lucrurile cuvenite în felul cuvenit, însă era sincer. Inima lui era curată și gândurile îi erau bune. Mă simțeam mulțumit de el. Poate că vorbele lui au fost o blasfemie pentru urechile tale, însă pentru Mine erau o dulce blasfemie.

Moise și-a înțeles îndată greșeala. A doua zi, dis-de-dimineață, s-a întors în munți să-l vadă pe păstor. L-a găsit iarăși rugându-se, însă de data asta se ruga așa cum fusese învățat. În hotărârea lui de-a se ruga cum se cuvine, se bâlbâia, cu totul lipsit de bucuria și ardoarea rugăciunii sale dinainte. Căindu-se pentru ce făcuse, Moise îl bătu pe păstor pe spinare și îi spuse:

— Prietene, am greșit. Rogu-te, iartă-mă. Roagă-te în felul tău. Are mai multă trecere în ochii lui Allah.

Păstorul a fost uimit să audă una ca asta, însă ușurarea i-a fost și mai adâncă. Totuși n-a vrut să se întoarcă la vechile

rugăciuni. Dar nici n-a rămas la rugăciunile canonice învățate de la Moise. Găsise de-acum o nouă cale de-a vorbi cu Allah. Deși mulțumit și binecuvântat în credința sa naivă, lăsase în urmă treapta aceea – dulcea lui blasfemie.

— Așadar, vezi, nu judeca felul în care alți oameni intră în legătură cu Dumnezeu, a încheiat Shams. Fiecare are calea lui și rugăciunea lui. Allah nu se ia după cuvintele noastre, ci privește până în străfundul inimilor noastre. Nu ceremoniile sau rânduielile au însemnătate, ci dacă inimile noastre sunt indeajuns de curate sau nu.

Am cercetat chipul cadiului. Dincolo de înfățișarea sa, de o încredere și liniște desăvârșite, am văzut că era foarte mândros. Totuși, în același timp, fiind un om cu mintea ascuțită, ghicise că se afla într-o împrejurare care cerea mare băgare de seamă. Dacă se lăsa întăritat de povestea lui Shams, era silit să facă următorul pas și să-l pedepsească pentru obrăznicie, iar atunci lucrurile aveau să devină serioase și toată lumea avea să afle că un biet derviș îndrăznise să-l înfrunte pe marele cadiu. Prin urmare, era mai bine pentru el să se prefacă mai degrabă că nu avea de ce să fie supărat și să lase lucrurile așa.

Afară soarele apunea, zugrăvind bolta în felurite fâșii de purpură, presărate din loc în loc de nori de un cenușiu închis. Peste ceva vreme, cadiul s-a ridicat, zicând că trebuie să se îngrijească de o treabă însemnată. După ce a dat ușor din cap către mine și i-a aruncat o privire înghețată lui Shams din Tabrîz, a luat-o din loc. Oamenii lui l-au urmat fără un cuvânt.

— Mi-e teamă că nu prea i-ai fost pe plac cadiului, am spus după ce toată lumea plecase.

Shams din Tabrîz și-a dat la o parte părul care îi cădea pe față, zâmbind.

— O, nu-i nici o supărare. M-am deprins să nu le prea fiu oamenilor pe plac.

N-am putut să nu mă simt tulburat. Conduceam acest locaș de prea multă vreme ca să nu-mi dau seama că arareori aveam un astfel de oaspete.

— Spune-mi, dervișule, am zis, ce vânt îl aduce pe unul ca tine la Bagdad?

Eram dornic să-i aud răspunsul, însă în același timp ciudat de temător.

Ella

Northampton, 20 mai 2008

Bătând pământul cu picioarele, dansatoare din buric și derviși se roteau în visul Ellei în noaptea în care soțul ei nu veni acasă. Cu capul odihnindu-se pe manuscris, privi cum războinici cu chipuri aspre cinau la un han de pe marginea drumului, talgerele lor fiind umplute cu vârf de plăcinte delicioase și deserturi.

Apoi se văzu pe ea însăși. Căuta pe cineva într-un bazar în plină forfotă, într-o cetate dintr-o țară străină. Peste tot în jurul ei oamenii se mișcau încet, ca și cum ar fi dansat pe o melodie pe care ea n-o putea auzi. Opri un bărbat rotofei, cu o mustață pleoștită, ca să-l întrebe ceva, însă nu era în stare să-și amintească întrebarea. Bărbatul se uită absent la ea și porni greoi mai departe. Încercă să vorbească cu câțiva vânzători și apoi cu câțiva cumpărători, dar nimeni nu-i răspundea. La început se gândi că era din pricină că nu vorbea limba lor. Apoi duse mâna la gură și descoperi cu groază că limba îi fusese tăiată. Cu o spaimă crescândă, se uită în jur după o oglindă, ca să-și vadă chipul și să-și dea seama dacă mai era aceeași persoană, dar nu găsi nici una prin bazar. Se porni pe plâns și se trezi într-un zgomot alarmant, neștiind dacă mai avea încă limbă.

Când deschise ochii, Ella îl găsi pe Spirit zgreptănând frenetic la ușa din spate. Vreun animal se aventurase probabil pe verandă, scoțând câinele din minți. Sconșii, mai ales, îl făceau să devină deosebit de agitat. Amintirea întâlnirii neplăcute cu unul dintre ei de iarna trecută era încă proaspătă. Ellei îi luase săptămâni întregi să scoată duhoarea aceea cumplită din blana câinelui și, chiar după ce îl spălase de nenumărate ori în căzi pline cu suc de roșii, mirosul acela, ca de cauciuc ars, stăruia în continuare.

Ella aruncă o privire către ceasul din perete. Era trei fără un sfert dimineața. David tot nu se întorsese și poate nu avea

să se mai întoarcă vreodată. Jeannette nu o sunase înapoi și, în starea ei de pesimism, Ella se îndoia că avea s-o mai facă vreodată. Pradă spaimei de-a fi părăsită de soțul și de fiica ei, deschise frigiderul și se uită prin el câteva minute. Dorința de-a goli o cutie de înghețată cu vanilie și cireșe se lupta cu teama ei de-a nu lua în greutate. Cu niște eforturi deloc negliabile, se îndepărtă un pas de frigider și trânti ușa, ceva mai tare decât era nevoie.

Apoi desfăcu o sticlă de vin roșu și-și turnă un pahar. Era un vin bun, ușor și înviorător, cu o subtilă aromă dulce-amăruie care îi plăcea. Abia când își turnă al doilea pahar, îi trecu prin minte că se putea să fi deschis una dintre sticlele scumpe de Bordeaux ale lui David. Cercetă eticheta – Château Margaux 1996. Neștiind ce să înțeleagă din asta, se încruntă la sticlă.

Era prea obosită și prea somnoroasă ca să mai citească. Așa că hotărî să-și verifice e-mailurile. Acolo, printre o jumătate de duzină de mesaje nedorite și unul de la Michelle, care se interesa cum mergea cu manuscrisul, dădu peste un e-mail de la Aziz Z. Zahara.

Dragă Ella (dacă îmi dai voie să-ți spun așa),

E-mailul tău m-a prins într-un sat din Guatemala numit Momostenango. E unul dintre puținele locuri rămase în care se mai folosește calendarul maya. Chiar peste drum de pensiunea mea e un copac al dorințelor cu sute de petice de material de toate culorile și formele care se pot închipui. E numit Copacul Celor cu Inima Frântă. Cei cu inimi frânte își scriu numele pe bucățele de hârtie și le leagă de crengi, rugându-se ca inimile să le fie tămăduite.

Sper că n-o să găsești lucrul ăsta prea îndrăzneț, dar după ce am citit e-mailul tău, m-am dus la copacul dorințelor și m-am rugat ca tu și fiica ta să vă rezolvați neînțelegerile. Nici măcar o fărâmă de iubire n-ar trebui să fie disprețuită, fiindcă, așa cum spunea Rumi, iubirea este apa vieții.

Un lucru care m-a ajutat pe mine, personal, în trecut a fost că am încetat să mă amestec în treburile oamenilor din jurul meu și să mă simt frustrat când nu-i puteam schimba. În loc de amestec sau pasivitate, îmi dai voie să-ți sugerez supunere?

Unii oameni fac greșeala să confunde „supunerea” cu „slăbiciunea”, cu toate că e orice altceva decât asta. Supunerea e o formă de acceptare pașnică a condițiilor universului, chiar și a lucrurilor pe care nu suntem deocamdată în stare să le schimbăm sau să le înțelegem.

După calendarul maya, astăzi e o zi de bun augur. O schimbare astrologică semnificativă e pe cale să se producă, vestind o nouă conștiință

umană. Trebuie să mă grăbesc să-ți trimit acest e-mail înainte ca soarele să apună și ziua să se încheie.

Fie ca iubirea să te găsească atunci când te aștepti mai puțin, unde te aștepti mai puțin.

Al tău, cu sinceritate,
Aziz

Ella închise laptopul, mișcată să știe că cineva total străin, într-un colț îndepărtat al lumii, se rugase pentru binele ei. Închise ochii și își imaginează numele ei scris pe o bucățică de hârtie legată de un copac al dorințelor, legându-se în aer ca un zmeu, liber și fericit.

Câteva minute mai târziu, deschise ușa bucătăriei și ieși în curtea din spate, bucurându-se de răcoarea tulburătoare a brizei. Spirit stătea lângă ea, frământându-se și mârâind, și adulmeca fără încetare aerul. Ochii câinelui se micșorară, apoi se măriră și deveniră neliniștiți, iar urechile i se ridicară, de parcă ar fi deslușit în depărtare ceva înfricoșător. Ella și câinele ei stăteau unul lângă altul sub luna primăverii târzii, scrutând noaptea vastă și adâncă, la fel de înspăimântați de lucrurile care se mișcau prin întuneric, înspăimântați de necunoscut.

Învățăcelul

Bagdad, aprilie 1242

Bătând temenele și ploconindu-mă, l-am petrecut pe cadiu până la ușă și m-am întors iute să strâng blidele murdare. Am fost uimit să-i găsesc pe Baba Zaman și pe dervișul rătăcitor în același loc ca atunci când am plecat, fără să rostească vreun cuvânt. I-am cercetat cu coada ochiului, întrebându-mă dacă era cu puțință să poarte o discuție fără a vorbi. Am zăbovit acolo cât de mult am putut, așezând pernele, dereticând prin încăpere, adunând firimiturile de pe covor, dar după o vreme n-am mai avut nici un temei ca să rămân.

Fără tragere de inimă, mi-am târșăit picioarele înapoi în cuhnie. Cum a dat cu ochii de mine, bucătarul a-nceput să mă potopească cu porunci. „Șterge tejgheaua, curăță podelele! Spală blidele! Freacă soba și pereții din jurul grătarului! Și când isprăvești, nu uita să cercetezi cursele pentru șoareci!“ De când am venit în acest locaș, cu vreo șase luni în urmă, bucătarul m-a călcat fără preget în picioare. În fiecare zi m-a pus să trudesca ca un câine și mi-a zis că tot chinul ăsta face parte din învățătura mea spirituală, de parcă să speli blide pline de grăsime ar putea fi ceva spiritual.

Om zgârcit la vorbă, bucătarul avea o mantra preferată: „Curățenia e rugăciune, rugăciunea e curățenie!“.

„Dacă ar fi adevărat, atunci toate gospodinele din Bagdad ar fi ajuns învățători spirituali“, am îndrăznit să spun odată.

Mi-a aruncat o lingură de lemn în cap și a zbierat din rărunchi: „Asemenea răspunsuri obraznice n-o să te ducă nicăieri, fiule. Dacă vrei să ajungi derviș, fii la fel de mut ca lingura asta de lemn. Răzvrătirea nu e o însușire bună pentru un învățăcel. Vorbește puțin, coace-te repede la minte!“.

Îl uram pe bucătar, dar mai mult de-atât, îi știam de frică. Nu i-am nesocotit niciodată poruncile. Mă rog, până astă-seară.

De îndată ce bucătarul s-a întors cu spatele, m-am furișat afară din cuhnie și am mers iar pe vărfuri până la încăperea cea mare, murind de curiozitate să aflu mai multe despre dervișul rătăcitor. Cine era? Ce căuta aici? Nu era ca dervișii din locaș. Ochii lui erau aprigi și nesupuși, chiar și atunci când pleca smerit capul. Avea ceva atât de neobișnuit și de nebănuit încât era aproape înspăimântător.

Am pândit printr-o crăpătură din ușă. La început n-am zărit nimic. Dar apoi ochii mi s-au deprins cu lumina slabă din încăperea și am izbutit să le deslușesc fețele.

L-am auzit pe învățător întrebând:

— Spune-mi, Shams din Tabrîz, ce vânt îl aduce pe unul ca tine în Bagdad? Ți s-a arătat locul acesta într-un vis?

Dervișul a clătinat din cap.

— Nu, nu un vis m-a adus aici, ci o viziune. Nu visez niciodată.

— Toată lumea visează, a zis Baba Zaman cu blândețe. Numai că se poate să nu-ți amintești întotdeauna visele. Dar asta nu înseamnă că nu visezi.

— Eu nu visez, a stăruiet dervișul. Face parte dintr-o înțelegere pe care am încheiat-o cu Allah. Vezi tu, când eram copil, zăream îngeri și vedeam tainele lumii desfășurându-se dinaintea ochilor mei. Când le-am spus lucrul ăsta părinților mei, n-au fost deloc bucuroși și mi-au poruncit să încetez cu visatul. Când m-am destăinuit prietenilor mei, și ei mi-au spus că eram un visător fără leac. Am încercat să vorbesc cu dascălii mei, însă purtarea lor n-a fost întru nimic deosebită. În cele din urmă, am înțeles că ori de câte ori auzeau ceva neobișnuit, oamenii numeau lucrul acesta vis. A început să-mi fie silă de cuvântul ăsta și de tot ce însemna el.

Zicând acestea, dervișul s-a oprit de parcă ar fi auzit dintr-odată un zgomot. Apoi s-a întâmplat un lucru foarte ciudat. S-a ridicat, și-a îndreptat spinarea și a pornit încet către ușă, uitându-se tot timpul spre mine. Ca și cum ar fi știut cumva că-i pândeam.

Ca și cum ar fi putut vedea prin ușa de lemn.

Inima îmi bătea nebunește. Voiam să alerg înapoi în cuhnie, dar nu vedeam cum aș fi putut. Brațele, picioarele, întregul trup mi-au înțepenit. Prin ușă și dincolo de ea, ochii întunecați ai lui Shams din Tabrîz erau ațintiți asupra mea. Oricât de înspăimântat aș fi fost, am simțit totuși o putere uriașă străbătându-mi trupul. S-a apropiat, a pus mâna pe ivărul ușii,

însă chiar când credeam că avea s-o deschidă și să mă prindă, s-a oprit. Nu-i puteam vedea chipul de atât de aproape și nu pricepeam ce-l făcuse să se răzgândească. Am stat amândoi astfel câteva clipe greu de îndurat. Apoi s-a întors cu spatele și, îndepărtându-se de ușă, și-a urmat povestea.

— Când am mai crescut puțin, L-am rugat pe Dumnezeu să-mi ia puterea de-a visa, așa încât, de fiecare dată când Îl întâlneam, să știu că nu era un vis. S-a învoit. Mi-a luat toate visele. De aceea nu visez niciodată.

Shams din Tabrîz stătea acum lângă ferestrele deschise din partea cealaltă a încăperii. Afară cădea o burniță ușoară și a privit-o gânditor înainte de-a spune:

— Allah mi-a luat puterea de-a visa. Dar ca să mă despăgubească pentru această pierdere, mi-a îngăduit să talmăcesc visele altora. Sunt un tălmăci de vise.

Mă așteptam ca Baba Zaman să nu creadă aiurelile astea și să-l dojenească, așa cum mă dojenește întruna pe mine.

Dar învățătorul a încuviințat binevoitor din cap și a întrebat:

— Spune-mi, ce pot să fac pentru tine?

— Nu știu. De fapt, nădărduiam să-mi poți spune tu.

— Cum vine asta? a întrebat învățătorul, părând nedumerit.

— De aproape patruzeci de ani sunt derviș rătăcitor. Mă pricep la căile firii, deși căile lumii îmi sunt încă străine. Dacă e nevoie, pot să mă lupt ca o sălbăticiune, dar eu însumi nu pot să fac rău nimănui. Pot să numesc toate zodiile cerului, să recunosc toți copacii de prin păduri și să citesc ca pe-o carte deschisă toate soiurile de oameni pe care Atotputernicul le-a creat după chipul Lui.

Shams s-a oprit puțin și a așteptat cât învățătorul aprindea un opaiț. Apoi a urmat:

— Una dintre legi spune: *Poți să-l cercetezi pe Allah în orice lucru și orice ființă din lume, pentru că Dumnezeu nu e închis într-o moschee, într-o sinagogă sau într-o biserică. Dar dacă simți încă nevoia să afli lămurit unde sălășluiește, nu e decât un loc în care poți să-L cauți: în inima unui iubitor adevărat.* Nu e nimeni care să fi trăit după ce L-a văzut, așa cum nu e nimeni care să fi murit după ce L-a văzut. Oricine Îl află rămâne cu El de-a pururi.

În lumina aceea slabă și pâlpâitoare, Shams din Tabrîz părea și mai înalt, iar părul îi cădea pe umeri în valuri neorânduite.

— Dar știința e ca apa sălcie de pe fundul unui urcior vechi dacă nu se scurge undeva. Ani de-a rândul m-am rugat la Allah pentru un tovarăș căruia să-i împărtășesc știința strânsă înlăuntrul meu. Într-un sfârșit, am avut o viziune în Samarkand. Mi s-a zis că ar trebui să vin la Bagdad ca să-mi împlinesc soarta. Înțeleg că știi numele tovarășului meu și locul unde se află și că o să mi le spui, dacă nu acum, atunci mai târziu.

Afară se lăsase noaptea și o rază de lună pătrundea înăuntru prin ferestrele deschise. Mi-am dat seama cât era de târziu. Pesemne că bucătarul mă căuta. Dar nu-mi păsa. Mă simțeam și eu o dată bine încalcând rânduielele.

— Nu știi ce fel de răspuns îmi ceri, murmură învățătorul. Dar dacă e vreo lămurire pe care sunt sortit să ți-o dau, nu mă îndoiesc că lucrul ăsta se va întâmpla la vremea cuvenită. Până atunci poți să rămâi aici cu noi. Să fii oaspetele nostru.

Auzind acestea, dervișul rătăcitor s-a plecat cu umilință și recunoștință să sărute mâna lui Baba Zaman. În clipa aceea învățătorul a pus o întrebare ciudată :

— Spui că ești gata să ții Adevărul în palmă, ca și când ar fi un mărgăritar scump, și să-l oferi unui om deosebit. Dar să deschizi sufletul cuiva către lumina spiritului nu e o sarcină neînsemnată pentru o făptură omenească. Îți însușești puterea lui Allah. Ce preț ești pregătit să plătești pentru asta?

Cât am să trăiesc, n-o să uit niciodată răspunsul pe care i l-a dat atunci dervișul. Ridicând dintr-o sprânceană, a spus hotărât :

— Sunt pregătit să plătesc cu capul.

Am tresărit, simțind cum un fior înghețat îmi alunecă pe șira spinării. Când mi-am lipit iar ochiul de crăpătură, am văzut că învățătorul părea și el zguduit de răspuns.

— Pesemne am vorbit de-ajuns pentru astăzi. Baba Zaman scoase un căscat. Trebuie să fii ostenit. Lasă-mă să-l chem pe învățacel. O să te însoțească până la patul tău și o să-ți aducă așternuturi curate și o cană cu lapte.

Atunci Shams din Tabriz s-a întors către ușă și am simțit până în măduva oaselor că se uita iar la mine. Mai mult de-atât. Parcă se uita prin și în mine, cercetându-mi culmile și hăurile sufletului, iscodind taine care îmi erau până și mie ascunse. Pesemne că era amestecat în magia neagră sau că fusese îndrumat de Harut și Marut, cei doi îngeri ai Babilonului despre care ne previne Coranul. Ori pesemne că avea puteri miraculoase, care-l ajutau să vadă prin uși și pereți. Oricum ar fi stat lucrurile, mă înspăimânta.

— Nu e nici o nevoie să-l chemi pe învățăcel, zise el ridicând glasul. Am o presimțire că se află prin preajmă și că ne-a auzit deja.

Am lăsat să-mi scape un icnet atât de zgomotos, că i-ar fi putut trezi și pe morți din morminte. Cuprins de o spaimă grozavă, am sărit în picioare și am fugit în grădină, căutându-mi adăpost în întuneric. Însă acolo mă aștepta o surpriză neplăcută.

— Aici îmi erai, ticălos mic! a zbierat bucătarul repezindu-se la mine cu o mătură în mână. Ai dat de belea, fiule, ai dat de belea!

Am sărit într-o parte și am izbutit să mă feresc de mătură în ultima clipă.

— Vino-ncoa' ori îți rup picioarele! a strigat bucătarul în urma mea, gâfâind.

Dar nu m-am dus. În schimb, m-am năpustit afară din grădină iute ca o săgeată. Chipul lui Shams din Tabriz pâlpâia dinaintea ochilor mei, și eu alergam fără zăbavă de-a lungul potecii șerpuite care lega lăcașul de drumul mare, și nici măcar după ce-am ajuns departe nu m-am putut opri din alergat. Cu inima bătându-mi să-mi spargă pieptul și cu gâtlejul uscat, am fugit până când genunchii mi s-au înmuiat și n-am mai putut alerga.

Ella

Northampton, 21 mai 2008

Bine montat împotriva ei, David veni acasă în dimineața următoare devreme, doar ca s-o găsească pe Ella dormind în pat, cu manuscrisul de la *Dulce blasfemie* deschis pe genunchi și un pahar de vin gol alături. Făcu un pas spre ea ca să tragă pătura puțin mai sus și să se asigure că era bine învelită, însă apoi se răzgândi.

Zece minute mai târziu, Ella se trezi. Fără să fie surprinsă, își auzi soțul făcând duș în baie. Putea să flirteze cu alte femei și, pesemne, chiar să-și petreacă noaptea cu ele, dar prefera să nu-și facă dușul de dimineață în altă parte decât în baia lui. Când David termină și trecu din nou prin cameră, Ella se prefăcu că doarme, scutindu-l astfel de-a fi nevoit să-și explice absența.

În mai puțin de-o oră, atât soțul ei, cât și copiii pleaseră, iar Ella era singură în bucătărie. Viața părea să-și fi reluat cursul obișnuit. Deschise cartea ei de bucate preferată, *Arta culinară simplă și ușoară*, și după ce cântări mai multe opțiuni alese un meniu extrem de complicat, care avea s-o țină ocupată toată după-amiaza :

Supă de scoici cu șofran, nucă-de-cocos și portocale

Paste la cuptor cu ciuperci, verdețuri și cinci feluri de brânză

Costițe de vițel aromatate cu rozmarin, în sos de oțet și usturoi rumenit

Fasole păstăi cu suc de lămâi verzi și salată de conopidă

Apoi se hotărî la un desert: Sufleu de ciocolată caldă.

Existau multe motive pentru care Ellei îi plăcea să gătească. Să creeze o mâncare delicioasă din ingrediente obișnuite nu era doar un lucru care o făcea să se simtă mulțumită și împlinită, ci totodată un lucru deosebit de senzual. Dar mai mult de-atât, îi plăcea să gătească fiindcă era o treabă la care se

pricepea într-adevăr. Pe deasupra, îi liniștea nervii. Bucătăria era singurul loc din viața ei unde putea să evite în întregime lumea de-afară și să oprească scurgerea timpului înlăuntrul ei. Asupra unora, sexul ar putea avea același efect, își închi-puia, însă pentru asta era întotdeauna nevoie de doi, pe când ca să gătești nu aveai nevoie decât de timp, atenție și o pungă plină de cumpărături.

Oamenii care găteau la emisiunile TV lăsau impresia că gătitul țineau de inspirație, originalitate și creativitate. Cuvântul lor preferat era „experimentatul“. Ella nu putea fi de acord. De ce să nu lași experimentatul în seama oamenilor de știință și ciudățenia în seama artiștilor? Gătitul însemna să înveți bazele, să urmezi instrucțiunile și să arăți respect pentru înțelepciunea de veacuri. Tot ce trebuia să faci era să pui în practică tradiții seculare, nu să *experimentezi* pe seama lor. Priceperea într-ale gătitului venea din obiceiuri și reguli și, deși era clar că epoca modernă minimaliza astfel de lucruri, nu era nimic rău în a fi tradiționalist în bucătărie.

Ella ținea de asemenea la deprinderile zilnice. În fiecare dimineață, la aproape aceeași oră, familia lua micul dejun; în fiecare weekend se duceau la același mall; și în prima duminică a fiecărei luni organizau un dineu împreună cu vecinii. Fiindcă David era dependent de muncă și avea puțin timp la dispoziție, Ella se ocupa de toate treburile casei: administrarea finanțelor, lucrările de întreținere, recapitonarea mobilelor, îndeplinirea comisiunilor, programul copiilor, ajutorul la teme și așa mai departe. Joia se ducea la Fusion Cooking Club, unde membrii îmbinau bucătăriile din diferite țări și improvisau rețete străvechi cu noi condimente și ingrediente. În fiecare vineri își petrecea ore întregi la piață, sporovăind cu fermierii despre produsele lor, cercetând câte un borcan cu gem de piersici organic cu conținut scăzut de zahăr sau explicându-i vreunui alt cumpărător cum era cel mai bine să gătească ciupercile tinere. Ce nu reușea să găsească lua de la Whole Foods Market în drum spre casă.

Apoi, sâmbătă seara, David o scotea la un restaurant (de obicei thailandez sau japonez) și, dacă nu erau prea obosiți sau prea beți sau pur și simplu prea lipsiți de chef, când ajungeau acasă, făceau sex. Sărutări scurte și mișcări tandre care emanau mai multă compasiune decât dorință. Odinioară cea mai solidă legătură a lor, sexul își pierduse cu multă vreme în urmă farmecul. Uneori treceau săptămâni întregi fără să

facă dragoste. Ellei i se părea ciudat că sexul ocupase altădată un loc atât de important în viața ei, iar acum, când dispăruse, se simțea ușurată, aproape eliberată. În mare era de acord cu ideea ca un cuplu căsătorit de ani de zile să abandoneze încet-încet planul atracției fizice în favoarea unei căi mult mai sigure și mai solide de-a relaționa.

Singura problemă era că David nu renunțase atât la sex, cât la sexul cu soția lui. Niciodată nu îl întrebasese deschis despre aventurile sale, nici măcar nu făcuse vreo aluzie la bănuielile ei. Iar faptul că nici unul dintre prietenii apropiați nu avea idee despre asta o ajuta să pretindă că nici ea nu știa nimic. Nu existau scandaluri, coincidențe stânjenitoare, nimic care să dea apă la moară gurilor rele. Nu înțelegea cum reușea să se descurce, având în vedere frecvența acuplărilor sale cu alte femei, mai ales cu asistentele sale tinere, dar soțul ei manevra lucrurile cu abilitate și discreție. Totuși infidelitatea avea mirosul ei. Atâta lucru știa și Ella.

Dacă era vorba de un lanț de evenimente, Ella n-ar fi putut spune care fusese primul și care urmase mai târziu. Faptul că ea își pierduse interesul pentru sex îl împinsese pe soțul ei s-o înșele? Sau fusese tocmai invers? David o înșelase mai întâi și apoi ea își neglijase trupul și își pierduse apetitul sexual?

Oricum ar fi stat lucrurile, rezultatul era același: scânteia dintre ei, lumina care îi ajutase să navigheze pe apele necunoscute ale căsniciei, menținându-și dorința pe linia de plutire, chiar și după trei copii și douăzeci de ani împreună, pur și simplu nu mai exista.

În următoarele trei ore, mintea îi era înțesată de gânduri, în vreme ce mâinile îi erau neobosite. Tocă roșiile, mărunți usturoiul, rumeni ceapa, fierse sosul la foc mic, dădu pe răzătoare cojile de portocală și frământă aluatul pentru pâinea integrală de grâu. Această îndeletnicire din urmă se baza pe sfaturile neprețuite pe care le primise de la mama lui David când se logodiseră.

„Nimic nu-i amintește mai mult de casă unui bărbat decât mirosul de pâine abia scoasă din cuptor“, îi spusese ea. „Nu cumpăra niciodată pâine. Frământ-o singură, draga mea. O să facă minuni.“

Muncind toată după-amiaza, Ella așază o masă aleasă, cu șervete asortate, lumânări parfumate și un buchet de flori galbene și portocalii, în nuanțe atât de intense și de uluitoare, încât păreau aproape artificiale. Drept tușă finală, adăugă niște inele strălucitoare pentru șervete. Când termină, masa semăna cu cele din revistele stilate de decorațiuni interioare.

Obosită și mulțumită, deschise televizorul din bucătărie la știrile locale. O tânără terapeută fusese înjunghiată în apartamentul ei, un scurtcircuit provocase un incendiu într-un spital și patru liceeni fuseseră arestați pentru vandalism. Urmări știrile, clătînând din cap la pericolele nesfârșite care se iveau în lume. Cum puteau oamenii ca Aziz Z. Zahara să găsească dorința și curajul de-a călători în părțile mai puțin dezvoltate ale planetei, când nici măcar suburbiile americane nu mai erau sigure?

Ellei i se părea uimitor că o lume imprevizibilă și impene-trabilă putea să-i facă pe oamenii ca ea să se închidă în propriile case, însă avea un efect aproape opus asupra cuiva ca Aziz, îndemnându-l să se îmbarce în aventuri atât de îndepăr-tate de calea bătută.

Familia Rubinstein se așază la o masă perfectă, ca des-prinsă dintr-o fotografie, la ora 19.30, lumânările aprinse dând sufrageriei un aer de sacralitate. Cineva din afară care i-ar fi privit, ar fi putut crede că erau o familie perfectă, la fel de fermecătoare precum fuioarele de fum ce se risipeau încet în aer. Nici măcar absența lui Jeannette nu putea umbri foto-grafia. Mâncară în timp ce Orly și Avi sporovăiau despre în-tâmplările din ziua aceea de la școală. Măcar de data asta Ella se arată recunoscătoare pentru că erau atât de guralive și de zgomotoase și acopereau tăcerea grea care altminteri s-ar fi așternut între ea și soțul ei.

Cu coada ochiului, Ella îl văzu pe David înfigând furculița într-o conopidă și mestecând-o fără grabă. Privirea îi căzu pe buzele lui subțiri și palide și pe dinții lui albi ca niște perle – gura pe care o cunoștea atât de bine și pe care o sărutase de atâtea ori. Și-l închipui sărutând altă femeie. Din cine știe ce motiv, rivala care i se ivi în minte nu era secretara tinerică a lui David, ci o versiune cu sâni proeminenți a lui Susan Sarandon. Athletică și încrezătoare, își etala sâni într-o rochie strâmtă și purta niște cizme roșii, până la genunchi, cu tocuri înalte, iar fața îi era strălucitoare, aproape în culorile curcu-beului, de atâtea machiaj. Ella și-l închipui pe David sărutând-o

pe femeia aceea cu o grabă și o lăcomie care n-aveau nimic de-a face cu felul în care-și mesteca domol conopida la masa în familie.

Abia atunci și acolo, în timp ce-și lua masa pregătită după *Arta culinară simplă și ușoară* și își imagina femeia cu care soțul ei avea o aventură, ceva plesni înlăuntrul Ellei. Abia atunci înțelese cu o claritate și o liniște înfiorătoare că, în ciuda lipsei de experiență și a timidității sale, într-o bună zi avea să abandoneze totul: bucătăria ei, câinele, copiii, vecinii, soțul, cărțile ei de bucate și rețetele ei pentru pâine de casă... Avea să plece pur și simplu în lumea în care se întâmplau tot timpul lucruri periculoase.

Învățătorul

Bagdad, 26 ianuarie 1243

Bineînțeles, să faci parte dintr-un locaș de derviși cere mult mai multă răbdare decât are Shams din Tabriz. Cu toate astea, s-au scurs deja nouă luni și se află încă la noi.

La început m-am așteptat să-și strângă lucrurile și să plece în orice clipă, atât de limpede era sila sa pentru o viață cu rânduiești severe. Vedeam că-l plictisea de moarte faptul că era nevoit să se culce și să se deștepte la aceleași ceasuri, să mănânce când se obișnuia și să se supună aceluiași rostuieli ca toată lumea. Era deprins să zboare ca o pasăre singuratică, sălbatică și liberă. Bănuiesc că în vreo câteva rânduri a fost cât pe ce să dea bir cu fugiții. Însă, oricât de mare i-ar fi fost nevoia de singurătate, dorința de a-și găsi tovarășul era încă și mai mare. Shams credea cu tărie că într-una din zile o să-mi vină în minte lămurirea de care avea nevoie și o să-i spun unde să meargă și pe cine să caute. Credința asta l-a făcut să rămână.

De-a lungul acestor nouă luni, l-am urmărit îndeaproape, întrebându-mă dacă timpul curgea altfel pentru el, mai însuflețit și mai zorit. Ce le lua celorlalți derviși luni, uneori ani, ca să învețe, lui îi lua doar câteva săptămâni, dacă nu chiar zile. Avea o curiozitate uimitoare pentru tot ce era nou și neobișnuit și era un cercetător priceput al naturii. În câte zile nu l-am găsit în grădină, privind cu încântare lucrătura desăvârșită a unei pânze de păianjen sau stropii de rouă sclipind pe o floare ce se deschide la lăsarea serii. Gâzele, plantele și vietățile păreau să-l atragă și să-l bucure mai mult decât cărțile și manuscriptele. Dar chiar când începeam să cred că nu-l încânta deloc cititul, îl aflam cufundat în vreun tom străvechi. Apoi, din nou, puteau să treacă săptămâni în șir fără să citească sau să învețe nimic.

Când l-am iscodit despre asta, mi-a răspuns că trebuie să-ți mulțumești mintea, dar să ai grijă să n-o răsfеți. Era una dintre legile lui. *„Mintea și iubirea sunt făcute din altfel de plămădă, a zis. Mintea leagă oamenii cu noduri și nu se primejduiește întru nimic, pe când iubirea dezleagă orice încurcături și se primejduiește întru totul. Mintea e mereu prevăzătoare și te povățuiește: «Ferește-te de prea multă înflăcărare!», pe când iubirea spune: «O, fii fără grijă! Aruncă-te cu capul înainte!». Mintea nu se sfărâmă ușor, pe când iubirea se poate lesne preface într-un morman de dărâmături. Însă comorile sunt ascunse printre ruine. O inimă frântă ascunde comori.»*

Cu cât îl cunoșteam mai bine, cu atât îi admiram mai mult îndrăzneala și pătrunderea. Dar bănuiam în același timp că, pe lângă agerimea și ciudățenia lui fără egal, Shams avea și o latură întunecată. Mai întâi, era sincer până la brutalitate. Mi-am învățat dervișii să nu bage niciodată de seamă cusururile altor oameni și, dacă o făceau, să se arate iertători și smeriți. Însă Shams nu lăsa nici o greșeală să treacă nebagată în seamă. De fiecare dată când îi sărea în ochi vreun lucru anapoda, vorbea neîntârziat despre el, fără înconjur. Sinceritatea lui îi supăra pe ceilalți, dar îi plăcea să întărate oamenii ca să vadă ce ieșea din ei în clipele de mânie.

Era greu să-l silești să împlinească sarcinile obișnuite. Avea prea puțină răbdare pentru astfel de corvezi și își pierdea gustul pentru orice lucru de îndată ce îi prindea merchezul. Când trebuia să facă ceva în fiecare zi, îl năpădea disperarea, ca pe un tigru închis în cușcă. Dacă vreo discuție îl plictisea sau dacă cineva spunea ceva necugetat, se ridica și pleca, nepierzând niciodată vremea cu glumele. Lucrurile prețuite de mai toate făpturile omenești, precum ocrotirea, tihna și fericirea, abia dacă aveau vreun înțeles în ochii lui. Iar neîncrederea în cuvinte îi era atât de mare, încât adesea treceau zile întregi fără să rostească o vorbă. Și asta era una dintre legile lui: *Cele mai multe necazuri de pe lume sunt pricinuite de greșeli de limbă sau simple neînțelegeri. Nu lua niciodată vorbele de bune. Când pășești pe tărâmul iubirii, așa cum știm, limba devine învechită. Ceea ce nu poate fi pus în cuvinte poate fi priceput doar prin tăcere.*

Cu vremea am început să-mi fac griji pentru binele lui. Căci în adâncul inimii simțeam că cineva care ardea cu o asemenea pară putea fi înclinat să intre în tot soiul de belele.

La urma urmei, sortile noastre sunt în mâinile lui Allah și numai El poate spune când și cum va pleca fiecare în lume.

Cât despre mine, am hotărât să fac ce-mi stătea în puteri ca să-l domolesc pe Shams și să-l deprind, pe cât era cu putință, cu un fel de viață mai liniștit. Și o vreme am crezut chiar că aș putea avea sorți de izbândă. Dar apoi a venit iarna și odată cu ea a sosit un trimis cu un răvaș de departe.

Răvașul acela a schimbat totul.

Răvașul

De la Kayseri la Bagdad, februarie 1243

Bismillahirrahmanirrahim,

Dragă frate Baba Zaman,

Pacea fie cu tine și binecuvântările lui Allah asupra ta.

S-a scurs multă vreme de când ne-am văzut ultima oară și nădăjduiesc ca răvașul meu să te găsească plin de veselie. Mi-au ajuns la urechi atâtea lucruri minunate despre locașul pe care l-ai ridicat la marginea Bagdadului, învățându-i pe derviși înțelepciunea și iubirea Domnului. Îți scriu acest răvaș în taină, ca să-ți împărtășesc un lucru care îmi frământă mintea. Dă-mi voie să încep cu începutul.

După cum știi, sultanul Aladdin Keykubad era un om deosebit, care se pricepea ca nimeni altul să cârmuiască în vremuri tulburi. A fost visul lui să zidească un oraș în care poezii, meșteșugarii și filosofii puteau să trăiască liberi și să muncească în pace. Un vis pe care mulți îl credeau de neîmplinit, ținând seama de neorânduiala și ura din lume, mai ales că cruciații și tătarii loveau din amândouă părțile. Am văzut totul. Creștini ucigând musulmani, creștini ucigând creștini, musulmani ucigând creștini, musulmani ucigând musulmani. Credințe, secte, triburi care se luptă între ele, chiar și frați. Însă Keykubad era un cârmuitor hotărât. A ales orașul Konya – prima palmă de pământ care a răsărit din apele potopului – ca să-și îplinească visul mareț.

Acum în Konya trăiește un învățat despre care se poate să fi auzit sau nu. Numele lui e Mawlana Djalal al-Din, dar adesea i se spune Rumi. Am avut plăcerea să-l întâlnesc și, nu numai atât, să învăț împreună cu el, mai întâi ca dascăl și apoi, după moartea tatălui său, ca îndrumător, iar după ani, ca învățăcel al lui. Da, prietene, am ajuns învățăcelul învățăcelului meu. Era atât de înzestrat și de înțelept, încât după o vreme n-am mai avut ce-l învăța și am început să învăț eu de la dânsul. Tatăl lui era și el un învățat strălucit. Însă Rumi are o însușire pe care puțini învățați o au vreodată: are darul de-a săpa adânc sub învelișul religiei și de-a scoate din miezul ei nestemata care e universală și veșnică.

Vreau să știi că acestea nu sunt numai gândurile mele. Rumi l-a întâlnit pe marele mistic, spițer și parfumer Farid al-Din 'Attar pe când era tânăr, și Attar a spus despre el: „Băiatul ăsta o să deschidă o ușă în inima iubirii și o să arunce o flacăară în sufletele tuturor adoratorilor mistici”. La fel, Ibn al-'Arabī, vestitul filosof, scriitor și mistic, când l-a văzut într-o zi pe tânărul Rumi mergând în urma tatălui său, a strigat: „Slavă lui Allah, un ocean merge în urma unui lac!”.

La frageda vârstă de douăzeci și patru de ani, Rumi a ajuns învățător spiritual. Astăzi, trei decenii mai târziu, locuitorii Konyei îl privesc ca pe o pildă de urmat și în fiecare vineri oameni din întregul ținut se bulucesc în oraș să-i asculte predicile. E grozav de priceput la drept, filosofie, teologie, astronomie, istorie, chimie și algebră. Se spune deja că are zece mii de discipoli. Cei care îl urmează îi sorb cuvintele de pe buze și îl văd ca pe un luminător care va aduce o însemnată schimbare prielnică în istoria Islamului, dacă nu chiar în istoria lumii.

Însă mie Rumi mi-a fost întotdeauna ca un fiu. I-am făgăduit răposatului său tată că nu-l voi pierde niciodată din ochi. Iar acum, că sunt un bătrân care se apropie de sorocul zilelor sale, vreau să mă încredințez că se află în cea mai nimerită tovarășie.

Vezi tu, oricât de deosebit și de încununat de succes ar fi, Rumi în-suși mi-a mărturisit în câteva rânduri că în adâncul lui se simte nemulțumit. E ceva care lipsește în viața lui – un gol pe care nici familia, nici învățăceii lui nu-l pot umple. Odată i-am spus că, deși nu mai era ne-copt, nu era nici ars. Cupa îi era plină până la buză, însă trebuia să și deschidă porțile inimii pentru ca apele iubirii să se poată revărsa în afară și înăuntru. Când m-a întrebat cum putea face asta, i-am spus că avea nevoie de un tovarăș, un prieten care să meargă pe aceeași cale, și i-am adus aminte ce scria în Coran: „Credincioșii sunt unul oglinda altuia”.

Dacă n-ar fi venit din nou vorba, poate că aș fi uitat cu desăvârșire de asta, însă în ziua în care am părăsit Konya, Rumi a venit și mi-a cerut sfatul despre un vis repetat care îl necăjea. Mi-a spus că în vis căuta pe cineva într-un oraș mare și gălăgios dintr-un ținut îndepărtat. Cuvinte în arabă. Apusuri încântătoare. Duzi și viermi de mătase așteptând răbdători în coconi tainici să le sosească vremea. Apoi se vedea în curtea casei sale, stând lângă fântână cu un felinar în mână, plângând.

La început nu aveam idee către ce trimiteau frânturile din visele sale. Nimic nu-mi părea cunoscut. Însă într-o zi, după ce am primit în dar un șal de mătase, răspunsul mi-a venit pe dată în minte și am dezlegat ghicitoarea. Mi-am amintit cât îți plăceau mătasea și viermii de mătase. Mi-am adus aminte lucrurile minunate pe care le auzisem despre *tariqa*¹ ta. Și mi-a trecut prin cap că locul pe care îl vedea Rumi în visele sale nu era altul decât locașul tău de derviși. Fără vorbă multă, frate, nu pot să nu mă întreb dacă tovarășul lui Rumi nu trăiește sub acoperișul tău. De aceea îți și scriu acest răvaș.

1. Termen ce desemnează ordinele sufite sau calea mistică (în arabă, în orig.) (n.a.).

Nu știi dacă e vreun astfel de om în locașul tău. Dar dacă e, te las pe tine să mă înștiințezi despre soarta ce-l așteaptă. Dacă tu și cu mine putem ajuta, fie și în cel mai neînsemnat chip, două râuri să se întâlnească și să se verse în oceanul iubirii dumnezeiești ca un singur curs de apă, dacă putem ajuta doi prieteni buni ai lui Allah să se întâlnească, am să mă socotesc binecuvântat.

E totuși un lucru de care trebuie să ții seamă. Rumi s-ar putea să fie un om cu multă înrăurire, iubit și cinstit de alții, dar asta nu înseamnă că nu are dușmani. Dimpotrivă. Mai mult, această curgere îngemănată ar putea naște nemulțumiri și împotriviri și ar putea pricinui vrăjmășii dincolo de puterea noastră de înțelegere. Dragostea pentru tovarășul lui ar putea pricinui necazuri în familia și în rândul celor apropiați. Cel care-i iubit fățiș de cineva admirat de atâția oameni e sortit să-și atragă pizma, dacă nu chiar ura celorlalți.

Toate astea l-ar putea pune pe tovarășul lui Rumi într-o primejdie neprevăzută. Cu alte cuvinte, frate, omul pe care îl trimiți în Konya s-ar putea să nu se mai întoarcă nicicând. De aceea, înainte de-a lua o hotărâre în privința felului în care să-i dezvălui acest răvaș tovarășului lui Rumi, te rog să chibzuiești adânc.

Îmi pare rău că te pun într-o împrejurare anevoioasă, însă, după cum știm amândoi, Allah nu ne împovărează niciodată cu mai mult decât putem duce. Aștept cu nerăbdare răspunsul tău și sunt încredințat că, orice ar ieși din asta, vei face pașii potriviți pe calea potrivită.

Fie ca lumina credinței să nu înceteze niciodată să lucească asupra ta și a dervișilor tăi,

Învățătorul Seyyid Burhaneddin

Shams

Bagdad, 18 decembrie 1243

Bătut de viscol, dincolo de țurțurii ce atârnau și de drumurile acoperite cu omăt, un trimis s-a ivit în depărtare. A spus că venea din Kayseri și a stârnit frământare printre derviși, care știau că oaspeții erau rari precum dulcii struguri văratici la vremea asta din an. Un trimis cu o veste atât de grabnică încât să fie purtată printr-o asemenea viforniță nu putea să însemne decât două lucruri: fie se întâmplase ceva înspăimântător, fie ceva însemnat era pe cale să se întâmple.

Sosirea trimisului a dezlegat limbile dervișilor din locaș, fiecare fiind curios să afle ce spunea răvașul înmănat învățătorului. Dar, învăluit într-o mantie de taină, el n-a lăsat să-i scape nici o vorbă. Nepăsător și gânditor, cu o fereală plină de râvnă, zile în șir a luat înfățișarea unui om care se luptă cu cugetul său, venindu-i greu să ia hotărârea potrivită.

În tot acel timp, nu numai simpla curiozitate m-a împins să-l urmăresc îndeaproape pe Baba Zaman. În adâncul inimii, am simțit că răvașul mă privea, cu toate că n-aș fi putut spune în ce fel. Îmi petreceam serile în camera de rugăciune, rostind cele nouăzeci și nouă de nume ale lui Allah pentru a primi îndrumare. De fiecare dată un nume se distingea limpede: al-Jabbar – Cel în a cărui împărăție nu se întâmplă nimic în afară de ceea ce a voit El.

În zilele următoare, în vreme ce toată lumea din locaș își dădea întruna cu presupusul, mi-am petrecut timpul singur în grădină, cercetând Mama Natură, cuibărită acum sub o pătură grea de zăpadă. În sfârșit, într-o zi am auzit clopotul de aramă din cuhnie bătând de mai multe ori, chemându-ne la o întrunire grabnică. În clipa când am intrat în odaia mare din *khaneqah*¹, i-am găsit pe toți strănși acolo, învățaței și

1. Clădire construită special pentru întâlnirile fraților sufite și loc de retragere spirituală (în persană, în orig.) (n.a.).

derviși bătrâni deopotrivă, șezând într-un cerc larg. În mijlocul cercului stătea învățătorul, cu buzele strânse cu putere și ochii încețoșați.

După ce și-a dres glasul, a zis :

— *Bismillah*, pesemne vă întrebați de ce v-am chemat pe toți aici astăzi. E vorba de răvașul pe care l-am primit. Nu contează de unde a sosit. E de-ajuns să spun că mi-a atras luarea-aminte asupra unui lucru de mare însemnătate.

Baba Zaman s-a oprit o clipă și a privit pe fereastră. Arăta istovit, supt și gălbejit, de parcă ar fi îmbătrânit mult în aceste zile din urmă. Dar când a vorbit iarăși, o hotărâre neașteptată îi umplea vocea.

— Într-un oraș nu foarte îndepărtat trăiește un mare învățat. E priceput la vorbe, dar nu și la metafore, căci nu e poet. E iubit, respectat și admirat de mii de oameni, însă el însuși nu e un iubitor. Din pricini care sunt dincolo de puterea mea și a voastră de înțelegere, cineva din locaș ar putea fi nevoit să meargă acolo să-l întâlnească și să fie tovarășul lui.

Inima mi s-a chircit în piept. Am răsuflat încet, foarte încet. Nu m-am putut împiedica să-mi amintesc una dintre legi. *Însingurarea și singurătatea sunt două lucruri deosebite. Când ești însingurat, e lesne să te amăgești singur că te afli pe calea cea dreaptă. Singurătatea e mai bună pentru noi, înseamnă să fii singur fără să te simți însingurat. Dar până la urmă cel mai bine e să găsești o ființă omenească, o ființă care va fi oglinda ta. Ține minte, numai în inima acestei ființe te poți vedea cu-adevărat pe tine și existența lui Allah înlăuntrul tău.*

Învățătorul a urmat :

— Mă aflu aici ca să vă întreb dacă vreunul dintre voi ar vrea să plece de bunăvoie în această călătorie spirituală. Mi-ar fi venit mult mai ușor să numesc pe cineva, însă asta nu-i o sarcină care să poată fi împlinită din datorie. Căci nu poate fi împlinită decât din iubire și în numele iubirii.

Un derviş tânăr a cerut îngăduința să vorbească :

— Cine e acest învățat, maestre ?

— Nu pot să-i destăinui numele lui decât aceluia care e dornic să meargă.

Auzind acestea, mai mulți derviși au ridicat mâinile, înflăcărați și nerăbdători. Erau nouă doritori. M-am alăturat lor, fiind al zecelea. Baba Zaman a fluturat din mâini, făcându-ne semn să așteptăm să sfârșească.

— Mai e un lucru pe care ar trebui să-l știți înainte să vă hotărâți.

Apoi, învățătorul ne-a spus că această călătorie era plină de primejdii și de greutăți fără seamăn și că nu exista nici o cheazășie că aveam să ne întoarcem. Toate mâinile s-au lăsat îndată jos. În afară de a mea.

Baba Zaman m-a privit țintă în ochi pentru prima oară după multă vreme și, de îndată ce privirile ni s-au întâlnit, mi-am dat seama că știa dintru început că aveam să fiu singurul doritor.

— Shams din Tabrîz, a zis învățătorul cu încetineală și asprime, de parcă numele meu i-ar fi lăsat un gust greu în gură. Îți prețuiesc hotărârea, însă tu nu faci parte pe deplin din frăția noastră. Ne ești doar oaspete.

— Nu văd de ce lucrul ăsta ar fi o piedică, am răspuns.

Învățătorul a rămas tăcut o clipă lungă și îngândurată. Apoi, pe neașteptate, s-a ridicat și a încheiat astfel:

— Să lăsăm asta deoparte deocamdată. O să vorbim din nou la sosirea primăverii.

Inima mi s-a răzvrătit. Deși știa că însărcinarea asta era singurul temei pentru care venisem la Bagdad dintru început, Baba Zaman mă lipsea de puțința de a-mi împlini menirea.

— De ce, învățătorule? De ce să așteptăm când eu sunt gata să plec chiar în clipa asta? Spune-mi doar numele orașului și al învățatului și am să pornesc îndată la drum! am strigat.

Însă mi-a răspuns cu un glas înghețat și neînduplecat, pe care nu eram deprins să-l aud din gura lui:

— Nu mai e nimic de vorbit. Întrunirea s-a încheiat.

A fost o iarnă lungă și aspră. Grădina era înghețată și neclintită, întocmai ca buzele mele. În următoarele trei luni n-am schimbat o vorbă cu nimeni. În fiecare zi făceam plimbări lungi prin ținutul de țară, sperând să zăresc vreun copac înmugurit. Dar după omăt, venea și mai mult omăt. Primăvara nu era deloc aproape. Totuși, oricât de deznădăjduit eram pe dinafară, pe dinăuntru rămâneam plin de recunoștință și nădejde, neuitând o altă lege. Era una care se potrivea cu starea mea: *Orice și s-ar întâmpla în viață, oricât de îngrijorătoare ar putea părea lucrurile, nu păși pe tărâmul deznădejdi.* Chiar

și atunci când toate ușile rămân închise, Allah va deschide o nouă cale doar pentru tine. Fii recunoscător! E lesne să fii recunoscător când totul merge bine. Un sufit e recunoscător nu numai pentru ce i s-a dat, ci și pentru ce n-a primit.

Apoi, în sfârșit, într-o dimineață am zărit o culoare orbitoare, la fel de încântătoare ca o dulce cântare, ivindu-se de sub nămeții de zăpadă. Era o tufă de trifoi acoperită de mărunte flori liliachii. Inima mi s-a umplut de bucurie. Întorcându-mă către locaș, m-am întâlnit cu învățăcelul cu păr roșcat și i-am dat vesel binețe. Era atât de deprins să mă vadă închis într-o tăcere ursuză, că a rămas cu gura căscată.

— Zâmbește, băiete! i-am strigat. Nu vezi că primăvara plutește în văzduh?

Din ziua aceea, ținutul s-a preschimbat cu o iuțeală nemai-pomenită. Ultima zăpadă s-a topit, copacii au înmugurit, grauri și pitulicile s-au întors și curând o mireasmă ușoară de mirodenii a umplut aerul.

Într-o dimineață am auzit din nou clopotul de aramă bătând. De data asta am ajuns primul în odaia mare. Ne-am așezat iarăși într-un cerc larg în jurul învățătorului și l-am ascultat cum vorbea despre acel învățat de seamă al Islamului, care cunoștea totul în afară de hăurile iubirii. Din nou nu s-a înghesuit nimeni.

— Văd că Shams din Tabriz e singurul doritor, a glăsuț Baba Zaman înalt și subțire precum șuierul vântului. Dar am să aștept până la toamnă înainte să iau o hotărâre.

Eram uluit. Nu puteam să cred că se întâmpla așa ceva. Iată-mă aici, gata de plecare după trei luni nesfârșite de tărgănare, iar învățătorul îmi spunea să-mi întârzi călătoria încă șase luni. Cu inima grea, m-am împotrivit, m-am tânguit și l-am rugat fierbinte să-mi spună numele orașului și pe-al învățatului, dar nici acum nu s-a învoit.

De data asta, totuși, știam că așteptarea avea să fie mai ușoară, fiindcă nu puteam să mai fie nici un fel de întârzieri. Dacă îndurasem din iarnă până-n primăvară, eram în stare să-mi mai țin nerăbdarea-n frâu din primăvară până-n toamnă. Neînduplecarea lui Baba Zaman nu putea să mă mâhnească. Ba mai mult, mă înveselea, întărindu-mi hotărârea. O altă lege spunea: *Răbdarea nu înseamnă să înduri smerit, ci să ai vederea îndeajuns de ascuțită ca să te încrezi în dezlegarea din urmă a unei întâmplări. Ce înseamnă răbdarea? Înseamnă*

să te uiți la ghimpe și să vezi trandafirul, să privești noaptea și să vezi revărsatul de ziuă. Nerăbdarea înseamnă să ai vederea atât de slabă, încât să nu fii în stare să zărești dezlegarea. Cei ce-L iubesc pe Allah nu-și pierd niciodată răbdarea, fiindcă știu că e nevoie de timp pentru ca secera să se schimbe în lună plină.

În toamnă, când clopotul de aramă a bătut pentru a treia oară, am pășit înăuntru fără grabă și plin de încredere, nădăduind că acum lucrurile aveau să fie în sfârșit statornicite. Învățătorul arăta mai gălbejit și mai supt ca niciodată, de parcă nu i-ar mai fi rămas nici un strop de vlagă. Totuși, când m-a văzut ridicând iarăși mâna, nici nu și-a ferit privirea, nici n-a lăsat baltă discuția. În schimb, a dat hotărât din cap înspre mine.

— Prea bine, Shams, nu mai e nici o îndoială că tu ești cel care ar trebui să pornească în această călătorie. Măine-dimineață să fii gata de drum, *inshallah*¹.

Am sărutat mâna învățătorului. După atâta amar de vreme, aveam să-mi întâlnesc în sfârșit tovarășul.

Baba Zaman mi-a zâmbit călduros și gânditor, întocmai cum îi zâmbește un tată fiului său înainte de a-l trimite pe câmpul de luptă. Apoi a scos un răvaș pecetluit din veșmântul lui verzui și, după ce mi l-a întins, a părăsit în tăcere încăperea. Toți ceilalți l-au urmat îndeaproape. Singur în odaie, am rupt pecetea de ceară. Înăuntru erau două lucruri însemnate cu un scris delicat. Numele orașului și cel al învățatului. Se pare că mergeam la Konya să mă întâlnesc cu un oarecare Rumi.

Inima mea a sărit o bătaie. Nu mai auzisem de numele lui înainte. Poate că era un învățat vestit, după cum bine știam, dar pentru mine era o taină desăvârșită. Una câte una, am rostit literele numelui său: *R*-ul puternic și limpede; *U*-ul mă-tăsos; *M*-ul îndrăzneț și încrezător; tainicul *I*, ce rămânea să fie deslușit.

Punând literele laolaltă, am repetat numele iar și iar, până când cuvântul mi s-a topit pe limbă cu dulceața unei acadele și mi-a devenit la fel de bine știut precum „apă“, „lapte“ sau „pâine“.

1. Cu voia Domnului (în arabă, în orig.) (n.a.).

Ella

Northampton, 22 mai 2008

Bine învelită în pilota ei albă, Ella înghiți cu noduri, simțindu-se epuizată. Faptul că stătuse până târziu și băuse mai mult decât obișnuia câteva nopți la rând își spunea cuvântul. Totuși coborî să pregătească micul dejun și stătu la masă împreună cu gemenii și cu soțul ei, făcând tot ce-i stătea în puteri să pară interesată de sporovăiala lor neconținută despre cele mai șmechere mașini de la școală, când tot ce-și dorea de fapt era să se bage din nou în pat și să doarmă.

Dintr-odată, Orly se răsuci spre maică-sa și întrebă :

— Avi spune că sora noastră n-o să se mai întoarcă niciodată acasă. E adevărat, mamă ?

Din vocea ei răzbăteau îndoiala și învinuirea.

— Sigur că nu e adevărat. Sora ta și cu mine ne-am certat, după cum știi, dar ne iubim una pe cealaltă, răspuse Ella.

— E adevărat că l-ai sunat pe Scott și l-ai rugat s-o lase baltă pe Jeannette? întrebă Avi rânjind, după toate aparențele grozav de încântat de subiect.

Ella se uită la soțul ei cu ochii măriți, însă David ridică din sprâncene și desfăcu brațele ca să-i dea de înțeles că nu el le spusese așa ceva.

Cu o degajare studiată, Ella își luă tonul autoritar pe care îl folosea când le dădea ordine copiilor ei.

— Nu e chiar adevărat. E drept că am vorbit cu Scott, dar nu i-am spus s-o lase baltă pe sora ta. Nu i-am spus decât să nu se grăbească cu căsătoria.

— Eu n-o să mă căsătoresc niciodată, anunță Orly plină de siguranță.

— Mda, de parc-ar vrea careva să te ia pe tine de nevastă ! răsă Avi.

În timp ce-i asculta pe gemeni cum se tachinau, din motive pe care nu reușea să le-nțeleagă, Ella simți un zâmbet nervos ivindu-i-se pe buze. Și-l înăbuși. Însă zâmbetul era încă acolo, săpat sub pielea ei, când îi conduse pe toți până la ușă și le ură o zi bună.

Abia în clipa în care se întoarse la locul ei de la masă reuși să scape de zâmbet, iar asta numai dându-și voie să fie îmbufnată. Bucătăria arăta de parcă fusese atacată de o armată de șobolani. Bucăți de omletă pe jumătate mâncate, castroane cu cereale neterminat și căni murdare zăceau în neorânduială pe blatul de bucătărie. Spirit umbra încolo și-ncoace, nerăbdător să iasă la plimbare, dar nici măcar după două cești de cafea și un cocteil de vitamine, Ella nu reuși decât să-l scoată câteva minute în grădină.

Când se întoarse, găsi ledul roșu al robotului telefonic li-cărind. Apăsă pe buton și, spre marea ei încântare, vocea melodioasă a lui Jeannette umplu încăperea.

„Mamă, ești acolo...? Mă rog, bănuiesc că nu, altfel ai răspunde.“ Chicoti. „OK, am fost așa de supărată pe tine încât nu voiam să te mai văd niciodată. Însă acum mi-a trecut. Vreau să zic, ce-ai făcut a fost o greșeală, asta-i clar. N-ar fi trebuit să-l suni niciodată pe Scott. Dar pot să-nțeleg de ce-ai făcut-o. Ascultă, nu e nevoie să mă protejezi tot timpul. Nu mai sunt copilul prematur care trebuie ținut în incubator! Nu mai fi atât de exagerat de protectoare! Lasă-mă să mă descurc și singură, OK?“

Ochii Ellei se umplură de lacrimi. Imaginea lui Jeannette pe când era un bebeluș abia născut îi trecu fulgerător prin minte. Pielea ei grozav de roșie și de jalnică, degețelele ei zbârcite și aproape străvezii, plămânii ei legați la un tub de respirație artificială – era atât de nepregătită pentru lumea asta. Ella petrecuse multe nopți de nesomn ascultându-i respirația, doar ca să se asigure că era în viață și că avea să trăiască.

„Mamă, încă un lucru“, adăugă Jeannette, ca pe o reflecție târzie. „Te iubesc.“

Auzind cuvintele astea, Ella expiră adânc. Mintea îi reveni la e-mailul lui Aziz. Copacul dorințelor îi împlinise rugămintea. Cel puțin prima parte din ea. Sunând-o, Jeannette își îndeplinise partea ei. Acum îi revenea Ellei să ducă la îndeplinire

restul. Îi telefonă fiicei sale pe mobil și o prinse în drum spre biblioteca din campus.

— Am primit mesajul tău, draga mea. Ascultă, îmi pare rău. Vreau să-mi cer iertare.

Urmă un moment de tăcere, scurt, dar plin de încordare.

— E OK, mamă.

— Nu, nu e. Ar fi trebuit să arăt mai mult respect pentru sentimentele tale.

— Hai să trecem peste asta, vrei? zise Jeannette, de parcă ea ar fi fost mama și Ella fiica ei rebelă.

— Da, draga mea.

Apoi Jeannette coborî glasul până la o șoaptă confidențială, de parcă i-ar fi fost teamă de ceea ce se pregătea să întrebe.

— Ce-ai spus zilele trecute m-a cam îngrijorat. Vreau să zic, e adevărat? Chiar ești *nefericită*?

— Sigur că nu, răspuse Ella puțin cam repede. Am crescut trei copii frumoși – cum aș putea fi *nefericită*?

Însă Jeannette nu păru convinsă.

— Cu tata, vreau să zic.

Ella nu știu ce să spună, altceva decât adevărul.

— Tatăl tău și cu mine suntem căsătoriți de mult timp. E greu să mai fii îndrăgostit după atâția ani.

— Înțeleg, zise Jeannette și, în mod ciudat, Ella avu sentimentul că înțelegea într-adevăr.

După ce închise, Ella își permise să mediteze la iubire. Stătea ghemuită în balansoarul ei și se gândea cum putea ea, așa de *nefericită* și de cinică, să mai cunoască iubirea vreodată. Iubirea era pentru cei ce căutau armonie sau înțelegere în lumea asta care se învârtea înspăimântător de repede. Cum rămânea însă cu cei ce renunțaseră de mult să mai caute?

Înainte ca ziua să se încheie, îi răspuse lui Aziz.

Dragă Aziz (dacă îmi dai voie),

Îți mulțumesc pentru răspunsul tău binevoitor și încurajator, care m-a ajutat să traversez o criză familială. Fiica mea și cu mine am reușit să trecem peste acea îngrozitoare neînțelegere, așa cum ai numit-o *politicos*.

Ai avut dreptate în privința unui lucru. Oscilez neconținut între două contrarii: agresivitate și pasivitate. Fie mă amestec prea mult în viețile celor dragi, fie mă simt neputincioasă în fața acțiunilor lor.

Cât despre supunere, n-am încercat niciodată acel soi de renunțare senină despre care mi-ai scris. Sincer, nu cred că am însușirile de care e nevoie ca să fii suficit. Dar trebuie să recunosc: spre uimirea mea, lucrurile

au ieșit așa cum îmi doream între mine și Jeannette doar după ce am încetat să le mai doresc și să mă mai amestec. Îți rămân profund îndatorată. M-aș fi rugat la rândul meu pentru tine, dar a trecut atâta amar de vreme de când am bătut la ușa Domnului, încât nu mai sunt sigură dacă locuiește încă acolo. Ups, am vorbit ca hangiul din povestea ta? Nu-ți face griji, nu sunt atât de plină de amărăciune. Nu încă. Nu încă.

Prietena ta din Northampton,
Ella

Răvașul

De la Bagdad la Kayseri, 29 septembrie 1243

Bismillahirrahmanirrahim,

Frate Seyyid Burhaneddin,

Pacea fie cu tine, și îndurarea lui Allah, și binecuvântările Lui.

M-am bucurat să primesc răvașul tău și să aflu că ai rămas la fel de credincios căii iubirii ca întotdeauna. Cu toate acestea, răvașul tău m-a pus de asemenea într-o mare încurcătură. Căci de cum am aflat că ești în căutarea unui tovarăș pentru Rumi, am știut despre cine vorbeai. Ce nu știam era cum să purced mai departe.

Vezi tu, sub acoperișul meu se adăpostea un derviş rătăcitor, Shams din Tabriz, care se potrivea cu cerințele tale din răvaș. Shams era încredințat că are o menire aparte în lumea asta și în virtutea acestui țel dorea să lumineze un ins luminat. Necăutând nici discipoli, nici învățăcei, s-a rugat la Dumnezeu să-i dea un tovarăș. Odată mi-a spus că nu venise pentru oamenii de rând. Venise să pună degetul pe vâna celor ce călăuzeau lumea spre Adevăr.

Când am primit răvașul tău, am știut că Shams era sortit să-l întâlnească pe Rumi. Însă, ca să mă încredințez, am dat fiecăruia dintre dervișii mei puțința de-a alege, i-am adunat laolaltă și, fără să intru nici cum în amănunte, le-am vorbit despre învățatul a cărui inimă avea nevoie să fie deschisă. Cu toate că s-au arătat câțiva doritori, Shams a fost singurul care a stăruit în hotărârea lui chiar și după ce-a aflat despre primejdiiile însărcinării. Asta se întâmpla în iarnă. Lucrurile s-au petrecut la fel în primăvară și apoi în toamnă.

Pesemne te întrebi de ce am așteptat atâta. Am chibzuit adânc la asta și, ca să fiu cinstit, nu pot să-ți dau decât un singur temei: am început să-l îndrăgesc pe Shams. Mă durea sufletul știind că-l trimiteam într-o călătorie plină de primejdii.

Vezi tu, Shams nu e un ins lesne de strunit. Cât a dus o viață rătăcitoare, s-a descurcat destul de bine, însă dacă stă într-un oraș și se amestecă printre locuitorii săi, mi-e teamă că o să zburlească niște pene. Asta-i pricina pentru care am încercat să amân călătoria lui cât de mult mi-a stat în puteri.

În seara de dinaintea plecării lui Shams, am făcut o plimbare lungă împrejurul duzilor unde cresc viermi de mătase. Vechile obiceiuri mor greu. Dureros de gingașă și uimitor de trainică, mătasea se aseamănă cu iubirea. I-am povestit lui Shams cum viermii de mătase distrug firele pe care le țes când ies din gogoasă. De aceea țaranii sunt siliți să aleagă între mătase și vierme. Cel mai adesea omoară viermele cât este încă înăuntrul gogoșii ca să scoată mătasea întregă. E nevoie de viețile a sute de viermi pentru a face un singur șal de mătase.

Seara se apropia de sfârșit. Un vânt rece bătea înspre noi și tremuram. La anii mei, îmi intră degrabă frigul în oase, însă știam că nu anii erau pricina tremurului meu, ci faptul că-mi dădeam seama că era ultima oară când Shams stătea în grădina mea. N-aveam să ne mai vedem niciodată. Nu în lumea asta. Pesemne că și el a simțit același lucru, fiindcă în ochi i se citea întristarea.

Azi-dimineață, când s-a crăpat de ziuă, a venit să-mi sărute mâna și să-mi ceară binecuvântarea. Am fost uimit să văd că-și tăiasse părul lung și negru și își dăduse jos barba, însă nu mi-a dat nici o lămurire, iar eu nu l-am iscodit. Înainte de-a pleca, mi-a spus că rostul lui în povestea asta se aseamăna cu cel al viermilor de mătase. El și Rumi urmau să se închidă într-o gogoasă de iubire dumnezeiască și să iasă doar când avea să vină vremea și când avea să se țeasă mătasea prețioasă. Însă la sfârșit, pentru ca mătasea să rămână întregă, viermele trebuia să moară.

Așadar a plecat spre Konya. Allah să-l aibă în paza Lui. Știu că am făcut lucrul cel mai drept, la fel și tu, însă tristețea îmi apasă inima și deja mi-e dor de cel mai ciudat și mai nesupus derviș pe care l-a adăpostit vreodată locașul meu.

Până la urmă toți suntem în stăpânirea lui Allah și la El avem să ne întoarcem.

Fie ca Domnul să te-ndestuleze,
Baba Zaman

Învățăcelul

Bagdad, 29 septembrie 1243

Bineînțeles, să fii derviș nu e lucru ușor. Toată lumea m-a prevenit. Dar au uitat să-mi spună că trebuia să trec prin caznele gheenei până să ajung unul. De când am venit aici, am muncit pe brânci. În cele mai multe zile truda mi-e atât de grea, încât atunci când mă întind în sfârșit pe rogojina mea, nu izbutesc să pun geană pe geană din pricina durerii din tot trupul și a zvâcnetului din picioare. Mă întreb dacă bagă cineva de seamă cât de cumplit sunt silit să pățimesc. Chiar dacă ar fi așa, nu-mi arată fără îndoială nici un fel de înțelegere. Și cu cât mă străduiesc mai mult, cu atât lucrurile par să se înrăutățească. Nici măcar nu-mi știu numele. „Noul învățăcel“, așa îmi spun, iar pe la spate șoptesc „nepriceputul ăla cu părul roșcat“.

Cel mai îngrozitor e de departe să muncesc în cuhnie, sub ochii bucătarului. Omul ăla are o piatră în loc de inimă. Putea mai degrabă să fie o căpetenie însetată de sânge în hoardele tătare decât bucătar într-un locaș de derviși. Nu-mi amintesc să-l fi auzit vreodată spunând un lucru plăcut cuiva. Socotesc că nici măcar nu știe să zâmbească.

Odată l-am întrebat pe un derviș bătrân dacă toți învățăceii trebuiau să treacă prin chinul de-a munci împreună cu bucătarul în cuhnie. A zâmbit tainic și mi-a răspuns: „Nu toți învățăceii, numai unii dintre ei“.

Atunci, de ce eu? De ce vrea învățătorul să pățimesc mai mult decât ceilalți ucenici? Oare e din pricină că *nafs*-ul meu e mai îndârjit decât al lor și are nevoie de mijloace mai aspre pentru a fi supus?

În fiecare zi mă scol cel dintâi, ca să aduc apă de la pârâul din apropiere. Apoi fac focul în sobă și coc lipiile cu susan. Să gătesc ciorba care se servește la dejun cade tot în sarcina mea. Nu-i ușor să hrănești cincizeci de oameni. Toate

mâncărurile trebuie gătitе în niște cazane care nu sunt mai mici decât o scaldătoare. Și ia ghiciți cine le freacă și le spală după aceea! Din zori și până-n seară, șterg podelele, curăț mesele, lustruiesc treptele, mătur curtea, tai lemne și îmi petrec ceasuri întregi sprijinit în mâini și în genunchi ca să frec dușumelele tocite și scârțâitoare. Pregătesc peltele și dulciuri parfumate. Pun la murat morcovi și dovleci, încredințându-mă că zeama dinăuntru are destulă sare cât să plutească pe ea un ou. Dacă pun prea multă sau prea puțină, bucătarul își iese din fire și sparge toate borcanele, iar eu sunt nevoit s-o iau de la capăt.

Ca să pună capac la toate, se așteaptă de la mine să rostesc rugăciuni în arabă în vreme ce îndeplinesc fiecare sarcină. Bucătarul vrea să mă rog cu glas tare, ca să cerceteze dacă sar sau greșesc vreun cuvânt. Așa că mă rog și muncesc, muncesc și mă rog. „Cu cât înduri mai lesne greutatele din cuhnie, cu atât te coci mai degrabă la minte, fiule“, îmi spune călăul meu. „În timp ce înveți să gătești, sufletul o să îți se domolească.“

„Dar cât o să dureze încercarea asta?“, l-am întrebat odată.

„O mie și una de zile“, a fost răspunsul lui. „Dacă Șeherezada cea dulce la vorbă a izbutit să scornească în fiecare seară o nouă poveste atâta vreme, atunci poți și tu să înduri.“

E o sminteală! Aduc eu măcar puțin cu Șeherezada cea bună de gură? Pe deasupra, tot ce făcea ea era să șadă întinsă pe perne de catifea tăind frunză la câini și să născocască povești încâlcite în timp ce-l hrănea pe sultanul nemilos cu boabe de struguri și cu roadele închipuirii ei. Nu văd nici o trudă în asta. N-ar fi dus-o nici o săptămână dacă i s-ar fi cerut să îndeplinească măcar jumătate din munca mea. Nu știu dacă ține cineva socoteala. Însă eu o țin cu siguranță. Și mi-au mai rămas șase sute douăzeci și patru de zile.

Primele patruzeci de zile ale răstimpului meu de încercare le-am petrecut într-o chilie atât de strâmtă, încât nu puteam nici să mă întind, nici să mă ridic în picioare și eram silit să stau tot timpul în genunchi. Dacă mi se-ntâmpla să tânjesc după mâncare bună sau tihnă, să-mi fie frică de întuneric sau de singurătate, ori – Doamne ferește – să am vise necurate și să mă gândesc la trupul unei femei, mi se poruncea să trag clopotele de argint ce atârnav din tavan și să cer ajutor spiritual. N-am făcut-o niciodată. Nu că n-aș fi avut niciodată gânduri tulburătoare. Dar ce e rău în a avea câteva gânduri tulburătoare când nu poți nici măcar să te miști?

Când s-a încheiat răgazul de singurătate, am fost trimis înapoi în cuhnie să pătinesc în mâinile bucătarului. Și am pătimit. Dar adevărul e că, oricât de înverșunat aș fi fost împotriva lui, nu i-am încălcat niciodată poruncile – mă rog, până în noaptea în care a sosit Shams din Tabrîz. În noaptea aceea, când bucătarul a pus în sfârșit mâna pe mine, mi-a tras cea mai crâncenă chelfăneală din viața mea, rupând o nuia de salcie după alta pe spinarea mea. Apoi mi-a pus papucii în fața ușii, cu botul îndreptat în afară, dându-mi limpede de-nțeles că era vremea să plec. Într-un locaș de derviși, frații nu te aruncă niciodată afară, nici nu-ți spun vreodată fățiș că ai dat greș; în schimb te împing *pe tine* să pleci fără zarvă.

— Nu putem să te facem derviş împotriva voinței tale, m-a înștiințat bucătarul. Un om poate duce un catâr la apă, însă nu-l poate face să bea. Catârul trebuie să aibă dorința asta înlăuntrul lui. Nu e altă cale.

Fără îndoială, asta înseamnă că eu sunt catârul. Ca să fiu cinstit, aș fi părăsit locul ăsta cu multă vreme în urmă, dacă n-ar fi fost Shams din Tabrîz. Numai curiozitatea pe care mi-o stârnea m-a ținut aici. N-am mai întâlnit niciodată pe cineva asemenea lui. Nu se temea și nu asculta de nimeni. Până și bucătarul îi arăta cinstire. Dacă a existat vreodată o pildă de urmat pentru mine în acest locaș, acesta a fost Shams cu farmecul, demnitatea și nesupunerea lui. Nu bătrânul învățător smerit.

Da, Shams din Tabrîz a fost eroul meu. După ce l-am întâlnit, am chibzuit că nu era nevoie să mă preschimb într-un derviş umil. Dacă petreceam destulă vreme cu el, puteam să ajung la fel de îndrăzneț, neclintit și răzvrătit. Așadar, când a venit toamna și mi-am dat seama că Shams pleca pentru totdeauna, am hotărât să plec împreună cu el.

Punându-mi lucrul ăsta în minte, m-am dus să-l văd pe Baba Zaman, pe care l-am găsit șezând și citind un tom vechi la lumina unui opaiț.

— Ce vrei de la mine, învățăcelule? m-a întrebat ostenit, de parcă vederea mea l-ar fi sleit de puteri.

Am răspuns pe cât de cinstit eram în stare:

— Am înțeles că Shams din Tabrîz ne părăsește curând, învățătorule. Vreau să-l însoțesc. S-ar putea să aibă nevoie de tovarășie pe drum.

— Nu știam că ții așa mult la el, a zis învățătorul bănuitor. Ori cauți doar o cale de-a scăpa de corvezile din cuhnie?

Încercarea ta încă nu s-a încheiat. Cu greu te-ai putea numi derviș.

— Poate că aceasta e încercarea mea, să plec în călătorie cu cineva precum Shams, am stăruit eu, știind că spuneam un lucru îndrăzneț, dar spunându-l oricum.

Cu cât tăcea mai mult, cu atât eram mai încredințat că o să mă dojenească pentru obrăznicia mea și o să-l cheme pe bucătar să stea mai abitir cu ochii pe mine. Însă n-a făcut nimic din toate astea. În schimb, s-a uitat întristat la mine și a clătinat din cap.

— Pesemne că n-ai fost făcut să trăiești într-un locaș, fiule. La urma urmei, din fiecare șapte învățacei care pornesc pe calea asta, nu rămâne decât unul. Simt că nu ești potrivit să fii derviș și că e mai bine să-ți cauți norocul în altă parte. Iar dacă vrei să-l însoțești pe Shams în călătorie, lui trebuie să-i ceri încuviințarea.

Spunând lucrul ăsta, Baba Zaman a pus capăt discuției cu o mișcare cuviincioasă, dar hotărâtă, din cap și s-a întors la tomul lui.

M-am simțit întristat și rușinat, însă nespus de ușurat.

Shams

Bagdad, 30 septembrie 1243

Biciuit de vânt, am plecat în goana calului, la prima geană de lumină. O singură dată m-am oprit să mă uit în urmă. Locașul dervișilor semăna cu un cuib de pasăre ascuns printre duzi și tufișuri. O vreme, chipul istovit al lui Baba Zaman mi-a apărut întruna în minte. Știam că-și făcea griji pentru mine. Dar nu vedeam nici un temei pentru asta. Pornisem într-o călătorie lăuntrică a Iubirii. Ce rău putea să iasă de-aici? Era cea de-a zecea mea lege: *Soare-răsare, soare-apune, miazăzi ori miazănoapte, nu are nici o însemnătate. Ori încotro te-ai îndrepta, îngrijește-te doar să prefaci fiecare călătorie într-una lăuntrică. Dacă vei călători înlăuntrul tău, vei putea colinda întreaga lume, cât e de întinsă, și dincolo de ea.*

Cu toate că întrezăream multe greutateți în cale, asta nu mă neliniștea prea tare. Orice soartă m-ar fi așteptat în Konya, o întâmpinam cu brațele deschise. Ca sufit, am fost învățat să primesc ghimpele împreună cu trandafirul, greutatețile împreună cu bucuriile vieții. Din asta urma o altă lege: *Moașa știe că atunci când nu sunt dureri, calea copilului nu poate fi deschisă și mama nu poate da naștere. La fel, pentru ca un nou Eu să se nască, e nevoie de greutateți.*

Așa cum lutul trebuie să treacă prin văpaie ca să ajungă mai trainic, Iubirea nu poate fi desăvârșită decât prin durere.

În noaptea de dinainte de-a părăsi locașul dervișilor, am deschis toate ferestrele odăii mele ca să las zgomotele, mirosurile și întunericul să se strecoare înăuntru. La lumina pâlpâitoare a unei lumânări, mi-am tăiat părul lung. Șuvițele groase au căzut pe podea. Apoi mi-am dat jos barba și mustața și mi-am scurtat sprâncenele. Când am isprăvit, mi-am

cercetat chipul în oglindă, acum mai luminos și mai întinerit. Fără fir de păr, fața mea era eliberată de orice nume, vârstă, parte bărbătească sau femeiască. Nu avea nici trecut, nici viitor, închisă pe vecie în această clipă.

— Călătoria asta te schimbă deja, a zis învățătorul când m-am dus în chilia lui să-mi iau rămas-bun. Și nici n-a început încă.

— Da, am băgat de seamă, am spus încet. E încă una dintre cele patruzeci de legi: *Căutarea Iubirii te schimbă. Nu e nici un căutător printre cei ce pornesc în căutarea Iubirii care să nu se coacă la minte pe drum. În clipa în care pornești în căutarea Iubirii, începi să te schimbi pe dinăuntru și pe dinafară.*

Cu un zâmbet ușor, Baba Zaman a scos o cutie îmbrăcată în catifea și mi-a întins-o. Înăuntru am găsit trei lucruri: o oglindă de argint, o năframă de mătase și un șip cu unsoare.

— Lucrurile astea o să te ajute în călătorie. Slujește-te de ele când ai nevoie. Dacă îți pierzi vreodată prețuirea de sine, oglinda îți va arăta frumusețea ta lăuntrică. Dacă numele îți este pătat, năframa îți va aminti cât de curată ți-e inima. Cât despre balsam, îți va tămădui rănilor, cele dinlăuntru și cele din afară.

Am mângâiat fiecare lucru, am închis cutia și i-am mulțumit lui Baba Zaman. Apoi n-a mai rămas nimic de zis.

Pe când păsările ciripeau și stropii mărunți de rouă atârnav pe crengi la prima geană de lumină a dimineții, am încălecat. Am pornit spre Konya, neștiind la ce să mă aștept, dar având încredere în soarta pe care mi-o hărăzise Allah.

Învățăcelul

Bagdad, 30 septembrie 1243

Bălăbănindu-mă pe urmele lui Shams din Tabrîz, călăream pe calul meu furat. Oricât de mult m-aș fi străduisit să las o oarecare depărtare între noi, curând s-a dovedit a fi cu neputință să mă țin după el fără să mă vadă. Când Shams s-a oprit într-un *suk* din Bagdad să se odihnească și să cumpere câteva lucruri pentru călătorie, am hotărât să mă arăt și m-am aruncat în fața calului său.

— Nepriceputule cu păr roșcat, ce faci aici întins în țărână? a strigat Shams de pe cal, părând pe jumătate înveselit, pe jumătate uimit.

M-am pus în genunchi, mi-am împreunat mâinile și-am întins gâtul, așa cum i-am văzut făcând pe cerșetori, apoi m-am milogit:

— Vreau să vin cu tine. Te rog, lasă-mă să te însoțesc.

— Știi măcar încotro am pornit?

Am tăcut. Nu-mi trecuse niciodată prin minte să mă-ntreb.

— Nu, dar nu-mi pasă. Vreau să fiu discipolul tău. Ești o pildă de urmat pentru mine.

— Călătoresc întotdeauna singur și nu-mi doresc nici un fel de discipoli sau învățăcei, mulțumesc! Și fără îndoială nu sunt o pildă pentru nimeni, cu atât mai puțin pentru tine, a zis Shams. Așadar, mergi pe drumul tău. Dar dacă îți mai cauți vreun învățător pe viitor, ține rogu-te minte această lege de aur: *Sunt mai mulți îndrumători mincinoși și învățători falși pe lumea asta decât puzderia de stele din cerul pe care îl vedem. Nu încurca oamenii care umblă numai după putere și care se iubesc numai pe ei cu adevărații îndrumători. Un învățător spiritual adevărat nu îți atrage luarea-aminte asupra lui sau ei și nu așteaptă supunere deplină sau prețuire nețârmurită din partea ta, ci te ajută în schimb să-ți cercetezi și să-ți prețuiești eul lăuntric. Adevărații îndrumători sunt străvezii precum sticla, căci lasă Lumina lui Allah să treacă prin ei.*

— Te rog, lasă-mă să vin cu tine, m-am milogit. Toți călătorii vestiți au avut pe cineva care să le fie de ajutor pe drum, un învățacel sau ceva de felul ăsta.

Shams și-a scărpinat gânditor bărbia, de parcă ar fi recunoscut adevărul vorbelor mele.

— Ai tăria să-mi înduri tovarășia? m-a întreat.

Am sărit în picioare, încuviințând din toată inima:

— O am negreșit. Și tăria mea vine dinăuntru.

— Prea bine atunci. Iată prima ta însărcinare: vreau să te duci la cea mai apropiată cârciumă și să-ți iei un urcior cu vin. O să-l bei aici, în *suk*.

Ei, eram deprins să frec podelele cu veșmintele, să lustruiesc tingirile și tigăile până străluceau precum minunata sticlă venețiană pe care o văzusem în mâinile unui meșteșugar ce fugise din Constantinopol cu multă vreme în urmă, când cruciații prădaseră orașul. Puteam să tai o sută de cepe odată, să cojesc și să mărunțesc un munte de căței de usturoi, toate în numele propășirii spirituale. Dar să beau vin în mijlocul unui *suk* forfotind de oameni era peste puterile mele. M-am uitat la el îngrozit.

— Nu pot să fac asta. Dacă află tata, îmi rupe picioarele. M-a trimis la locașul dervișilor ca să ajung un bun musulman, nu un păgân. Ce vor crede familia și prietenii despre mine?

Am simțit privirea arzătoare a lui Shams asupra mea și m-am cutremurat sub apăsarea ei, întocmai ca în ziua când l-am pândit dindărătul ușilor închise.

— Vezi, nu poți fi discipolul meu, a spus el cu hotărâre. Ești prea sfios pentru mine. Îți pasă prea mult de ce cred alți oameni. Dar știi ce? Pentru că ești atât de însetat să capeți încuviințarea altora, n-o să scapi niciodată de ocările lor, oricât de mult te-ai strădui.

Mi-am dat seama că prilejul de a-l însoți îmi aluneca printre degete și m-am grăbit să mă apăr.

— De unde era să știu dacă nu mi-ai pus întrebarea asta anume? Să bei vin e un lucru cu desăvârșire oprit de islam. Am socotit că mă pui la încercare.

— Asta ar însemna să mă joc de-a Dumnezeu. Nu e treaba noastră să ne judecăm și să ne cântărim unul altuia credința, a răspuns Shams.

M-am uitat deznădăjduit în jur, neștiind ce să înțeleg din vorbele lui, mintea îmi era greoaie ca un aluat dospit.

Shams a urmat:

— Spui că vrei s-apuci pe calea asta, dar nu vrei să jertfești nimic. Avuție, faimă, putere, risipă sau plăceri trupești — orice îi este omului mai drag în viață, mai întâi trebuie să te lepezi de toate astea.

Bătându-și calul pe grumaz, Shams a încheiat cu un aer hotărât :

— Socotesc că ar trebui să rămâi în Bagdad cu familia ta. Găsește-ți un meșteșugar cinstit și bagă-te ucenic la el. Simt că într-o zi s-ar putea să ajungi un negustor priceput. Dar ai grijă să nu fii unul lacom ! Acum, cu voia ta, trebuie să pornesc mai departe.

Spunând asta, mi-a dat binețe pentru ultima oară, și-a îmboldit calul și s-a depărtat în galop, lumea lunecând sub copitele tunătoare ale bidiviului său. Am sărit în spinarea calului meu și l-am urmărit până aproape de marginea Bagdadului, însă depărtarea dintre noi se făcea tot mai mare și mai mare, până când Shams n-a mai fost decât o pată întunecată în zare. Dar încă mult timp după ce pata s-a mistuit în depărtare, am simțit apăsarea privirii lui asupra mea.

Ella

Northampton, 24 mai 2008

Bogat și hrănitor, micul dejun e cea mai importantă masă a zilei. Fiind o adeptă convinsă a acestei zicale, în fiecare dimineață, în zilele săptămânii și în cele de weekend deopotrivă, Ella se îndrepta spre bucătărie. Un mic dejun sănătos, își spunea ea, dădea tonul întregii zile. Citise în revistele pentru femei că familiile care luau în mod obișnuit un mic dejun în toată regula împreună erau mai unite și mai armonioase decât cele unde fiecare membru ieșea în grabă pe ușă pe jumătate flămând. Și cu toate că credea cu tărie în acest studiu, îi rămânea încă de încercat acel mic dejun plin de veselie despre care scriau revistele. Experiența ei legată de micul dejun semăna cu o coliziune de galaxii unde fiecare membru al familiei sale mărșăluia după un alt ritm. Fiecare voia să mănânce un lucru diferit la micul dejun, ceea ce era cu totul împotriva noțiunii pe care o avea Ella despre mâncatul împreună. Cum putea să existe o unitate la masă când unul ronțăia pâine prăjită cu gem (Jeannette) în timp ce altul înfuleca cereale cu miere (Avi), un al treilea aștepta răbdător să i se servească omleta (David), iar un al patrulea refuza să mănânce orice (Orly)? Totuși, micul dejun era foarte important. Îl pregătea în fiecare dimineață, hotărâtă că nici un copil de-al ei n-avea să-și înceapă ziua molfăind bomboane sau cine știe ce alte porcării.

Însă în dimineața asta, când intră în bucătărie, în loc să pună de cafea, să stoarcă portocale sau să prăjească pâine, Ella se așeză mai întâi la masă și-și deschise laptopul. Se conectă la internet ca să vadă dacă avea vreun e-mail de la Aziz. Spre încântarea ei, avea.

Dragă Ella,

Am fost grozav de bucuros să aflu că lucrurile merg mai bine între tine și fiica ta. Cât despre mine, am părăsit satul Momostenango ieri în

zori. Ciudat, am stat aici doar câteva zile și totuși, când a venit vremea să-mi iau rămas-bun, m-am simțit trist, aproape îndurerat. O să mai văd oare vreodată acest sat din Guatemala? Nu cred.

De fiecare dată când îmi iau rămas-bun de la un loc care-mi place, simt că las în urmă o parte din mine. Bănuiesc că, indiferent dacă alegem să călătorim la fel de mult ca Marco Polo sau să rămânem în același loc din leagăn și până în mormânt, viața e un șir de nașteri și morți. Clipele se nasc și mor. Pentru ca noi experiențe să iasă la lumină, cele vechi trebuie să pălească. Nu crezi?

Cât am stat în Momostenango, am meditat și am încercat să-ți vizualizez aura. Curând mi s-au arătat trei culori: galben cald, portocaliu timid și violet metalic reținut. Am avut sentimentul că acestea erau culorile tale. M-am gândit că erau frumoase, luate separat sau împreună.

Ultima mea oprire în Guatemala e Chajul – un orășel cu case din chirpici și copii cu ochi mai serioși decât ar trebui la anii lor. În fiecare casă, femeii de toate vârstele țes tapiserii minunate. Am rugat o bătrânică să aleagă o tapiserie și i-am spus că era pentru o doamnă din Northampton. După ce s-a gândit puțin, a scos una dintr-un teanc uriaș aflat în spatele ei. Dumnezeu mi-e martor că erau mai bine de cincizeci de tapiserii, de toate culorile cu putință. Totuși a ales una lucrată din doar trei culori: galben, portocaliu și violet. M-am gândit că ți-ar plăcea să știi despre această coincidență, dacă există într-adevăr așa ceva în universul lui Dumnezeu.

Ți-a trecut vreodată prin minte că poate corespondența noastră nu e rezultatul unei coincidențe?

Cele mai calde urări,
Aziz

P.S. Dacă vrei, pot să-ți trimit țesătura prin poștă sau pot să aștept până în ziua în care ne vom întâlni să bem o cafea și să ți-o aduc chiar eu.

Ella închise ochii și încercă să-și închipuie culorile auri sale încadrându-i chipul. Lucru curios, imaginea care i se ivi în minte nu era cea a eului ei matur, ci a ei în chip de copil, la aproape șapte ani.

Un noian de lucruri o năpădi, amintiri pe care credea că le lăsase de mult în urmă. Imaginea mamei sale stând nemișcată, cu un șorț de culoare fisticului legat la brâu și o cană gradată în mână, fața ei ca o mască pământie de durere; inimi de hârtie legănându-se pe pereți, viu colorate și scânteietoare; și trupul tatălui ei atârând din tavan, de parcă ar fi vrut să se amestece printre ornamentele de Crăciun și să dea casei un aer festiv. Își aduse aminte cum își petrecuse anii adolescenței învinuind-o

pe maică-sa pentru sinuciderea tatălui ei. Copilă fiind, Ella își promisese că, atunci când se va mărita, își va face întotdeauna soțul fericit și nu va da greș în căsnicie, ca mama sa. În strădania ei de-a avea o căsnicie cât se poate de diferită de a mamei sale, nu se măritase cu un creștin, preferând un bărbat de aceeași credință cu ea.

Abia cu câțiva ani în urmă, Ella încetase să-și mai urască mama ajunsă la bătrânețe și, cu toate că se aflau în relații bune în ultima vreme, adevărul era că în adâncul inimii nu se simțea în largul ei când își amintea de trecut.

— Mamă!... Pământul către mama! Pământul către mama!

Ella auzi un val de chicoteli și șușoteli în spatele ei. Când se întoarse, zări patru perechi de ochi privind-o cu amuzament. Orly, Avi, Jeannette și David coborâseră pentru prima oară în același timp la micul dejun și acum stăteau unul lângă altul, cercetând-o de parcă ar fi fost un animal exotic. După cum arătau, păreau să se afle acolo de ceva vreme, încercând să-i atragă atenția.

— Bună dimineața tuturor, le zâmbi Ella.

— Cum de nu ne-ai auzit? întrebă Orly, sincer surprinsă.

— Păreai atât de absorbită de ecranul ăla.

Privirea Ellei o urmări pe cea a soțului ei și, pe ecranul deschis în fața ei, văzu e-mailul lui Aziz Z. Zahara strălucind slab. Într-o clipită strânse laptopul, fără să aștepte să se închidă.

— Am o groază de citit pentru agenția literară, zise Ella dând ochii peste cap. Lucram la referatul meu.

— Nu-i adevărat! Îți citeai e-mailurile, spuse Avi cu o față serioasă, neînduplecată.

Ce aveau băieții ăștia la vârsta adolescenței de erau așa de dornici să descopere defectele și minciunile tuturor? se întrebă Ella. Dar, spre ușurarea ei, ceilalți nu părură interesați de subiect. De fapt, se uitau deja în altă parte, ochii le erau ațintiți asupra blatului de bucătărie.

Orly se întoarse spre Ella, dând glas întrebării care stătea pe buzele tuturor:

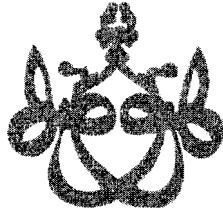
— Mamă, cum de nu ne-ai pregătit micul dejun în dimineața asta?

Ella se răsuci spre blatul de bucătărie și văzu ce văzuseră și ei. Nu era cafea aburindă, nici omletă pe aragaz, nici pâine prăjită cu sos de afine. Dădu de mai multe ori din cap, de parcă ar fi fost de acord cu o voce interioară ce rostea un adevăr incontestabil.

Într-adevăr, își zise, cum de uitase de micul dejun?

PARTEA A DOUA

Apă

*Lucrurile care sunt fluide, schimbătoare
și imprevizibile*

Rumi

Konya, 15 octombrie 1244

Blândă și rotundă, luna plină semăna cu un mărgăritar uriaș ce plutea pe cer. M-am ridicat din pat și m-am uitat pe fereastră, la curtea scaldată în razele sale strălucitoare. Însă nici măcar vederea unei asemenea frumuseți n-a izbutit să-mi domolească bătăile inimii și tremurul mâinilor.

— Efendi, ești pământiu la față. Ai avut iar același vis? a șoptit soția mea. Să-ți aduc o ulcică cu apă?

I-am spus să nu-și facă griji și să se culce la loc. Nu-mi putea fi de nici un ajutor. Visele fac parte din soarta noastră și își urmează calea după voia lui Allah. Pe deasupra, trebuie să fie vreun temei, m-am gândit, pentru care în ultimele patruzeci de nopți aveam același vis.

Începutul lui era ușor deosebit de fiecare dată. Ori poate că era același, dar în fiecare noapte pășeam înăuntru pe o altă poartă. De astă dată m-am văzut citind din Coran într-o odaie așternută cu chilimuri ce îmi părea cunoscută, deși nu semăna cu nici un loc în care mai fusesem înainte. În picioare, chiar dinaintea mea, stătea un derviș înalt și slab, cu un vâl pe chip. Ținea în mână un sfeșnic cu cinci brațe, făcându-mi lumină ca să pot citi.

După ceva vreme, am ridicat capul să-i arăt dervișului versetul pe care îl citeam și abia atunci am băgat de seamă, spre groaza mea, că ceea ce credeam eu a fi un sfeșnic era în fapt mâna dreaptă a bărbatului. O întindea spre mine, cu toate cele cinci degete arzând.

Înspăimântat, m-am uitat în jur după apă, dar nu se zărea nici un strop. Mi-am dat jos caftanul și l-am aruncat peste derviș ca să sting flăcările. Însă când l-am ridicat, pierise, lăsând în urmă doar o lumânare aprinsă.

Mai departe, visul era întotdeauna același. Porneam să-l caut prin casă, cercetând fiecare crăpătură și fiecare ungher.

Apoi alergam în curte, unde trandafirii înfloriseră într-o mare de un galben viu. Strigam în dreapta și-n stânga, dar bărbatul nu se zărea nicăieri.

„Vino înapoi, dragul meu. Unde ești?”

În cele din urmă, călăuzit parcă de o presimțire cumplită, mă apropiam de fântână și mă uitam la apele întunecate ce se învolburau în adâncuri. Mai întâi nu zăream nimic, însă curând luna mă scâldea în lumina ei scânteietoare și curtea căpăta o strălucire neobișnuită. Abia atunci deslușeam doi ochi negri privind-mă cu o nemaipomenită întristare de pe fundul fântânii.

„L-au ucis!”, striga cineva. Pesemne chiar eu. Pesemne că din pricina asta glasul îmi era înecat de o nemărginită durere.

Am strigat și am strigat până când soția mea m-a îmbrățișat strâns, m-a tras la pieptul ei și m-a întrebat în șoptă: „Efendi, ai avut iar același vis?”

După ce Kerra s-a culcat la loc, m-am strecurat în curte. Pe dată am avut simțământul că visul mă învăluia încă, viu și înfricoșător. În liniștea nopții, vederea fântânii mi-a stârnit fiori reci pe șira spinării, însă nu m-am putut abține să mă așez lângă ea, ascultând foșnetul ușor al vântului printre copaci.

În astfel de clipe, simt un val neașteptat de tristețe punând stăpânire pe mine, cu toate că nu sunt niciodată în stare să spun din ce pricină. Viața mi-e întregită și împlinită, căci am fost binecuvântat cu cele trei lucruri care îmi sunt mai de preț: știință, cinste și puterea de a-i ajuta pe alții să-l găsească pe Dumnezeu.

La treizeci și opt de ani, Allah mi-a dăruit mai mult decât aș fi putut cere vreodată. Mi s-a dat învățătura unui propovăduitor și-a unui muftiu și mi s-au deschis căile Științei Simțirii Dumnezeiești – înțelepciunea primită de profeți, sfinți și învățați în felurite trepte. Povățuit de răposatul meu tată, îndrumat de cei mai buni învățători ai vremii, am muncit din greu ca să-mi adâncesc știința, cu credința că aceasta era sarcina pe care mi-o statornicise Allah.

Vechiul meu învățător, Seyyid Burhaneddin, spunea adesea că sunt unul dintre fiii preaiubiți ai lui Allah, de vreme ce mi s-a dat cinstita sarcină de a-I propovădui cuvântul către poporul Lui și de a-l ajuta să deosebească binele de rău.

Vreme de mulți ani am ținut lecții la *madrassa*, discutând teologie cu învățații într-ale *shariei*, îndrumându-mi discipolii, cercetând legile și *aḥādīth*¹, ținând predici în fiecare vineri la cea mai mare moschee din oraș. Am pierdut de mult șirul învățăceilor pe care i-am îndrumat. E măgulitor să aud oamenii laudându-mi iscusința de-a propovădui și spunându-mi că vorbele mele le-au schimbat viețile la vremea când aveau cea mai mare nevoie de povață.

Sunt binecuvântat cu o familie iubitoare, prieteni de nădejde și discipoli credincioși. Niciodată în viață n-am suferit de sărăcie sau de foame, deși pierderea primei mele soții a fost zdrobitoare. Credeam că n-o să mă mai căsătoresc niciodată, dar iată că s-a întâmplat și mulțumită Kerrei am cunoscut iubirea și bucuria. Fiii mei au crescut amândoi, cu toate că nu încetez niciodată să mă minunez văzând cât de deosebiți s-au dovedit a fi unul de celălalt. Sunt ca două semințe care, deși sădite alături în aceeași țărână și hrănite cu aceeași lumină și apă, au odrăslit două plante cu totul osebite. Sunt mândru de ei, la fel cum sunt mândru de fata noastră luată de suflet, care are înzestrări neasemuite. Sunt un om fericit, mulțumit de viața mea casnică și de cea obștească.

Atunci din ce pricină simt înlăuntrul meu acest gol care se adâncește și se întinde pe zi ce trece? Îmi macină sufletul ca o boală și mă însoțește pretutindeni, la fel de tăcut ca un șoa-rece și la fel de nesățul.

1. Narațiuni privind vorbele și faptele profetului Mahomed (în arabă, în orig.) (n.a.).

Shams

Konya, 17 octombrie 1244

Bucuros sau mâhnit, înainte de-a intra pe porțile unui oraș în care n-am pus niciodată piciorul, mă opresc o clipă să le dau binețe sfinților săi – cei morți și cei vii, cei știuți și cei neștiuți. N-am sosit vreodată într-un loc fără să capăt mai întâi binecuvântarea sfinților. Pentru mine nu are nici o însemnătate dacă locul acela se află în stăpânirea musulmanilor, creștinilor sau evreilor. Cred că sfinții sunt dincolo de asemenea deosebiri mărunte. Un sfânt e al întregii omeniri.

Așadar, când am zărit prima oară Konya în depărtare, am făcut ce făceam mereu. Dar apoi s-a petrecut ceva neobișnuit. În loc să-mi ureze bun venit și să-mi dea binecuvântarea lor, așa cum făceau ei întotdeauna, sfinții au rămas la fel de tăcuți precum pietrele de mormânt năruite. Le-am dat din nou binețe, mai tare și mai hotărât de data asta, gândind că nu mă auziseră. Dar s-a așternut iar tăcerea. Atunci am înțeles că sfinții mă auziseră foarte bine. Însă nu voiau să-mi dea binecuvântarea lor.

— Spuneți-mi, ce s-a întâmplat? am întrebat vântul, ca să-mi poarte cuvintele către sfinții de pretutindeni.

Peste puțin timp, vântul s-a întors cu un răspuns.

— O, dervișule, în orașul acesta o să găsești doar două lucruri cu totul potrivnice și nimic între ele. Fie iubire curată, fie ură curată. Te prevenim. Dacă intri, îți primejduiești viața.

— Atunci n-am nici o pricină de îngrijorare, am spus. Câtă vreme pot să întâlnesc iubirea curată, mi-e de-ajuns.

Auzind acestea, sfinții din Konya mi-au dat binecuvântarea lor. Dar nu voiam să intru chiar atunci în oraș. M-am așezat sub un stejar și, în vreme ce calul meu păștea iarba rară dimprejur, am privit orașul ce se deslușea în depărtare. Minaretele din Konya scânteiau în lumina soarelui precum

cioburile de sticlă. Din când în când auzeam câini lătrând, măgari zbierând, copii râzând și negustori strigând din ră-runchi – zgomotele obișnuite ale unui oraș fremătând de viață. Ce fel de bucurii și dureri, m-am întrebat, erau trăite chiar în clipa asta în spatele ușilor închise și ferestrelor zăbrelete? Fiind deprins cu o viață rătăcitoare, am găsit că era oarecum supărător să fiu silit să mă așez într-un oraș, dar mi-am adus aminte altă lege însemnată: *Încearcă să nu te împotrivești prefacerilor care se abat asupra ta. Lasă în loc viața să curgă prin tine. Și nu te îngrijora că traiul ți-e întors pe dos. De unde știi că fața cu care te-ai obișnuit e mai bună decât cea care-o să vină?*

O voce prietenoasă m-a smuls din visare:

— *Selamün aleyküm*¹, dervișule!

Când m-am întors, am zărit un țăran măsliniu și vânjos, cu o mustață pleoștită. Era suit într-o căruță trasă de un bou așa de costeliv, încât părea, bietul de el, că ar putea să-și dea duhul în orice clipă.

— *Aleyküm selam*, Allah să te binecuvânteze! i-am strigat.

— De ce șezi singur aici? Dac-ai ostenit să călărești calul ăla, pot să te duc eu cu căruța.

Am zâmbit.

— Mulțumesc, dar cred c-aș merge mai repede pe jos decât cu boul tău.

— Nu-ți râde de boul meu, zise țăranul, cam îmbufnat. O fi el bătrân și costeliv, da' e cel mai bun prieten al meu.

Pus la locul meu de aceste cuvinte, am sărit în picioare și m-am înclinat dinaintea țăranului. Cum puteam eu, o parte mărunță din cercul larg al zidirii lui Dumnezeu, să disprețuiesc altă parte dinăuntrul acestui cerc, fie ea animal sau ființă omenească?

— Vă cer iertare, ție și boului tău, am spus. Iertați-mă, vă rog.

O umbră de neîncredere a trecut peste chipul țăranului. S-a oprit înmărmurit o clipă, chibzuind dacă îmi băteam joc de el sau nu.

— Nimeni nu face vreodată așa ceva, a zis când a deschis din nou gura, aruncându-mi un zâmbet cald.

— Să-și ceară iertare de la boul tău?

— Păi, și asta. Da' mă gândeam că nimeni nu-și cere iertare de la *mine*. De obicei e taman pe dos. Tot timpul eu sunt

1. „Pacea fie cu tine“ – formulă de salut (în tc., în orig.).

cel care-și cere iertare. Chiar și-atunci când oamenii mă nedreptățesc. Le cer iertare.

Am fost mișcat până în adâncul inimii auzind asta.

— Coranul ne spune că toți am fost făcuți din cea mai bună plămădă. E una dintre legi, am zis încet.

— Care? a întrebat el.

— *Allah e adâncit în desăvârșirea lucrării tale, pe dinafară și pe dinăuntru. E adâncit în întregime în împlinirea ta. Fiecare făptură omenească e o lucrare în desfășurare, care se apropie încet, dar nestrămutat, de desăvârșire. Fiecare dintre noi suntem o lucrare meșteșugită ce deopotrivă așteaptă și se zbate să fie desăvârșită. Allah se îngrijește de fiecare dintre noi în parte, fiindcă omenirea e un meșteșug migălos de scriere frumoasă și iscusită, în care orice punct e la fel de însemnat pentru întreg.*

— Și tu ai venit pentru predică? m-a întrebat țăranul, din nou curios. Pare c-o să fie mulțime mare. E un om aparte.

Inima mea a sărit o bătaie când mi-am dat seama despre cine vorbea.

— Spune-mi, ce e așa de deosebit la predicile lui Rumi?

Țăranul a tăcut și și-a mijit ochii, cătând în zarea largă o vreme. Minteia lui părea să fie pretutindeni și nicăieri.

Apoi a zis:

— Vin dintr-un sat lovit de multe necazuri. Mai întâi foametea, apoi tătarii. Au jefuit și au pârjolit fiecare sat ce le-a ieșit în cale. Dar ce-au făcut în orașele mari a fost încă și mai rău. Au cucerit Erzurum, Sivas și Kayseri și-au măcelărit toți locuitorii de parte bărbătească, luând femeile cu ei. Eu, unul, n-am pierdut pe nimeni drag sau casa în care stau. Cu toate astea, *am pierdut* ceva. Mi-am pierdut bucuria.

— Ce are asta a face cu Rumi? am întrebat.

Întorcând iar privirea către boul lui, țăranul a murmurat cu glas neschimbat:

— Toată lumea spune că, dacă-l ascuți pe Rumi predicând, te lecuiești de întristare.

Cât despre mine, nu credeam că era ceva rău în întristare. Chiar dimpotrivă – fățarnicia îi făcea pe oameni fericiți, iar adevărul îi întrista. Dar nu i-am spus asta țăranului. În schimb, am zis:

— Ce-ar fi să te însoțesc până în Konya și să-mi povestești mai multe despre Rumi?

Am legat dârlogii calului de căruță și m-am suit lângă țăran, bucuros să văd că boul nu se sinchisea de greutatea adăugată.

Cu ea ori fără ea, înainta cu același mers chinuitor de încet. Țăranul m-a omenit cu pâine și brânză de capră. Am mâncat în timp ce vorbeam. Astfel, cu soarele strălucind pe un cer vi-nețiu și sub ochii iscoditori ai sfinților orașului, am intrat în Konya.

— Ai mare grijă, prietene, am spus sărind din căruță și dezlegând dârlogii calului meu.

— Vezi să vii la predică! a strigat țăranul plin de nădejde. Am încuviințat din cap și i-am făcut cu mâna.

— *Inshallah*.

Cu toate că eram dornic să ascult predica și muream de nerăbdare să-l întâlnesc pe Rumi, voiam să petrec mai întâi ceva timp în oraș și să aflu ce gândeau locuitorii despre ves-titul predicator. Voiam să-l văd prin ochi străini, îngăduitori sau neîngăduitori, iubitori sau ne iubitori, înainte de a-l vedea cu ai mei.

Hasan cerșetorul

Konya, 17 octombrie 1244

Ba zău, credeți ori nu, ei numesc purgatoriul acesta pământesc „suferință sfântă“. Sunt un lepros împotmolit între două lumi. Nici viii, nici morții nu mă vor printru ei. Mamele mă arată cu degetul pe stradă ca să-și sperie odraslele neastâmpărate, iar copiii aruncă în mine cu pietre. Meșteșugarii mă gonesc din fața prăvăliilor ca să alunge nenorocul ce mă urmărește pretutindeni, iar femeile însărcinate întorc capul de îndată ce mă zăresc, temându-se că pruncii lor o să se nască plini de beteșuguri. Nici unul dintre oamenii ăștia nu pare să-și dea seama că, oricât de dornici ar fi să se ferească de mine, eu sunt cu mult mai dornic să mă feresc de privirile lor demne de milă.

Pielea se schimbă cea dintâi, îngroșându-se și înnegrindu-se. Pete de felurite mărimi, de culoarea ouălor clocite, apar pe umeri, pe genunchi, pe brațe și pe față. Simți o groază de înțepături și fierbințeli în vremea asta, însă apoi durerea se ostioiește, ori mai degrabă te deprinzi cu ea. După aceea petele încep să se întindă și să se umfle, prefăcându-se în niște bășici urâte. Măinile se preschimbă în gheare, iar chipul îți e atât de pocit, încât ajunge de nerecunoscut. Acum, că mă apropiu de sfârșitul bolii, nu mai izbutesc să închid pleoapele. Lacrimile și balele îmi curg fără să le pot stăpâni. Șase dintre unghiile de la mâini mi-au căzut deja, iar alta e pe cale să le urmeze. Lucru curios, mai am încă păr pe cap. Pesemne ar trebui să mă socotesc norocos.

Am auzit că în Europa leproșii sunt izgoniți dincolo de zidurile orașului. Aici suntem lăsați să trăim în oraș atâta vreme cât purtăm un clopoțel ca să-i prevenim pe oameni de venirea noastră. Ni se dă voie și să cerșim, ceea ce-i un lucru bun, fiindcă altminteri am muri de foame. Cerșitul e una dintre cele două căi prin care ne ținem în viață. Cealaltă e rugatul. Nu

pentru că Allah le-ar da mai multă ascultare leproșilor, ci pentru că din cine știe ce motiv oamenii cred asta. Prin urmare, locuitorii orașului ne cinstesc la fel de mult pe cât ne disprețuiesc. Ne tocmesc să ne rugăm pentru bolnavi, schilozi și bătrâni. Ne plătesc și ne hrănesc bine, nădăjduind să stoarcă din gurile noastre câteva rugăciuni pe deasupra. Pe străzi leproșii pot fi bruftuiți mai rău decât câinii, dar în locurile unde pâdesc pretutindeni moartea și deznădejdea suntem sultani.

De câte ori sunt tocmit să mă rog, îmi plec capul și scot sunete de neînțeles în arabă, prefăcându-mă cufundat în rugăciune. Să mă prefac este tot ce pot face, fiindcă nu cred că Allah mă aude. N-am nici un temei să-mi închipui așa ceva.

Cu toate că-i mai puțin bănos, cerșitul îmi pare mai ușor decât rugatul. Măcar nu înșel pe nimeni. Vinerea e cea mai bună zi din săptămână pentru cerșit, dacă nu cumva e Ramadan, căci atunci întreaga lună-i grozav de mănoasă. Ultima zi de Ramadan e de departe cel mai bun timp să faci bani. Atunci până și zgârciții fără leac se bat să ne dea de pomană, dornici să plătească pentru toate păcatele, de ieri și de azi. O dată pe an oamenii nu le întorc spatele cerșetorilor. Dimpotrivă, caută dinadins unul, cu cât mai nenorocit, cu atât mai bine. Așa de adâncă e nevoia lor de-a arăta cât de milostivi și de darnici sunt, încât nu numai că se bat să ne dea de pomană, dar în acea singură zi aproape că ne iubesc.

Azi ar putea fi o zi îmbelșugată, căci Rumi ține una din predicile lui de vineri. Moscheea-i deja ticsită. Cei ce nu-și pot găsi un loc înăuntru se înșiruie în curte. După-amiaza e cel mai nimerit prilej pentru milogi și pungăși. Și întocmai ca mine, toți sunt aici, risipiți prin mulțime.

M-am așezat chiar de cealaltă parte a intrării în moschee, cu spatele sprijinit de un arțar. În aer plutea un miros jilav de ploaie, amestecat cu mireasma dulceagă și ușoară ce venea dinspre livezile din depărtare. Mi-am așezat talerul dinainte. Spre deosebire de mulți alți cerșetori, n-am cerut niciodată fățiș de pomană. Un lepros n-are nevoie să se văicărească și să se milogească, scornind basne despre cât de vrednică de plâns îi e viața sau cât de șubredă îi e sănătatea. Să-i las pe oameni să-mi zărească fața face cât o mie de vorbe. Așa că îmi descopăr pur și simplu chipul și stau cu mâinile-ncruciate.

În următorul ceas, mi-au picat în taler câteva parale. Nu erau decât gologani de aramă. Tânjeam după un ban de aur, cu soarele, leul și semiluna pe el. De când răposatul Aladdin

Keykubad a îndulcit legile banilor, monedele bătute de beii din Alep, de cârmuitorii fatimizi din Cairo și de califul din Bagdad, ca să nu mai vorbim de florinul italianesc, au fost statornicite ca fiind toate bune. Cârmuitorii Konyei le primeau deopotrivă, la fel și cerșetorii orașului.

Odată cu paralele, câteva frunze veștede mi-au căzut în poală. Arșarul își pierdea frunzele auriu-ruginii și, cum bătea un vânt puternic, multe din ele au ajuns în talerul meu, ca și când copacul mi-ar fi dat de pomană. Dintr-odată mi-am dat seama că arșarul și cu mine aveam ceva în comun. Un copac ce-și pierdea frunzele toamna semăna cu un om care-și pierdea mădularele către sfârșitul leprei.

Eram un copac desfrunzit. Pielea, măruntaiele, chipul mi se năruiau. În fiecare zi o parte din trupul meu mă păresea. Iar pentru mine, spre deosebire de arșar, nu avea să mai vină nici o primăvară în care să-nflorească. Ceea ce pierdeam rămănea pierdut pe vecie. Când se uitau la mine, oamenii nu vedeau cine eram, ci ce-mi lipsea. Ori de câte ori îmi aruncau un gologan în taler, făceau lucrul ăsta cu mare iuțeală și se fereau să mă privească în ochi, de parcă privirea mea ar fi fost molipsitoare. În ochii lor eram mai rău decât un tâlhar ori un ucigaș. Oricât ar fi osândit astfel de nelegiuți, nu se purtau cu ei ca și cum ar fi fost nevăzuți. Însă când venea vorba de mine, tot ce vedeau era moartea privindu-i în față. Asta-i înspăimânta – să-și dea seama că moartea putea fi atât de aproape și atât de hădă.

Dintr-odată s-a stârnit zarvă mare în spate. Am auzit pe cineva strigând: „Vine! Vine!“.

Adevărat, era Rumi, călărind un cal alb ca laptele, îmbrăcat într-un caftan ales de culoarea chihlimbarului, brodat cu frunze aurite și mărgăritare mărunte, mândru și semeț, înțelept și mărinimos, urmat de o gloată de admiratori. Răspândind farmec și încredere, arăta mai puțin ca un învățat și mai mult ca un cârmuitor – sultanul vântului, focului, apei și pământului. Până și calul său pășea falnic și hotărât, dându-și parcă seama de însemnătatea omului pe care-l căra în spinare.

Am vârat în buzunar paralele din taler, mi-am acoperit capul în așa fel încât să-mi las jumătate din față la vedere și am intrat în moschee. Înăuntru era o înghesuială de nu puteai nici să răsuflă, darămite să găsești unde să stai. Dar sin-gura parte bună a faptului de-a fi lepros era că oricât de ticsit ar fi fost un loc, găseam întotdeauna unde să stau, căci ni-meni nu voia să șadă lângă mine.

— Fraților, a spus Rumi ridicând glasul ca să ajungă pre-tutindeni. Întinderea lumii ne face să ne simțim mărunți, neînsemnați chiar. Unii dintre voi pesemne se întreabă: „Ce însemnătate aş putea avea eu, în mărginirea mea, pentru Allah?”. Socotesc că e o întrebare ce le-a trecut multora prin minte din când în când. În predica de azi vreau să dau câteva răspun-suri limpezi la ea.

Cei doi fii ai lui Rumi stăteau în rândul întâi – cel chi-peș, Sultan Walad, despre care toată lumea spunea că semăna cu răposata lui mamă, și cel mic, Aladdin, cu o față vioaie, dar niște ochi ciudat de furiși. Vedeam că sunt mândri de ta-tăl lor.

— Copiii lui Adam au fost cinstiți cu o știință atât de mare, încât nici munții, nici cerurile nu o pot lua pe umerii lor, a ur-mat Rumi. De aceea se spune în Coran: *Noi am propus ceruri-lor, pământului și munților sarcina de-a purta povara Adevărului, dar ele au refuzat să o poarte și le-a fost teamă de ea, însă s-a încărcat omul cu ea*¹. Dându-li-se un asemenea loc de cinste, fi-ințele omenești n-ar trebui să țințească mai jos decât le-a fost hărăzit de către Allah.

Rostindu-și glasnicele în felul acela straniu în care numai oamenii învățați sunt în stare, Rumi a vorbit despre Dumnezeu, încredințându-ne că El nu sălășluia pe un tron îndepărtat din ceruri, ci foarte aproape de fiecare dintre noi. Iar ceea ce ne apropia încă și mai mult de Dumnezeu, a spus el, era nimic altceva decât suferința.

— Mâna voastră se întinde și se strânge întruna. Altminteri ați fi țepeni. Duhul vostru lăuntric se vedește în fiecare strân-gere și întindere mărunță. Cele două sunt la fel de minunat cumpănite și potrivite precum aripile unei păsări.

La început mi-a plăcut ce spunea. Mi se încălzea inima gândindu-mă la bucurie și durere ca fiind la fel de legate una de cealaltă precum aripile unei păsări. Dar aproape îndată am simțit un val de dușmănie urcându-mi în gât. Ce știa Rumi despre suferință? Ca fiu al unui om ales și moștenitor al unei familii de vază înstărite, viața a fost întotdeauna blândă cu el. Știam că-și pierduse soția dintâi, însă nu credeam că sim-țișe vreodată gustul adevăratei nefericiri. Născut într-o fami-lie cu dare de mână, crescut în cercuri alese, îndrumat de cei

1. Coranul (33:72).

mai buni învățați și întotdeauna iubit, răsfățat, admirat – cum de-ndrăznea să țină predici despre suferință?

Cu inima grea, mi-am dat seama că deosebirea dintre mine și Rumi nu putea fi mai mare. De ce era Allah nedrept? Mie îmi dăduse sărăcie, boală și nefericire. Lui Rumi – bogăție, izbândă și înțelepciune. Cu numele lui fără pată și înfățișarea lui regească, abia dacă ținea de lumea asta, darămite de orașul ăsta. Eu trebuia să-mi acopăr chipul dacă nu voiam ca oamenilor să le fie scârbă de mine, pe când el strălucea în mijlocul mulțimii ca o nestemată de preț. Mă întrebam cum s-ar fi simțit dac-ar fi fost în locul meu. Îi trecuse oare vreodată prin minte că până și unul atât de desăvârșit și de dăruit ca el ar putea să se împiedice și să se prăbușească? Se gândise oare vreodată cum e să fii un surghiunit, fie și pentru o zi? Ar mai fi oare marele Rumi dacă i s-ar fi dat viața care mi-a fost dată mie?

Cu fiecare nouă întrebare dușmănia mea creștea, măturând din cale orice prețuire pe care aș fi putut-o avea pentru el. Amărât și supărat, m-am ridicat și mi-am făcut loc până afară. Câțiva oameni din mulțime s-au zgâit curioși la mine, întrebându-se de ce plecam de la o predică pe care alții mureau de nerăbdare s-o asculte.

Shams

Konya, 17 octombrie 1244

Binecuvântând mărinimia țăranului care mă lăsase în mijlocul orașului, am găsit un loc de popas pentru mine și calul meu. Hanul Negustorilor de Zahăr era tocmai ce-mi trebuia. Dintre toate patru odăile care mi-au fost arătate, am ales-o pe aceea cu mai puține lucruri, anume o saltea de dormit cu o pătură colbăită, un opaiț care sfârâia dându-și ultima suflare, o cărămidă de chirpici pe care o puteam folosi drept căpătâi și o vedere bună asupra întregului oraș până la poalele dealurilor din împrejurimi.

Găsind așadar adăpost, am cutreierat străzile, uimit de amestecul de credințe, obiceiuri și graiuri ce umplea văzduhul. Am întâlnit lăutari țigani, călători arabi, peregrini creștini, negustori evrei, preoți budiști, trubaduri franci, artiști persani, circari chinezi, împlânzitori de șerpi indieni, vrăjitori zoroastrieni și filosofi greci. În piața de sclavi am văzut roabe cu pielea albă ca laptele și eunuci tuciuiri și voinici care fuseseră martori la asemenea grozăvii, încât își pierduseră darul vorbirii. În bazar am dat peste spițeri rătăcitori cu niștere de lăsat sânge, ghicitori cu boluri de cleștar și înghițitori de flăcări. Am zărit peregrini aflați în drum spre Ierusalim și pribegi pe care-i bănuiam că ar fi oșteni fugari de la ultima cruciadă. Am auzit oameni vorbind venețiana, franca, saxona, greaca, persana, turca, armeană, kurda, evreiască și alte câteva graiuri pe care nu le-am putut desluși. În ciuda deosebirilor clare și fără număr dintre ei, toți acești oameni răspândeau un aer aidoma de neîmplinire, acela al lucrărilor în desfășurare ce erau fiecare, o minunată operă neterminată.

Întregul oraș era un turn Babel. Totul se mișca neconținut, se risipea, ieșea la lumină, se afla, creștea, se topea, se destrăma și pierea. În mijlocul acestei neorânduielei, stăteam într-un loc de o liniște și pace netulburate, cu totul nepăsător

la lume și totuși simțind în același timp o iubire arzătoare pentru toți oamenii care se zbăteau și sufereau într-însa. Privind oamenii din jurul meu, mi-am amintit o altă lege de aur: *E lesne să iubești un Dumnezeu desăvârșit, fără pată și fără greșală cum este El. Ce e mult mai anevoios este să-ți iubești semenii cu metehnele și cusururile lor. Nu există înțelepciune fără iubire. Până când nu învățăm să iubim zidirea lui Allah, nu putem nici să-L iubim, nici să-L cunoaștem cu adevărat.*

Am cutreierat ulițele strâmte unde meșteșugari de toate vârstele trudeau în prăvăliile lor mici și prăfuite. Oriunde mă duceam, îi auzeam pe târgoveți vorbind despre Rumi. Cum era oare să fii atât de vestit? m-am întrebat. Ce înrăurire avea asupra eului său? Cu mintea muncită de aceste întrebări, m-am îndepărtat de moscheea unde predica Rumi. Treptat, împrejurimile au început să se schimbe. Mergând spre miază-noapte, casele erau tot mai dărăpănate, zidurile grădinilor năruindu-se, iar copiii tot mai căinoși și mai răzvrățiți. Mirosurile s-au schimbat și ele, făcându-se mai grele, mai usturoiate și mai înțepătoare. În cele din urmă am apucat pe o stradă unde pluteau în aer trei mirozne: de sudoare, parfum și desfrâu. Ajunsesem în partea deocheată a orașului.

În capătul de sus al străzii povârnite și pietruite era o casă subredă, cu pereții sprijiniți pe stâlpi de bambus, cu acoperiș de paie. Dinaintea ei stăteau și sporovăiau mai multe femei. Când m-au văzut apropiindu-mă, s-au uitat la mine curioase, parcă pe jumătate înveselite. Alături de ele era o grădină cu trandafiri de toate culorile și felurile închipuite și un miros cu totul minunat. M-am întrebat cine se-ngrijea de ea.

N-a trebuit să aștept prea mult ca să aflu răspunsul. Nici n-am ajuns bine în dreptul grădinii, că ușa casei s-a dat de perete și o femeie s-a repezit afară. Era grozav de gușată, înaltă și nemaipomenit de grasă. Când mi-zea ochii, așa cum făcea acum, aceștia i se pierdeau în valuri de carne. Avea o mustață subțire și neagră și perciuni bogați. Mi-a luat ceva vreme să-nțeleg că era și bărbat, și femeie.

— Ce poștești? m-a întrebat bănuitor hermafrodita.

Chipul i se prefăcea neconținut, precum țărnul sub valurile ce înaintează și se retrag: o clipă arăta precum acela al unei femei; apoi valul se întorcea, înlocuindu-l cu chipul unui bărbat.

I-am spus cine sunt și am întrebat-o cum o cheamă, însă nu m-a luat în seamă.

— N-ai ce căuta în locul ăsta, a zis dând din mâini de parcă aş fi fost o muscă pe care voia s-o alunge.

— De ce?

— Nu vezi că locul ăsta e un bordel? Voi, dervișii, nu faceți oare un legământ să vă țineți departe de desfrâu? Oamenii cred că mă bălăcesc în păcat aici, dar dau de pomană și închid ușile în luna Ramadanului. Iar acum te salvez pe tine. Ține-te departe de noi. Țăsta e cel mai murdar cotlon din oraș.

— Murdăria e pe dinăuntru, nu pe dinafară, am zis eu. Așa spune legea.

— Ce tot îndruși acolo? a croncănit ea.

— E una dintre cele patruzeci de legi, am încercat s-o lă-muresc. *Adevărata murdărie este cea lăuntrică. Cealaltă se spală. Un singur soi de murdărie nu poate fi curățat cu apă limpede, iar aceea e urma urii și a patimii care-ți întinează sufletul. Poți să-ți cureți trupul prin înfrânare și postit, dar numai iubirea îți va curăța inima.*

Hermafrodita nici nu voia s-audă de așa ceva.

— Voi, dervișii, sunteți scrântiți. Am avut tot soiul de mușterii pe-aici. Dar un derviș? Când le-o crește păr la broaște! Dacă te las să rămâi, Allah o să șteargă locul ăsta de pe fața pământului și o să ne blesteme fiindcă am ademenit un om al credinței.

Nu m-am putut abține să chicotesc.

— De unde-ai scos prostiile astea? Crezi că Allah e un bătrânel supărăcios și mofturos care ne urmărește din înaltul cerului ca să abată asupra capetelor noastre o ploaie de pietre și de broaște în clipa în care păcătuim?

Patroana s-a tras de capetele mustății subțiri, aruncându-mi o căutătură supărată, aproape răutăcioasă.

— Nu-ți face griji, n-am venit la bordel, am încredințat-o. Priveam doar grădina ta de trandafiri.

— A, aia, a ridicat nepăsătoare din umeri hermafrodita, e munca uneia dintre fetele mele, Trandafirul Deșertului.

Spunând asta, patroana a arătat spre o femeie tânără ce stătea în mijlocul târfelor din fața noastră. Bărbie delicată, piele sidemie și ochi negri migdalați, umbriți de griji. Era sfâșietor de frumoasă. Uitându-mă la ea, am simțit că era o ființă ce trecea printr-o mare prefacere.

Am coborât glasul până la șoptă, astfel încât să nu mă audă decât patroana.

— E o fată bună. Într-una din zile, cât de curând, o să por-nească într-o călătorie spirituală ca să-l găsească pe Dumnezeu

O să părăsească locul ăsta pentru totdeauna. Când o să vină ziua aia, nu încerca s-o oprești.

Hermafrodita s-a uitat la mine uluită, după care a izbucnit:

— Ce dracu' îndrugi acolo? Nimeni nu-mi spune mie ce să fac cu fetele mele! Mai bine te-ai căra dracului odată de-aici! Altminteri îl chem pe Cap-de-Șacal!

— Țsta cine mai e? am întrebat.

— Crede-mă, n-ai vrea să știi, a răspuns hermafrodita fluturând din deget ca pentru a-și întări vorbele.

Numele acestui străin m-a făcut să tremur ușor, însă n-am stăruit.

— Oricum plec, am zis. Dar am să mă-ntorc, așadar să nu fii uimită când mă vezi pe-aici data următoare. Nu sunt din soiul cucernicilor tăi care-și petrec toată viața aplecați asupra covorașului de rugăciune în vreme ce ochii și inimile lor rămân închise pentru lumea de-afară. Ei citesc Coranul doar pe deasupra. Însă eu citesc Coranul în florile îmbobocite și păsările călătoare. Citesc Coranul Viu ascuns în sufletele oamenilor.

— Adică citești oamenii? a răs patroana cu inima îndoită. Ce aiureală mai e și asta?

— Fiecare om e o carte deschisă, fiecare dintre noi e un Coran umblător. Căutarea lui Allah e sădită în inimile tuturor, fie că e vorba de o târfă sau de un sfânt. Iubirea sălășluiește înlăuntrul fiecăruia dintre noi din clipa în care ne naștem și de atunci așteaptă să fie descoperită. Despre asta vorbește una din cele patruzeci de legi: *Lumea întreagă e cuprinsă într-o singură ființă omenească – tu. Tot ce vezi în jur, până și lucrurile care nu-ți plac, până și oamenii pe care îi disprețuiești ori îi urăști, se află înlăuntrul tău în felurite măsuri. Prin urmare, nici pe Șeitan nu-l căuta în afara ta. Diavolul nu e o putere neobișnuită ce lovește din afară. E o voce obișnuită dinlăuntru. Dacă ajungi să te cunoști pe deplin, înfruntând cinstit și hotărât atât fața ta întunecată, cât și fața ta luminoasă, vei ajunge la cel mai înalt chip de știință. Când cineva se cunoaște pe el sau pe ea, el sau ea îl cunoaște pe Dumnezeu.*

Incrucișându-și brațele pe piept, hermafrodita s-a aplecat înainte și m-a scrutat amenințător.

— Un derviș care le ține predici târfelor! a mârâit ea. Te previn, n-am de gând să te las să bați la cap pe nimeni de-aici cu ideile tale prostesti. Ai face mai bine să stai departe de bordelul meu! Altminteri, Allah mi-e martor, Cap-de-Șacal o să-ți taie limba aia ascuțită și eu o s-o mănânc cu plăcere.

Ella

Northampton, 28 mai 2008

Buimacă, în ton cu starea ei sufletească generală, Ella se trezi plină de tristețe. Însă nu o tristețe care să aibă de-a face cu lacrimile și nefericirea, doar o tristețe care îi tăia tot cheful de-a zâmbi și de-a lua lucrurile ușor. Se simțea de parcă ar fi ajuns la o piatră de hotar pentru care nu era pregătită. În timp ce pregătea cafeaua în bucătărie, scoase lista ei cu hotărâri din sertar și se uită peste ea.

Zece Lucruri de Făcut Înainte de-a Împlini Patruzeci de Ani

1. Organizează-ți timpul mai bine, fii mai disciplinată și convinge-te să faci cât mai multe cu timpul tău. Cumpără un nou planificator pe zile. (Bifat)
2. Adaugă suplimente minerale și antioxidanți în dieta zilnică. (Bifat)
3. Ia măsuri de reducere a ridurilor. Încearcă produse alfa hidroxi-dice și începe să folosești noua cremă L'Oréal. (Bifat)
4. Schimbă tapițeria, cumpără plante noi, fă rost de perne noi pentru canapea. (Bifat)
5. Evaluează-ți viața, valorile și convingerile. (Pe jumătate bifat)
6. Elimină carnea din dieta zilnică, alcătuește-ți un meniu sănătos în fiecare săptămână și începe să-i acorzi trupului tău respectul pe care-l merită. (Pe jumătate bifat)
7. Apucă-te să citești poemele lui Rumi. (Bifat)
8. Du-ți copiii la un musical pe Broadway. (Bifat)
9. Apucă-te să scrii o carte de bucate. (Nebifat)
10. Deschide-ți inima la iubire!!!

Ella rămase nemișcată, cu ochii ațintiți la cel de-al zecelea punct de pe lista ei, neștiind dacă să-l bifeze sau nu. Nici măcar nu știa ce-a vrut să spună când a scris asta. Ce era oare în mintea ei?

— Trebuie să fie efectul *Dulcii blasfemii*, murmură pentru sine.

În ultima vreme se pomenise adesea gândindu-se la iubire.

Dragă Aziz,

Astăzi e ziua mea ! Mă simt de parcă aş fi ajuns la o piatră de hotar din viaţa mea. Se zice că vârsta de patruzeci de ani e un moment definitoriu, mai ales pentru femei. Se mai zice că patruzeciul e noul treizeci (iar şaizeciul e noul patruzeci), însă oricât mi-ar plăcea să cred toate astea, mi se pare prea exagerat. Adică, pe cine păcălim ? Patruzeciul e patruzeci ! Bănuiesc că acum voi avea mai „mult” din toate – mai multă ştiinţă, mai multă înţelepciune şi, bineînţeles, mai multe riduri şi fire albe.

Zilele de naştere m-au făcut întotdeauna fericită, însă în dimineaţa asta m-am trezit cu o apăsare în piept, punându-mi întrebări prea cuprinzătoare pentru cineva care nu şi-a băut cafeaua de dimineaţă. M-am tot întrebat : oare felul cum mi-am trăit viaţa e într-adevăr cel în care vreau să continui de-acum înainte ?

Şi atunci m-a cuprins un sentiment de teamă. Dacă şi un da, şi un nu ar provoca urmări la fel de dezastruoase ? Aşa că am găsit un alt răspuns : poate !

Cele mai calde urări,
Ella

P.S. Îmi pare rău că n-am putut scrie un e-mail mai vesel. Nu ştiu de ce nu sunt în apele mele astăzi. Nu-ţi pot da un motiv. (Adică, altul decât că împlinesc patruzeci de ani. Cred că asta e ceea ce se cheamă criza vârstei a doua.)

Dragă Ella,

La mulţi ani ! Vârsta de patruzeci de ani este una dintre cele mai frumoase, atât pentru bărbaţi, cât şi pentru femei. Ştii că în gândirea mistică patruzeci simbolizează ascensiunea de la un nivel către altul mai înalt şi către o trezire spirituală ? Când jelim, jelim vreme de patruzeci de zile. Când se naşte un copil, îi ia patruzeci de zile să se pregătească pentru a-şi începe viaţa pe pământ. Iar când suntem îndrăgostiţi, trebuie să aşteptăm patruzeci de zile ca să fim siguri de sentimentele noastre.

Potopul lui Noe a durat patruzeci de zile şi, în timp ce distrugeau viaţa, apele spălau de asemenea toată stricăciunea şi le dădeau oamenilor posibilitatea să o ia din nou de la capăt. În misticismul islamic sunt

patruzeci de trepte între om și Dumnezeu. De asemenea, sunt patru stadii ale conștiinței și zece trepte în fiecare, însumând în total patruzeci de niveluri. Iisus a stat în pustie patruzeci de zile și de nopți. Mahomed avea patruzeci de ani când a primit chemarea de-a deveni profet. Buddha a meditat sub un tei vreme de patruzeci de zile. Ca să nu mai pomenim de cele patruzeci de legi ale lui Shams.

La patruzeci de ani primești o nouă misiune, prinzi puteri noi ! Ai ajuns la un număr cât se poate de norocos. Felicitări ! Și nu-ți face griji că îmbătrânești. Nici un fel de riduri sau fire albe nu sunt în stare să înfrunte puterea lui patruzeci !

Cu căldură,
Aziz

Trandafirul Deșertului, târfa

Konya, 17 octombrie 1244

Bordelurile au existat de când lumea. La fel și femeile ca mine. Dar e ceva care mă uimește. De ce, deși oamenii spun că urăsc să vadă femeile trăind în desfrâu, aceiași oameni îi fac viața un chin unei târfe care se căiește și vrea s-o ia de la-nceput? E ca și când ne-ar spune că le pare rău că am căzut atât de jos, însă acum, că am ajuns unde suntem, ar trebui să rămânem acolo pentru totdeauna. Nu știi de ce se-ntâmplă așa. Tot ce știu e că unii oameni se hrănesc din nenorocirile altora și nu le place când e un nenorocit mai puțin pe fața pământului. Dar orice-ar face sau ar spune, o să plec din locul ăsta într-o bună zi.

În dimineața asta m-am trezit arzând de dorința de a-l asculta pe vestitul Rumi predicând. Dacă i-aș fi spus patroanei adevărul și i-aș fi cerut voie, și-ar fi bătut joc de mine. „De când se duc târfele la moschee?“, ar fi zis, râzând așa de tare încât s-ar fi înroșit la față.

De aia am mințit. După ce-a plecat dervișul ăla spân, patroana părea așa de îngândurată, încât am simțit că era timpul să mă duc să-i vorbesc. Întotdeauna e mai îngăduitoare când îi stă mîntea la altceva. I-am spus că aveam nevoie să mă duc în *suk* cu niște treburi. M-a cerzut. După ce-am muncit nouă ani ca un câine pentru ea, nu se mai îndoiește de mine.

— Poți să te duci, mi-a spus. Dar numai dacă merge și Susan cu tine.

Nu era nici o supărare. Îmi plăcea Susan – un bărbat înalt și voinic, cu minte de copil, demn de încredere și cinstit până la prostie. Cum de trăia încă într-o lume atât de haină era de neînțeles pentru mine. Nimeni nu-i știa numele adevărat, pesemne nici măcar el. Îi zisesem așa pentru că-i plăcea grozav halva cu susan. Când o târfă din bordel avea vreo nevoie să iasă, Susan o însoțea ca o umbră tăcută.

Am pornit amândoi pe drumul prăfuit ce șerpua printre livezi. Când am ajuns la prima răscruce, l-am rugat pe Susan să mă aștepte și m-am făcut nevăzută îndărătul unui tufiș în care ascunsesem o boccea plină cu haine bărbătești. Înfășurându-mi sânii în fâșii lungi de pânză, mi-am făcut pieptul neted. Apoi mi-am pus o pereche de șalvari, o vestă de bumbac, un caftan cafeniu și un turban. La sfârșit, mi-am acoperit fața pe jumătate cu un șal, nădăduind să semăn cu un călător arab.

Când m-am întors la el, Susan a tresărit, având un aer nedumerit.

— Hai să mergem, l-am zorit, însă văzând că nu se clintește din loc, mi-am descoperit chipul. Dragul meu, nu mă cunoști?

— Trandafirul Deșertului, tu ești? a strigat Susan punându-și palma peste gură ca un copil. De ce te-ai îmbrăcat așa?

— Poți să păstrezi o taină?

Susan a încuviințat din cap, ochii mărimdu-i-se de încântare.

— Bine, am șoptit. Mergem la o moschee. Dar să nu-i spui patroanei.

Buza de jos a început să-i tremure.

— Nu, nu. Mergem în *suk*.

— Da, dragul meu, mai târziu. Întâi o să-l ascultăm pe vestitul Rumi.

Susan s-a speriat nițel, cum mă așteptam. Schimbarea hărârii dintru început îl neliniștea.

— Te rog, înseamnă foarte mult pentru mine, m-am milogit. Dacă te învoiești și făgăduiești să nu suflă nimănui vreo vorbă despre asta, o să-ți cumpăr o bucată uriașă de halva.

— Halva.

Susan a plescăit din limbă cu încântare, de parcă numai cuvântul i-ar fi lăsat în gură o dulceăță minunată.

Și însuflețiti de o dulce nădejde, am pornit spre moscheea unde predica Rumi.

Am văzut lumina zilei într-un sătuc de lângă Niceea. Mama îmi spunea mereu: „Te-ai născut într-un loc bun, însă mi-e teamă că a fost să fie sub o stea rea“. Vremurile erau vitrege, schimbătoare. De la un an la altul, nimic nu rămânea la fel. Mai întâi s-a răspândit zvonul că se întorceau cruciații. Am auzit povești înspăimântătoare despre grozăviile pe care le

săvârșiseră în Constantinopol, prădând palatele, prăpădind icoanele de prin altare și biserici. Apoi am aflat despre năvălele selgiucizilor. Și înainte ca poveștile de groază despre oștirea selgiucizilor să fie date uitării, au început să se împrăștie cele despre tătarii fără milă. Numele și chipul dușmanului se schimbau, însă teama de-a fi nimiciți de venetici rămânea la fel de neclintită precum muntele Ida.

Părinții mei erau brutari și buni creștini. Una dintre cele mai vechi amintiri ale mele e mirosul pâinii abia scoase din cuptor. Nu eram bogați. Chiar copil fiind, îmi dădeam seama de asta. Dar nu eram nici săraci. Văzusem căutătura din ochii săracilor când veneau la brutărie să cerșească fie și câteva firimituri. În fiecare seară, înainte să adorm, îi mulțumeam lui Dumnezeu că nu mă trimitea la culcare flămândă. Parcă vorbeam cu un prieten. De atunci Dumnezeu a fost prietenul meu.

Când am împlinit șapte ani, mama a rămas grea. Privind în urmă cu ochii de azi, bănuiesc că s-ar putea să mai fi pierdut câteva sarcini înainte, însă pe-atunci nu știam nimic despre asemenea lucruri. Eram așa de neștiutoare că, de m-ar fi întrebat cineva cum se fac pruncii, i-aș fi răspuns că Dumnezeu îi plămădea dintr-o cocă moale și dulce.

Dar pruncul de pâine pe care Dumnezeu l-a plămădit pentru mama trebuie să fi fost uriaș, căci în scurtă vreme pântecul i s-a umflat, făcându-se greu și neted. Mama se îngroșase atât de tare, că abia se mai putea mișca. Moașa zicea că trupul ei ținea apa, însă mie nu mi s-a părut un lucru rău.

Ce nu știau nici mama, nici moașa era că înăuntru nu se afla un singur prunc, ci trei. Toți băieți. Frații mei purtaseră un război în pântecul mamei. Unul dintre ei îl gătuise pe frățane-său cu mațul buricului și, parcă pentru a se răzbuna, pruncul mort astupase calea spre lumea de-afară, împiedicându-i pe ceilalți doi să iasă. Patru zile încheiate s-a zbătut mama în chinurile facerii. Îi auzeam țipetele zi și noapte, până când a amuțit.

Neizbutind s-o salveze pe mama, moașa s-a străduit din răputeri să-i salveze pe frații mei. A luat o pereche de foarfeci și a tăiat pântecul mamei, dar până la urmă n-a rămas în viață decât un singur prunc. Așa s-a născut fratele meu. Tata nu l-a iertat niciodată și, când pruncul a fost botezat, n-a vrut să fie de față.

După ce mama s-a stins, tata s-a prefăcut într-un om posac și aspru, iar viața n-a mai fost la fel. Treburile s-au înrăutățit

curând la brutărie. Ne-am pierdut mușteriii. De teamă că o să sărăcim și-o să fim siliți să cerșim într-o bună zi, am început să ascund coltuțe de pâine sub pat, unde se uscau și mucezeau. Însă fratele meu a suferit cu adevărat. Măcar eu fusesem iubită și bine îngrijită în trecut. El n-a avut niciodată parte de așa ceva. Mi se rupea inima când vedeam cum era bătut, și totuși o parte din mine se simțea ușurată, mulțumită chiar, că nu ajunsese eu ținta mâniei tatălui meu. Îmi doresc să-mi fi ocrotit fratele. Totul ar fi fost altfel atunci și nu m-aș mai afla azi într-un bordel din Konya. Viața e așa de stranie.

Un an mai târziu, tata s-a însurat iarăși. Singura deosebire în viața fratelui meu a fost că, în vreme ce înainte numai tata se purta rău cu el, acum și nevasta lui făcea la fel. A început să fugă de-acasă, doar ca să se întoarcă cu cele mai proaste obiceiuri și cei mai nepotriviți prieteni. Într-o zi tata l-a bătut așa de crunt, că era cât pe ce să-l omoare. După aceea băiatul s-a schimbat. Avea în ochi o lucire înghețată și nemiloasă ce nu fusese acolo înainte. Știam că-și pusese ceva în gând, dar nu mi-a trecut niciodată prin cap ce lucruri înspăimântătoare clocea. Îmi doresc să fi putut împiedica nenorocirea.

Apoi, într-o dimineață de primăvară, tata și mama mea vitregă au fost găsiți morți, uciși cu otravă pentru șobolani. De îndată ce s-a dus vestea, toată lumea l-a bănuit pe fratele meu. Când zapcii au început să pună întrebări, a fugit înspăimântat. Nu l-am mai văzut niciodată. Și așa m-am pomenit singură pe lume. Neputând să stau acasă, unde simțeam încă mirosul mamei, neputând să lucrez la brutărie, unde stăruiau în aer amintiri tulburătoare, am hotărât să plec la Constantinopol și să stau cu o mătușă rămasă fată bătrână, care îmi era acum cea mai apropiată rubedenie. Aveam treisprezece ani.

Am luat un menzil până la Constantinopol. Eram cea mai tânără călătoare de-acolo și singura neînsoțită. După câteva ore de drum, am fost opriți de o ceată de tâlhari. Au furat totul – cufere, haine, cizme, cingători și giuvaiere, până și cărnații surugiului. Neavând nimic să le dau, stăteam liniștită deoparte, incredințată că nu-mi vor face nici un rău. Însă chiar când erau gata să plece, căpetenia cetei s-a întors către mine și m-a întrebat: „Ești fecioară, drăguțo?”.

Am roșit și n-am vrut să răspund la o asemenea întrebare necuviincioasă. Nici nu-mi trecea prin cap că roșeața mea era răspunsul pe care-l aștepta.

„Să mergem!“, a strigat căpetenia cetei. „Luați caii și fata!“

M-am împotrivit cu lacrimi în ochi, însă nici unul dintre călători n-a încercat măcar să mă ajute. Tâlharii m-au dus într-un codru des și întunecos, unde am fost uimită să văd că ridicaseră un întreg sat. Erau acolo femei și copii. Rațe, capre și porci mișunau peste tot. Părea un sat liniștit, doar că era locuit de răufăcători.

Am înțeles îndată de ce mă întrebase căpetenia cetei dacă eram fecioară. Mai-marele satului suferea de pojar. Zăcea la pat de multă vreme, cu trupul acoperit de pete roșii, încercând în zadar felurite leacuri. De curând cineva îl încredințase că, dacă se culca cu o fecioară, boala avea să treacă asupra ei, iar el avea să fie curat și vindecat.

Sunt lucruri în viața mea de care nu-mi place să-mi aduc aminte. Vremea petrecută în codru e unul din ele. Chiar și astăzi, când codrul mi se ivește în minte, mă gândesc numai și numai la pini. Îmi plăcea mai mult să șed singură sub copacii aceia decât să stau împreună cu femeile din sat, căci cele mai multe dintre ele erau nevestele și copilele tâlharilor. Mai erau și câteva târfe care veniseră acolo de bunăvoie. Nu izbuteam să pricep în ruptul capului de ce nu fugeau. Eu eram hotărâtă s-o fac.

Prin codru treceau destule trăsuri, cele mai multe ale oamenilor cu stare. Era o mare nedumerire pentru mine cum de acestea nu erau prădate, până când am înțeles că surugiii le dădeau bani tâlharilor înainte să treacă pe-acolo și primeau în schimb îngăduința de-a călători fără grijă. De îndată ce mi-am dat seama cum mergeau treburile, m-am hotărât. Am oprit o trăsură ce se îndrepta către oraș și m-am rugat de surugiu să mă ia cu el. Mi-a cerut mulți bani, deși știa că n-am o para. L-am plătit în singurul fel pe care-l cunoșteam.

Abia la multă vreme după ce-am ajuns în Constantinopol aveam să pricep de ce târfele din codru nu se gândeau să fugă. Orașul era mult mai rău. Era fără milă. N-am căutat-o nicio dată pe bătrâna mea mătușă. Acum, când eram o ființă căzută, știam că o femeie cuviincioasă ca ea n-avea să mă vrea. Eram de capul meu. Orașului nu i-a trebuit mult să-mi frângă sufletul și să-mi năruie trupul. Dintr-odată m-am pomenit într-o lume cu totul deosebită – o lume plină de răutate, silnicie, sălbăticie și boală. Am lepădat pruncii unul după altul până când trupul mi-a fost vătămat atât de rău, încât am încetat să mai sângerez și n-am mai putut zămisli.

Am văzut pe străzile acelea lucruri pe care nu le pot pune în cuvinte. După ce-am plecat din oraș, am călătorit împreună cu ostași, muzicanți și țigani, slujind nevoilor tuturor. Apoi m-a găsit un bărbat pe nume Cap-de-Șacal și m-a adus la bordelul ăsta din Konya. Patroanei nu-i păsa de unde veneam câtă vreme eram în stare bună. A fost încântată să afle că nu puteam zămisli și că n-aveam să-i fac nici un fel de greutate din spre partea asta. Ca să arate sărăcia mea, m-a numit „Deșert”, iar ca să îndulcească numele cumva, a adăugat „Trandafir”, lucru cu care m-am învoit îndată, căci îmi plăceau grozav trandafirii.

Așa văd eu credința – ca pe o grădină cu trandafiri tainică, prin care altădată hoinăream și căreia îi sorbeam miroznela încântătoare, dar în care nu mai pot intra. Vreau ca Dumnezeu să-mi fie din nou prieten. Chinuită de dorința asta dau ocol grădinii, căutând o intrare, nădăjduind să găsesc o poartă care să mă lase înăuntru.

Când Susan și cu mine am ajuns la moschee, n-am putut să-mi cred ochilor. Bărbați de toate vârstele și toate meșteșugurile se îngrămădeau în fiecare ungher, până și în partea din spate, unde stăteau de obicei femeile. Era cât pe ce să mă dau bătută și să plec când am zărit un cerșetor părăsindu-și locul și înaintând poticnit spre ieșire. Mulțumind stelei mele norocoase, m-am strecurat în locul lui, lăsându-l pe Susan afară.

Așa m-am pomenit ascultându-l pe marele Rumi într-o moschee plină cu bărbați. Nici măcar n-am vrut să mă gândesc ce se putea întâmpla dacă prindeau de veste că printre ei se afla o femeie, darămite o târfă. Alungând toate gândurile negre, mi-am îndreptat luarea-aminte asupra predicii.

— Allah a făcut suferința pentru ca bucuria să se arate prin contrariul ei, a spus Rumi. Lucrurile se văd prin contrariile lor. Pentru că nu are un contrariu, Dumnezeu rămâne ascuns.

Pe când vorbea, glasul lui creștea și se umfla ca un râu de munte în care se scurgea omătul topit.

— Priviți întristarea pământului și bucuria cerurilor. Aflați că toate stările lumii sunt astfel: potop și secetă, pace și război. Orice s-ar întâmpla, nu uitați, Allah n-a zidit nimic în van, fie că e vorba de mânie sau îngăduință, cinste sau înșelăciune.

Șezând acolo, am înțeles că totul avea un rost. Sarcina mamei și lupta din pântecul ei, singurătatea fără leac a fratelui meu, până și uciderea tatălui meu și a mamei mele vitrege, zilele mele cumplite din codru, chiar și sălbăticia la care am fost martoră pe străzile Constantinopolului – fiecare lucru își aducea în felul său obolul la povestea mea. Îndărătul tuturor vitregiilor se afla o urzeală mai mare. Nu reușeam s-o deslușesc limpede, însă puteam s-o simt cu tot sufletul. Ascultându-l pe Rumi într-o moschee ticsită în după-amiaza aceea, am simțit un nor de liniște coborând asupra mea, la fel de minunată și de mângâietoare ca priveliștea mamei când cocea pâinea.

Hasan cerșetorul

Konya, 17 octombrie 1244

Bodogăinind supărat, m-am așezat sub arțar. Eram încă mânios pe Rumi pentru cuvântarea lui plină de înflorituri despre suferință – un lucru despre care știa neîndoielnic foarte puține. Umbra minaretului se lungea încet peste stradă. Pe jumătate moțâind, pe jumătate pândind trecătorii, era cât pe ce să adorm când am zărit un derviș pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte. Îmbrăcat cu niște țoale negre și zdrențuite, ținând în mână un toiag lung, fără fir de păr pe față și cu un cerchel de argint într-una din urechi, arăta atât de neobișnuit, că nu puteam să-mi iau privirea de la el.

Ochii săi iscodeau în dreapta și-n stânga, așa că nu i-a luat mult până să mă descopere. În loc să treacă mai departe, cum făceau întotdeauna oamenii care mă vedeau prima oară, și-a dus mâna dreaptă la inimă și mi-a dat binețe de parcă am fi fost doi vechi prieteni. Eram așa de uluit, că m-am uitat în jur ca să mă încredințez că nu dădea binețe altcuiva. Dar nu eram decât eu și arțarul pe-acolo. Năucit, nedumerit, mi-am dus prostește mâna la inimă și i-am răspuns așijderea.

Dervișul s-a apropiat încet de mine. Am plecat privirea, așteptându-mă să-mi arunce un bănuț de aramă în taler ori să-mi întindă o bucată de pâine. Însă el a îngenuncheat dinaintea mea.

— *Selamün aleyküm*, cerșetorul, a spus.

— *Aleyküm selam*, dervișule, i-am răspuns.

Glasul meu mi-a părut dogit și ciudat. Trecuse atâta vreme de când nu mai simțisem nevoia să vorbesc cu cineva, încât aproape uitasem cum suna.

Mi-a zis că-l cheamă Shams din Tabrîz și m-a întrebat care e numele meu.

Am răs.

— Ce trebuință are un om ca mine de un nume?

— Toată lumea are unul, mi-a întors el vorba. Allah are nume fără număr. Dintre ele, doar nouăzeci și nouă ne sunt cunoscute. Dacă Allah are atâtea nume, cum poate o ființă omenească, ce este însăși oglindirea Lui, să umble fără un nume?

Nu știam ce să răspund, așa că nici măcar n-am încercat. Însă am recunoscut:

— Cândva am avut o soție și o mamă. Ele mă strigau Hasan.

— Atunci Hasan ți-e numele, a încuviințat dervișul, apoi – spre mirarea mea – mi-a dat o oglindă de argint. Păstrează-o, a zis. Un om bun din Bagdad mi-a dăruit-o mie, însă tu ai mai multă nevoie de ea decât mine. O să-ți aducă aminte că-l porți pe Dumnezeu înlăuntrul tău.

Înainte s-apuc să bălmăjesc ceva, s-a stârnit zarvă mare îndărăt. Cel dintâi lucru care mi-a trecut prin cap a fost că vreun pungaș o fi fost prins în moschee. Dar când strigătele s-au întetit și s-au îndârjit, am știut că trebuia să fie ceva mai rău. Nici un pungaș n-ar isca o asemenea zarvă.

Am aflat îndată despre ce era vorba. O femeie, o târfă cunoscută, fusese descoperită în moschee îmbrăcată ca un bărbat. Mai mulți oameni o îmbrânceau afară, zbierând într-un glas:

— Biciuiți înșelătoarea! Biciuiți curva!

În felul ăsta, gloata furioasă a ajuns în stradă. Am zărit-o pe tânăra femeie în straie bărbătești. Fața îi era albă ca moartea, iar în ochii migdalați i se citea spaima. Văzusem multe omoruri din astea. N-am încetat niciodată să mă minunez cât de tare se schimbau oamenii când se alăturau unei gloate. Inși obișnuiți care nu ridicaseră în viața lor mâna asupra cuiva – meșteșugari, prăvăliași, negustori – se înverșunau în așa hal, încât erau în stare să ucidă când se strângeau laolaltă. Omoruri din astea se petreceau tot timpul și se isprăveau cu leșurile întinse la vedere, ca să le taie pofta altora.

— Sărmana femeie, am murmurat către Shams din Tabrîz, însă când m-am întors să-i aud răspunsul, nu mai era nimeni acolo.

L-am văzut pe derviș repezindu-se spre gloată, ca o săgeată aprinsă slobozită drept în înaltul cerului. Am sărit în picioare și m-am grăbit să-l prind din urmă.

Când a ajuns dinaintea gloatei, Shams și-a ridicat toiagul ca pe o flamură și a strigat cu glas tunător:

— Opriți-vă, oameni buni! Opriți-vă!

Nedumeriți, aceștia au amuțit și s-au holbat la el cu gurile căscate.

— Ar trebui să vă rușinați de voi înșivă! a strigat Shams din Tabriz bătând cu toiaagul în pământ. Treizeci de bărbați împotriva unei singure femei. E un lucru drept?

— Nu e vrednică de dreptate, a zis un bărbat voinic, cu o față colțuroasă și un ochi leneș, care părea să se fi numit singur căpetenia acelei gloate strânse în pripă.

L-am recunoscut într-o clipită. Era un zapciu, Baybars îl chema, un om pe care toți cerșetorii din oraș îl știau bine pentru cruzimea și lăcomia lui.

— Femeia asta de-aici s-a îmbrăcat ca un bărbat și s-a furișat în moschee să-i înșele pe bunii musulmani, a zis Baybars.

— Adicătelea, vreți să pedepsiți pe cineva pentru că a intrat într-o moschee? E oare o fărădelege? a întrebat Shams din Tabriz cu glasul mustind de dispreț.

Câteva clipe s-a așternut tăcerea. Era limpede că nimeni nu se gândise la treaba asta.

— E o curvă! a strigat un alt bărbat, care arăta așa de mânios, încât se învinețise la față. N-are ce căuta într-o moschee sfântă!

Asta a părut să ațâțe din nou întreaga gloată.

— Curva! Curva! au zbierat într-un glas câțiva oameni din spate. Să punem mâna pe curvă!

Ca la o poruncă, un flăcău a făcut un salt înainte și a apucat turbanul femeii, smucindu-l cu putere. Turbanul s-a desfăcut și părul bălai al femeii, strălucitor ca floarea-soarelui, s-a revărsat în valuri unduitoare. Ne-am ținut cu toții răsufierea, uluiți de tinerețea și frumusețea ei.

Shams și-a dat pesemne seama de simțămintele amestecate ce pluteau în aer, fiindcă i-a dojenit fără cruțare:

— Trebuie să vă hotărâți, fraților. O disprețuiți cu-adevărat pe femeia asta sau mai degrabă o doriți?

Zicând acestea, dervișul a apucat mâna târfei și a tras-o către el, departe de flăcău și de gloată. Ea s-a ascuns îndărătul lui, ca o copilă care se ascunde după fustele mamei.

— Faci o mare greșală, a spus căpetenia gloatei, ridicând glasul ca să acopere murmurul mulțimii. Ești străin în orașul nostru și nu ne cunoști obiceiurile. Nu te vâri în treaba asta.

Altcineva s-a băgat în vorbă:

— Oricum, ce fel de derviș ești tu? N-ai nimic mai bun de făcut decât să aperi o curvă?

Shams din Tabrîz a tăcut o clipă, ca și cum ar fi chibzuit la întrebări. N-a dat nici un semn de mânie, rămânând la fel de liniștit. Apoi a zis:

— Mai întâi, cum ați zărit-o? Mergeți la moschee și luați aminte la oameni mai mult decât la Dumnezeu? Dacă ați fi bunii credincioși care spuneți că sunteți, n-ați fi zărit-o pe femeia asta nici să fi fost despuiată. Duceți-vă înapoi la predică și faceți o treabă mai bună de data asta.

O tăcere stânjenită s-a lăsat peste întreaga stradă. Frunzele se învârtejeau de-a lungul ei și o clipă au fost singurele lucruri care se mișcau.

— Hai, șleahtă! Înapoi la predică.

Shams din Tabrîz și-a fluturat toiagul, alungând oamenii de parcă ar fi fost muște.

Nu s-au răsucit pe călcâie și n-au plecat, dar au făcut *într-adevăr* câțiva pași înapoi, clătînându-se nehotărâți, neștiind ce să facă mai departe. Câțiva se uitau către moschee, de parcă se gândeau să se întoarcă. În clipa aceea târfa și-a adunat curajul și a ieșit din spatele dervișului. Iute ca un iepure, a luat-o la sănătoasa, cu părul fluturând în toate părțile pe când gonea spre cea mai apropiată străduță lăturalnică.

Numai doi bărbați au încercat să o urmărească. Dar Shams le-a tăiat calea, repezindu-și toiagul către picioarele lor atât de năprasnic și cu atâta putere, încât aceștia s-au împiedicat de el și s-au prăvălit la pământ. Câțiva trecători au râs văzându-i, la fel și eu.

Rușinați și năuciți, s-au ridicat greoi în picioare, însă târfa se făcuse deja de mult nevăzută și dervișul se îndepărta, căci își isprăvise treaba aici.

Suleiman bețivul

Konya, 17 octombrie 1244

Beat deja, înainte să se stârnească zarva, picoteam liniștit cu spatele rezemat de zidul cârciumii, dar apoi tărașoiul de-afară aproape mi-a făcut inima să-mi sară din loc.

— Ce se petrece? am răcnit deschizând ochii. Năvălesc tătarii?

A izbucnit un val de râsete. M-am întors și am văzut câțiva mușterii care își băteau jos de mine. Ticăloși nenorociți!

— Fii fără grijă, bețivan bătrân! a strigat Hristos, cârciumarul. Nu te calcă tătarii. E Rumi care trece cu un alai de admiratori.

M-am dus la fereastră și m-am uitat afară. Fără îndoială, iată-i — un alai însuflețit de discipoli și admiratori care strigau întruna: „Allah e mare! Allah e mare!“ În mijlocul tuturor se zărea trupul drept al lui Rumi, suit pe un cal alb, răspândind în jur hotărâre și încredere. Am deschis fereastra, mi-am strecurat capul afară și i-am privit. Înaintând cu graba unui melc, alaiul a ajuns foarte aproape. Într-adevăr, unii erau așa de aproape că aș fi putut lesne atinge câteva capete. Dintr-odată mi-a venit un gând grozav. Aveam să smulg câteva turbane de pe capetele oamenilor!

Am înhățat vergeaua de scărpinat pe spate a lui Hristos. Ținând fereastra deschisă cu o mână și vergeaua cu cealaltă, m-am aplecat înainte, izbutind să ajung turbanul unui bărbat din mulțime. Eram gata să i-l smulg de pe cap, când alt bărbat a ridicat fără veste privirea și m-a văzut.

— *Selamün aleyküm*, i-am dat binețe cu un zâmbet până la urechi.

— Un musulman în cârciumă! Rușine să-ți fie! a strigat bărbatul. Nu știi că vinul e lucrătura lui Șeitan?

Am deschis gura să răspund, dar înainte s-apuc să scot o vorbă, ceva ascuțit mi-a zburat pe lângă cap. Mi-am dat seama

cuprins de spaimă că era o piatră. Dacă nu m-aș fi ferit în ultima clipă, mi-ar fi crăpat țeasta. În schimb, a țâșnit pe fe-reastră și s-a oprit pe masa unui negustor persan care stătea în spatele meu. Prea cherchelit ca să priceapă ce se petrecuse, negustorul a luat piatra în mână, cercetând-o de parcă ar fi fost un semn din ceruri.

— Suleiman, închide geamul ăla și întoarce-te la locul tău! a tunat Hristos cu un glas răgușit și îngrijorat.

— Ai văzut ce s-a-ntâmplat? am zis clătînându-mă înapoi spre masa mea. Cineva a aruncat cu o piatră în mine. Putea să mă omoare!

Hristos a ridicat dintr-o sprânceană.

— Îmi pare rău, dar la ce te-așteptai? Nu știi că sunt oameni cărora nu le place să vadă un musulman în cârciumă? Te mai și arăți în văzul tuturor, duhnind a băutură, cu nasul roșu lucind ca un felinar.

— Ș-și ce? m-am bâlbâit. Nu sunt o făptură omenească?

Hristos m-a bătut pe umăr de parcă ar fi spus: *Nu mai fi așa supărăcios.*

— Vezi, tocmai de asta urăsc credința. Orice fel de credință! Oamenii credincioși sunt atât de încredințați că-l au pe Dumnezeu de partea lor, încât își închipuie că sunt mai presus de toți ceilalți, am zis.

Hristos n-a răspuns. Era un om credincios, dar și un cârciumar iscusit, care știa cum să aline un mușteriu supărat. Mi-a adus alt urciur cu vin și m-a privit cum îl dădeam pe gât. Afară bătea un vânt grozav, trântind ferestrele și împrăștiind frunzele uscate în dreapta și-n stânga. Am rămas nemișcat o clipă, ascultând cu luare-aminte, de parcă s-ar fi auzit un cântec.

— Nu pricep de ce vinul nu e îngăduit în lumea asta, dar e făgăduit în cea care va să vină, am urmat. Dacă e așa de rău pe cât se spune, de ce te cinstesc cu vin în rai?

— Întrebări și iar întrebări..., a murmurat Hristos ridicând mâinile. Ai întrebări pentru orice?

— Sigur că am. Doar de aia ni s-a dat minte, nu crezi?

— Suleiman, te știu de multă vreme. Pentru mine nu ești un mușteriu ca oricare altul. Ești prietenul meu. Îmi fac griji pentru tine.

— O să mă descurc..., am zis, însă Hristos m-a întrerupt.

— Ești un om bun, dar ai o limbă ascuțită ca un pumnal. Asta mă îngrijorează. În Konya sunt tot soiul de oameni. Și nu e nici o taină că unii nu privesc cu ochi buni un musulman

căruia îi place băutura. Trebuie să înveți să ai grijă când e lume de față. Ascunde-ți apucăturile și bagă de seamă ce spui.

Am zâmbit silit.

— Putem să încununăm cuvântarea asta cu niște stihuri din Khayyām?

Hristos a lăsat să-i scape un oftat, dar negustorul persan, care mă auzise, a strigat vesel:

— Da, da, vrem niște stihuri din Khayyām.

I s-au alăturat și alți mușterii, bătând zgomotos din palme. Încurajat și oarecum ațâțat, am sărit pe o masă și am început a rosti:

*Au credeți că Allah lăsat-a strugurii să pârguiască,
Dar hotărât-a că-i păcat omul cu vin să se cinstească?*

Negustorul persan a strigat:

— Fără îndoială că nu! N-ar avea nici o noimă!

*Aduceți mulțumire Lui care astfel lucrurile a rânduit –
Clinchetul cupelor îi place să-l audă negreșit!*

Dacă toți acești ani de beție mă învățaseră vreun lucru, acesta era că oamenii deosebiți beau în chip deosebit. Știam oameni care beau vedre întregi în fiecare noapte și nu făceau altceva decât să se-nvesească, să cânte și apoi să moțâie. Dar mai erau și alții care după câțiva stropi de vin se prefăceau în niște sălbatici. Dacă aceeași băutură îi făcea pe unii veseli și amețiți, iar pe alții cruzi și primejdioși, nu trebuia să dăm mai degrabă vina pe băutori și nu pe băutură?

*Beți! Căci nu știți de unde, nici pentru ce aicea ați venit;
Beți! Căci nu știți de ce, nici încotro vă duceți nesmintit.*

A izbucnit un alt val de bătai din palme. Până și Hristos s-a alăturat încântării tuturor. În mahalaua jidovească din Konya, într-o cârciumă ținută de un creștin, noi – o adunătură pestriță de iubitori ai vinului de toate credințele – am ridicat ulcelele și am închinat împreună, oricât de greu ar părea de crezut, în cinstea unui Dumnezeu care era în stare să ne iubească și să ne ierte chiar și atunci când noi înșine nu izbuteam cu nici un chip.

Ella

Northampton, 31 mai 2008

Ba nu, ba da? Mai bine să fii sigură decât să-ți pară rău“, spunea website-ul. „Uită-te dacă are pete de ruj pe cămăși, fii atentă dacă vine acasă mirosind a parfumuri necunoscute.“

Era prima oară când Ella Rubinstein completa un test online, intitulat „Cum să-ți dai seama dacă soțul te înșală!“. Cu toate că întrebările i se păreau cam banale, știa deja că viața însăși putea fi uneori un mare clișeu.

În ciuda rezultatului final al testului, Ella nu voia să-l confrunte pe David în privința acestei chestiuni. Încă nu-l întrebuse unde fusese în nopțile când nu venise acasă. În ultimele zile, își petrecea cea mai mare parte a timpului citind *Dulce blasfemie*, folosind romanul ca pe o scuză pentru a-și masca tăcerea. Minteaa îi era atât de distrată, încât îi lua mai mult ca de obicei să termine cartea. Totuși îi plăcea romanul și, cu fiecare nouă lege a lui Shams, reflecta tot mai mult la viața ei.

Când erau copiii prin preajmă, se purta firesc. *Ei* se purtau firesc. Totuși, în clipa în care ea și David rămâneau singuri, îl surprindea uitându-se la ea curios, de parcă s-ar fi întrebat ce fel de soție s-ar feri să își descoasă soțul unde-și petrecuse noaptea. Însă adevărul era că Ella nu dorea să afle o informație cu care n-ar fi știut cum să se descurce. Cu cât știa mai puțin despre flirturile soțului ei, cu atât avea să-și bată mai puțin capul cu ele, se gândea. Era adevărat ce se spunea despre ignoranță. Era o fericire.

Această fericire a fost tulburată numai de Crăciun, când a găsit în cutia poștală un sondaj de la un hotel de prin partea locului, adresat direct lui David. Serviciul Clienți dorea să afle dacă se simțise bine cât stătuse acolo. Ella a lăsat scrisoarea pe masă, chiar deasupra teancului de corespondență, și în seara

aceea l-a urmărit în clipa în care scotea scrisoarea din plicul desfăcut și o citea.

— A, un formular de evaluare de la un hotel! Ultimul lucru de care aveam nevoie, a spus David reușind să schițeze un zâmbet către ea. Am ținut o conferință a dentiștilor acolo anul trecut. Trebuie să fi inclus toți participanții pe lista lor de clienți.

L-a crezut. Cel puțin acea parte a ei căreia nu-i plăcea să agite apele. Cealaltă parte a ei era cinică și bănuitoare. Era acea parte a ei care în ziua următoare a căutat numărul hotelului și a sunat, doar ca să afle ceea ce știa deja: nici în anul ăsta, nici în cel dinainte nu găzduiseră vreo conferință a dentiștilor.

În adâncul inimii, Ella dădea vina pe ea. Nu îmbătrânise frumos și se îngrășase considerabil în ultimii șase ani. Cu fiecare nou kilogram, apetitul sexual îi scăzuse tot mai mult. Cursurile de gătit făcuseră să-i fie și mai greu să dea jos kilogramele în plus, deși în grupa ei erau femei care găteau mai des și mai bine și aveau jumătate din greutatea ei.

Privind în urmă la viața ei, își dădu seama că răzvrătirea nu i se potrivise niciodată. Nu fumase niciodată marijuana împreună cu băieții în spatele unor uși închise, nici nu fusese azvârlită afară din baruri, nu folosise pilula de a doua zi, nu făcuse crize de isterie și nu își mințise mama. Nu chiulise niciodată. Nu făcuse niciodată sex în adolescență. Peste tot în jur, fetele de vârsta ei făceau avorturi sau își dădeau copiii din flori spre adopție, în timp ce ea le urmărea poveștile ca și când s-ar fi uitat la un reportaj televizat despre foametea din Etiopia. Pe Ella o întrista faptul că în lume se petreceau asemenea tragedii, dar adevărul e că nu se vedea niciodată ca făcând parte din același univers cu nefericitele acelea.

Nu fusese niciodată o petrecăreață, nici măcar în adolescență. Prefera să stea acasă și să citească o carte bună vineri seara decât s-o facă lată cu niște străini pe la vreo petrecere dezmațată.

„De ce nu poți să fii și tu ca Ella?“, își întrebau mamele din cartier fiicele. „Vezi, ea nu intră niciodată în bucluc.“

Pe când mamele lor o adorau, puștoaicele o priveau ca pe o tocilară fără simțul umorului. Nu-i de mirare că nu era prea populară în liceu. Odată, o colegă de clasă îi spusese: „Știi care-i problema ta? Iei viața prea în serios. Ești al naibii de plictisitoare!“.

O ascultase cu atenție și îi răspunsese că avea să se gândească la asta.

Nici măcar cofura nu i se schimbase prea mult în decursul anilor — avea un păr lung, drept, de culoarea mierii, pe care îl strângea într-un coc sever sau îl împletea într-o coadă la spate. Se machia discret, doar o urmă de ruj maro roșcat și un contur trasat cu un creion dermatograf verde închis, care după părerea fiicei sale mai mult ascundea decât sublinia albastrul cenușiu al ochilor ei. Oricum, nu reușea niciodată să traseze două linii curbe perfecte cu creionul dermatograf și adesea ieșea din casă cu dunga de la un ochi mai groasă decât cealaltă.

Ella bănuia că trebuia să fie ceva în neregulă cu ea. Era fie prea băgăreată și prea săcâitoare (în privința planurilor de căsătorie ale lui Jeannette), fie prea pasivă și prea docilă (în privința flirturilor soțului ei). Existau o Ella-maniacă-și-grijulie și o Ella-supusă-fără-speranță. Nu putea spune care din ele avea să iasă la iveală sau când.

Și mai era o a treia Ella, care observa totul pe tăcute, așteptând să vină vremea ei. Tocmai această Ella îi spunea că era calmă până la amortire, dar că dedesubt se afla un eu strangulat, care nutrea un potop nestăvilit de furie și răzvrătire. Dacă continua în felul ăsta, o prevenea cea de-a treia Ella, avea să explodeze într-o bună zi. Era doar o chestiune de timp.

Meditând la aceste probleme în ultima zi de mai, Ella făcu ceva ce nu mai făcuse de mult. Se rugă. Se rugă la Dumnezeu fie să-i dea o iubire care să-i înghită întreaga ființă, fie să o facă îndeajuns de puternică și de indiferentă, încât să nu-i mai pese de lipsa iubirii din viața ei.

— Orice ai alege, grăbește-Te, adăugă o clipă mai târziu. Poate că ai uitat, dar am deja patruzeci de ani. După cum vezi, nu-mi port bine vârsta.

Trandafirul Deșertului, târfa

Konya, 17 octombrie 1244

Biciuită de spaimă, gâfâind, am fugit și am tot fugit de-a lungul uliței strâmte, fără să fiu în stare să mă uit în-
apoi. Cu pieptul arzând, cu inima bătând tare, când am ajuns în sfârșit în *suk*-ul ticsit, m-am pitit îndărătul unui zid, cât pe ce să mă prăbușesc. Abia atunci am izbutit să-mi adun curajul și să mă uit în urmă. Spre marea mea mirare și ușurare, numai un singur om se ținea după mine: Susan. S-a oprit alături, fără suflare, cu mâinile bălăbănindu-se fără vlagă pe lângă trup, cu o față năucită și supărată, neputând să priceapă de ce mă pornisem să alerg ca o smintită pe străzile din Konya.

Totul se petrecuse atât de iute, încât abia în *suk* am reușit să pun frânturile cap la cap. Într-o clipă ședeam în moschee, vrăjită de predică, sorbind mărgăritarele de înțelepciune ale lui Rumi. În încântarea mea, n-am băgat de seamă că flacăul de lângă mine călcase din întâmplare pe capetele șalului ce-mi acoperea chipul. Înainte să mă dumiresc, șalul s-a desfăcut și turbanul mi-a alunecat într-o parte, scoțându-mi la vedere fața și o parte din păr. Mi-am potrivit repede șalul și l-am ascultat mai departe pe Rumi, incredințată că nimeni nu zărise nimic. Dar când am ridicat din nou ochii, am văzut un bărbat tânăr din rândul întâi privindu-mă stăruitor. Față colțuroasă, ochi leneș, nas ascuțit, gură zeflemitoare. L-am recunoscut pe dată. Baybars îi zicea.

Baybars era unul dintre mușterii aceia săcâitori cu care nici una dintre fete nu voia să se culce. Unii bărbați au un fel ciudat de-a fi – vor să se culce cu târfele și în același timp să le arunce ocări în obraz. El era unul dintre aceștia. Făcea întotdeauna glume deocheate și se înfură grozav din orice. Odată a bătut-o așa de rău pe una din fete, că până și patroana, care iubește banii mai mult decât orice pe lume, a

trebuie să-l roage să plece și să nu se mai întoarcă. Dar el s-a întors. Cel puțin pentru câteva luni. Apoi, din cine știe ce pricină, a încetat să mai vină la bordel și n-am mai auzit nimic de el. Iar acum iată-l aici, șezând în rândul întâi, cu o barbă lungă cum poartă oamenii cucernici, însă cu aceeași lucire sălbatică în ochi.

Mi-am ferit privirea. Dar era prea târziu. Mă recunoscuse.

Baybars i-a șoptit ceva bărbatului de lângă el, după care s-au întors amândoi și s-au holbat la mine. Apoi m-au arătat cu degetul altcuiva și, unul după altul, toți bărbații din rândul acela au început să se uite către mine. Am simțit că roșesc și că inima îmi bate tare, însă nu eram în stare să mă urnesc din loc. M-am agățat în schimb de nădejdea copilăroasă că, dacă stăteam nemișcată și închideam ochii, întunericul avea să ne înghită pe toți, nelăsând în urmă nimic pentru care să-mi fac griji.

Când am îndrăznit să-i deschid iar, Baybars își croia drum prin mulțime către mine. M-am năpustit spre ușă, dar nu aveam cum să scap, înconjurată cum eram de o pădure deasă de oameni. Într-o clipită, Baybars a ajuns lângă mine, atât de amenințător de aproape încât îi puteam simți răsuflarea. Apucându-mă de braț, mi-a șuierat printre dinții înțeleștați: „Ce cauți o târfă aici? Nu ai nici o rușine?”.

„Te rog... te rog, dă-mi drumul, m-am bâlbâit“, dar cred că nici nu m-a auzit.

Prietenii i s-au alăturat. Niște inși vânjoși, înfiorători, mândri și batjocoritori, duhnind a furie și acreală, potopindu-mă cu ocări. Toată lumea din preajmă s-a întors să vadă ce era cu zarva aceea și câțiva oameni au țâțâit nemulțumiți din buze, însă nimeni nu s-a amestecat. Cu trupul moale ca o bucată de cocă, i-am lăsat umilă să mă împingă spre ieșire. Odată ajunși în stradă, nădăjduiam, Susan avea să-mi sară în ajutor și, dacă lucrurile mergeau rău, aveam să fug. Dar nici n-am pus bine piciorul în stradă, că bărbații s-au făcut mai îndârjiți și mai fioroși. Mi-am dat seama cu groază că în moschee, din cinstire pentru predicator și pentru obște, avuseseră grijă să nu ridice glasul sau să mă îmbrâncească, însă afară în stradă nu mai era nimic care să-i oprească.

Trecusem prin încercări mai grele în viață și totuși mă îndoiesc că mă simțisem vreodată atât de deznădăjduită. După ani întregi de șovăială, astăzi făcusem în sfârșit un pas către Dumnezeu, și cum îmi răspunsese El? Azvârlindu-mă afară din casa Lui!

— N-ar fi trebuit să mă duc niciodată acolo, i-am zis lui Susan, cu glasul frângându-mi-se precum gheața subțire. Au dreptate, să știi. O târfă n-are ce căuta într-o moschee sau într-o biserică sau în oricare dintre casele Lui.

— Nu spune asta!

Când m-am întors să văd cine rostise vorbele acelea, nu mi-am putut crede ochilor. Era chiar el, dervișul rătăcitor și spân. Susan a zâmbit larg, încântat să-l vadă din nou. M-am împleticit înainte să-i sărut mâinile, dar m-a oprit la jumăta-tea drumului:

— Te rog, nu face asta.

— Atunci cum pot să-ți mulțumesc? Îți sunt adânc îndatorată, am stăruit.

A ridicat din umeri a nepăsare.

— Nu-mi ești îndatorată cu nimic, a zis. Nu suntem îndatorăți nimănui altcuiva decât Lui.

Ne-a înștiințat că-l chemă Shams din Tabriz și apoi a spus cel mai ciudat lucru pe care l-am auzit vreodată:

— Unii oameni își încep viața cu o aură de o strălucire desăvârșită, însă apoi aceasta își pierde culorile și pălește. Pari să fii unul dintre ei. Odată aura ta era albă precum crinii, cu pete de galben și trandafiriu, dar cu vremea a pălit. Acum e de un maro stins. Nu ți-e dor de culorile tale dintru început? Nu vrei să te unești cu natura ta?

M-am uitat la el, cu totul nedumerită de cuvintele lui.

— Aura ta și-a pierdut strălucirea din pricina tuturor acestor ani în care te-ai încredințat singură că ești murdară pe dinăuntru și pe dinafară.

— Chiar sunt murdară, am răspuns mușcându-mi buza. Nu știi ce fac ca să-mi câștig traiul?

— Lasă-mă să-ți spun o poveste, a zis Shams.

Și iată ce mi-a spus:

Într-o zi, o târfă a trecut pe lângă un câine vagabond. Animalul găfâia în soarele dogoritor, însetat și neajutorat. Târfa și-a scos îndată papucul și l-a umplut cu apă de la cea mai apropiată fântână ca să-i dea câinelui să bea. În ziua următoare, s-a întâlnit cu un sufit, un om de o mare înțelepciune. De cum a zărit-o, acesta i-a sărutat mâinile. Ea a fost uluită. Dar sufitul i-a zis că bunătatea ei față de câine fusese atât de curată, încât i se iertaseră pe loc toate păcatele.

Am priceput ce voia să-mi spună Shams din Tabriz, însă ceva dinlăuntru meu nu voia să-l creadă. Așadar am răspuns:

— Te încredințez că, chiar de-aș hrăni toți câinii din Konya, tot n-ar fi de-ajuns pentru izbăvirea mea.

— Nu poți să știi lucrul ăsta, numai Dumnezeu poate. În afară de asta, ce te face să crezi că bărbații care te-au îmbrâncit azi afară din moschee sunt mai aproape de Dumnezeu?

— Chiar dacă nu sunt mai aproape de Dumnezeu, am răspuns plină de încredințare, cine o să le spună asta? Tu?

Însă dervişul a clătinat din cap.

— Nu, nu așa merg lucrurile. Tu ești cea care trebuie să le-o spună.

— Crezi c-o să m-asculte? Bărbații ăia mă urăsc.

— O să te-asculte, a zis el cu hotărâre. Pentru că nu există un „ei“, întocmai cum nu există un „eu“. Tot ce trebuie să faci este să îți mîntuiești minte că toate lucrurile și toate faptele din lume sunt legate între ele. Nu suntem sute și mii de ființe deosebite. Suntem cu toții Unul.

Am așteptat să mă lămurească, însă el a urmat:

— E una dintre cele patruzeci de legi. *Dacă vrei să schimbi felul în care se poartă ceilalți cu tine, ar trebui să schimbi mai întâi felul în care te porți tu cu tine. Până când nu înveți să te iubești, pe deplin și cu-adevărat, nu ai cum să fii iubit. Odată ce izbutești lucrul acesta, fii însă recunoscător pentru orice ghimpe pe care ceilalți ți l-au aruncat în cale. E un semn că vei fi curând potopit de o ploaie de trandafiri. S-a oprit o clipă, apoi a adăugat: Cum poți să-i învinuiești pe alții că nu-ți arată cinstire când tu însăși nu te socotești vrednică de cinstire?*

Am stat acolo, fără să pot rosti o vorbă, simțind că ceea ce era aievea îmi aluneca printre degete. M-am gândit la toți bărbații cu care mă culcasem – la mirosul lor, la atingerea mâinilor lor bătorite, la strigătele pe care le scoteau când se vărsau în mine... Văzusem băiețandri gingași prefăcându-se în monștri și monștri prefăcându-se în băiețandri gingași. Odată m-am culcat cu un mușteriu care avea obiceiul de-a scuipa târfele în timp ce se împreuna cu ele. „Murdară“, zicea scuipându-mă în gură și pe toată fața. „Târfă murdară.“

Și iată-l pe dervişul ăsta spunându-mi că sunt mai curată ca apa proaspătă de izvor. Îmi părea o glumă de prost gust, dar când m-am silit să râd, hohotele mi s-au oprit în gât și am sfârșit înăbușându-mi un suspin.

— Trecutul e un vârtej de apă. Dacă îl lași să pună stăpânire pe clipa de-acum, o să te tragă în adâncuri, a zis Shams

de parcă mi-ar fi citit gândurile. Timpul e doar o nălucă. Ce trebuie să faci e să trăiești în clipa asta. Nimic altceva nu are însemnătate.

Spunând acestea, a scos o năframă de mătase din buzunarul veșmântului său.

— Păstrează-o, a spus. Un om bun din Bagdad mi-a dăruit-o mie, însă tu ai mai multă nevoie de ea decât mine. O să-ți aducă aminte că inima ți-e curată și că îl porți pe Dumnezeu înlăuntru tău.

Apoi dervișul și-a luat toiagul și s-a ridicat, gata de plecare.

— Numai pleacă din bordelul ăla.

— Unde? Cum? N-am încotro să mă duc.

— Asta nu-i o greutate, a zis Shams cu ochii scânteind. *Nu te îngriji încotro te va purta drumul. Ia aminte la pasul dintâi. Asta e partea cea mai grea și de ea ești răspunzător. Odată ce faci pasul dintâi, lasă totul să-și urmeze cursul firesc și restul o să vină de la sine. Nu te lăsa dus de curgere. Fii tu însuși curgerea.*

Am dat din cap. N-aveam nevoie să pun vreo întrebare ca să înțeleg că și asta era una dintre legile lui.

Suleiman bețivul

Konya, 17 octombrie 1244

Beat bine, înainte de miezul nopții am dat pe gât ultima

- ulcică de vin și am plecat de la cârciumă.

— Ține minte ce ți-am spus. Ai grijă ce vorbești, m-a prevenit Hristos pe când îmi făcea din mână.

Am dat din cap, simțindu-mă norocos că aveam un prieten căruia îi păsa de mine. Dar de îndată ce am pășit în strada întunecoasă și pustie, m-a cuprins un soi de istoveală, cum nu mai încercasem vreodată. Îmi doream să fi luat cu mine un urciior de vin. Mi-ar fi prins bine ceva de băut.

Tropăind cu cizmele pe caldarâmul crăpat, mi-a venit deodată în minte priveliștea oamenilor din alaiul lui Rumi. M-a durut să-mi amintesc licărirea de scârbă din ochii lor. Dacă era vreun lucru pe care îl uram mai mult pe lume, acela era bună-cuviința prefăcută. Fusesem muștrat de oameni prețioși și virtuoși de atâtea ori, încât numai amintirea lor era de-ajuns ca să mă treacă un fior pe șira spinării.

Luptându-mă cu gândurile astea, am cotit pe o străduță lăturalnică. Era și mai întunecoasă, din pricina copacilor uriași ce se înălțau deasupra ei. De parcă n-ar fi fost destul, luna s-a ascuns dintr-odată după un nor, cufundându-mă într-o beznă adâncă și groasă. Altminteri i-aș fi zărit pe cei doi zapcii care se apropiu.

— *Selamün aleyküm*, am strigat cu un glas vesel ca să-mi ascund neliniștea.

Dar zapcii nu mi-au răspuns la binețe. În schimb, m-au întrebat ce căutam pe străzi la ceasul acela târziu.

— Mă plimb doar, am murmurat.

Stăteam față în față, încremeniți într-o tăcere apăsătoare, sfâșiată doar de urletele unor câini undeva în depărtare. Unul dintre bărbați a făcut un pas către mine și a adulmecat aerul.

— Miroase urât pe-aici, a zis.

— Mda, duhnește a vin, a întărit celălalt zapciu.

Am hotărât să iau lucrurile ușor.

— Nu vă faceți griji. Duhoarea e doar metaforică. De vreme ce nouă, musulmanilor, nu ni se îngăduie să bem, mirosul trebuie să fie și el metaforic.

— Ce naiba tot îndrugă acolo? a mârâit primul zapciu.

Chiar atunci luna a ieșit de după nor, scaldându-ne în lumina ei albă și catifelată. Acum îl puteam vedea pe bărbatul de dinaintea mea. Avea o față colțuroasă, cu o bărbie ieșită în afară, ochi albaștri ca gheața și un nas ascuțit. Ar fi arătat chipesh dacă n-ar fi avut ochiul leneș și încruntarea neconținută de pe fața lui.

— Ce faci pe străzi la ceasul ăsta târziu? a întrebat din nou bărbatul. De unde vii și încotro te duci?

Nu m-am putut opri.

— Astea sunt întrebări adânci, fiule. Dacă aș fi știut răspunsul la ele, aș fi dezlegat taina rostului nostru înastă lume.

— Îți bați cumva joc de mine, gunoiule? a zis zapciul încruntându-se și, înainte să-mi dau seama ce se petrece, a scos un bici, plesnind aerul cu el.

Mișcările îi erau atât de caraghioase, încât am început să râd pe infundate. Următorul lucru pe care l-a făcut a fost să abată biciul asupra pieptului meu. Lovitura a fost așa de neașteptată că m-am clătinat și am căzut.

— Poate că asta o să te-nvețe să te porți, a zis zapciul trecând biciul dintr-o mână în cealaltă. Nu știi că băutul e unul dintre cele mai mari păcate?

Nici când am simțit căldura sângelui meu, nici când capul a început să mi se-nvârtă într-o mare de durere, n-am putut să cred că fusesem biciuit în mijlocul străzii de un bărbat destul de tânăr ca să-mi fie fiu.

— Atunci dă-i bătaie și pedepsește-mă, am răspuns. Oricum, dacă raiul lui Allah e hărăzit unor oameni ca tine, mai degrabă ard în fundul iadului.

Într-o izbucnire de mânie, zapciul cel tânăr s-a pornit să mă biciuiască din toate puterile. Mi-am acoperit fața cu mâinile, dar asta nu mi-a fost de mare ajutor. Mi-a venit în minte un vechi cântec de beție, care mi s-a strecurat printre buzele însângerate. Hotărât să nu-mi trădez durerea, am cântat tot mai tare și mai tare cu fiecare lovitură de bici:

*Sărută-mă, iubito, inima mi-o dezghioacă pân' la miez,
Buzele tale-s dulci ca vișinata, toarnă-mi-o toată pe gătlej.*

Batjocura mea a întetit mânia zapciului. Cu cât cântam mai tare, cu atât mă lovea mai amarnic. N-aș fi crezut nicio dată că se poate strânge atâta mânie înlăuntrul unui om:

— Ajunge, Baybars! l-am auzit pe celălalt zapciu strigând speriat. Oprește-te, omule!

La fel de neașteptat cum începuseră, loviturile de bici au încetat. Voiam să am ultimul cuvânt, să spun ceva zguduitor și îndrăzneț, dar sângele din gură mi-a înăbușit cuvintele. Mi s-au întors mațele pe dos și, înainte să-mi dau seama, am vărsat.

— Ești o ruină, m-a ocărât Baybars. Numai tu ești de vină pentru ce ți-am făcut.

Mi-au întors spatele și s-au pierdut cu pași mari în noapte.

Nu știu cât am zăcut acolo. Poate doar câteva clipe, poate toată noaptea. Timpul și-a pierdut greutatea, la fel ca toate celelalte. Luna s-a ascuns îndărătul norilor, lăsându-mă nu numai fără lumină, ci și fără cunoștința a ceea ce eram. Curând pluteam pe tărâmul dintre viață și moarte, fără să-mi pese unde aveam să sfârșesc. Apoi amorteala a început să se risipească și fiecare vânătaie, fiecare creștătură, fiecare tăietură de pe trup mă dureau cumplit, scaldându-mă în val după val de chinuri. Mintea îmi era buimacă, mădulele pline de răni. În starea aceea, m-am pornit să gem ca un animal rănit.

Pesemne că am leșinat. Când am deschis ochii, șalvarii îmi erau muiiați de pișat și fiecare mădular din trup mă durea îngrozitor. Mă rugam la Allah fie să mă amortească, fie să-mi dea ceva de băut când am auzit niște pași apropiindu-se. Inima mea a sărit o bătaie. Putea să fie un derbedeu de pe stradă sau un pungaș, chiar un ucigaș. Dar apoi m-am gândit: de ce-mi mai era frică? Pentru mine deja nimic din ce putea aduce noaptea nu mai era înfricoșător.

Din umbră s-a ivit un derviș înalt și slab, fără fir de păr. A îngenuncheat lângă mine și m-a ajutat să mă ridic în capul oaselor.

Mi-a spus că-l chema Shams din Tabriz și m-a întrebat care-mi era numele.

— Suleiman, bețivul din Konya, sluga dumitale, am zis smulgându-mi din gură un dinte care se hățâna. Mă bucur să te întâlnesc.

— Sângerezi, a murmurat Shams apucându-se să-mi șteargă sângele de pe față. Nu numai pe dinafară, ci și pe dinăuntru.

Spunând acestea, a scos un șip de argint din buzunarul veșmântului său.

— Unge-ți rănila cu balsamul ăsta, mi-a zis. Un om bun din Bagdad mi l-a dăruit mie, dar tu ai mai multă nevoie de el decât mine. Însă ar trebui să știi că rana dinlăuntru tău e mai adâncă și că pentru ea ar trebui să-ți faci griji. Asta o să-ți aducă aminte că îl porți pe Allah înlăuntru.

— Ți mulțumesc, m-am auzit bâlbâind, mișcat de bunătatea lui. Zapciul ăla... m-a biciuit. A zis că o merit.

De îndată ce-am rostit cuvintele astea, m-a izbit scâncetul copilăresc din glasul meu și nevoia mea de mângâiere și milă.

Shams din Tabriz a clătinat din cap.

— N-aveau nici un drept să facă așa ceva. Fiecare ființă e slobodă în căutarea lui Allah în care a pornit. E o lege privitoare la asta: *Toți am fost zidiți după asemănarea Lui, și totuși fiecare dintre noi a fost zidit deosebit și fără pereche. Nu sunt doi oameni asemenea. Nu sunt două inimi care să bată la fel. Dacă Allah ar fi vrut ca toți oamenii să fie asemenea, i-ar fi făcut astfel. Prin urmare, a nu ține seamă de deosebiri și a le vâri altora în cap gândurile tale cu de-a sila e totuna cu a nu ține seamă de rânduiala sfântă a lui Allah.*

— Sună bine, am zis, uimit de ușurarea din glasul meu. Dar voi, sufiții, nu vă îndoiiți niciodată de El?

Shams din Tabriz mi-a aruncat un zâmbet obosit.

— Ba da, și îndoielile sunt bune. Asta înseamnă că ești viu și cauți mai departe.

Vorbea cu o voce limpede, întocmai parcă ar fi citit dintr-o carte.

— De altminteri, nimeni nu ajunge credincios peste noapte. Mai întâi crede că e credincios; apoi ceva se întâmplă în viața lui și devine necredincios; după care devine iar credincios și iar necredincios și tot așa. Până când ajungem la o anumită treaptă, șovăim neîncetat. E singura cale de-a înainta. Cu fiecare pas nou ne apropiem tot mai mult de Adevăr.

— Dacă te-ar auzi Hristos, ți-ar spune să ai grijă ce vorbești, am zis. El spune că nu toate vorbele sunt potrivite pentru toate urechile.

— Ei bine, are dreptate pe undeva, a răs scurt Shams din Tabriz sărind în picioare. Hai, lasă-mă să te duc acasă. Trebuie să ne îngrijim de rănila tale și să ne încredințăm că dormi bine.

M-a ajutat să mă ridic, însă abia puteam să merg. Fără să stea pe gânduri, dervişul m-a săltat de la pământ de parcă aş fi fost ușor ca un fulg și m-a luat în spinare.

— Te previn că miros urât, am murmurat rușinat.

— Nu-i nimic, Suleiman, nu-ți face griji.

În felul ăsta, fără să-i pese cătuși de puțin de sânge, pișat ori duhoare, dervişul m-a cărat pe străduțele strâmte din Konya. Am trecut pe lângă case și cocioabe cufundate într-un somn adânc. Căinii lătrau la noi, gălăgioși și înverșunați, de după zidurile grădinilor, vestind pe toată lumea că eram acolo.

— Am fost întotdeauna curios în ce privește vinul pomenit în poeziile sufite, am spus. E adevărat sau metaforic – vinul pe care îl laudă sufiții?

— Are vreo însemnătate, prietene? m-a întrebat Shams din Tabrîz înainte să mă lase în fața casei. E o lege care lămurește lucrul ăsta: *Când un iubitor adevărat de Dumnezeu intră într-o cârciumă, cârciuma devine odaia lui de rugăciune, dar când un băutor de vin intră în aceeași odaie, aceasta devine cârciuma lui. În tot ce facem, inimile noastre au însemnătate, nu înfățișarea noastră. Sufiții nu-i judecă pe ceilalți oameni după cum arată sau după cine sunt. Când se uită la cineva, un sufit își ține amândoi ochii închiși și deschide un al treilea ochi – ochiul care vede tărâmul lăuntric.*

Singur acasă după noaptea asta lungă și istovitoare, am cugetat la ceea ce aflasem. Oricât de nenorocit m-aș fi simțit, undeva în adâncul meu domnea o liniște binecuvântată. Într-o străfulgerare, am zărit-o și am tânjit să rămân acolo pe vecie. În clipa aceea am știut că la urma urmei există un Dumnezeu și că El mă iubește.

Deși tot timpul mi-era o rană vie, oricât de curios ar părea, nu mă mai durea nimic.

Ella

Northampton, 3 iunie 2008

Bucuroși și fără griji, cu hiturile celor de la Beach Boys revărsându-se pe geamurile deschise, studenții de la universitate treceau cu mașinile prin fața casei, chipurile lor etalând bronzul începutului de vară. Ella îi privea, nepăsătoare la fericirea lor, mintea întorcându-i-se la întâmplările din ultimele săptămâni. Mai întâi l-a găsit pe Spirit mort în bucătărie și, cu toate că își spusese de nenumărate ori că trebuia să fie pregătită pentru momentul ăsta, a fost cuprinsă nu numai de o mâhnire adâncă, ci și de un sentiment de vulnerabilitate și singurătate, de parcă pierderea câinelui ei ar fi aruncat-o în lumea de-afară de una singură. Apoi a aflat că Orly suferea de bulimie și că aproape toți colegii ei de clasă știau. Lucrul ăsta a copleșit-o pe Ella cu un val de vinovăție, împingând-o să se îndoiască de relația cu fiica ei mai mică și să pună sub semnul întrebării calitățile sale de mamă. Vinovăția nu era un element nou în repertoriul sentimental al Ellei, însă pierderea încrederii în instinctul ei matern era.

În tot acest timp, Ella a început să facă schimb de e-mailuri cu Aziz Z. Zahara în fiecare zi. Câte două, trei, uneori chiar cinci. Îi scria despre orice și, spre surprinderea sa, el îi răspundea întotdeauna cu promptitudine. Cum de reușea să găsească timpul sau chiar o conexiune de internet ca să-și verifice e-mailurile în vreme ce călătorea în locuri îndepărtate depășea puterea de înțelegere a Ellei. Dar nu i-a luat mult ca să devină dependentă de cuvintele lui. Curând își verifica e-mailurile cu orice prilej – îndată după ce se trezea și apoi din nou după micul dejun, când se întorcea de la plimbarea de dimineață și când pregătea prânzul, înainte să iasă la cumpărături și chiar în timpul lor, oprindu-se la internet café-uri. În vreme ce-și urmărea emisiunile TV preferate, toca roșii la Fusion Cooking Club, vorbea la telefon cu prietenele sau îi asculta pe gemeni pălăvrăgind despre școală și teme, își ținea laptopul

și căsuța de e-mail deschise. Când nu avea nici un mesaj de la Aziz, le recitea pe cele vechi. Iar de fiecare dată când primea un mesaj nou de la el, nu se putea abține să zâmbească, pe jumătate veselă, pe jumătate stânjenită de ceea ce se petrecea. Fiindcă *ceva* se petrecea.

Curând, făcând schimb de e-mailuri cu Aziz, Ella a început să simtă că evada într-un fel din viața ei așezată și liniștită. Dintr-o femeie cu o mulțime de tonuri de cenușiu și maro stins pe pânza vieții sale, se preschimba într-o femeie cu o culoare secretă – un roșu intens, ispititor. Și îi plăcea la nebunie.

Aziz nu era omul care să-și piardă vremea cu mărunțișuri. Pentru el, oamenii care nu-și făcuseră din propria inimă cea mai de seamă călăuză în viață, care nu erau în stare să se deschidă către iubire și să-i urmeze calea așa cum floarea-soarelui urmează lumina, nu erau cu adevărat vii. (Ella se întreba dacă asta o includea și pe ea pe lista de obiecte neînsuflețite.) Aziz nu scria despre vreme sau despre ultimul film pe care-l văzuse. Scria despre alte lucruri, mai adânci, precum viața și moartea, și mai presus de toate despre iubire. Ella nu era obișnuită să-și exprime sentimentele cu privire la asemenea probleme, mai ales față de un străin, dar poate că era nevoie de un străin ca să facă o femeie ca ea să spună ce gândea.

Dacă era vreo urmă de flirt în corespondența lor, își spunea Ella, atunci era una cu totul inocentă, care ar fi putut să le facă bine amândurora. Puteau să flirteze unul cu altul, situându-se în colțuri îndepărtate din labirintul infinit al spațiului cibernetic. Datorită acestei corespondențe, spera să recâștige o parte din sentimentul valorii de sine pe care și-l pierduse de-a lungul căsniciei. Aziz făcea partea din soiul acela rar și de bărbați pe care o femeie îi putea iubi fără să-și piardă respectul de sine. Poate că și el găsea o oarecare plăcere în a fi centrul atenției unei americance între două vârste. Spațiul cibernetic amplifica și atenua deopotrivă comportamentele *offline*, oferindu-ți ocazia unui flirt lipsit de vinovăție (nu voia așa ceva fiindcă avea deja parte de prea multă) și a unei aventuri lipsite de riscuri (nici așa ceva nu voia, fiindcă nu își asuma niciodată vreunul). Era ca și cum ar fi mușcat din fructul oprit fără să fie nevoită să-și facă griji în privința căloriilor în plus – nu existau consecințe.

Poate că era o blasfemie pentru o femeie măritată și cu copii să-i scrie e-mailuri intime unui străin, însă dată fiind natura platonică a relației lor, a tras Ella concluzia, era o dulce blasfemie.

Ella

Northampton, 5 iunie 2008

Bună, dragă Aziz,

Într-unul din e-mailurile anterioare spuneai că ideea c-am putea controla cursul vieții noastre prin alegeri raționale e la fel de absurdă ca aceea a unui pește ce ar încerca să controleze oceanul în care înoată. M-am gândit mult la următoarea ta afirmație: „Ideea unui Eu Cunoscător a dat naștere nu numai la false așteptări, ci și la dezamăgiri acolo unde viața nu se potrivește cu așteptările noastre”.

Iată că a venit vremea să mărturisesc: eu însămi sunt întru câtva o maniacă a controlului. Cel puțin asta îți vor spune oamenii care mă cunosc cel mai bine. Până de curând eram o mamă foarte severă. Aveam o mulțime de reguli (și, crede-mă, nu erau deloc la fel de frumoase ca legile lui Shams!) și nu te puteai tocmai cu mine. Odată, fiica mea cea mare m-a acuzat că adopt strategia unei trupe de gherilă. A spus că sap în viețile lor și din tranșeea mea încerc să prind orice gând rebel sau dorință pe care ar putea-o avea!

Îți amintești cântecul *Que Será Será*? Ei bine, presupun că n-a fost niciodată printre preferatele mele. „Ce va fi va fi” n-a fost niciodată ceva acceptabil pentru mine; pur și simplu nu pot să mă las dusă de val. Știi că tu ești un om religios, dar eu nu sunt. Deși în familie sărbătorim din când în când Sabatul, eu, una, nici măcar nu-mi amintesc când m-am rugat ultima oară. (Ups, o fac acum. În bucătărie, cu doar două zile în urmă, însă asta nu se pune, fiindcă mă plângeam mai mult unui Eu superior.)

A fost o perioadă prin facultate când eram pasionată de spiritualitatea orientală și am citit câte ceva despre budism și taoism. Plănuisem chiar, împreună cu o prietenă excentrică, să petrecem o lună la un ashram¹ din India, dar faza asta din viața mea n-a ținut mult. Oricât de îmbietoare ar fi fost învățăturile mistice, mi se părea că cereau prea multă

1. Loc de retragere spirituală, situat în general în pădure sau în munți, în care înțelepții meditau și își instruiau discipolii (în hindi, în orig.).

docilitate și că erau inaplicabile la viața modernă. Nu m-am răzgândit de atunci.

Sper că aversiunea mea pentru religie nu te jignește. Te rog, ia-o ca pe o mărturisire mult întârziată din partea cuiva care ține la tine.

Cu căldură,
Ella

Dragă comandant de gherilă Ella,

E-mailul tău m-a prins când mă pregăteam să plec din Amsterdam în Malawi. Mi s-a încredințat misiunea de-a fotografia oamenii dintr-un sat unde SIDA face ravagii și cei mai mulți copii sunt orfani.

Acum, dacă totul merge bine, mă voi întoarce peste patru zile. Pot să sper la un asemenea lucru? Da. Pot să-l controlez? Nu! Tot ce pot face e să-mi iau laptopul cu mine, să încerc să găesc o conexiune de internet acceptabilă și să sper că voi trăi încă o zi. Restul nu se află în puterea mea. Asta e ceea ce sufiții numesc al cincilea element – vidul. Elementul divin inexplicabil și incontrolabil pe care noi, ca ființe umane, nu-l putem înțelege și de care ar trebui totuși să fim întotdeauna conștienți. Nu cred în „inacțiune” dacă prin asta înțelegi să nu faci absolut nimic și să nu arăți un interes profund pentru viață. Dar cred într-adevăr în respectarea celui de-al cincilea element.

Cred că fiecare dintre noi face un legământ cu Dumnezeu. Știu că eu am făcut unul. Când am devenit sufit, i-am făgăduit lui Dumnezeu să-mi împlinesc partea mea de învoială cât de bine îmi stă în puteri și să las restul în seama Lui și numai a Lui. Am acceptat faptul că există lucruri care-mi depășesc limitele. Nu pot să văd decât fragmente, ca niște bucăți de film plutitoare, dar planul mai mare e dincolo de puterea mea de înțelegere.

Acum, tu crezi că sunt un om religios. Dar nu sunt.

Sunt spiritualizat, ceea ce-i un lucru diferit. Religiozitatea și spiritualitatea nu sunt același lucru, și cred că diferența dintre cele două n-a fost niciodată mai mare decât în ziua de azi. Când privesc lumea, văd o dilemă care se adâncește. Pe de o parte, credem în libertatea și puterea individului fără să ținem seama de Dumnezeu, guvernare ori societate. În multe privințe, ființele umane devin tot mai egocentriste și lumea devine tot mai materialistă. Pe de altă parte, umanitatea ca întreg devine tot mai spiritualizată. Din ce în ce mai mulți oameni din Occident încearcă să facă un loc spiritualității în mijlocul vieților lor ocupate. Dar cu toate că intențiile lor sunt bune, metodele lor sunt inadecvate. Spiritualitatea nu este încă un alt gen de sos pentru același vechi fel de mâncare. Nu e un lucru pe care îl putem adăuga vieților noastre fără să facem schimbări majore în ea.

Știu că-ți place să gătești. Știi că Shams spune că lumea e un cazan uriaș și că în el se gătește ceva mare? Nu știm încă ce anume. Tot ceea ce facem, simțim sau gândim e un ingredient în acel amestec. Trebuie să ne întrebăm pe noi înșine ce adăugăm în cazan. Adăugăm resentimente, animozități, furie și violență? Sau adăugăm iubire și armonie?

Dar tu, dragă Ella? Ce ingrediente crezi că adaugi în tocănița colectivă a umanității? De fiecare dată când mă gândesc la tine, ingredientul pe care îl adaug eu e un zâmbet larg.

Cu dragoste,
Aziz

PARTEA A TREIA

Vânt

Lucrurile care se mișcă, evoluează și provoacă

Zelotul

Konya, 19 octombrie 1244

Bântuind pe sub fereastra mea deschisă, câinii lătrau și mârâiau. M-am ridicat în capul oaselor în pat, bănuind că zăriseră vreun hoț care încerca să spargă o casă sau vreun ticălos de bețiv care trecea pe-acolo. Oamenii cuviincioși nu mai pot dormi liniștiți. Peste tot e numai stricăciune și desfrâu. N-a fost întotdeauna așa. Orașul ăsta era un loc mai curat până cu vreo câțiva ani în urmă. Stricăciunea morală nu se deosebește cu nimic de o boală spurcată ce se ivește fără veste și se întinde iute, molipsind bogați și săraci, tineri și bătrâni deopotrivă. Asta e starea orașului nostru în ziua de azi. Dacă n-ar fi slujba mea de la *madrassa*, aproape că n-aș mai ieși din casă.

Îi mulțumesc lui Allah că sunt încă oameni care pun binele obștii înaintea binelui lor și trudesc zi și noapte ca să păstreze rânduiala. Oameni precum tânărul meu nepot, Baybars. Soția mea și cu mine suntem mândri de el. E o mângâiere să știi că la ceasul acesta târziu, când răufăcătorii, ucigașii și bețivii își fac de cap, Baybars și ortacii lui zapcii umblă prin tot orașul ca să ne apere.

La moartea timpurie a fratelui meu, am devenit întâiul ocrotitor al lui Baybars. Tânăr și hotărât, și-a început slujba de zapciu acum șase luni. Gurile rele au spus că a reușit s-o capete mulțumită locului meu de învățător la *madrassa*. Prostii! Baybars e îndeajuns de puternic și îndrăzneț ca să fie potrivit pentru slujba asta. Ar fi fost chiar și un ostaș grozav. Voia să plece la Ierusalim ca să lupte împotriva cruciaților, dar soția mea și cu mine am socotit că era vremea să se așeze la casa lui și să-și facă o familie.

„Avem nevoie de tine aici, fiule“, i-am zis. „Sunt și aici o grămadă de lucruri cu care să te lupți.“

Și chiar erau. Nu mai departe de azi-dimineață i-am spus soției mele că trăim vremuri grele. Nu e nici o întâmplare că

în fiecare zi aflăm despre o nouă nenorocire. Dacă tătarii au avut atâtea izbânzi, dacă creștinii reușesc să-și ducă mai departe cauza, dacă oraș după oraș și sat după sat sunt prădate de dușmanii islamului, e din pricina oamenilor care sunt musulmani numai cu numele. Când oamenii lasă să le scape din mâini frânghia lui Allah, e hotărât că o apucă pe căi greșite. Tătarii ne-au fost trimiși ca pedeapsă pentru păcatele noastre. Dacă nu erau ei, ar fi fost un cutremur, o foamete sau un potop. Prin câte năpaste mai trebuie să trecem pentru ca păcătoșii din orașul ăsta să priceapă și să o apuce pe calea cea dreaptă? Mi-e teamă că până la urmă o să cadă o ploaie de pietre din cer. Într-o bună zi, cât de curând, o să fim cu toții șterși de pe fața pământului, călcând pe urmele locuitorilor Sodomei și Gomorei.

Și sufiții ăștia, au o înrăurire atât de rea. Cum de cutează să se numească musulmani când spun lucruri la care un musulman nici n-ar trebui să se gândească vreodată? Îmi fierbe sângele în vine când îi aud rostind numele Profetului, pacea fie asupra lui, ca să-și sprijine vederile prosteste. Susțin cu tărie că, după un război, Profetul Mahomed a dat de știre că de-atunci înainte poporul lui va lăsa deoparte micul *jihad* pentru marele *jihad* – lupta împotriva propriului eu. Sufiții caută să arate că eul e singurul potrivnic cu care ar trebui să se războiască un musulman. Sună frumos, însă mă întreb: cum o să ne ajute asta să luptăm cu dușmanii islamului?

Sufiții merg până la a spune că *sharia* nu e decât o treaptă pe calea asta. Ce treaptă, ascultați la mine, ce tot îndrugă? De parcă asta n-ar fi destul de îngrijorător, susțin că un om luminat nu poate fi legat de legile treptelor de la început. Și fiindcă le place să creadă că ei au ajuns deja la ultima treaptă, se folosesc de lucrul ăsta ca de un temei jalnic pentru a nu ține seama de legile *shariei*. Băutul, dansul, muzica, poezia și pictura li se par mai arzătoare decât îndatoririle religioase. Predică întruna că, de vreme ce în islam nu există nici o înțâietate, oricine e îndreptățit să-l caute el însuși pe Allah. Pare ceva nevinovat și nevătămător, însă după ce înaintezi cu greu prin potopul searbăd de vorbe, descoperi că învățătura lor are o latură cumplită: nu mai e nici o nevoie să ții seama de cârmuitoarii religioși!

După sufiți, sfântul Coran e plin de simboluri nelămurite și cuvinte cu mai multe înțelesuri, care ar trebui toate tălmăcite în chip mistic. Așa că cercetează felul cum fiecare cuvânt vibrează la un număr, studiază înțelesul ascuns al numerelor

și caută trimiterile învăluite din text, făcând tot ce le stă în puteri să ocolească mesajul lui Allah, simplu și clar.

Unii sufiți spun chiar că ființele omenești sunt Coranul Vorbitor. Dacă asta nu e blasfemie curată, nu știu ce-ar putea fi. Apoi mai sunt dervișii rătăcitori, altă tagmă de oameni care nu-și află locul niciunde. Qalandari¹, Haydari², Camii – sunt cunoscuți sub tot felul de nume. Aș spune că sunt chiar mai răi. Ce-ar putea să iasă bun dintr-un om care nu se poate așeza undeva? Dacă un om nu simte că ține de un loc, poate să se lase purtat în orice parte, ca o frunză în vânt. E prada cea mai la îndemână pentru Șeitan.

Filosofii nu sunt cu nimic mai buni decât sufiții. Cugetă și cugetă, de parcă mințile lor mărginite ar putea pricepe lumea de neînțeles! E o poveste care vădește uneltirea dintre filosofi și sufiți:

Un filosof s-a întâlnit într-o zi cu un sufit și s-au potrivit pe dată. Cei doi au vorbit zile în șir, isprăvindu-și unul altuia cuvintele.

Într-un sfârșit, când s-au despărțit, filosoful a spus despre discuția lor: „Tot ce știu eu, el vede“.

Iar sufitul a spus la rândul lui: „Tot ce văd eu, el știe“.

Așadar sufitul crede că vede, iar filosoful crede că știe. După mine, nu văd nimic și nu știu nimic. Nu-și dau seama oare că unor ființe omenești așa de neghioabe, mărginite și în cele din urmă muritoare ca noi nu li se cere să știe mai mult decât ar trebui? Știința cea mai mare la care o făptură omească e în stare să ajungă se mărginește la o brumă de lucruri despre Atotputernicul. Atâta tot. Treaba noastră nu e să talmăcim învățăturile lui Allah, ci să le dăm ascultare.

Când o să vină Baybars acasă, o să vorbim despre toate lucrurile astea. A ajuns o obișnuință, micul nostru ritual. În fiecare noapte după slujbă, mănâncă ciorba și lipia pe care i le pune dinainte soția mea și ne așezăm la vorbă despre starea lucrurilor. Mă mulțumește să văd că are o poftă de mâncare zdravănă. Are nevoie să fie puternic. Un bărbat tânăr și cu vederi sănătoase ca el are multe de făcut în orașul ăsta fără credință.

-
1. Ordin sufit fondat la începutul secolului XII de dervișul Yusuf al-Andalusi în Spania, care s-a răspândit cu repeziciune și a devenit extrem de popular în Persia, mai ales în Marele Khorasan.
 2. Ordin de derviși cerșetori fondat de sfântul sufit persan Qutb ad-Dîn Haydar ai cărui membri practicau celibatul și mortificarea prin străpungerea trupurilor cu inele de fier.

Shams

Konya, 30 octombrie 1244

Bine ascuns în întuneric, înainte de a-l întâlni pe Rumi, chiar cu o noapte mai devreme, stăteam pe cerdacul odăii mele de la Hanul Negustorilor de Zahăr. Inima mea se bucura de măreția lumii pe care Allah o zidise după asemănarea Lui, astfel că oriunde ne-am fi întors, puteam să-L căutăm și să-L găsim deopotrivă. Totuși ființele omenești făceau arareori lucrul ăsta.

Mi-am amintit de oamenii pe care-i întâlnisem – cerșetorul, târfa și bețivul. Oameni de rând care sufereau de-o boală obișnuită: despărțirea de cel Unic. Aceștia erau soiul de oameni pe care învățații nu izbuteau să-i vadă din turnurile lor de fildeș. M-am întrebat dacă Rumi era altfel decât ei. Dacă nu, mi-am spus în gând că ar trebui să fiu un mijlocitor între el și haznaua obștii.

Orașul adormise în sfârșit. Era ceasul acela al nopții când nici măcar animalele nu vor să tulbure liniștea înstăpânită peste tot. M-am simțit întotdeauna nespus de trist și de fericit deopotrivă ascultând un oraș cum doarme, întrebându-mă ce fel de povești erau trăite îndărătul ușilor închise, ce fel de povești aș fi putut trăi eu însumi dacă aș fi ales o altă cale. Dar n-am făcut nici o alegere. Mai degrabă calea m-a ales pe mine.

Mi-am amintit o poveste. *Un derviș rătăcitor a sosit într-un oraș ai cărui locuitori nu aveau încredere în străini. „Plecă!”, i-au strigat ei. „Nimeni nu te cunoaște aici!”*

Dervișul a răspuns liniștit: „Da, dar mă cunosc eu însumi și, credeți-mă, ar fi fost mai rău dacă era taman pe dos”.

Atâta vreme cât mă cunoșteam pe mine însumi, puteam să stau fără grijă. Cine se cunoaște pe el însuși, îl cunoaște pe cel Unic.

Luna mă scălda în lumina ei caldă. O ploaie ușoară, la fel de fină ca un șal de mătase, a început să cadă peste oraș.

I-am mulțumit lui Dumnezeu pentru această clipă binecuvântată și m-am lăsat în mâinile Lui. Șubrezimea și scurtimea vieții m-au izbit din nou și mi-am amintit o altă lege: *Viața e un împrumut trecător, iar lumea asta nu e decât o copie grosolană a Lumii Adevărate. Numai copiii noștri ar lua o jucărie drept lucrul adevărat. Și totuși ființele omenești fie se îndrăgostesc de jucărie, fie o strică fără nici o cuviință și o azvârl cât colo. În viața asta, ferește-te să te înclini în vreo parte, căci îți vei zdruncina echilibrul lăuntric.*

Sufiții nu se înclină în nici o parte. Un sufii rămâne întotdeauna liniștit și cumpătat.

Măine-diminează voi merge la moscheea cea mare și-l voi asculta pe Rumi. Poate să fie un predicator măreț, așa cum spune toată lumea, dar, la urma urmei, măreția și rostul fiecărui predicator sunt date de acelea ale ascultătorilor lui. Cuvintele lui Rumi pot să fie ca o grădină sălbatică, plină de scaieți, buruieni, molizi și tufe, însă e întotdeauna dreptul oaspetelui să aleagă ce-i place. În vreme ce florile frumoase sunt culese pe dată, puțini oameni iau aminte la plantele cu țepi și ghimpi. Dar adevărul e că din ele se fac cele mai bune leacuri.

Nu e la fel și cu grădina iubirii? Cum poate fi iubirea vrednică de numele ei dacă alegi numai lucrurile frumoase și lași deoparte greutățile? E ușor să te desfeți cu binele și să nu-ți placă răul. Oricine poate face asta. Adevărata provocare e să iubești binele și răul împreună, nu pentru că trebuie să iei plăcerile odată cu neplăcerile, ci pentru că trebuie să treci dincolo de asemenea împărțiri și să primești iubirea în întregul ei.

Mai e doar o zi până când îmi voi întâlni tovarășul. Nu pot să dorm.

O, Rumi! Regele tărâmului vorbelor și înțeleșurilor!

Mă vei cunoaște când mă vei vedea?

Vezi-mă!

Rumi

Konya, 31 octombrie 1244

Binecuvântată e ziua aceasta, căci l-am întâlnit pe Shams din Tabriz. În această ultimă zi de octombrie, aerul s-a răcit dintr-odată și vântul sufla mai tare, vestind plecarea toamnei.

În după-amiaza asta moscheea era ticsită, ca de obicei. Când predic în fața unei mulțimi numeroase, am grijă întotdeauna să nu uit ori să-mi amintesc de ascultători. Nu e decât o cale de-a face lucrul ăsta: să-mi închipui mulțimea ca pe un singur ins. Sute de oameni mă ascultă în fiecare săptămână, dar eu nu vorbesc decât pentru un singur ins – cel care simte răsunetul vorbelor mele în inima lui și care mă cunoaște ca ni-meni altul.

Când am ieșit mai apoi din moschee, mi-am găsit calul așteptându-mă pregătit. În coama animalului fuseseră împletite un șiret de aur și niște clopoței de argint. Îmi plăcea să aud clinchetul clopoțeilor la fiecare pas, însă cu atâția oameni care ni se puneau în cale era cu neputință să înaintăm prea iute. Cu pas măsurat, am trecut pe lângă prăvălii sărăcicioase și case cu acoperișuri de paie. Strigătele jălbașilor se amestecau cu țipetele copiilor și cu tânguierile cerșetorilor dornici să câștige câțiva bănuți. Cei mai mulți dintre oamenii ăștia voiau să mă rog pentru ei; unii voiau pur și simplu să meargă alături de mine. Dar erau și alții care veniseră cu așteptări mai mari, rugându-mă să-i vindec de vreo boală ucigătoare sau de vreo vrajă rea. Aceștia au fost cei care m-au neliniștit. Cum puteau oare să nu vadă că, nefiind nici profet, nici înțelept, nu eram în stare să fac minuni?

Când am dat colțul unei străzi și ne-am apropiat de Hanul Negustorilor de Zahăr, am zărit un derviş rătăcitor făcându-și loc prin mulțime, îndreptându-se drept către mine și privindu-mă cu ochi sfredelitori. Mișcările îi erau îndemănatice și

pline de băgare de seamă și răspândea o pricepere încrezătoare în sine. Nu avea păr. Nici barbă. Nici sprâncene. Și cu toate că fața îi era pe cât de deschisă ar putea fi vreodată fața unui om, înfățișarea îi era de nepătruns.

Dar nu ivirea lui m-a mirat. De-a lungul anilor am văzut tot soiul de derviși trecând prin Konya în căutarea lui Allah. Cu pielea acoperită de desene uimitoare, cu o grămadă de cercei în urechi și în nas, celor mai mulți dintre acești oameni le plăcea să aibă scris peste tot cuvântul „răzvrătit“. Fie își purtau părul foarte lung, fie îl rădeau cu totul. Unii Qalandari își străpungeau chiar limbile și sfârcurile. Așadar, când l-am zărit întâia oară pe derviș, nu înfățișarea lui a fost cea care m-a uimit, ci mai degrabă, cred, privirea lui.

Cu ochii negri lucind către mine mai tăioși decât pumnalele, s-a pus în mijlocul străzii și a ridicat brațele desfăcute, de parcă ar fi vrut să oprească nu numai alaiul, ci și curgera timpului. Am simțit un fior străbătându-mi trupul, ca o presimțire neașteptată. Calul meu a devenit neliniștit și a început să fornăie zgomotos, smucindu-și capul în sus și-n jos. Am încercat să-l domolesc, însă era atât de speriat, încât m-am simțit și eu neliniștit.

Sub ochii mei, dervișul s-a apropiat de cal, care zvârlea din picioare și tropăia pe loc, și i-a șoptit ceva neauzit. Animalul a început să răsuflă greu, dar când dervișul a fluturat mâna cu o mișcare hotărâtă, s-a potolit pe dată. Un freamăt a străbătut mulțimea asemenea unui val și am auzit pe cineva murmurând: „Asta-i magie neagră!“.

Uitând de tot ce era în jurul lui, dervișul mă cerceta curios.

— O, mare învățat al Răsăritului și al Apusului, am auzit atâtea despre tine. Am venit astăzi aici să-ți pun o întrebare, dacă-mi îngădui?

— Dă-i drumul, am spus cu glas scăzut.

— Păi, mai întâi trebuie să te dai jos de pe cal și să fii la aceeași înălțime cu mine.

Eram uluit să aud așa ceva și preț de o clipă n-am fost în stare să îngaim un cuvânt. Oamenii din preajma mea păreau să fi rămas și ei cu gurile căscate. Nimeni nu mai cutezase vreodată să-mi vorbească în felul ăsta.

Am simțit că-mi ia foc fața și mi se întorc măruntaiele pe dos de mânie, dar am izbutit să-mi stăpânesc eul și am descălecat. Dervișul îmi întorsese deja spatele și se îndepărta.

— Hei, așteaptă, te rog! am strigat pe când îl prindeam din urmă. Vreau să-ți aud întrebarea.

S-a oprit și s-a răsucit cu fața către mine, zâmbindu-mi pentru prima oară.

— Bine atunci, spune-mi, rogu-te, care dintre cei doi e mai mare, Profetul Mahomed sau sufitul Bistami?

— Ce fel de întrebare-i asta? am zis. Cum poți să-l asemuiești pe preamăritul nostru Profet, pacea fie asupra lui, ultimul din șirul profetilor, cu un mistic ticălos?

O mulțime curioasă s-a adunat în jurul nostru, dar pe deriș nu păreau să-l supere ascultătorii. Cercetându-mi mai departe chipul cu luare-aminte, a stărui:

— Te rog, gândește-te la ea. N-a spus oare Profetul: „Iartă-mă, Doamne, n-am putut să te cunosc așa cum s-ar fi cuvenit“, pe când Bistami a rostit: „Cinste mie, îl port pe Allah în mantaua mea“? Dacă un om se simte atât de mărunț față de Dumnezeu în vreme ce alt om susține că-l poartă pe Dumnezeu înlăuntrul lui, care dintre cei doi e mai mare?

Inima îmi zvâcnea în gâtleej. Întrebarea nu mai părea așa de lipsită de noimă. În fapt, părea că un vâl fusese ridicat și ce mă aștepta dedesubt era o ghicitoare încuietoare. Un zâmbet fugar, ca o adiere de-o clipă, a trecut peste buzele dervișului. Acum știam că nu era un scrântit primejdios. Era un om cu o întrebare – o întrebare la care nu mă mai gândisem înainte.

— Înțeleg ce vrei să spui, am început nevrând să-l las să simtă nici cel mai mic tremur în glasul meu. Am să pun alături vorbele lor și am să-ți arăt de ce, chiar dacă spusele lui Bistami par mai cu greutate, în fapt e taman pe dos.

— Sunt numai urechi, a zis dervișul.

— Vezi tu, iubirea lui Allah e un ocean nesfârșit, iar făpturile omenești se zbat să ia din el cât de multă apă le stă în puteri. Dar până la urmă, apa pe care izbutim s-o luăm e după mărimea cupelor noastre. Unii oameni au butoaie, alții căldări, pe când alții au doar străchini.

În vreme ce vorbeam, am văzut chipul dervișului trecând de la dispreț ușor la încuviințare fățișă și apoi la zâmbetul subțire al celui care își recunoaște gândurile în vorbele altuia.

— Vasul lui Bistami era destul de mic și setea i se astâmpăra după o înghițitură. Se simțea fericit în starea în care se afla. Era minunat că recunoștea dumnezeiescul dinlăuntrul lui, dar chiar și așa rămâne totuși o deosebire între Dumnezeu și Eu. Unirea nu e împlinită. Cât despre Profet, el era Alesul lui Dumnezeu și avea o cupă mult mai mare de umplut. De

aceea l-a întrebat Allah în Coran : *Nu ți-am deschis oare inima ?* Astfel, cu inima lărgită, cu o cupă uriașă, nu izbutea să-și astâmpere niciodată setea. Nu-i de mirare că a spus: „Nu Te cunoaștem așa cum s-ar cuveni“, cu toate că Îl cunoștea fără îndoială ca nimeni altul.

Cu un zâmbet blajin, dervișul a dat din cap și mi-a mulțumit. Apoi și-a dus mâna la inimă, în semn că-mi rămânea îndatorat, și a rămas așa câteva clipe. Când ochii ni s-au întâlnit iar, am băgat de seamă că în privirea lui se strecurase o urmă de blândețe.

Am privit dincolo de el, la praveleștea de un cenușiu luminos, obișnuită pentru orașul nostru la vremea asta din an. Câteva frunze uscate se învâртеbeau la picioarele noastre. Dervișul mi-a aruncat din nou o privire curioasă și în strălucirea abătută a soarelui la asfințit, pentru o clipă, aș jura că am văzut un nimb de chihlimbar în jurul lui.

S-a plecat cuviincios dinaintea mea. Iar eu m-am plecat dinaintea lui. Nu știu cât am stat așa, cu cerul purpuriu atâr-nând deasupra capetelor noastre. După ceva vreme, mulțimea din jurul nostru a început să se frământa neliniștită, căci ne urmărise mișcările cu o uimire ce se învecina cu nemulțumirea. Nu mă mai văzuseră niciodată plecându-mă dinaintea cuiva, iar faptul că făcusem asta dinaintea unui umil derviș rătăcitor nu le plăcuse deloc unora, printre care și discipolii mei.

Dervișul trebuie să fi simțit nemulțumirea din aer.

— Mai bine plec și te las în seama admiratorilor, a zis cu un glas scăzut și catifelat, aproape o șoaptă.

— Așteaptă, m-am împotrivit. Rogu-te, nu pleca. Rămâi !

Am zărit pe chipul lui o umbră de îngândurare, o înfiorare plină de alean a buzelor, de parcă ar fi dorit să spună mai multe, dar pur și simplu nu putea sau nu voia. Iar în clipa aceea, în tăcerea aceea, am auzit întrebarea pe care nu mi-o pusese.

Cum e cu tine, mare predicator ? Spune-mi, cât de mare este cupa ta ?

Apoi n-a mai fost nimic de zis. Am rămas amândoi fără cuvinte. Am făcut un pas spre derviș, ajungând atât de aproape încât puteam vedea firișoarele de aur din ochii lui negri. Dintr-odată m-a copleșit un simțământ ciudat, de parcă aș mai fi trăit clipa asta înainte. Nu o singură dată, ci de mai bine de zece ori. Am început să-mi amintesc crâmpie și frânturi. Un bărbat înalt și slab, cu un văl pe chip, cu degetele arzând în flăcări.

Și atunci am știut. Dervișul care stătea dinaintea mea era ni-
meni altul decât bărbatul pe care îl vedeam în visele mele.

Am știut că îmi găsisem tovarășul. Dar în loc să mă simt
copleșit de bucurie, așa cum am crezut întotdeauna că aveam
să fiu, am fost cuprins de o spaimă înghețată.

Ella

Northampton, 8 iunie 2008

Bântuită de întrebări și lipsită de răspunsuri, Ella descoperi că erau multe lucruri care o surprindeau la corespondența cu Aziz, începând chiar cu faptul că aceasta avea loc. Ei doi erau așa de diferiți în toate privințele, încât se întreba ce puteau avea în comun ca să-și scrie atât de des.

Aziz era ca un puzzle pe care căuta să-l refacă piesă cu piesă. Cu fiecare nou e-mail primit de la el, o altă piesă a puzzle-ului își afla locul. Totuși Ella trebuia să vadă imaginea în întregime, dar până acum nu descoperise decât puține lucruri despre bărbatul cu care corespondea.

Aflase de pe blog-ul lui că Aziz era un fotograf profesionist și un globe-trotter avid, căruia i se părea la fel de firesc și de ușor să cutreiere prin cele mai îndepărtate colțuri ale lumii ca și cum ar face o plimbare prin parcul cartierului. Un nomad fără odihnă în adâncul inimii, fusese peste tot, simțindu-se la fel de în largul lui în Siberia, Shanghai, Calcutta și Casablanca. Astfel, călătorind doar cu un rucsac și un fluier de trestie, își făcuse prieteni în locuri pe care Ella nu era în stare nici măcar să le găsească pe hartă. Polițiști de frontieră intransigenți, imposibilitatea de-a obține o viză de la un guvern ostil, boli parazitare transmise pe calea apei, deranjamente intestinale cauzate de mâncarea contaminată, pericolul de-a fi atacat, ciocniri între trupele guvernamentale și rebeli – nimic nu-l putea opri să călătorească în est și vest, în nord și sud.

Ella se gândea la Aziz ca la o cascadă vijelioasă. Acolo unde ea se temea să pună piciorul, el se năpustea cu toată repezițiunea. Acolo unde ea șovăia și își făcea mii de griji înainte de-a trece la fapte, el trecea mai întâi la fapte și apoi își făcea griji, dacă își făcea vreodată griji. Avea o personalitate

plină de vitalitate, prea mult idealism și pasiune pentru un singur trup. Purta multe pălării și toate îi veneau bine.

Ella se vedea pe sine ca pe o democrată liberală înversunată, o evreică nepracticantă și o vegetariană aspirantă care era hotărâtă să elimine orice fel de carne din mesele ei zilnice într-o bună zi. Împărțea problemele în categorii bine delimitate, organizându-și lumea aproape la fel cum își organiza casa, limpede și ordonat. Mintea ei opera cu două liste ce se excludeau reciproc și erau la fel de lungi: lucrurile care îi plăceau contra lucrurilor pe care le ura.

Deși nu era în nici un caz atee și îi plăcea să îndeplinească din când în când câteva ritualuri, Ella credea că problema esențială care măcina lumea astăzi era, întocmai ca în trecut, religia. Cu aroganța fără pereche și credința autoproclamată în supremația cutumelor lor, oamenii religioși o călcau pe nervi. Fanaticii tuturor religiilor erau răi și insuportabili, dar în adâncul inimii credea că fanaticii islamului erau cei mai răi.

Totuși Aziz era un om spiritualizat, care lua problemele religiei și credinței în serios, se ținea deoparte de toate politicile actuale și nu „ura” nimic și pe nimeni. Un mâncător de carne inveterat, susținea că n-ar refuza niciodată o farfurie de *shish kebab* bine rumenit. Se convertise de la ateism la islam pe la mijlocul anilor '70 sau, cum spunea el în glumă, „cândva după Kareem Abdul-Jabbar și înainte de Cat Stevens”. De atunci împărțise pâinea cu sute de mistici din toate țările și de toate credințele, pe care îi socotea „frați și surori de drum”.

Un pacifist dedicat, cu vederi umanitare solide, Aziz credea că toate războaiele religioase erau în esență o „problemă lingvistică”. Limbajul, spunea el, mai mult ascundea decât dezvăluia Adevărul și, drept urmare, oamenii se înțelegeau și se judecau tot timpul greșit unii pe alții. Într-o lume sufocată de traduceri greșite, nu avea nici un rost să fii hotărât în privința vreunui subiect, pentru că s-ar putea foarte bine ca până și cele mai puternice convingeri ale noastre să fie pricinuite de o simplă neînțelegere. În general, n-ar trebui să fim prea inflexibili în privința nici unui lucru, fiindcă „să trăiești înseamnă să schimbi neconținut culorile”.

Aziz și Ella trăiau în zone temporale diferite. Literal și metaforic. Pentru ea, timpul însemna înainte de toate viitorul. Își petrecea o parte considerabilă din el preocupându-se obsesiv de planurile pentru anul următor, luna următoare, ziua

următoare sau chiar minutul următor. Chiar și când era vorba de lucruri mărunte cum erau cumpărăturile sau schimbarea unui scaun stricat, Ella plănuia fiecare amănunt dinainte și umbla peste tot cu planificări minuțioase și liste cu lucruri de făcut în geantă.

Pentru Aziz, pe de altă parte, timpul avea în mijlocul său momentul prezent, și orice altceva era o iluzie. Din același motiv, credea că iubirea n-avea nimic de-a face cu „planurile de viitor“ sau cu „amintirile din trecut“. Iubirea nu putea fi decât aici și acum. Unul dintre e-mailurile sale de mai dinainte se încheia cu această notiță: „Sunt sufit, copilul momentului prezent“.

„Ce straniu e să-i spui asemenea lucru unei femei care s-a gândit întotdeauna prea mult la trecut și chiar mai mult la viitor, dar cumva nici n-a atins măcar vreodată momentul prezent“, îi răspunse Ella.

Aladdin

Konya, 16 decembrie 1244

Blestemata întâmplare a făcut să nu fiu acolo când dervișul i-a așinut calea tatălui meu. Plecasem la vânătoare de căprioare cu câțiva prieteni și nu m-am întors decât în ziua următoare. Până atunci întâlnirea tatei cu Shams din Tabriz ajunsese pricină de bârfă în tot orașul. Cine era dervișul ăsta, clevețeau oamenii, și cum se făcea că un bărbat învățat precum Rumi l-a luat în seamă până într-atât încât să se plece dinaintea lui?

Încă de pe când eram copil, i-am văzut pe oameni îngenunchind în fața tatălui meu și nu mi-am închipuit niciodată că ar putea fi și pe dos – asta dacă insul cu pricina nu era vreun rege sau vreun mare vizir. Așa că n-am vrut să cred jumătate din lucrurile pe care le-am auzit și n-am lăsat bârfa să mi se strecoare pe sub piele, până când am ajuns acasă și Kerra, mama mea vitregă, care nu minte și nu întrece niciodată măsura, mi-a adevărit întreaga poveste. Da, era adevărat, un derviș răătăcitor pe nume Shams din Tabriz îl provocase pe tatăl meu de față cu toată lumea și, chiar mai mult, acum stătea în casa noastră.

Cine era străinul ăsta care căzuse în mijlocul vieților noastre ca o piatră tainică azvârlită din ceruri? Nerăbdător să-l văd cu ochii mei, am întrebat-o pe Kerra :

— Ei, unde-i omul ăsta ?

— Mai încet, a șoptit ea puțin neliniștită. Tatăl tău și dervișul sunt în bibliotecă.

Auzeam murmurul îndepărtat al glasurilor lor, cu toate că ne era cu neputință să înțelegem despre ce vorbeau. Am pornit într-acolo, dar Kerra m-a oprit.

— Mi-e teamă că va trebui să aștepți. Au cerut să nu fie tulburați.

Toată ziua n-au ieșit din bibliotecă. Nici a doua zi și nici în următoarea. Despre ce puteau oare să vorbească ?

S-a scurs așa o săptămână, apoi încă una. În fiecare dimineață, Kerra pregătea micul dejun și îl lăsa pe o tavă dinaintea ușii lor. Orice bunătați le-ar fi pregătit, nu se atingeau de ele, mulțumindu-se numai cu o felie de pâine dimineța și o ulcică cu lapte de capră seara.

Tulburat și îngrijorat, am fost posac în toată vremea aceasta. La ceasuri deosebite de-a lungul zilei, am încercat fiecare gară și crăpătură din ușă ca să privesc pe furiș în bibliotecă. Nepăsându-mi ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi deschis fără veste ușa și m-ar fi găsit trăgând cu urechea, mi-am petrecut o grămadă de vreme cocârjat dinaintea ei, străduindu-mă să înțeleg despre ce vorbeau. Dar nu izbuteam să prind decât un murmur scăzut de glasuri. Și nici nu izbuteam să văd prea multe. Odaia era întunecoasă, din pricină că perdelele fuseseră trase. Neavând prea multe de văzut ori de auzit, mi-am lăsat mintea să umple cu înfrigurare tăcerile, născocind discuțiile pe care le-ar fi putut purta.

Odată Kerra m-a găsit cu urechea lipită de ușă, dar n-a spus nimic. Era deja mai disperată decât mine să afle ce se petrecea. Femeile nu-și pot înfrâna curiozitatea, e în firea lor.

Cu totul altă poveste a fost când fratele meu, Sultan Walad, m-a prins trăgând cu urechea. Mi-a aruncat o privire tăioasă și chipul i s-a posomorât.

— N-ai nici un drept să pândești alți oameni, mai ales pe tatăl tău, m-a dojenit el.

Am ridicat din umeri.

— Spune-mi cinstit, frate, nu te îngrijorează faptul că tatăl nostru își petrece timpul cu un străin? A trecut deja mai bine de o lună. Tata și-a dat la o parte familia. Nu te supără lucrul ăsta?

— Tatăl nostru n-a dat pe nimeni la o parte, mi-a răspuns fratele meu. A găsit un prieten foarte bun în Shams din Tabrîz. În loc să-l sâcăi și să te plângi ca un țânc, ar trebui să fii fericit pentru el. Asta dacă îl iubești cu adevărat.

Astfel de lucruri îmi spunea fratele meu. Eram deprins cu ciudățeniile lui, așa că nu m-au supărat vorbele lui usturătoare. Fiind mereu un băiat cumsecade, era răsfățatul familiei și al vecinilor, fiul cel mai iubit al tatălui meu.

La patruzeci de zile în cap după ce tata și dervișul se închiseseră în bibliotecă, s-a întâmplat ceva straniu. Eram ghemuit

din nou dinaintea uşii, trăgând cu urechea la o tăcere mai adâncă decât de obicei, când dintr-odată l-am auzit pe derviş vorbind tare.

— S-au scurs patruzeci de zile de când ne-am retras aici. În fiecare zi am vorbit despre una dintre cele Patruzeci de Legi ale Religiei Iubirii. Acum, că am isprăvit, cred c-ar fi mai bine să ieşim. Familia ta s-ar putea să fie supărată din pricina lipsei tale.

Tatăl meu s-a împotrivit.

— Nu-ţi face griji. Soţia şi fiii mei sunt îndeajuns de copti la minte ca să înţeleagă c-aş putea simţi nevoia să petrec ceva vreme departe de ei.

— Ei bine, nu ştiu nimic despre soţia ta, dar cei doi fii ai tăi sunt la fel de deosebiţi ca ziua de noapte, a răspuns Shams. Cel mai vârstnic îţi calcă pe urme, dar cel mai tânăr mi-e teamă că a pornit pe o cu totul altă cale. Inima îi e întunecată de ură şi pizmă.

Obrajii mi-au luat foc de mânie. Cum putea să spună asemenea lucruri despre mine când nici măcar nu ne întâlniserăm?

— Crede că nu-l cunosc, dar nu-i așa, a urmat dervişul ceva mai târziu. În timp ce se ghemuia cu ureche lipită de uşă, pândindu-mă prin crăpături, îl pândeam şi eu.

Am simţit dintr-odată un fior îngheţat străbătându-mi trupul şi ridicându-mi fiecare fir de păr de pe braţe. Fără să mă gândesc de două ori, am dat uşa de perete şi am intrat cu paşi apăsaţi în încăpere. Ochii tatei s-au mărit de nedumerire, însă n-a trecut mult până când mânia a luat locul uluielii.

— Aladdin, ți-ai pierdut minţile? Cum îndrăzneşti să ne tulburi în felul ăsta! a spus el cu glas tunător.

Fără să-i iau în seamă întrebarea, am arătat cu degetul către Shams şi am strigat:

— De ce nu-l întrebi mai întâi pe el cum de îndrăzneşte să vorbească în felul ăsta despre mine?

Tata n-a zis o vorbă. Doar s-a uitat la mine şi a tras adânc aer în piept, de parcă faptul că mă aflam acolo ar fi fost o povară grea pe umerii lui.

— Te rog, tată, Kerrei îi e dor de tine. La fel şi învăţăcelilor tăi. Cum poţi să le întorci spatele tuturor celor pe care i-ai iubit odată pentru un derviş soios?

De îndată ce vorbele astea mi-au ieşit din gură, mi-a părut rău, însă era prea târziu. Tata se uita la mine cu o mare dezamăgire în ochi. Nu-l mai văzusem niciodată astfel.

— Aladdin, fă-ți un bine. Ieși de-aici... în clipa asta, a spus tata. Du-te într-un loc liniștit și gândește-te la ce-ai făcut. Nu vorbi cu mine până când n-ai privit înlăuntrul tău și nu ți-ai recunoscut greșeala.

— Dar, tată...

— Ieși doar! a spus tata din nou, întorcându-mi spatele.

Simțindu-mi inima grea, am ieșit din încăperea cu palmele umede și cu genunchii tremurând.

În clipa aceea mi-a trecut prin minte că, într-un fel de neînțeles, viațele noastre se schimbaseră și nimic n-avea să mai fie iar ca înainte. De la moartea mamei, cu opt ani în urmă, asta a fost a doua oară când m-am simțit părăsit de un părinte.

Rumi

Konya, 18 decembrie 1244

Batin Allah – chipul ascuns al lui Dumnezeu. Deschide-mi
Mintea ca să pot vedea Adevărul.

Când Shams din Tabriz mi-a pus întrebarea aceea despre Profetul Mahomed și sufitul Bistami, m-am simțit de parcă am fi fost singurii doi oameni rămași pe fața pământului. Dinaintea noastră se întindeau cele șapte trepte de pe Calea Adevărului – șapte *maqamat*¹ prin care trebuie să treacă fiecare eu ca să atingă Unitatea.

Prima treaptă e *Nafs-ul Decăzut*, cea mai înapoiată și mai obișnuită stare de ființare, când sufletul este prins în capcana urmării țelurilor lumești. Cele mai multe fapte omenești sunt împotmolite acolo, zbatându-se și suferind în slujba eului lor, dar socotindu-i mereu pe alții vinovați de nefericirea lor neconținută.

Dacă și când un om își dă seama de starea decăzută a eului său, începând să aibă o înrâurire asupra lui, poate să treacă la treapta următoare, care într-un fel este potrivnică celei dinainte. În loc să dea mereu vina pe alții, omul care a ajuns la această treaptă dă vina pe el însuși, uneori până într-acolo încât se disprețuiește. Aici eul se preface într-un *Nafs Învinuitor* și-și începe astfel călătoria spre curățirea lăuntrică.

Pe ce-a de-a treia treaptă, insul e mai copt la minte și eul se preface într-un *Nafs Inspirat*. Numai atingând această treaptă, și nicicând înainte, poate să cunoască cineva adevăratul înțeles al cuvântului „lepădare“ și să cutreiere prin Valea Cunoașterii. Oricine a ajuns atât de departe va avea și va da dovadă de răbdare, stăruință, înțelepciune și smerenie. Lumea i se va părea nouă și plină de inspirație. Cu toate astea, mulți dintre oamenii care ating cea de-a treia treaptă simt nevoia de-a rămâne aici, pierzându-și voința sau îndrăzneala de-a merge mai

1. Stadii de evoluție (în arabă, în orig.) (n.a.).

departe. Prin urmare, oricât de frumoasă și de binecuvântată ar fi, această treaptă e o capcană pentru cel ce țintește mai sus.

Aceia care izbutesc să meargă înainte, ajung în Valea Înțelepciunii și reușesc să cunoască *Nafs-ul Senin*. Aici eul nu mai e ce era odată, trecând la o treaptă înaltă de știință. Mărinimia, recunoștința și un simțământ de mulțumire neabătut și nepăsător la greutățile vieții sunt cele mai de seamă însușiri care însoțesc pe oricine a ajuns aici. Dincolo de aceasta se întinde Valea Unității. Cei ce se află aici vor fi mulțumiți cu orice împrejurare lăsată de la Dumnezeu. Lucrurile lumești nu au nici o însemnătate pentru ei, deoarece au atins *Nafs-ul Mulțumit*.

Pe treapta următoare, *Nafs-ul Mulțumitor*, devii un far pentru omenire, împărțind vigoare oricui ți-o cere, învățându-i pe alții și luminându-i ca un adevărat învățător. Uneori, un astfel de om poate avea puteri vindecătoare. Oriunde merge, va schimba cu totul viețile altor oameni. În orice face sau năzuiește să facă, țelul lui cel mai de seamă e să-l slujească pe Dumnezeu slujindu-i pe alții.

În cele din urmă, pe cea de-a șaptea treaptă, atingi *Nafs-ul Curățit* și devii *Insan-i Kâmil*, o ființă desăvârșită. Însă nimeni nu știe prea multe despre această treaptă și, chiar dacă unii – foarte puțini – au știut vreodată, n-au vrut să vorbească despre ea.

Treptele înșiruite de-a lungul căii sunt ușor de înfățișat, mai greu e de trecut prin ele. La piedicile care se ivesc în cale se adaugă și faptul că nu există chezașia unei înaintări neconținute. Drumul de la întâia treaptă la ultima nu e câtuși de puțin drept. Te pândește întotdeauna primejdia de-a te prăbuși din nou pe treptele dinainte, uneori chiar de pe o treaptă înaltă până la cea dintâi. Date fiind multele capcane cu care e presărat drumul, nu-i de mirare că în fiecare veac doar câțiva oameni izbutesc să ajungă la ultimele trepte.

Așadar, când mi-a pus acea întrebare, Shams nu urmărea doar o comparare. Voia să chibzuiesc cât de departe eram dornic să merg cu lepădarea eului meu pentru a fi pătruns de Dumnezeu. O a doua întrebare era ascunsă în cea dintâi.

„Cum e cu tine, mare predicator?“ mă întreba. „Dintre cele șapte trepte, pe care te afli? Și crezi că vei avea inima să mergi mai departe, chiar până la capăt? Spune-mi, cât de mare este cupa ta?“

Kerra

Konya, 18 decembrie 1244

Bineînțeles, să-mi plâng soarta nu-mi ajută la nimic, știu asta. Și totuși nu pot decât să-mi doresc să fi fost mai pricepută la religie, istorie și filosofie și la toate lucrurile despre care Rumi și Shams vorbesc pesemne zi și noapte. Sunt clipe când îmi vine să mă răzvrătesc împotriva faptului că mi-a fost dat să fiu femeie. Când te naști fată, ești învățată cum să gătești și să deretici, să speli rufele murdare, să cârpești ciorapii purtați, să faci unt și brânză și să alăptezi pruncii. Unele femei sunt învățate meșteșugul iubirii și cum să se facă ispititoare pentru bărbați. Dar asta-i tot. Nimeni nu le dă femeilor cărți ca să le deschidă ochii.

În cel dintâi an de căsnicie, mă furișam în biblioteca lui Rumi cu orice prilej. Stăteam acolo, între cărțile pe care le iubea atât de mult, trăgând în piept mirosurile lor colbuite și mucedu, întrebându-mă ce taine ascundeau. Știam cât își îndrăgea Rumi cărțile, dintre care cele mai multe îi fuseseră lăsate de răposatul lui tată, Baha' al-Din. Dintre acelea îi plăcea mai cu seamă *Ma'arif*¹. În multe nopți stătea treaz până-n zori citind din ea, deși îl bănuiam că știa pe dinafară fiecare cuvântel.

„De mi s-ar da saci doldora de aur, tot n-aș vinde vreodată cărțile tatălui meu“, spunea Rumi. „Fiecare dintre ele este o moștenire neprețuită de la strămoșii mei. Le am de la tatăl meu și le voi lăsa fiilor mei.“

Am învățat pe pielea mea cât anume însemnau cărțile acestea pentru el. Însă în cel dintâi an de căsnicie, când eram singură acasă, mi-a dat prin cap să șterg praful din bibliotecă. Am

1. *Shams al-Ma'arif* (Soarele înaltei cunoașteri) – una dintre lucrările esențiale despre magia arabă și spiritualitatea ezoterică, scrisă în secolul XIII de șeicul Ahmad al-Buni.

scos toate cărțile de pe rafturi și le-am frecat scoarțele cu o bucată de catifea înmuiată în apă de trandafiri. Oamenii de prin partea locului cred că există un *djinn* băiețandru care are o plăcere răutăcioasă de-a vătăma cărțile. Pentru a te feri de el, se obișnuiește să scrii câteva cuvinte de amenințare înăuntrul fiecărei cărți: *Stai potolit, Kebikec, ține-te departe de cartea asta!* De unde era să știu că nu numai Kebikec trebuia să se țină departe de cărțile soțului meu, ci și eu?

În după-amiaza aceea am șters de praf și am curățat fiecare carte din bibliotecă. Tot văzându-mi de treabă, citeam din *Reînvierea științelor religioase* a lui Al-Ghazali¹. Abia când am auzit un glas aspru și rece în spatele meu mi-am dat seama câtă vreme îmi petrecusem acolo.

— Kerra, ce crezi că faci aici?

Era Rumi, ori cineva care îi semăna – glasul lui era mai aspru și vorbele îi erau mai dure. În toți cei opt ani de căsnicie, aceea a fost singura dată când mi-a vorbit astfel.

— Deretic, am murmurat cu o voce pierită. Voiam să-ți fac o bucurie.

Rumi a răspuns:

— Înțeleg, dar te rog să nu te mai atingi de cărțile mele. Ba chiar ar fi mai bine să nu mai intri deloc în odaia asta.

Din ziua aceea m-am ținut departe de bibliotecă, chiar și atunci când nu mai era altcineva acasă. Am înțeles și m-am împăcat cu faptul că lumea cărților nu era, nu fusese nicio dată, și nici n-avea să fie vreodată pentru mine.

Însă când Shams din Tabrîz a venit în casa noastră, iar el și soțul meu s-au închis în bibliotecă vreme de patruzeci de zile, am simțit o veche ranchiună mocnind înlăuntrul meu. O rană despre care nici măcar nu știam că începuse să sângereze.

1. Al-Ghazali (1058-1111) – teolog, filosof și mistic musulman care a avut o influență marcantă asupra Islamului și a lăsat în urmă un număr impresionant de lucrări.

Kimya

Konya, 20 decembrie 1244

Blândă și supusă, născută într-o familie de țărani nevoiași din munții Taurus, aveam doisprezece ani când Rumi m-a luat de suflet. Părinții mei adevărați erau oameni care munceau din greu, îmbătrâniți înainte de vreme. Trăiam într-o colibă strâmtă, iar sora mea și cu mine împărțeam odaia cu nălucile fraților noștri morți, cinci copii pierduți cu toții din pricina unor boli ușoare. Eram singura din casă care puteam să-i văd. O înspăimântam pe sora mea și-o făceam pe mama să plângă povestindu-le despre micuțele duhuri. Am încercat în zadar să le lămuresc că nu trebuiau să fie speriate sau îngrijorate, căci nici unul dintre frații mei morți nu arăta înfricoșător sau nefericit. Asta nu izbuteam în ruptul capului să-mi fac familia să priceapă.

Într-o zi un eremit a trecut prin satul nostru. Văzând cât era de istovit, tata l-a poftit să-și petreacă noaptea în casa noastră. În seara aceea, pe când stăteam cu toții în jurul vetrei și frigeam brânză de capră, eremitul ne-a spus povești încântătoare din tărâmurii îndepărtate. În vreme ce glasul lui depăna mai departe, am închis ochii, călătorind împreună cu el prin pustiurile Arabiei, corturile beduinilor din partea de miazănoapte a Africii și o mare cu cea mai albastră apă numită Mediterana. Am găsit un melc pe țărnul ei nisipos, unul mare și răsucit, și l-am vârat în buzunar. Îmi pusese în gând să merg de la un capăt la altul al fâșiei de nisip, însă un miros înțepător, grețos, m-a oprit la jumătate.

Când am deschis ochii, m-am pomenit zăcând pe dușumea, inconjurată de toți cei din casă, care păreau îngrijorați. Mama îmi sprijinea capul cu o mână, iar în cealaltă ținea o jumătate de ceapă, silindu-mă s-o miroș.

— Și-a venit în simțiri! a bătut veselă din palme sora mea.

— Slavă Domnului! a suspinat mama, apoi s-a întors către eremit, lămurindu-l: Chiar de când era copiliță, Kimya a avut clipe de leșin. Se întâmplă întruna.

Dimineață, eremitul ne-a mulțumit pentru găzduire și și-a luat rămas-bun.

Însă înainte de-a pleca, i-a spus tatei:

— Fiica voastră Kimya e un copil aparte. E foarte înzestrată. Ar fi păcat ca asemenea daruri să nu fie prețuite. Ar trebui s-o trimiteți la vreo școală...

— La ce-ar avea nevoie o fată de învățătură? a strigat mama. Unde s-a mai auzit așa ceva? Ar trebui să rămână lângă mine și să țesea covoare până se mărită. E o țesătoare de covoare iscusită, să știi.

Dar eremitul a rămas neclintit.

— Păi, ar putea ajunge o învățată și mai iscusită într-o zi. Vădit lucru, Dumnezeu nu și-a întors fața de la fiica voastră pentru că e fată și a înzestrat-o cu multe daruri. Crezi că știi mai bine decât Dumnezeu? a întrebat el. Dacă nu vă e la-ndemână nici o școală, trimiteți-o la un învățat să primească învățătura pe care-o merită.

Mama a clătinat din cap. Dar mi-am dat seama că tata gândea altfel. Cunoscându-i dragostea pentru învățătură și știință și prețuirea pentru înzestrările mele, n-am fost uimită să-l aud întrebând:

— Nu știm nici un învățat. Unde aș putea găsi unul?

Atunci a rostit eremitul numele care avea să-mi schimbe viața. A zis:

— Știu un învățat nemaipomenit în Konya, numele lui e Mawlana Djalal al-Din Rumi. S-ar putea să fie bucuros să-i dea învățătură unei fete precum Kimya. Du-o la el. N-o să te căiești.

După ce eremitul a plecat, mama și-a ridicat brațele.

— Am rămas grea. Curând o să mai fie o gură de hrănit în casă. Am nevoie de ajutor. O fată n-are trebuință de cărți. Are trebuință să învețe să țină gospodăria și să îngrijească de copii.

Aș fi vrut mai degrabă ca mama să se fi împotrivit plecării mele din alte pricini. De-ar fi zis că o să-i fie dor de mine și că nu s-ar îndura să mă dea altei familii, nici măcar pentru o vreme, poate aș fi ales să rămân. Dar n-a spus nimic din toate astea. Oricum, tata era încredințat că eremitul avea dreptate, iar în câteva zile eram și eu.

La scurt timp, tata și cu mine am pornit spre Konya. L-am așteptat pe Rumi lângă *madrassa* la care dădea lecții. Când

a ieșit, eram prea rușinată ca să mă uit la el. Însă m-am uitat la mâinile lui. Degetele îi erau lungi, dibace și subțiri, mai mult ca ale unui meșteșugar decât ca ale unui învățat. Tata m-a împins către el.

— Fiica mea e foarte înzestrată. Dar eu sunt neștiutor de carte, și soția mea la fel. Ni s-a spus că ești cel mai învățat om din ținut. Ai vrea să o înveți carte?

Chiar și fără să-i privesc chipul, am simțit că Rumi nu era deloc mirat. Pesemne se obișnuise cu asemenea rugăminți. El și tata s-au așezat la vorbă, iar eu m-am apropiat de curte, unde am văzut câțiva băieți, dar nici o fată. La întoarcere am zărit însă o femeie tinerică stând singură într-un colț, cu fața albă și nemișcată, cioplită parcă din marmură. I-am făcut din mână. A părut uimită, dar după o clipă de șovăială mi-a făcut la rându-i cu mâna.

— Hei, copilițo, poți să mă vezi? m-a întrebat.

Când am dat din cap, femeia a zâmbit, bătând din palme.

— Asta-i nemaipomenit! Nimeni altcineva nu poate.

Ne-am întors la tata și la Rumi. M-am gândit că se vor opri din vorbit când o s-o zărească, dar ce spunea ea era adevărat – nu puteau s-o vadă.

— Vino aici, Kimya, a zis Rumi. Tatăl tău mă înștiințează că-ți place să înveți. Spune-mi, ce îndrăgești atât de mult la cărți?

Am înghițit în sec, fără a fi în stare să scot vreo vorbă, ca împietrită.

— Haide, iubito, m-a îndemnat tata, părând dezamăgit.

Voiam să răspund cum trebuie, să dau un răspuns care să-l facă mândru de mine, însă nu știam care era acela. În neli-niștea mea, singurul sunet care mi-a ieșit din gură a fost un icnet deznădăjduit.

Tata și cu mine ne-am fi întors la noi în sat așa cum veniserăm dacă nu s-ar fi băgat femeia aceea tinerică. M-a luat de mână și mi-a zis:

— Spune doar adevărul despre tine. O să fie bine, îți făgăduiesc.

Simțindu-mă încurajată, m-am întors către Rumi și am zis:

— Mi-ai face mare cinste dacă m-ai lua să cercetez Coranul cu tine, învățătorule. Nu mă tem de muncă grea.

Chipul lui Rumi s-a luminat.

— Asta-i foarte bine, a spus, însă apoi s-a oprit, de parcă și-ar fi amintit un amănunt neplăcut. Dar ești fată. Chiar dacă

învăţăm pe brânci şi înaintăm repede, curând o să te măriţi şi o să ai copii. Ani întregi de muncă vor fi iroşiţi.

Acum n-am mai ştiut ce să spun şi m-am simţit întristată, aproape vinovată. Tata părea şi el tulburat, privindu-şi dintr-odată papucii. Din nou femeia cea tinerică mi-a venit în ajutor.

— Spune-i că soţia lui şi-a dorit întotdeauna să aibă o fetiţă şi că se va bucura să vadă că dă lecţii uneia.

Rumi a răs când i-am repetat vorbele ei.

— Deci văd că ai trecut pe la mine pe-acasă şi ai vorbit cu soţia mea. Dar te încredinţez că Kerra nu se amestecă în sarcinile mele de învăţător.

Cu încetineală şi măhnire, femeia tinerică a clătinat din cap şi mi-a şoptit la ureche:

— Spune-i că nu vorbeai despre Kerra, a doua lui soţie, ci despre Gevher, mama celor doi fii ai lui.

— Vorbeam despre Gevher, am zis rostind numele cu grijă. Mama fiilor tăi.

Chipul lui Rumi a pălit.

— Gevher e moartă, copila mea, mi-a răspuns cu asprime. Dar ce ştii tu despre răposata mea soţie? E o glumă fără haz?

Tatăl meu s-a băgat în vorbă.

— Sunt sigur că n-a avut gânduri rele, învăţătorule. Pot să te-ncredinţez că Kimya e o copilă serioasă. Nu e lipsită niciodată de cinstire faţă de cei mai vârstnici.

Am înţeles că trebuia să spun adevărul.

— Soţia ta răposată e aici. Mă ţine de mână şi mă încurajează să vorbesc. Are ochi căprui migdalaţi, pistrui drăguţi şi e îmbrăcată într-un veşmânt lung de culoare galbenă...

M-am oprit şi am băgat de seamă că femeia arăta spre condurii ei.

— Vrea să-ţi vorbesc despre condurii ei. Sunt făcuţi din mătase portocalie strălucitoare şi brodaţi cu flori roşii. Sunt foarte frumoşi.

— I-am adus condurii aia de la Damasc, a spus Rumi şi ochii i s-au umplut de lacrimi. Îi plăceau mult.

Zicând acestea, învăţatul s-a cufundat în tăcere, scărpinându-şi barba cu o înfăţişare aspră şi reţinută. Dar când a vorbit din nou, glasul îi era blând şi prietenos, fără urmă de întristare.

— Acum înţeleg de ce crede toată lumea că fiica ta e înzestrată, i-a spus Rumi tatei. Haideţi să mergem acasă la mine.

Putem vorbi despre viitorul ei la cină. Sunt încredințat că va fi o școlăriță nemaipomenită. Mai bună decât mulți băieți.

Rumi s-a întors către mine și m-a întrebat :

— Vrei să-i spui asta lui Gevher?

— Nu-i nevoie, învățătorule. Te-a auzit, am răspuns. Zice că trebuie să plece acum. Dar veghează mereu asupra ta plină de iubire.

Rumi a zâmbit cu căldură. La fel și tata. O pace care nu fusese acolo înainte plutea acum în aer. În clipa aceea am știut că întâlnirea mea cu Rumi avea să aibă urmări însemnate.

N-am fost niciodată apropiată de mama, dar parcă pentru a îndrepta acest neajuns Dumnezeu îmi dădea doi tați, cel adevărat și cel de suflet.

Așa am nimerit în casa lui Rumi cu opt ani în urmă, o copilă sfințită și însetată de știință. Kerra era iubitoare și milostivă, mai mult decât mama mea adevărată, iar fiii lui Rumi erau primitivi, mai ales cel mare, care cu vremea a ajuns ca un frate mai vârstnic pentru mine.

Până la urmă eremitul avusese dreptate. Oricât de dor mi-ar fi fost de tata și de frații mei, nu mi-a părut rău nici măcar o clipă că am venit la Konya și m-am alăturat familiei lui Rumi. Am avut parte de multe zile fericite sub acoperișul lui.

Asta până a apărut Shams din Tabriz. Venirea lui a schimbat totul.

Ella

Northampton, 9 iunie 2008

Bizar sau nu, deși era un om căruia nu-i plăcuse nicio dată singurătatea, Ella descoperi că o prefera în ultima vreme. Cufundată în adăugarea câtorva ajustări finale la referatul ei editorial despre *Dulce blasfemie*, îi ceruse lui Michelle încă o săptămână pentru a-l preda. L-ar fi putut termina mai devreme, dar nu voia. Sarcina asta îi oferea o scuză pentru a se retrage în mintea ei și a evita îndatoririle familiale și confruntările maritale îndelung așteptate. Săptămâna asta, pentru prima oară, lipsi de la Fusion Cooking Club, neavând deloc chef să gătească și să stea la palavre cu cincisprezece femei cu vieți asemănătoare într-un moment în care nu știa ce să facă cu a ei. Anunță că era bolnavă în ultima clipă.

Ella considera corespondența ei cu Aziz un secret – și deodată se trezise că avea mult prea multe astfel de secrete. Aziz nu știa că trebuia să scrie și un referat despre romanul lui, ci doar că îl citea; agenția literară nu știa că flirta în taină cu autorul cărții despre care scria referatul; iar copiii și soțul ei nu știau nimic despre subiectul romanului, autorul său ori despre flirt. Într-un interval de câteva săptămâni, se preschimbase dintr-o femeie a cărei viață era la fel de transparentă ca pielea unui bebeluș abia născut, într-o femeie care se bălăcea în secrete și minciuni. Ce o surprindea și mai mult decât această schimbare era să vadă că n-o deranja câtuși de puțin. Era ca și când ar fi așteptat, încrezătoare și răbdătoare, să se întâmple ceva important. Această așteptare irațională făcea parte din farmecul noii sale dispoziții, pentru că în ciuda tuturor secretelor era într-adevăr fermecătoare.

Deja e-mailurile nu mai erau de-ajuns. Ella a fost cea care l-a sunat prima pe Aziz. Acum, în ciuda diferenței de fus orar de cinci ore, vorbeau la telefon aproape în fiecare zi. Aziz îi

spusese că vocea ei era catifelată și fragilă. Când râdea, râsul ei venea în valuri, întrerupte de icnete scurte, de parcă n-ar fi fost sigură cât să mai rădă. Era râsul unei femei care nu învățase niciodată să nu acorde prea mare atenție părerilor altora.

„Lasă-te dusă de curgere“, spunea el. „Dă-ți drumul!“

Dar curgerea din jurul ei era șovăielnică și distructivă, fiindcă se întâmplau câteva lucruri în casa ei la vremea aceea. Avi începuse să ia meditații la matematică, iar Orly mergea la psiholog pentru tulburările ei de nutriție. În dimineața asta mâncase jumătate de omletă – prima ei masă substanțială de luni de zile – și, cu toate că întrebase insistent câte calorii avea, era un miracol că nu se simțise vinovată și nu se pe-depsise vomitând după aceea. Între timp, Jeannette lansase o bombă anunțând că se despărțea de Scott. Nu dăduse altă explicație în afară de faptul că aveau amândoi nevoie de spațiu. Ella se întreba dacă „spațiu“ era un cuvânt codificat pentru o nouă iubire, dat fiind că nici Jeannette, nici Scott nu pierduseră timpul și-și găsiseră pe altcineva.

Viteza cu care relațiile umane se înfiripau și se desfăceau o uimea pe Ella mai mult ca oricând, și totuși încerca să nu-i mai judece pe alții. Dacă învățase ceva din corespondența cu Aziz, acesta era faptul că, cu cât rămânea mai calmă și mai stăpână pe sine, cu atât copiii ei îi împărțeau mai multe. Odată ce încetase să mai fugă după ei, aceștia încetaseră și ei să mai fugă de ea. Cumva, lucrurile mergeau mult mai bine și mai pe gustul ei decât în vremurile când încerca neobosită să ajute și să le îndrepte.

Și când te gândești că nu făcea absolut nimic ca să ajungă la acest rezultat! În loc să vadă rolul ei în casă ca pe un soi de liant, legătura nevăzută, dar esențială, care îi ținea pe toți laolaltă, devenise un spectator tăcut. Privea cum se desfășurau evenimentele și cum se scurgeau zilele, nu neapărat cu răceală și indiferență, însă cu o vizibilă detașare. Descoperise că, odată ce accepta faptul că nu trebuia să se streseze din cauza lucrurilor asupra cărora nu avea nici un control, un alt eu ieșea la suprafață dinăuntru ei – unul mai înțelept, mai calm și cu mult mai cumpătat.

„Al cincilea element“, murmură în sinea ei de câteva ori pe zi. „Acceptă pur și simplu vidul!“

Nu dură mult până când soțul ei observă că era ceva ciudat cu ea, ceva care nu stătea în firea Ellei. Oare de asta voia dintr-odată să-și petreacă mai mult timp cu ea? Venea acasă

mai devreme în ultima vreme, iar Ella bănuia că nu se mai văzuse cu nici o femeie de ceva timp.

„Iubito, te simți bine?“, o întreba David.

„La fel de bine ca ploaia“, îi răspundea ea, zâmbind de fiecare dată. Era ca și cum retragerea într-un spațiu calm și intim, nu mai al ei, ar fi înlăturat buna-cuviință politicoasă în spatele căreia căsnicia ei dormise netulburată atâția ani. Acum, când prefăcătoria dintre ei dispăruse, putea să vadă defectele și greșelile amândurora în întreaga lor goliciune. Încetase să se mai prefacă. Și avea sentimentul că David era pe cale să facă la fel.

La micul dejun sau la cină, vorbeau despre întâmplările de peste zi pe un ton liniștit și matur, de parcă ar fi discutat despre profitul anual adus de investițiile în acțiuni. Apoi rămâneau tăcuți, recunoscând faptul dur că nu mai aveau nimic altceva să-și spună. Nu acum.

Uneori îl surprindea pe soțul ei privind-o atent, așteptând ca ea să zică ceva, aproape orice. Ella simțea că, dacă l-ar fi întrebat despre aventurile lui, ar fi mărturisit bucuros întregul adevăr. Dar nu era sigură că voia să-l știe.

În trecut simula ignoranța ca să nu zguduie barca mariajului ei. Totuși, acum încetase să se mai poarte de parcă n-ar fi știut ce făcea el când era plecat. Dăduse clar de înțeles că știa *într-adevăr* și că n-o interesa. Tocmai această detașare îl speria pe soțul ei. Ella îl înțelegea, fiindcă în adâncul inimii o speria și pe ea.

Cu o lună în urmă, dacă David ar fi făcut fie și cel mai mic pas ca să revigoreze căsnicia lor, s-ar fi simțit recunoscătoare. Orice încercare din partea lui ar fi încântat-o. Nu și acum. Acum bănuia că viața ei nu era destul de reală. Cum ajunsese în punctul ăsta? Cum își descoperise mama împlinită a trei copii propria disperare? Mai mult chiar, dacă *era* nefericită, cum îi spusese într-un rând lui Jeannette, de ce nu făcea lucrurile pe care oamenii nefericiți le făceau întotdeauna? Nu tu plâns pe pardoseala din baie, nici suspinat asupra chiuvelei din bucătărie, nici lungi plimbări melancolice departe de casă, nici aruncat cu lucruri în pereți... nimic.

O liniște stranie coborâse asupra Ellei. Se simțea mai echilibrată decât fusese vreodată, chiar dacă se îndepărta cu repeziciune de viața pe care o cunoscuse. Dimineața se uita îndelung și stăruitor în oglindă ca să vadă dacă se ivise vreo schimbare vizibilă pe fața ei. Arăta mai tânără? Mai drăguță? Mai plină de viață? Nu vedea nici o diferență. Nimic nu se schimbase, și totuși nimic nu mai era la fel.

Kerra

Konya, 5 mai 1245

Bătute de vântul ușor, crengile care se îndoiu sub greutatea zăpezii înfloresc dincolo de ferestre, însă Shams din Tabrîz e încă la noi. În toată vremea asta l-am văzut pe soțul meu prefăcându-se într-un alt om, în fiecare zi îndepărtându-se încă puțin de mine și de familia lui. La început m-am gândit că aveau să se sature curând unul de altul, dar nu s-a întâmplat așa. Ba chiar au devenit mai apropiați. Când stau împreună, fie sunt ciudat de tăcuți, fie vorbesc într-un murmur neîncetat, presărat cu hohote de râs, făcându-mă să mă întreb cum de nu rămân niciodată fără cuvinte. După fiecare discuție cu Shams, Rumi e un om schimbat, desprins de toate și cufundat în gânduri, atins parcă de-o otravă pe care eu nu pot nici s-o văd, nici să-i simt gustul.

Legătura ce-i unește e un cuib făcut pentru doi oameni, nu mai e loc pentru al treilea. Dau din cap, zâmbesc, râd pe-nfundate sau se încruntă în același fel și în același timp, schimbând priviri lungi și pline de-nțeles între vorbe. Chiar și stările lor sufletești atârnă una de alta. În unele zile sunt mai liniștiți, ca un cântec de leagăn, nemâncând nimic, nespunând nimic, pe când în altele se învârt de colo-colo cu o asemenea fericire, încât seamănă amândoi cu niște smintiți. Oricum ar sta lucrurile, nu-mi mai recunosc soțul. Bărbatul cu care sunt căsătorită de mai bine de opt ani, bărbatul ai cărui copii i-am crescut ca și cum ar fi fost ai mei și cu care am avut un prunc, s-a prefăcut într-un străin. Singurele clipe în care mă simt aproape de el sunt atunci când e cufundat într-un somn adânc. În multe nopți din ultimele săptămâni am stat trează, ascultându-i respirația măsurată, simțind adierea ușoară a răsuflării lui pe piele și mângâierea băților inimii lui în urechi, doar ca să-mi amintesc că e încă bărbatul cu care m-am măritat.

Îmi spun întruna că e ceva trecător. Shams o să plece într-o bună zi. La urma urmei, e derviș rătăcitor. Rumi o să rămână

aici cu mine. Ține de orașul ăsta și de învățăceii lui. Nu trebuie decât să aștept. Dar nu-i ușor să ai răbdare, ba chiar se face tot mai greu pe zi ce trece. Când mă simt prea deznădăjduită, încerc să-mi amintesc zilele de odinioară – mai ales cele în care Rumi mi-a stat alături în ciuda tuturor vitregiilor.

„Kerra e creștină. Chiar dacă trece la islam, n-o să fie niciodată de-a noastră“, bârfeau oamenii când au prins de veste despre apropiata noastră căsătorie. „Un învățat de seamă al islamului n-ar trebui să se însoare cu o femeie care nu-i de aceeași credință cu el.“

Dar Rumi nu i-a băgat în seamă. Nici atunci, nici mai târziu. Pentru asta am să-i fiu recunoscătoare pe vecie.

Anatolia e făcută dintr-o amestecătură de credințe, oameni și feluri de-a găti. Dacă putem să mâncăm aceeași mâncare, să cântăm aceleași cântece, să credem în aceleași eresuri, să visăm aceleași vise noaptea, de ce n-ar trebui să putem trăi laolaltă? Am văzut prunci creștini cu nume musulmane și prunci musulmani alăptați de doici creștine. Lumea noastră e aidoma unui râu unde totul curge și se amestecă. Dacă există un hotar între creștinătate și islam, atunci trebuie să fie unul mai îngăduitor decât cred învățații de amândouă părțile c-ar fi.

Pentru că sunt soția unui învățat vestit, oamenii se așteaptă să am o părere grozav de bună despre învățați, însă nu așa stau lucrurile cu adevărat. Învățații știu multe, fără îndoială, dar știința prea multă are vreun rost când vine vorba de credință? Rostesc întotdeauna vorbe atât de mari, încât e greu să urmărești ce spun. Învățații musulmani învinuiesc creștinătatea că a recunoscut Sfânta Treime, iar învățații creștini învinuiesc islamul că privește Coranul ca pe-o carte desăvârșită. Fac totul să sune de parcă cele două religii ar fi cu totul deosebite. Dar după mine, când vine vorba despre lucrurile cele mai însemnate, creștinii obișnuiți și musulmanii obișnuiți au mai multe în comun unii cu alții decât cu învățații lor.

Se zice că lucrul cel mai greu pentru un musulman care trece la creștinism e să recunoască Sfânta Treime. Iar pentru un creștin care trece la islam, se zice că lucrul cel mai greu e să se lepede de Sfânta Treime. În Coran, Iisus spune: *Eu sunt robul lui Allah. El mi-a dăruit Scriptura și m-a făcut profet*¹.

1. Coranul (19:30).

Și totuși, pentru mine faptul că Iisus nu era fiul lui Dumnezeu, ci un rob al Lui, n-a fost atât de greu de crezut. Ce mi s-a părut cel mai greu de făcut a fost să mă lepăd de Maria. N-am spus asta nimănui, nici măcar lui Rumi, dar uneori tânjesc să văd ochii căprui și blânzi ai Mariei. Privirea ei mi-a adus întotdeauna mângâiere.

Adevărul e că, de când a venit Shams din Tabrîz în casa noastră, am fost atât de abătută și tulburată, încât m-am pomenit tânjind după Maria mai mult ca oricând. E ca o fierbințeală curgându-mi fără nici o opreliște prin vene, nevoia de-a mă ruga Mariei se întoarce la mine cu o putere pe care abia de-o pot stăpâni. În astfel de clipe mă macină vinovăția, de parcă mi-aș trăda noua religie.

Nimeni nu știe asta. Nici măcar vecina mea Safiyya, căreia îi împărtășesc orice altceva. N-ar înțelege. Aș vrea să i-o mărturisesc soțului meu, însă nu văd cum. E atât de desprins de toate; mi-e teamă să nu-l îndepărtez și mai mult. Rumi era totul pentru mine. Acum e un străin. N-am știut niciodată că poți să trăiești sub același acoperiș cu cineva, să dormi în același pat, și totuși să simți că nu e într-adevăr acolo.

Shams din Tabrīz

Konya, 12 iunie 1245

Buimacul credincios! Dacă de fiecare Ramadan ținem post în numele Domnului și de fiecare Eid aducem jertfă o oaie sau o capră drept ispășire pentru păcatele noastre, dacă toată viața ne căznim să pornim în hagiâlăc la Mecca și de cinci ori pe zi îngenunchem pe covorașul de rugăciune, dar în același timp nu avem loc pentru iubire în inima noastră, ce rost are toată osteneala asta? Crediința e doar un cuvânt dacă nu e iubire în miezul ei, atât de bicusnic și neînsuflețit, nedeslușit și găunos – nu ceva ce poți simți cu adevărat.

Oamenii cred că Dumnezeu sălășluiește la Mecca și Medina? Sau undeva prin vreo moschee din împrejurimi? Cum își pot închipui că Dumnezeu poate fi închis într-un loc mărginit când El spune fățiș: *Nici cerul Meu, nici pământul Meu nu mă cuprind, dar inima robului Meu credincios Mă cuprinde într-adevăr.*

Fie-vă milă de negliobul care crede că hotarele minții sale mărginite sunt hotarele Dumnezeului celui Atotputernic. Fie-vă milă de neștiutorii care își închipuie că pot să se tocmească cu Dumnezeu și să-și răscumpere păcatele. Oare oamenii aceștia cred că Dumnezeu e un băcan care încearcă să cântărească virtuțile și fărădelegile noastre pe două cântare deosebite? Oare El e un slujbaș care însemnează în amănunt păcatele noastre în catastiful Lui ca să ne facă să plătim într-o bună zi? Asta e părerea lor despre Unitate?

Nici băcan, nici slujbaș, Dumnezeul meu e un Dumnezeu măreț. Un Dumnezeu viu! De ce să vreau un Dumnezeu mort? El e viu. Numele Lui e al-Hayy – Cel Veșnic. De ce să mă las copleșit de temeri și neliniști nesfârșite, îngrădit mereu de opreliști și mărginiri? El e nemărginit de milostiv. Numele Lui e al-Walud. El e Cel Preaslăvit. Îl slăvesc în toate vorbele și faptele mele, la fel de firesc și de ușor cum răsufli. Numele Lui e al-Hamid. Cum aș putea vreodată să împrăști bârfe și clevetiri

dacă știu în adâncul inimii mele că Dumnezeu aude și vede toate astea? Numele Lui e al-Bașir. Frumos dincolo de toate visurile și nădejile.

Al-Jamal, al-Kayyum, al-Rahman, al-Rahim.¹ Prin foamete și potop, secătuit și însetat, voi cânta și voi dănuți pentru El până când mi se îndoiaie genunchii, până când trupul mi se prăbușește și inima încetează să-mi mai bată. O să-mi strivesc eul în bucățele, până când nu mai sunt altceva decât o fărâmă de nimicnicie, călătorul golului desăvârșit, praful prafului în marea Lui zidire.

Plin de recunoștință și bucurie laud fără preget măreția și mărinimia Lui. Îi mulțumesc pentru toate lucrurile pe care mi le-a dat ori de la care m-a oprit, căci numai El știe ce-i mai bine pentru mine.

Amintindu-mi o altă lege de-a mea, am simțit un nou val de fericire și nădejde. *Făptura omenească are un loc nepereche în zidirea lui Allah.* „Și am suflat în el Duhul Meu², spune Dumnezeu. Fiecare dintre noi, fără deosebire, e hărăzit să fie trimisul lui Allah pe pământ. Întreabă-te singur: cât de des te porți ca un trimis, dacă o faci vreodată? Ține minte, cade în sarcina fiecăruia dintre noi să descoperim duhul sfânt dinlăuntrul nostru și să trăim după îndrumarea lui.

În loc să se lase cuprinși de Iubirea lui Dumnezeu și să poarte un război împotriva eului lor, zeloții se războiesc cu alți oameni, stârnind val după val de spaimă. Privind întreaga lume cu ochi încețoșați de frică, nu-i de mirare că văd o mulțime de lucruri de care să se teamă. Oriunde este vreun cutremur, vreo secetă sau orice altă nenorocire, o iau ca pe un semn al Mâniei lui Dumnezeu – de parcă Allah n-ar spune deschis: *Mila Mea întrece mânia Mea.* Mereu nemulțumiți pentru una sau alta, par să se-aștepte ca Dumnezeu Atotputernicul să le țină partea și să încuviințeze răzbunările lor jalnice. Viața lor e o neîntreruptă amărăciune și dușmănie, resimt o nemulțumire atât de mare, încât îi urmează oriunde se duc, precum un nor negru, întunecându-le și trecutul, și viitorul.

Când e vorba de credință, se întâmplă să nu fii în stare să vezi pădurea din pricina copacilor. Religia în întregul ei e mult mai măreață și mai adâncă decât suma părților care

-
1. Cel Preafrumos, Cel Viu, Cel Preamilostiv, Cel Îndurător (în arabă, în orig.).
 2. Coranul (32:9).

o alcătuiesc. Regulile răzlețe trebuie tălmăcite în lumina întregului. Iar întregul e ascuns în miez.

În loc să caute însă miezul Coranului și să-l îmbrățișeze ca pe un întreg, zeloții aleg unul sau două versete deslușite, dând întâietate poruncilor divine care socotesc că se potrivesc cu mințile lor temătoare. Le amintesc întruna tuturor că în Ziua Judecării toate ființele omenești vor fi silite să treacă Podul Sirat, mai subțire decât un fir de păr, mai ascuțit decât un brici. Neputând să treacă podul, păcătoșii se vor rostogoli în genunile iadului de dedesubt, unde vor pătimi pe vecie. Cei care au dus o viață virtuoasă vor ajunge la celălalt capăt al podului, unde vor fi răsplătiți cu roade neobișnuite, ape dulci și fecioare. Aceasta este, pe scurt, ideea lor despre viața de apoi. Atât de mare este grija lor pentru orori și răsplăți, mistuiri și roade, îngeri și diavoli, încât în dorința lor de-a ajunge la un viitor care să îndreptățească ceea ce sunt astăzi uită de Dumnezeu! Nu știu oare ce spune una dintre cele patruzeci de legi? *Iadul e în acum și aici. La fel și raiul. Încetează să-ți mai faci griji din pricina iadului și să mai visezi la rai, căci sunt amândouă cuprinse chiar înlăuntrul clipei de-acum. De fiecare dată când ne îndrăgostim, ne înălțăm în rai. De fiecare dată când urâm, pizmuim sau ne înfruntăm cu cineva, ne rostogolim drept în flăcările iadului.* Asta spune cea de-a douăzeci și cincea lege.

E oare vreun iad mai rău decât chinul pe care îl îndură un om când știe înlăuntrul său că a făcut ceva mârșav, ceva îngrozitor de mârșav? Întrebați-l pe omul acela. O să vă spună ce este iadul. E oare vreun rai mai bun decât fericirea care coboară asupra unui om în acele clipe rare ale vieții când zăvoarele lumii se deschid și simte că stăpânește toate tainele veșniciei și că e pe deplin unit cu Dumnezeu? Întrebați-l pe omul acela. O să vă spună ce este raiul.

De ce să ne facem atâtea griji pentru ce va să vină, pentru un viitor închipuit, când clipa de-acum e singura dată când putem simți pe deplin prezența și absența lui Allah în viețile noastre? Fără să fie îmboldiți nici de frica de-a fi pedepsiți în iad, nici de dorința de-a fi răsplătiți în rai, suficiți îl iubesc pe Dumnezeu doar pentru că-l iubesc pe El, curat și firesc, cu nevinovăție și fără tocmeală.

Iubirea e pricina. Iubirea e țelul.

Iar când îl iubești atât de mult pe Allah, când iubești fiecare ființă zidită de El doar din pricina Lui și mulțumită Lui,

împărțirile fără însemnătate se topesc în văzduh. Din clipa aceea nu mai poate fi un „eu“. Tot ce însemni e un nimic atât de mare, încât îți învăluie întreaga ființă.

Zilele trecute Rumi și cu mine cugetam la toate astea, când deodată a închis ochii și a rostit următoarele versuri:

*Nu-s nici creștin, evreu ori musulman, nu-s nici hindus, budist, sufit
ori zen.*

*Nici de-o religie ori de-o cultură. Nu sunt din Răsărit, nici din Apus...
Locul meu e fără loc, o urmă a ce-i fără urmă.*

Rumi crede că n-o să poată fi niciodată poet. Cu toate acestea, înlăuntrul lui sălășluiește un poet. Chiar unul grozav! Acum poetul iese la iveală.

Da, Rumi are dreptate. Nu e nici din Răsărit, nici din Apus. Aparține Regatului Iubirii. Aparține Celui Preaiubit.

Ella

Northampton, 12 iunie 2008

Binedispusă, Ella terminase deja de citit *Dulce blasfemie* și făcea ultimele corecturi la referatul ei editorial. Deși murea de nerăbdare să discute detaliile romanului cu Aziz, conștiința profesională o oprea. N-ar fi fost corect. Nu înainte să-și ducă sarcina la bun sfârșit. Nici măcar nu-i spusese lui Aziz că, după ce citise romanul lui, cumpăraseră un exemplar din poemele lui Rumi și acum citea măcar câteva poeme în fiecare seară înainte de culcare. Separase foarte clar munca ei pe marginea romanului de corespondența cu autorul. Dar pe 12 iunie se întâmplă ceva care estompă pentru totdeauna linia dintre cele două.

Până în ziua aceea, Ella nu văzuse niciodată o fotografie a lui Aziz. Fiindcă nu erau nici un fel de fotografii cu el pe website-ul lui, nu avea nici cea mai vagă idee cum arăta. La început îi plăcuse misterul de-a scrie unui om fără chip. Însă cu timpul curiozitatea începuse s-o biruiască și nevoia de-a asocia un chip cu mesajele sale o îmboldea. El nu-i ceruse niciodată o fotografie, ceea ce i se părea bizar, foarte bizar.

Așadar, din senin, îi trimise o poză de-a ei. Stătea pe verandă cu dragul de Spirit, îmbrăcată într-o rochie azurie scurtă, care îi dezvăluia întru câtva rotunjimile. Zâmbea în fotografie – un zâmbet pe jumătate mulțumit, pe jumătate neliniștit. Degetele ei strângeau zdravăn lesa câinelui, de parcă ar fi încercat să împrumute ceva putere de la el. Deasupra lor cerul era o amestecătură de petice purpurii și cenușii. Nu era cea mai bună poză a ei, dar avea ceva spiritual, aproape de lumea de dincolo. Sau așa spera. Ella o trimise într-un atașament, iar apoi pur și simplu așteptă. Era felul ei de a-i cere lui Aziz să-i trimită o fotografie.

Îi trimise.

Când văzu poza pe care i-o trimise el, Ella se gândi că fusese probabil făcută undeva în Extremul Orient, nu că ar fi

fost vreodată acolo. În fotografie, Aziz era înconjurat de peste o duzină de copii băştinaşi, cu părul negru, de toate vârstele. Îmbrăcat cu o cămaşă neagră şi nişte pantaloni negri, avea o constituţie zveltă, nas ascuţit, pomeţi înalţi şi un păr negru lung, unduitor, care îi cădea pe umeri. Ochiul lui erau două smaralde pline de energie şi de ceva pe care Ella îl identifică drept compasiune. Purta un singur cercel şi un lanţ cu un model complicat pe care Ella nu-l putea înţelege. În fundal se zărea un lac argintiu, înconjurat de iarbă înaltă şi într-un colţ se profila umbra a ceva sau a cuiva care se afla în afara cadrului.

Cercetând bărbatul din fotografie, observând fiecare amănunt, Ella avea sentimentul că îl recunoştea de undeva. Oricât de straniu ar fi părut, putea să jure că-l mai văzuse înainte.

Şi atunci îşi dădu seama.

Shams din Tabrîz aducea destul de bine cu Aziz Z. Zahara. Acesta arăta întocmai cum era descris Shams în manuscris înainte să se îndrepte spre Konya ca să-l întâlnească pe Rumi. Ella se întrebă dacă Aziz se bazase intenţionat în descrierea personajului său pe propria înfăţişare. Ca scriitor, era posibil să fi vrut că-şi creeze personajul central după asemănarea lui, întocmai cum Dumnezeu crease fiinţele umane după asemănarea lui.

În timp ce se gândea la asta, i se ivi în minte altă posibilitate. Se putea oare ca adevăratul Shams din Tabrîz să fi arătat întocmai cum era descris în carte, caz în care însemna că exista o asemănare surprinzătoare între doi bărbaţi pe care îi despărteau aproape opt sute de ani? Se putea oare ca asemănarea să fie dincolo de controlul şi probabil chiar de ştiinţa autorului? Cu cât Ella se gândea mai mult la această dilemă, cu atât era mai puternică bănuiala ei că între Shams din Tabrîz şi Aziz Z. Zahara putea exista o legătură ce mergea dincolo de o simplă stratagemă literară.

Descoperirea avu două efecte neaşteptate asupra Ellei. În primul rând, simţi nevoia să se întoarcă la *Dulce blasfemie* şi să citească din nou romanul, cu alţi ochi, de data asta nu de dragul poveştii, ci ca să-l descopere pe autorul ascuns în protagonist, să-l descopere pe Aziz în Shams din Tabrîz.

În al doilea rând, deveni şi mai intrigată de personalitatea lui Aziz. Cine era el? Care era povestea lui? Într-unul din e-mailurile anterioare, îi spusese că era scoţian, dar atunci de ce avea un nume oriental – Aziz? Era numele lui adevărat? Sau era numele lui de sufit? Şi, fiindcă veni vorba, ce însemna să fii sufit?

Mai era ceva care o preocupa : primele semne, aproape imperceptibile, ale dorinței. Trecuse atâta vreme de când simțise așa ceva ultima oară, încât îi trebuiră câteva secunde în plus ca să recunoască senzația. Dar era acolo. Puternică, stăruitoare și rebelă. Își dădu seama că îl dorea pe bărbatul din fotografie și se întrebă cum ar fi să-l sărute.

Senzația era atât de neașteptată și de stânjenitoare, încât închise imediat laptopul, de parcă altminteri bărbatul din fotografie ar fi putut s-o absoarbă înăuntru.

Baybars războinicul

Konya, 10 iulie 1245

Baybars, fiule, nu te încrede în nimeni“, spune unchiul meu, „fiindcă lumea e tot mai stricată pe zi ce trece.“ Spune că singura dată când lucrurile stăteau altfel a fost în vremea Vârstei de Aur, când Profetul Mahomed, pacea fie asupra lui, cârmuia cum se cuvine. După moartea lui totul s-a dus de râpă. Dar dacă e să mă-ntrebi pe mine, orice loc în care sunt mai mult de doi oameni e hărăzit să devină un câmp de bătălie. Chiar și în vremea Profetului oamenii și-au avut partea lor de vrăjmașii, nu-i așa? Războiul e miezul vieții. Leul sfâșie căprioara, iar vulturii prefac în oase goale ce mai rămâne din leș. Natura e crudă. Pe uscat, pe apă ori în văzduh, pentru fiecare faptură fără deosebire nu e decât o cale de-a rămâne în viață: să fii mai viclean și mai puternic decât cel mai rău dușman al tău. Ca să rămâi în viață trebuie să lupți. Atâta tot.

Și trebuie să luptăm. Până și cei mai nătângi pot să vadă că nu e altă cale în ziua și la vremea asta. Lucrurile au luat o întorsătură urâtă cu cinci ani în urmă, când o sută de împuterniciți tătari trimiși de Genghis-Han au fost măcelăriți. După aceea, Genghis-Han s-a prefăcut într-un ghem de foc mânios, jurând război Islamului. Cum și de ce au fost omorâți împuterniciții, nimeni n-ar putea spune. Unii oameni bănuiesc că Genghis-Han însuși a pus să fie omorâți ca să-și poată începe uriașul plan de război. S-ar putea să fie așa. Nu se știe niciodată. Dar știu *sigur* că în cinci ani tătarii au pustiit întregul ținut Khorasan, aducând prăpăd și moarte pe oriunde treceau în goana cailor. Iar în urmă cu doi ani au înfrânt oștirile selgiucizilor la Köse Dağ, prefăcându-l pe sultan într-un supus plătit de biruri. Singura pricină pentru care tătarii nu ne-au șters de pe fața pământului e că sunt mult mai câștigați ținându-ne în jugul lor.

Războaiele există pesemne de la începutul timpului, cel puțin de când Cain l-a ucis pe fratele lui, Abel, dar hoardele tătare nu seamănă cu nimic din ce-am văzut până acum. Pricepute la mai multe feluri de luptă, folosesc o mulțime de arme deosebite, fiecare sortită unui țel anume. Fiecare oștean tătar e bine înarmat, cu un buzdugan, o toporișcă, un paloș și o suliță. Pe deasupra, au săgeți care pot trece prin platoșe, pârjoli sate întregi, otrăvi victimele sau străpunge cele mai dure oase din trup. Au chiar săgeți șuierătoare, pe care le folosesc ca să trimită semnale de la o hoardă la alta. Cu asemenea iscusință în meșteșugul războiului și fără nici o frică de Dumnezeu, tătarii atacă și nimicesc fiecare oraș mare, târg și sat pe care-l întâlnesc în cale. Până și orașe vechi precum Buhara au fost preschimbate în grămezi de moloz. Și nu sunt numai tătarii. Trebuie să luăm înapoi Ierusalimul de la cruciați, ca să nu mai vorbim de asuprairea bizantinilor și de vrăjmășia dintre șiiți și sunniți. Când suntem împresurați din toate părțile de dușmani cu sânge-rece, cum să ne îngăduim să fim pașnici?

De aceea oamenii ca Rumi mă scot din sărite. Nu-mi pasă cât de bună e părerea celorlalți despre el. După mine e un laș care nu propovăduiește decât lașitatea. Se poate să fi fost un mare învățat în trecut, dar în zilele noastre limpede că se află sub înrăurirea necredinciosului ăluia de Shams. La vremea când dușmanii islamului se strâng amenințător, ce predică Rumi? Pace! Renunțare! Supunere!

*Frate, îndură durerea. Scapă de otrava
Pomirilor ce-ți dau ghes. Cerul se va pleca dinaintea frumuseții tale
De-o vei face... Țst chip ghimpele se preschimbă-n trandafir
Ce-i aparte licărește-n ce-i lumesc!*

Rumi predică supunerea, preschimbându-i pe musulmani într-o turmă de oi smerite și sfoase. Spune că pentru fiecare profet există o obște de discipoli și pentru fiecare obște există un timp hotărât. Pe lângă „iubire“, cuvintele care-i plac cel mai mult par să fie „răbdare“, „cumpătate“, „îngăduință“. Dacă ar fi după el, am sta cuminți în casele noastre și am aștepta să fim măcelăriți de dușmanii noștri sau să ne lovească vreo altă nenorocire. Și sunt încredințat că atunci va veni și va cerceta în treacăt ruina, numind-o *baraqa*¹. Sunt oameni care

1. Binecuvântare (în arabă, în orig.) (n.a.).

l-au auzit zicând: „Când școala, moscheea și minaretul vor fi dărâmate, dervișii își vor putea începe obștea“. Ei, ce fel de vorbe sunt astea?

Și când te gândești mai bine, singura pricină pentru care Rumi a sfârșit în orașul ăsta e că în urmă cu zeci de ani familia lui a părăsit Afghanistanul căutând adăpost în Anatolia. Mulți alți oameni puternici și bogați din acea vreme fuseseră poftiți fățiș de către sultanul selgiucizilor, printre care și tatăl lui Rumi. Astfel ocrotită, dăruită și potopită mereu cu cinstiri și sprijin, familia lui Rumi a părăsit balamucul din Afghanistan pentru livezile tihnite din Konya. E ușor să predici îngăduința când ai un trecut ca ăsta!

Deunăzi am auzit o poveste pe care Shams din Tabriz a spus-o unui pâlc de oameni în *suk*. A zis că Ali, urmașul și tovarășul lui Mahomed, se lupta într-o zi cu un necredincios pe câmpul de bătălie. Ali era gata să-și înfigă sabia în inima celui alt bărbat, când dintr-odată necredinciosul a ridicat capul și l-a scuipat. Ali a lăsat îndată sabia jos, a tras adânc aer în piept și s-a îndepărtat. Necredinciosul era uluit. A alergat după Ali și l-a întrebat de ce-l lăsa să plece.

— Fiindcă sunt foarte mânios pe tine, a răspuns Ali.

— Atunci de ce nu mă ucizi? a vrut să știe necredinciosul.

Nu înțeleg.

Ali l-a lămurit:

— Când m-ai scuipat în față, m-am mâniat cumplit. Eul meu a fost stârnit, tânjea după răzbunare. Dacă te ucid acum, mi-aș urma eul. Iar asta ar fi o greșeală uriașă.

Așadar Ali l-a lăsat liber pe om. Necredinciosul a fost atât de mișcat, încât a devenit prietenul și discipolul lui Ali și după ceva vreme a trecut de bunăvoie la islam.

Ăsta e, din câte se pare, soiul de povești pe care-i place lui Shams din Tabriz să le spună. Și care-i învățătura lui? Lăsați-i pe necredincioși să vă scuipe în față! Asta doar peste leșul meu! Necredincios ori nu, nimeni nu poate să-l scuipe în față pe Baybars războinicul.

Ella

Northampton, 13 iunie 2008

Bună, dragă Aziz,

O să ți se pară că am înnebunit, dar tot vreau să te întreb ceva: Tu ești Shams?

Sau poate-i tocmai invers? Shams este aidoma ție?

A ta, cu sinceritate,
Ella

Dragă Ella,

Shams e omul răspunzător pentru transformarea lui Rumi dintr-un cleric într-un poet și mistic faimos în toată lumea.

Maestrul Sameed îmi spunea adesea: „Chiar dacă ar exista un echivalent al lui Shams în unii oameni, ceea ce contreză e: unde sunt acei Rumi care să-l vadă?”.

Calde salutări,
Aziz

Dragă Aziz,
Cine-i maestrul Sameed?

Numai bine,
Ella

Scumpă Ella,

E o poveste lungă. Chiar vrei să știi ?

Cu căldură,
Aziz

Dragă Aziz,

Am o grămadă de timp.

Cu dragoste,
Ella

Rumi

Konya, 2 august 1245

Bogată ți-e viața, împlinită și desăvârșită. Ori așa îți închipui, până când vine cineva și te face să-ți dai seama ce-ai pierdut în tot acest timp. Asemenea unei oglinzi ce răsfrânge mai degrabă ceea ce nu este decât ceea ce este, îți arată golul din sufletul tău – golul pe care n-ai vrut să-l vezi. Omul acela poate fi o iubită, un prieten sau un îndrumător spiritual. Uneori poate fi un copil de care trebuie să te-ngrijești. Ce are însemnătate e să găsești sufletul care îl va întregi pe-al tău. Toți profeții au dat aceeași povață: Găsește-l pe cel ce va fi oglinda ta! Pentru mine oglinda aceea e Shams din Tabriz. Înainte să vină el să mă silească să privesc în spărturile adânci ale sufletului meu, încă nu înfruntasem cel mai de seamă adevăr despre mine însumi: că oricât de încununat de izbânzi și înfloritor eram pe dinafară, înlăuntrul meu eram însingurat și neîmplinit.

E ca și cum de ani în șir ai întocmi un vocabular al tău. Unde dai propria deslușire oricărui lucru care are o însemnătate pentru tine, precum „adevărul“, „fericirea“ sau „frumusețea“. La fiecare mare cotitură din viață, te folosești de vocabularul acesta, rareori simțind nevoia de a-i pune la îndoială înțeleșurile. Apoi, într-o zi, apare un străin care îți smulge vocabularul și-l aruncă.

„Toate deslușirile trebuie deslușite iar“, spune el. „A venit vremea să dai uitării tot ce știi.“

Iar tu, dintr-o pricină nelămurită pentru mintea ta, dar limpede pentru inima ta, în loc să te împotrivești sau să te mănii pe el, te supui bucuros. Asta a făcut Shams pentru mine. Prietenia noastră m-a învățat așa de multe. Ba mai mult de-atât, el m-a învățat să dau uitării tot ce știam.

Când iubești pe cineva atât de puternic, te aștepți ca toată lumea din jur să simtă la fel, împărtășindu-ți bucuria și fericirea.

Iar când nu se-ntâmplă așa, te simți mai întâi uimit, apoi jig-nit și trădat.

Cum pot să-mi fac familia și prietenii să vadă ce văd eu? Cum aş putea zugrăvi ceva de nezugrăvit? Shams e Oceanul meu de Milostivire și Îndurare. Pentru mine, el e Soarele Adevărului și al Credinței. Îl numesc Regele Regilor Spiritului. El e fântâna vieții mele și chiparosul meu înalt, semeț și veș-nic verde. Tovărășia lui e precum cea de-a patra citire a Coranului – o călătorie ce poate fi cunoscută doar dinăuntru și niciodată înțeleasă din afară.

Din nefericire, cei mai mulți oameni judecă după ceea ce văd și ce aud. Pentru ei Shams e un derviş neobișnuit. Cred că se poartă ciudat și rostește blasfemii, că nu poți ghici nici-odată ce-o să facă și nu te poți bizui pe el. Dar pentru mine este esența Iubirii care mișcă întreaga lume, uneori retrăgându-se într-un colț îndepărtat și ținând toate părțile laolaltă, alteori izbucnind la iveală. O întâlnire de felul ăsta are loc o dată în viață. O dată la treizeci și opt de ani.

De când Shams a intrat în viețile noastre, oamenii mă întreabă întruna ce găsesc așa deosebit la el. Dar nu le pot răspunde cu nici un chip. La urma urmei, cei ce pun întrebarea asta sunt aceia care nu vor înțelege, cât despre cei ce înțeleg *într-adevăr*, aceștia nu întreabă asemenea lucruri.

Încurcătura în care mă găsesc îmi amintește de povestea Laylei și a lui Harun al-Rașid, faimosul calif al abbasizilor. Auzind că un poet beduin pe nume Qays se îndrăgostise fără nădejde de Layla și își pierduse mințile din dragoste pentru ea, fapt pentru care era strigat Majnun – smintitul –, califul a devenit curios în privința femeii care pricinuisese o asemenea nefericire.

Această Layla trebuie să fie o ființă deosebită, s-a gândit el. O femeie cu mult deasupra altora. Pesemne o fi vreo zână fără pereche ca frumusețe și farmec.

Stârnit, curios, a folosit fiecare șiretlic cunoscut ca să găsească o cale de-a o vedea pe Layla cu ochii lui.

În cele din urmă, într-o zi Layla a fost adusă la palatul califului. Când și-a dat jos iașmacul, Harun al-Rașid a fost dezamăgit. Nu că Layla ar fi fost urâtă, schiloadă sau bătrână. Dar nu era nici grozav de nurlie. Era o ființă omenească cu nevoi omenești obișnuite și câteva cusururi, o femeie simplă, ca atâtea altele.

Califul nu și-a ascuns dezamăgirea.

— Tu ești cea după care-i înnebunit Majnun? Păi, arăți cu totul obișnuit. Ce ai așa deosebit?

Layla i-a aruncat un zâmbet.

— Da, eu sunt Lyala. Dar tu nu ești Majnun, a răspuns ea. Trebuie să mă vezi cu ochii lui Majnun. Altminteri nu vei putea dezlega niciodată taina aceasta care se chemă iubire.

Cum pot să le deslușesc aceeași taină familiei, prietenilor ori învățăceilor mei? Cum pot să-i fac să priceapă că pentru a-nțelege ce e așa deosebit la Shams din Tabrîz trebuie să înceapă să-l privească cu ochii lui Majnun?

E oare vreo cale de-a pricepe ce înseamnă iubirea fără să iubești mai întâi?

Iubirea nu poate fi lămurită. Poate fi doar trăită.

Iubirea nu poate fi lămurită, și totuși lămurește totul.

Kimya

Konya, 17 august 1245

Bolnavă de nerăbdare, aştept cu sufletul la gură să fiu chemată, însă Rumi nu mai are vreme să mă-nveţe nimic. Oricât de dor mi-ar fi de lecţiile noastre şi oricât m-aş simţi de părăsită, nu sunt supărată pe el. Poate fiindcă îl iubesc prea mult pe Rumi ca să mă mânia pe dânsul. Ori poate fiindcă înţeleg mai bine decât oricine altcineva cum se simte, căci înlăuntrul meu şi eu sunt purtată de acest puhoi năucitor care e Shams din Tabriz.

Ochii lui Rumi îl urmăresc pe Shams așa cum floarea-soarelui urmăreşte lumina. Iubirea unuia pentru celălalt e atât de vădită şi de puternică, iar ceea ce au e atât de rar, încât nu poţi să nu te simţi măhnit în preajma lor, dându-ţi seama că o legătură de o asemenea însemnătate lipseşte din viaţa ta. Nu toată lumea din casă poate răbda asta, începând cu Aladdin. De atâtea ori l-am prins aruncându-i priviri tăioase lui Shams. Kerra se simte şi ea stingherită, dar nu spune niciodată nimic şi eu nu întreb niciodată. Stăm cu toţii pe un butoiaş cu pulbere. Lucru ciudat, Shams din Tabriz, omul care e răspunzător pentru toată încordarea asta, fie nu-şi dă seama cum stă treaba, fie pur şi simplu nu-i pasă.

O parte din mine-i înverşunată împotriva lui Shams fiindcă l-a îndepărtat pe Rumi de noi. Însă o altă parte moare de nerăbdare să-l cunoască mai bine. Mă lupt de ceva vreme cu simţămintele astea amestecate, dar astăzi mi-e teamă că m-am trădat.

Pe la sfârşitul după-amiezii, am dat jos Coranul atârnat pe perete, hotărâtă să-l cercetez de una singură. În trecut, Rumi şi cu mine am urmat întotdeauna ordinea în care ni se înfăţişau versetele, dar acum, că nu era nimeni lângă mine să mă îndrume şi vieţile noastre fuseseră întoarse cu susul în jos, n-am văzut nici un rău în a le citi fără nici o ordine. Aşadar am deschis la o pagină la întâmplare şi am pus degetul pe întâiul verset care mi s-a ivit înaintea ochilor. S-a dovedit

a fi din sura *Al-Nisa*, care m-a tulburat cel mai mult din întreaga carte. Cu învățăturile ei lipsite de făgăduințe despre femei, *Al-Nisa* mi s-a părut greu de înțeles și încă și mai greu de încuviințat. Pe când stăteam acolo, citind versetul încă o dată, mi-a trecut prin cap să cer ajutor. Poate că Rumi sărea peste lecțiile noastre, însă nu exista nici o pricină să-i nu-i pot pune întrebări. Așadar, am înșfăcat Coranul și m-am dus în odaia lui.

Spre uimirea mea, în locul lui Rumi l-am găsit acolo pe Shams, stând la fereastră cu un șirag de mătâni în mână, și lumina stinsă a amurgului mângâindu-i chipul. Era așa de chipeș, că a trebuit să-mi feresc privirea.

— Îmi pare rău, am zis. Îl căutam pe Mawlana. O să vin mai târziu.

— Care-i graba? Rămâi, a spus Shams. Pari a fi venit să pui o întrebare. Poate izbutesc să te-ajut.

N-am văzut nici o pricină ca să nu-i împărtășesc ce mă rodea.

— Păi, e un verset din Coran care mi se pare cam greu de înțeles, am spus într-o doară.

Shams a murmurat, vorbind parcă pentru sine:

— Coranul e ca o mireasă sfoasă. Își va scoate iașmacul doar dacă vede că privitorul are o inimă blândă și milostivă. Apoi și-a îndreptat umerii și a întrebat: Care verset?

— Din sura *Al-Nisa*, am răspuns. Sunt unele părți din el în care se spune că bărbații sunt mai presus de femei. Spune chiar că bărbații pot să-și bată soțiile...

— Adevărat? a întrebat Shams cu o curiozitate atât de lip-sită de măsură, încât nu-mi dădeam seama dacă era serios ori mă necăjea.

După o clipă de tăcere, a zâmbit și a început să rostească versetul din minte.

— *Bărbații sunt proteguitori ai femeilor datorită calităților deosebite cu care i-a dăruit Allah și datorită cheltuielilor pe care le fac din bunurile lor; iar femeile evlavioase sunt ascultătoare și păzitoare ale celor care trebuie păzite în lipsa soților lor, pe care și Allah le păzește. Pe acelea de a căror neascultare vă temeți, povățuiți-le, părăsiți-le în paturi și loviți-le! Dar dacă ele vă ascultă, atunci nu mai căutați pricină împotriva lor. Allah este Cel Înalt, Măreț.*¹

1. Coran (4:34).

Când a sfârșit, Shams a închis ochii și a rostit același verset, de data asta într-o tălmăcire deosebită:

— *Bărbații sunt sprijinul femeilor fiindcă Dumnezeu le dă unora mai multe mijloace decât altora și fiindcă cheltuiesc din bunurile lor pentru a le întreține. Așadar, femeile virtuozose ascultă de Dumnezeu și păzesc ce-i ascuns așa cum a păzit Dumnezeu. Cât despre femeile care simțiți că se împotrivesc, vorbiți-le ca să le înduplecați; apoi lăsați-le singure în pat (fără să le faceți vreun rău) și culcați-vă cu ele (când sunt doritoare). Dacă se deschid către voi, nu căutați vreo pricină ca să le învinovați. Fără îndoială Dumnezeu este înalt și mareș. Vezi vreo deosebire între cele două? a întrebat Shams.*

— Da, văd, am răspuns. Întreaga lor urzeală e deosebită. Cea dintâi sună ca și cum le-ar da încuviințarea bărbaților însurați să-și bată soțiile, pe când cea din urmă îi povățuiește doar să se îndepărteze. Cred că e o mare deosebire. De ce?

— De ce? De ce? a repetat Shams de câteva ori, de parcă s-ar fi bucurat de întrebare. Spune-mi un lucru, Kimya. Te-ai dus vreodată să înoți în râu?

Am dat din cap căci îmi venise în minte o amintire din copilărie. Pâraiele reci, ce-ți potoleau setea, din munții Taurus mi s-au ivit dinaintea ochilor. Din copilița care își petrecuse în acele pâraie multe după-amiezi fericite cu sora și prietenii ei nu mai rămăsese mare lucru. Am întors capul, fiindcă nu voiam ca Shams să-mi vadă lacrimile din ochi.

— Când privești un râu din depărtare, Kimya, ai putea crede că e un singur curs de apă. Dar dacă te cufunzi în râu, îți dai seama că sunt mai multe. Râul ascunde felurite cursuri, toate curgând împreună și totuși pe deplin despărțite unul de altul.

Zicând acestea, Shams din Tabriz s-a apropiat de mine și mi-a prins bărbia între două degete, silindu-mă să mă uit drept în ochii lui negri, adânci, tulburători. Inima mea a sărit o bătaie. Nu mai puteam nici să răsuflu.

— Coranul e un râu năvalnic, a spus el. Cei ce îl privesc din depărtare văd numai râul. Dar pentru cei ce înoată în el, sunt patru cursuri. Precum soiurile deosebite de pești, unii dintre noi înoată mai aproape de oglinda apei, pe când alții înoată în apele adânci de dedesubt.

— Mi-e teamă că nu înțeleg, am răspuns, cu toate că încep să mă lămuresc.

— Cei cărora le place să înoate aproape de oglinda apei se mulțumesc cu înțelesul din afară al Coranului. Mulți oameni

sunt astfel. Iau versetele prea după literă. Nu-i de mirare că atunci când citesc un verset precum cel din *Al-Nisa*, trag învățământul că bărbații sunt puși mai presus de femei. Căci tocmai asta vor să vadă.

— Dar celelalte cursuri? am întrebat.

Shams a oftat ușor, și n-am putut să nu iau aminte că gura lui era la fel de tainică și de îmbietoare ca o grădină ascunsă.

— Mai sunt încă trei cursuri. Cel de-al doilea e mai adânc decât cel dintâi, dar tot aproape de oglinda apei. Cu cât îți crește băgarea de seamă, cu atât înțelegi mai bine Coranul. Dar ca să se întâmple asta, trebuie să te cufunzi adânc.

Ascultându-l, m-am simțit deopotrivă golită și împlinită în același timp.

— Ce se întâmplă când te cufunzi adânc? am întrebat prevăzătoare.

— Cel de-al treilea curs e citirea ascunsă — *batini*. Dacă citești versetul din *Al-Nisa* cu ochiul lăuntric deschis, înțelegi că în el nu e vorba despre femei și bărbați, ci despre *neamul femeiesc* și *neamul bărbătesc*. Iar fiecare dintre noi, până și tu și eu, are deopotrivă o parte femeiască și o parte bărbătească înlăuntru lui, în măsuri și feluri deosebite. Doar atunci când învățăm să le îmbrățișăm pe amândouă putem atinge desăvârșita Unitate.

— Vrei să spui că am înlăuntru meu o parte bărbătească?

— O, da, fără-ndoială. Așa cum și eu am o parte femeiască.

Nu m-am putut abține să chicotesc.

— Dar Rumi? Cu el cum e?

O umbră de zâmbet a trecut peste buzele lui Shams.

— Orice bărbat are o parte femeiască, mai mică sau mai mare, înlăuntru lui.

— Chiar și cei plini de bărbăție?

— Mai ales aceia, draga mea, a răspuns Shams însoțindu-și vorbele cu o otheadă și coborând glasul până la șoptă, de parcă mi-ar fi împărțit o taină.

Mi-am înăbușit un chicotit, simțindu-mă ca o copiliță. Asta era înrăurirea apropierei lui Shams. Era un bărbat ciudat, cu o voce curios de încântătoare, cu mâini subțiri și puternice și o privire ca o rază de soare ce făcea ca toate cele asupra căroră cădea să pară mai adânci și mai vii. Alături de el îmi simțeam întreaga tinerețe, și totuși undeva înlăuntru meu se înfiripa o duioșie de mamă răspândind mirosul bogat și lăptos al sânilor plini. Voiam să-l ocrotesc. Cum și de ce anume, n-aș fi putut spune.

Shams mi-a pus mâna pe umăr, iar fața îi era atât de aproape, încât îi simțeam căldura răsufării. Acum ochii lui aveau o privire nouă, visătoare. Mă ținea prinsă în strânsoarea lui, mângâindu-mi obrajii, îi simțeam vârfurile degetelor fierbinți precum flăcările pe piele. Eram uluită. Apoi degetul lui alunecă mai departe, atingându-mi buza de jos. Zăpăcită și năucită, am închis ochii, simțind o desfătare pentru care mi-aș fi dat și viața umplându-mi pântecul. Însă de cum mi-a atins buzele, Shams și tras mâna îndărăt.

— Ar trebui să pleci acum, Kimya, a murmurat, făcându-mi numele să sune nespus de trist.

Am ieșit, amețită și roșie în obraji.

Abia după ce-am ajuns în odaia mea, m-am întins pe spate pe salteaua de dormit și mi-am ațintit privirea în tavan, întrebându-mă cum ar fi să fiu sărutată de Shams, mi-a venit în minte că uitasem să-l întreb despre cel de-al patrulea curs — citirea cea mai adâncă a Coranului. Ce era oare? Cum putea ajunge cineva la asemenea adâncime?

Și ce se întâmpla cu cei care se cufundau adânc?

Sultan Walad

Konya, 4 septembrie 1245

Bineînțeles, fiindu-i frate mai mare, mi-am făcut întotdeauna griji pentru Aladdin, dar niciodată atât de multe câte-mi fac acum. A avut mereu o fire iute, chiar de mic copil, însă în ultima vreme-i mai certăreț și se aprinde chiar mai ușor. Gata să se ia la sfadă aproape din orice lucru, oricât de prostesc și de mărunț, zilele astea e așa de țăfnos, că până și copiii de pe stradă se sperie când îl văd venind. La doar șaptesprezece ani, are deja zbârcituri în jurul ochilor de-atâta privit chiorăș și încrunțat. Chiar azi-dimineață i-am zărit o nouă încrețitură lângă gură din pricină că o ține mereu strânsă.

Îmi vedeam de treabă, scriind pe un pergament din piele de oaie, când am auzit un foșnet îndărătul meu. Era Aladdin, cu buzele strânse de mânie. Dumnezeu știe de câtă vreme stătea acolo, urmărindu-mă cu o privire încordată în ochii căprui. M-a întrebat ce făceam.

— Rescriu o cuvântare veche de-a tatei, am răspuns. E bine să mai ai câte una din fiecare.

— Ce rost are? a pufnit zgomotos Aladdin. Tata a încetat să mai țină cuvântări și predici. Dacă n-ai băgat de seamă, nu mai ține nici lecții la *madrassa*. Nu vezi că s-a lepădat de toate îndatoririle lui?

— E ceva trecător, am răspuns. Curând o să înceapă iar să dea lecții.

— Te amăgești singur. Nu vezi că tata nu mai are vreme pentru nimic și pentru nimeni în afară de Shams? Nu-i caraghios? Se zice că omul e derviş rătăcitor, dar a prins rădăcini în casa noastră.

Aladdin a scos un chicotit, așteptând să-i dau dreptate, dar când a văzut că nu spun nimic, a început să se plimbe prin odaie. Chiar și fără să mă uit la el, îi simțeam flacăra mâniei din ochi.

— Oamenii clevetesc, a urmat el posomorât. Toți pun aceeași întrebare: Cum poate un învățat atât de prețuit să se lase cârmuit de un necredincios? Bunul nume al tatei e ca gheața ce se topește la soare. Dacă nu-și vine curând în fire, s-ar putea să nu mai găsească niciodată învățăcei în orașul ăsta. Oamenii nu o să-l mai vrea drept învățător. Și nu-i voi putea învinovăți.

Am așezat pergamentul deoparte și m-am uitat la fratele meu. Era doar un băiețandru, adevărat, cu toate că fiecare mișcare și privire a lui spuneau că se simțea în pragul bărbăției. S-a schimbat mult de anul trecut, și începeam să bănuiesc că ar putea fi îndrăgostit. Însă cine era fata, n-aș fi fost în stare să spun, iar prietenii lui apropiați nu voiau să-mi destăinuie.

— Frate, îmi dau seama că nu-ți place Shams, dar e oaspete în casa noastră și îi datorăm prețuire. Nu asculta ce zic alții. Cinstit acum, n-ar trebui să faci un munte dintr-un mușuroi de cârțiță.

De îndată ce mi-au ieșit din gură vorbele acestea povățuitoare, mi-a părut rău pentru ele. Dar era prea târziu. Aladdin se aprinde mai repede ca lemnul uscat.

— Mușuroi de cârțiță?! a pufnit el. Așa numești tu nenorocirea care s-a abătut asupra noastră? Cum poți fi atât de orb?

Am luat alt pergament, mângâindu-i pielea netedă. Întotdeauna îmi făcea o plăcere nemaipomenită să rescriu cuvintele tatei și să mă gândesc că astfel le ajutam să dăinuie mai mult. Chiar și după o sută de ani, oamenii puteau să citească învățăturile tatălui meu și să fie însuflețiți de ele. Să-mi aduc prinosul la această moștenire, oricât de mărunț ar fi fost el, mă făcea să mă simt plin de mândrie.

Plângându-se mai departe, Aladdin stătea în picioare lângă mine și arunca din când în când câte o privire gânditoare și mâhnită la ce făceam. O clipă am zărit în ochii lui un alean și mi-am dat seama că avea înfățișarea unui băiețandru care are nevoie de iubirea tatălui său. Cu inima grea, am înțeles că nu pe Shams era într-adevăr mânios, ci pe tata.

Aladdin era mânios pe tata pentru că nu-l iubea îndeajuns și pentru că era cine era. Tata putea să fie un om ales și vestit, dar în același timp fusese cu totul neputincios în fața morții ce o răpise pe mama la o vârstă așa de fragedă.

— Se spune că Shams i-a făcut vrăji tatei, a zis Aladdin. Se spune că a fost trimis de Asasini.

— De Asasini! am strigat eu. E o prostie.

Asasinii erau o sectă vestită pentru mijloacele sale migăloase de-a ucide și pentru folosirea răspândită a otrăvurilor. Alegând drept țintă bărbați de frunte, își ucideau victimele în văzul tuturor pentru a sădi spaima și neliniștea în inimile oamenilor. Merseseră chiar până la a lăsa o prăjitură otrăvită în cortul lui Saladin, cu un răvaș pe care scria: *Ești în mâinile noastre*. Iar Saladin, acest mare conducător al Islamului, care a luptat cu vitejie împotriva cruciaților creștini și a luat înapoi Ierusalimul, n-a îndrăznit să lupte împotriva Asasinilor, făcând mai degrabă pace cu ei. Cum puteau oamenii să creadă că Shams ar fi avut vreo legătură cu secta asta înspăimântătoare?

Am pus mâna pe umărul lui Aladdin și l-am silit să se uite la mine.

— Pe deasupra, nu știi că secta nu mai e ce era odată? Acum abia dacă-i ceva mai mult decât un nume.

Aladdin s-a gândit o clipă la asta.

— Ba da, însă se spune că avea trei căpetenii care îi erau foarte credincioase lui Hassan Sabbah. Au părăsit cetatea Alamut, jurând să răspândească groaza și durerea oriunde s-ar fi dus. Oamenii bănuiesc că Shams e conducătorul lor.

Începeam să-mi pierd răbdarea.

— Dumnezeu să m-ajute! Și ai putea să-mi spui, rogu-te, de ce-ar vrea un Asasin să-l ucidă pe tata?

— Pentru că îi urăsc pe oamenii de vază și le place să stârnească neorânduială, a răspuns Aladdin.

Era atât de tulburat de bănuielile astea despre uneltiri, încât i se iviseră pete roșii în obraji.

Știam că trebuia să mă port cu mai multă grijă.

— Uite ce-i, oamenii spun mereu tot soiul de lucruri, am zis. Nu se poate să iei de bune zvonurile astea îngrozitoare. Alungă-ți din minte gândurile dușmănoase. Te otrăvesc.

Aladdin a icnit nemulțumit, dar cu toate astea am urmat:

— Poate nu-ți place Shams. Nici nu-i nevoie. Dar de dragul tatei, ar trebui să-i arăți cinstirea cuvenită.

Aladdin s-a uitat la mine cu amărăciune și dispreț. Am înțeles că fratele meu mai mic nu era numai supărat pe tata și mânios pe Shams. Era și dezamăgit de mine. Vedea în prețuirea mea pentru Shams un semn de slăbiciune. Pesemne se gândea că pentru a câștiga bunăvoința tatei eram slugarnic și molău. Era doar o bănuială, dar una care mă rănea adânc.

Însă nu puteam să mă supăr pe el și, chiar dacă o făceam, supărarea mea nu ținea prea mult. Era fratele meu mai mic. Pentru mine va fi întotdeauna băiețandru care fugărea pisicile hoinare, care se murdărea pe picioare călcând prin bălți, care molfăia felii de pâine unse cu iaurt cât era ziua de lungă. Nu mă puteam opri să văd pe chipul lui băiatul care fusese odinioară, cam durduliu și cam mărunțel pentru vârsta lui, băiatul care a primit vestea morții mamei fără să verse o lacrimă. N-a făcut decât să-și privească picioarele de parcă i-ar fi fost dintr-odată rușine de papucii lui și să-și muște buza de jos până i-a pierit tot sângele din ea. Nici o vorbă, nici un suspin nu i-au ieșit din gură. Mi-aș dori să fi plâns.

— Ții minte când te-ai încăierat cu niște copii de prin vecini? l-am întrebat. Ai venit acasă plângând, cu nasul însângerat. Ce ți-a spus mama atunci?

Mai întâi ochii lui Aladdin s-au îngustat, apoi s-au mărit când și-a adus aminte, dar n-a zis nimic.

— Ți-a spus că oricând te mâinii pe cineva ar trebui să-i înlocuiești în minte chipul cu cel al cuiva pe care-l iubești. Ai încercat să înlocuiești chipul lui Shams cu al mamei? Poate așa ai izbuti să găsești ceva care să-ți placă la el.

Un zâmbet furiș, la fel de iute și sfios ca un nor, a șovăit pe buzele lui Aladdin, și m-a uimit să văd cât îi îndulcea tră-săturile.

— Poate aș izbuti, a răspuns, de data asta fără nici o urmă de mânie în glas.

Inima mi s-a înmuiat. Mi-am îmbrățișat fratele, neștiind ce să mai spun. Când m-a îmbrățișat la rândul lui, m-am simțit încrezător că avea să dreagă lucrurile cu Shams și că în casa noastră avea să domnească din nou înțelegerea.

Ținând seama de cursul întâmplărilor ce au urmat, nu m-aș fi putut înșela mai tare.

Kerra

Konya, 22 octombrie 1245

Bolborosind îndărătul ușilor închise, Shams și Rumi vorbeau cu aprindere despre Dumnezeu știe ce zilele trecute. Am bătut și am intrat fără să aștept vreun răspuns, ducând o tavă pe care se afla o farfurie cu halva. De obicei Shams nu spune nimic când sunt prin preajmă, de parcă vederea mea l-ar amuți. Nu suflă o vorbă despre priceperea mea la gătit. Oricum mănâncă foarte puțin. Uneori îmi pare că n-are nici o însemnătate pentru el dacă le pun dinainte o cină gustoasă ori pâine uscată. Dar de data asta, de îndată ce-a luat o îmbucătură din halvaua mea, ochii i s-au luminat.

— E grozavă, Kerra. Cum ai făcut-o? m-a întrebat.

Nu știu ce m-a apucat. În loc să iau lauda drept ceea ce era, m-am auzit repezindu-l:

— De ce întrebi? Chiar dacă ți-aș spune, tot n-ai putea s-o faci.

Shams s-a uitat netulburat în ochii mei și a dat ușor din cap, de parcă mi-ar fi încuviințat vorbele. Am așteptat să-mi răspundă în vreun fel, dar stătea acolo, tăcut și liniștit.

Peste ceva vreme, am ieșit din odaie și m-am întors la bucătărie, crezând că întâmplarea fusese dată uitării. Și pesemne că nu mi-aș fi amintit-o din nou, dacă n-ar fi fost ceea ce s-a petrecut în dimineața asta.

Băteam untul lângă vatra din bucătărie, când am auzit niște glasuri ciudate în curte. M-am repezit afară, doar ca să fiu martoră la cea mai nebunească priveliște din viața mea. Peste tot erau cărți, stivuite în teancuri șubrede, și încă mai multe cărți plutind în fântână. De atâta cerneală topită în ea, apa din fântână se colorase într-un albastru viu.

Cu Rumi alături, Shams a luat o carte din teanc – *Poemele alese ale lui al-Mutanabbī* –, s-a uitat la el cu o privire nemi-loasă și a aruncat-o în apă. Nici nu s-a cufundat bine cartea în apă, că s-a întins după alta. De data asta era *Cartea tainelor* de Attar.

Mi-a scăpat un icnet de spaimă. Una câte una, nimicea cărțile cele mai îndrăgite ale lui Rumi! Următoarea azvârlită în apă a fost *Științele divine*, scrisă de tatăl lui Rumi. Știind cât își prețuia Rumi tatăl și cu ce patimă iubea acest vechi manuscris, m-am uitat la el, așteptându-mă să se mânie.

Însă l-am văzut trăgându-se deoparte, cu fața galbenă precum ceara, cu mâinile tremurând. N-am putut să-nțeleg în ruptul capului de ce nu spunea nimic. Omul care mă dojenise altădată doar pentru că-i ștersesem cărțile de praf se uita în clipa asta cum un scrântit îi nimicea întreaga bibliotecă, dar nu rostea nici măcar o vorbă. Nu era drept. Dacă Rumi n-avea de gând să se amestece, eu aveam.

— Ce faci? l-am întrebat pe Shams. Cărțile astea n-au pe-reche pe lume. Sunt de mare preț. De ce le arunci în apă? Ți-ai pierdut mințile?

În loc de răspuns, Shams a ridicat capul spre Rumi.

— Și tu crezi la fel? l-a întrebat.

Rumi a strâns din buze și a zâmbit ușor, dar a rămas tăcut.

— De ce nu spui nimic? am țipat la soțul meu.

Atunci Rumi s-a apropiat de mine și m-a apucat strâns de mână.

— Liniștește-te, Kerra, te rog. Am încredere în Shams.

Aruncându-mi o privire peste umăr, netulburat și încrezător, Shams și-a suflecat mânele și s-a apucat să scoată cărțile din apă. Spre uluiala mea, fiecare carte pe care o trăgea afară era uscată ca iasca.

— E o vrăjitorie? Cum ai făcut asta? l-am întrebat.

— De ce întrebi? a răspuns Shams. Chiar dacă ți-aș spune, tot n-ai putea s-o faci.

Tremurând de furie și înăbușindu-mi suspinele, am fugit înapoi în bucătărie, care a devenit adăpostul meu în ultima vreme. Iar acolo, printre oale și tigăi, grămezi de zarzavaturi și mirodenii, m-am așezat și am plâns să mi se rupă inima.

Rumi

Konya, decembrie 1245

Bucuroși și hotărâți să ne facem rugăciunea de dimineață împreună sub cerul liber, Shams și cu mine am plecat de-acasă cum s-a luminat de ziuă. Am călărit câtăva vreme prin lunci și văi, sărind peste pâraiele reci ca gheața și desfătându-ne cu boarea ce ne mângâia fețele. Sperietorile din lanurile de grâu ne întâmpinau cu un aer fioros și rufele de curând spălate din fața unei case de țară fluturau înnebunite în bătaia vântului când am trecut pe-acolo, arătând în toate părțile în lumina slabă.

La întoarcere, Shams a tras de hățuri și a făcut semn spre un stejar uriaș din afara orașului. Ne-am așezat amândoi sub copac, cu cerul atârând deasupra capetelor noastre în fâșii de purpură. Shams și-a așternut mantaua pe pământ și, cum răsunau deja chemările la rugăciune dinspre moscheile din apropiere și de departe, ne-am rugat împreună.

— Când am venit întâia oară în Konya, m-am oprit sub copacul ăsta, a zis Shams. A zâmbit la acea amintire îndepărtată, însă apoi a devenit gânditor și a adăugat: M-a adus un țaran. Era un mare admirator al tău. Mi-a spus că predicile tale vindecau tristețea.

— Mă numeau Vrăjitorul Cuvintelor, am zis. Dar toate astea par atât de îndepărtate acum. Nu mai vreau să țin predici. Simt că mi-a ajuns.

— Chiar ești Vrăjitorul Cuvintelor, a spus Shams cu hotărâre. Dar în loc de o minte care predică ai acum o inimă care preaslăvește.

Nu știu ce voia să spună cu asta, și nici n-am întrebat. Zorii șterseseră ce rămânea din noapte, colorând cerul într-un portocaliu fără pată. Departe în fața noastră, orașul se trezea la viață, ciorile se năpusteau prin grădinile de legume ca să ciugulească orice puteau fura, ușile scârțâiau, măgarii zbierau

și sobele ardeau pe când toată lumea se pregătea pentru o nouă zi.

— Oamenii de pretutindeni se zbat de unii singuri pentru împlinire, dar fără vreo îndrumare cum să ajungă la ea, a murmurat Shams clătînând din cap. Cuvintele tale îi ajută. Iar eu voi face tot ce-mi stă în puteri să te ajut *pe tine*, sunt robul tău.

— Nu spune asta, m-am împotrivit. Ești prietenul meu.

Neluând în seamă împotrivirea mea, Shams a urmat:

— Singura mea grijă e carapacea în care trăiești. Ca predicator vestit, ai fost înconjurat de admiratori slugarnici. Dar cât de bine cunoști oamenii de rând? Bețivii, cerșetorii, hoții, târfele, vântură-lume – cei mai de nemângâiat și mai asupriți. Putem iubi toate făpturile lui Allah? E o încercare grea, una pe care doar puțini izbutesc s-o treacă.

Vorbind mai departe, am văzut blândețe și îngrijorare pe chipul lui, și încă ceva care seamăna aproape cu îngăduința unei mame.

— Ai dreptate, am încuviințat. Am dus întotdeauna o viață ocrotită. Nici măcar nu știu cum trăiesc oamenii de rând.

Shams a cules un bulgăre de țărână și, fărâmițându-l între degete, a adăugat încet:

— Dacă putem îmbrățișa lumea ca întreg, cu toate deosebirile și nepotrivirile ei, totul se va topi în Unitate.

Zicând acestea, Shams a apucat o creangă uscată și a desenat un cerc în jurul copacului. Când a isprăvit, a ridicat brațele către cer de parcă ar fi vrut să fie tras în sus de o frânghie nevăzută și a rostit cele nouăzeci și nouă de nume ale lui Allah. În același timp, a început să se rotească înăuntrul cercului, mai întâi încet și ușor, iar apoi iuțindu-și necontenit mișcările, ca o adiere de seară. Curând se rotea cu repeziciunea și puterea vânturilor vijelioase. Atât de cuceritoare era încântarea lui, încât n-am putut să nu mă simt ca și cum întreaga lume – pământul, stelele, luna – s-ar fi rotit împreună cu el. Am privit dansul acesta neobișnuit, lăsând vigoarea pe care o împrăstia să-mi învaluiască sufletul și trupul.

Într-un târziu, Shams a încetinit până s-a oprit, cu pieptul ridicându-se și coborând la fiecare răsufflare găjăită, cu fața albită, cu glasul dintr-odată adânc de parcă ar fi venit dintr-un loc îndepărtat.

— *Lumea e o singură ființă. Toți și toate sunt legate între ele printr-un păienjeniș de povești. Fie că ne dăm seama ori*

nu, suntem prinși cu toții într-o discuție tăcută. Nu face rău. Arată-te milostiv. Și nu bârfi pe nimeni pe la spate – nici măcar o vorbă părelnic nevinovată! Vorbele care ne ies din gură nu pier, ci sunt păstrate veșnic în întinderea necuprinsă a lumii și se vor întoarce la noi la vremea cuvenită. Durerea unui singur om ne va răni pe toți. Bucuria unui singur om îi va face pe toți să zâmbescă, a murmurat. Asta ne amintește una dintre cele patruzeci de legi.

Apoi și-a întors privirea iscoditoare către mine. Era o umbră de deznădejde în adâncul fără fund al ochilor lui, un val de tristețe pe care nu-l mai văzusem niciodată la el.

— Într-o zi vei fi cunoscut drept Glasul Iubirii, a spus Shams. Răsărit și Apus, oameni care nu ți-au văzut niciodată chipul vor fi însuflețiți de glasul tău.

— Cum se va întâmpla asta? am întrebat neîncrezător.

— Prin cuvintele tale, a răspuns Shams. Dar nu vorbesc de cuvântări și predici. Vorbesc de poezie.

— Poezie? mi s-a frânt dintr-odată glasul. Nu scriu poezie. Sunt un învățat.

Vorbele astea i-au stârnit lui Shams un zâmbet ușor.

— Tu, prietene, ești unul dintre cei mai minunați poeți pe care îi va cunoaște lumea vreodată.

Am dat să mă împotrivesc, dar privirea hotărâtă din ochii lui Shams m-a oprit. Pe deasupra, n-aveam chef de ceartă.

— Chiar și așa, tot ce trebuie făcut vom face împreună. Vom merge împreună pe drumul ăsta.

Shams a dat gânditor din cap și s-a cufundat într-o tăcere ciudată, privind culorile ce păleau în zare. Când a vorbit în sfârșit, a rostit cuvintele astea rău prevestitoare care nu m-au părăsit niciodată, înfricoșându-mi neconținut sufletul:

— Oricât de mult mi-ar plăcea să te-nsoțesc, mi-e teamă că va trebui să faci asta singur.

— Ce vrei să spui? Unde pleci? l-am întrebat.

Strângând gânditor din buze, Shams a plecat privirea.

— Nu stă în puterea mea.

Vântul a început să bată înspre noi și vremea s-a răcit, parcă prevenindu-ne că toamna se va sfârși curând. S-a pornit să plouă din senin, cu stropi ușori și calzi, la fel de molcomi și catifelati precum atingerea fluturilor. Asta a fost prima oară când gândul că Shams mă părăsea m-a săgetat ca o durere ascuțită în piept.

Sultan Walad

Konya, decembrie 1245

Bineînțeles, pe unii îi înveselește, dar pe mine mă întristează să aud bârfe. Cum pot oamenii să fie atât de batjocoritori și disprețuitori față de lucruri despre care știu atât de puține? E ciudat, dacă nu chiar înspăimântător, cât de ruși sunt oamenii de adevăr! Nu înțeleg adâncimea legăturii dintre tatăl meu și Shams. După câte se pare, n-au citit Coranul. Căci dacă-l citeau, ar ști că sunt în el povești de tovarășie spirituală, precum cea a lui Moise și a lui Khidr.

E în sura *Al-Kahf*, întreagă și limpede. Moise a fost un om pilduitor, destul de măreț ca să devină într-o bună zi profet, cât și un comandant și un legiuitor faimos. Dar a fost o vreme când avea mare nevoie de un tovarăș spiritual care să-i deschidă al treilea ochi. Iar acel tovarăș era nimeni altul decât Khidr, Mângâietorul Nenorociților și Deznădăjduiților.

Khidr i-a zis lui Moise:

— Sunt hoinar pe viață. Allah mi-a încredințat sarcina să cutreier lumea și să fac ce trebuie făcut. Spui că vrei să mă însoțești în călătoriile mele, dar dacă mă urmezi, nu trebuie să pui la îndoială nimic din ce fac. Poți răbda să mă însoțești fără să pui nici o întrebare? Poți avea încredere deplină în mine?

— Da, pot, l-a încredințat Moise. Lasă-mă să vin cu tine. Făgăduiesc că n-o să-ți pun nici un fel de întrebări.

Așadar au pornit la drum, trecând prin felurile orașe ivite în cale. Dar când l-a văzut pe Khidr făcând lucruri fără noimă, de pildă ucigând un băiețandru sau scufundând o barcă, Moise nu și-a mai putut ține gura.

— De ce-ai făcut lucrurile acelea cumplite? a întrebat deznădăjduit.

— Ce s-a întâmplat cu făgăduiala ta? l-a întrebat la rândul lui Khidr. Nu ți-am spus oare că nu poți să-mi pui nici un fel de întrebări?

De fiecare dată Moise își cerea iertare, făgăduind să nu mai întrebe nimic, însă de fiecare dată își călca făgăduiala. Într-un sfârșit, Khidr i-a deslușit temeiul din spatele tuturor faptelor sale. Încet, dar sigur, Moise a înțeles că lucruri care pot părea răutăcioase ori nefericite sunt adesea o binecuvântare tăinuită, pe când lucruri care par plăcute pot fi dăunătoare până la urmă. Scurta sa însoțire cu Khidr avea să fie încercarea ce i-a deschis cel mai bine ochii din întreaga lui viață.

Întocmai ca în această pildă, sunt pe lume prietenii care par de neînțeles pentru oamenii obișnuiți, dar care sunt în fapt căi ce duc la o înțelepciune și o pătrundere mai adânci. Astfel văd eu locul lui Shams în viața tatălui meu.

Dar știu că alți oameni nu-l văd în același chip și sunt îngrijorat. Din nefericire, Shams nu se face lesne plăcut de către oameni. Stând la poarta școlii într-un chip stânjenitor și nemilos, îi oprește pe toți cei care vor să stea de vorbă cu tata și îi ia la întrebări.

— Pentru ce vrei să-l vezi pe marele Mawlana? îi întreabă. Ce i-ai adus în dar?

Neștiind ce să spună, oamenii se bâlbâie și șovăie, ba chiar își cer iertare. Iar Shams îi gonește.

Unii dintre aceștia se întorc peste câteva zile cu daruri, cărând fructe uscate, dirhami de argint, chilimuri de mătase sau miei abia fătați. Dar vederea acestor bunuri îl supără și mai tare pe Shams. Cu ochii negri scânteind, cu fața arzând de înflăcărare, îi alungă iar.

Într-o zi un om s-a supărat pe Shams și i-a strigat:

— Cine ți-a dat dreptul să stai de pază la ușa lui Mawlana? Iscodești întruna pe toată lumea ce i-a adus! Dar tu? Tu ce i-ai adus?

— M-am adus pe mine, a răspuns Shams cu un glas abia auzit. Mi-am jertfit capul pentru el.

Omul a plecat târșându-și picioarele și murmurând în barbă, părând mai degrabă nedumerit decât furios.

În aceeași zi l-am întrebat pe Shams dacă nu-l supără faptul că e atât de greșit înțeles și de puțin prețuit de toată lumea. Abia izbutind să-mi stăpânesc neliniștea, i-am atras luarea-aminte că își făcuse mulți dușmani în ultima vreme.

Shams s-a uitat la mine netulburat, de parcă n-ar fi știut despre ce vorbeam.

— Nu am nici un fel de dușmani, a răspuns ridicând din umeri. Iubitorii de Dumnezeu pot avea cârtitori și chiar potrivnici, dar nu pot avea dușmani.

— Da, însă teiei la ceartă cu oamenii, m-am împotrivit.

Shams era plin de înflăcărare.

— Nu mă iau la ceartă cu ei, mă iau la ceartă cu eul lor. Asta-i altceva.

Apoi a adăugat încet:

— E una dintre cele patruzeci de legi: *Lumea asta e ca un munte înzăpezit care îți face vorbele să răsunе îndelung. Orice spui, bun sau rău, se va întoarce într-un fel sau altul la tine. Prin urmare, dacă cineva nutrește gânduri urâte despre tine, să spui vorbe la fel de urâte despre el nu va face decât să înrăutățească lucrurile. Vei fi prins într-un cerc de rea-voință fără ieșire. În loc să faci asta, patruzeci de zile și nopți spune și gândește numai lucruri frumoase despre acel om. Totul va fi altfel la capătul celor patruzeci de zile, pentru că tu vei fi altfel pe dinăuntru.*

— Dar oamenii zic tot soiul de lucruri despre tine. Zic chiar că pentru ca doi oameni să țină atât de mult unul la celălalt între ei trebuie să fie o legătură rușinoasă, am îngăimat, glasul frângându-mi-se spre sfârșit.

Auzind acestea, Shams și-a pus mâna pe brațul meu și mi-a zâmbit în felul lui liniștitor. Apoi mi-a spus o poveste.

Doi bărbați ce călătoreau de la un oraș la altul au ajuns la un râu care se umflase din pricina ploilor puternice. Tocmai când erau gata să treacă apa, au zărit o femeie tânără și frumoasă stând singură pe mal, în mare nevoie de ajutor. Unul dintre bărbați s-a dus îndată la ea. A luat-o în brațe și a trecut-o apa. Apoi a lăsat-o acolo, i-a făcut cu mâna în chip de rămas-bun, și cei doi bărbați și-au văzut de drum.

În restul călătoriei, cel de-al doilea bărbat s-a arătat neobișnuit de tăcut și de posac, nerăspunzând la întrebările prietenului său. După câteva ceasuri de îmbufnare, nemiaputând să tacă, a spus:

— De ce-ai atins-o pe femeia aia? Putea să te ademenească! Bărbații și femeile nu se pot atinge în felul ăsta!

Cel dintâi a răspuns liniștit:

— Prietene, eu am purtat-o pe femeie peste apă și am lăsat-o acolo. Tu o porți mai departe cu tine.

— Unii oameni sunt astfel, a spus Shams. Își poartă spai-
mele și prejudecățile pe umeri, striviți sub toată greutatea lor.
Dacă auzi de cineva care nu e în stare să-nțeleagă adâncimea
legăturii dintre tatăl tău și mine, spune-i să-și limpezească
mintea!

Ella

Northampton, 15 iunie 2008

Bună, dragă Ella,

M-ai întrebat cum am devenit suficit. Nu s-a întâmplat peste noapte.

M-am născut sub numele de Craig Richardson în Kinlochbervie, un sat-port din Ținuturile Înalte ale Scoției. De câte ori mă gândesc la trecut, îmi amintesc cu drag bărcile de pescuit, năvoadele lor pline cu pești și fășii de alge atârând ca niște șerpi, fluierarii alergând de-a lungul țărmului și ciugulind melci, cruciulițele crescând în locurile cele mai neașteptate și mirosul mării din fundal, sărat și pătrunzător. Mirosul acela, împreună cu cele ale munților și lacurilor, și liniștea mohorâtă a vieții din Europa de după război au alcătuit decorul în care s-a desfășurat copilăria mea.

Pe când lumea se rostogolea greoi spre anii 1960 și devenea scena demonstrațiilor studențești, deturnărilor și revoluțiilor, eu eram rupt de toate în colțul meu verde și liniștit. Tata avea un anticariat, iar mama creștea oi și făcea lână de cea mai bună calitate. De mic copil am cunoscut singurătatea păstorului și reflexivitatea librarului. În multe zile mă urcam într-un copac și priveam peisajul, convins că aveam să-mi petrec acolo toată viața. Din când în când, inima mi se strângea de dorul aventurilor, dar îmi plăcea Kinlochbervie și eram fericit cu previzibilitatea vieții mele. Cum puteam să știu că Dumnezeu avea alte planuri pentru mine?

La scurt timp după ce am împlinit douăzeci de ani, am descoperit cele două lucruri care aveau să-mi schimbe viața pentru totdeauna. Primul a fost un aparat foto profesional. M-am înscris la un curs de fotografie, neștiind că ceea ce luam drept un simplu hobby avea să devină o pasiune de-o viață. Cel de-al doilea a fost iubirea – o olandeză care făcea turul Europei împreună cu prietenii. Se numea Margot.

Era cu opt ani mai mare decât mine, frumoasă, înaltă și grozav de hotărâtă. Margot se considera o boemă, idealistă, radicală, bisexuală, stângistă, anarhistă și individualistă, multiculturalistă, susținătoare a drepturilor omului, adeptă a contraculturii și ecofeministă – etichetări pe care nici n-aș fi fost în stare să le definesc dacă m-ar fi întrebat cineva ce însemnau. Dar observasem încă de mult că Margot mai era și altceva:

o femeie oscilantă. Capabilă să treacă de la veselie exuberantă la depresie extremă într-un interval de doar câteva minute, Margot avea cuvântul „imprevizibilitate” scris în frunte. Mereu furioasă pe ceea ce numea „ipocrizia stilului de viață burghez”, pune sub semnul întrebării fiecare detaliu al vieții, purtând un război împotriva societății. Până în ziua de azi e un mister pentru mine de ce n-am fugit de ea. Dar n-am făcut-o. În schimb, m-am lăsat absorbit în vârtejul personalității ei pline de viață. Eram îndrăgostit până peste cap.

Era o combinație imposibilă, debordând de idei revoluționare, curaj nestăpânit și creativitate, și totuși fragilă ca o floare de cristal. Mi-am promis că o să rămân alături de ea și o s-o apăr nu numai de lumea de-afară, ci și de ea însăși. M-a iubit vreodată așa cum am iubit-o eu? Nu cred. Dar știu că m-a iubit în felul ei egocentrist și autodistructiv.

Așa m-am pomenit în Amsterdam la vârsta de douăzeci de ani. Acolo ne-am căsătorit. Margot își dedica timpul ajutării refugiaților care ajungeau în Europa din motive politice sau umanitare. Lucrând pentru o organizație specializată pe nevoile imigranților, ajuta oameni traumatizați din cele mai tulburi colțuri ale lumii să stea pe picioarele lor în Olanda. Era îngerul lor păzitor. Familii din Indonezia, Somalia, Argentina și Palestina își numeau fiicele după ea.

Cât despre mine, nu eram interesat de cauze mai înalte, fiind prea ocupat să urc pe scara corporatistă. După ce am absolvit școala de afaceri, am început să lucrez pentru o firmă internațională. Faptul că lui Margot nu-i păsa de situația sau de salariul meu m-a făcut să tânjesc și mai mult după laurii succesului. Înetat de putere, voiam să mă avânt în proiecte mari.

Planificasem în întregime viața noastră. Peste doi ani urma să începem să facem copii. Două fetițe completau imaginea familiei mele ideale. Eram încrezător în viitorul care ne aștepta. La urma urmei, trăiam într-unul dintre cele mai sigure locuri de pe pământ, nu într-una din țările alea tulburi care pompau fără oprire imigranți pe continentul european ca un robinet defect. Eram tineri, sănătoși și îndrăgostiți. Nimic nu putea să meargă prost. E greu de crezut că acum am cincizeci și patru de ani și că Margot nu mai e în viață.

Ea era cea sănătoasă. Vegetariană convinsă la vremea când cuvântul nici nu fusese inventat, mânca numai lucruri sănătoase, făcea exerciții fizice regulat, se ținea departe de droguri. Fața ei angelică radia de sănătate, trupul îi era întotdeauna zvelt, sprinten și subțire. Se îngrijea atât de bine, încât în ciuda diferenței de vârstă dintre noi, eu păream mai bătrân decât ea.

A lovit-o o moarte extrem de simplă și neașteptată. Într-o noapte, când se întorcea dintr-o vizită la un jurnalist rus faimos care ceruse ajutor politic, mașina i s-a stricat în mijlocul autostrăzii. Iar ea, care respecta întotdeauna regulile, a făcut un lucru ce nu-i stătea deloc în fire. În loc să aprindă luminile de avarie și să aștepte să-i vină cineva în ajutor, a coborât din mașină și a hotărât să meargă pe jos până în satul următor. Purta un trenchi gri și pantaloni închiși la culoare și nu avea o lanternă

sau altceva care s-o facă mai vizibilă. A lovit-o un vehicul. Un trailer din Iugoslavia. Șoferul a spus că nici măcar n-a văzut-o. Așa de tare se contopise Margot cu întunericul.

Odată am fost băiat. Dragostea mi-a deschis ochii spre o viață mai împlinită. După ce am pierdut-o pe femeia pe care o iubeam, m-am schimbat radical. Nici băiat, nici adult, am devenit un animal prins în capcană. Faza asta a vieții mele o numesc întâlnirea mea cu litera S din cuvântul „Sufit”.

Sper că nu te-am plictisit cu un mesaj atât de lung.

Cu dragoste,
Aziz

Trandafirul Deșertului, târfa

Konya, ianuarie 1246

Bănuitoare, fără să-mi îngăduie mai nimic zilele astea, de când cu tărăboiul iscat la moschee, patroana nu mă lasă nici să ies din odaie. Sunt închisă aici pe vecie. Dar asta nu mă supără. Adevărul e că n-am mai simțit mare lucru în ultima vreme.

În fiecare dimineată, chipul care îmi dă binețe din oglindă e tot mai palid. Nu-mi mai pieptăn părul și nici nu-mi mai ciupest obrazii ca să-i fac mai roșii. Celelalte fete se plâng întruna de înfățișarea mea neîngrijită, zicând că ține mușteriii departe. S-ar putea să aibă dreptate. De aceea am fost destul de uimită când mi s-a spus, zilele trecute, că un mușteriu neobișnuit stăruia să mă vadă.

Spre groaza mea, era Baybars.

De îndată ce am rămas singuri în odaie, l-am întrebat:

— Ce caută un zapciu ca tine aici?

— Păi, un zapciu care vine la bordel nu e mai ciudat decât o târfă care se duce la moschee, mi-a răspuns cu o voce plină de subînțeles.

— Sunt incredințată că ți-ar fi plăcut grozav să mă ucizi în ziua aia, am zis. Îi datorez viața lui Shams din Tabrîz.

— Nu mai pomeni numele ăsta nesuferit. Insul e un necredincios!

— Ba nu, nu e! Nu știu ce m-a apucat, dar m-am auzit spunând: Din ziua aia, Shams din Tabrîz a venit să mă vadă de multe ori.

— Ha! Un derviș la bordel! a răs zgomotos Baybars. Oare de ce nu mă mir?

— Nu e așa, am zis. Nu e deloc așa.

Nu mai spusese lucrul ăsta nimănui înainte și nu știam de ce i-l spuneam lui Baybars acum, dar Shams venise să mă vadă în fiecare săptămână în ultimele câteva luni. Cum izbutea să

se strecoare înăuntru fără să-l vadă alții, mai ales patroana, era peste puterea mea de înțelegere. Oricine altcineva ar fi bănuț că făcea asta cu ajutorul magiei negre. Dar eu știam că nu era așa. Shams e un om bun. Un om cu credință. Și are înzestrări deosebite. În afară de mama, în copilărie, e singurul om care îmi arată o milă fără margini. M-a învățat să nu fiu deznădăjduită, orice s-ar întâmpla. De câte ori îi spuneam că cineva ca mine nu se putea lepăda cu nici un chip de trecut, îmi amintea una dintre legile lui: *Trecutul e o tălmăcire. Viitorul e o amăgire. Lumea nu se mișcă prin timp ca și când ar fi o linie dreaptă, înaintând de la trecut la viitor. În schimb, timpul se mișcă prin și înlăuntrul nostru în cercuri nesfârșite.*

Veșnicia nu e un timp nemărginit, ci doar lipsa oricărui timp.

Dacă vrei să cunoști lumina veșnică, scoate-ți din minte trecutul și viitorul și rămâi în clipa de-acum.

Shams mi-a zis mereu: „Vezi tu, clipa de-acum e tot ce este și tot ce va fi vreodată. Când vei înțelege acest adevăr, nu vei mai avea de ce să te temi. Atunci o să poți pleca din bordelul ăsta pentru totdeauna“.

Baybars îmi cerceta chipul cu luare-aminte. Când se uita la mine, ochiul lui drept privea într-o parte. Era ca și când ar mai fi fost cineva cu noi în odaie, cineva pe care nu-l puteam vedea. Mă înfricoșă.

Dându-mi seama că era mai bine să nu mai vorbesc despre Shams, l-am cinstit cu un urcior cu bere, pe care l-a băut pe nerăsuflăte.

— Ei, care-i înzestrarea ta? a întrebat după ce-a dat pe gât al doilea urcior cu bere. Voi, fetele de-aici, nu aveți fiecare o înzestrare aparte? Poți să dănțuiești din buric?

I-am spus că nu aveam asemenea înzestrări și că orice dar aș fi avut în trecut pierise acum, fiindcă sufeream de o boală necunoscută. Patroana m-ar fi omorât dacă m-ar fi auzit spunând așa ceva unui mușteriu, dar nu-mi păsa. Adevărul e că nădăjduiam în taină ca Baybars să-și petreacă noaptea cu altă fată.

Dar, spre dezamăgirea mea, a ridicat din umeri și a zis că n-avea nici o însemnătate. Apoi și-a scos punga, și-a turnat

ceva roșcat în palmă și l-a vârat în gură, mestecând pe îndelete.

— Vrei? m-a întrebat.

Am clătinat din cap. Îmi dădeam seama ce era.

— Nu știi ce pierzi.

A rânjit și s-a întins pe pat, desprinzându-se de trup în amorțeala hașișului.

În seara aceea, amețit de bere și hașiș, Baybars s-a fâlit cu toate grozăviile pe care le văzuse pe câmpurile deătălie. Chiar dacă Genghis-Han era mort și carnea lui putrezise, duhul lui însoțea încă hoardele tătare, a spus el. Îmboldite de duhul lui, acestea atacau mai departe caravanele, prădau satele și măcelăreau deopotrivă bărbați și femei. Mi-a povestit despre vâlul de tăcere, la fel de moale și de tihnit ca o pătură într-o noapte friguroasă de iarnă, ce se așternea peste câmpul de luptă după ce sute de oameni fuseseră uciși sau răniți și alte zeci erau pe cale să-și dea ultima suflare.

— Tăcerea ce urmează unei mari urgii e sunetul cel mai tihnit pe care-l poți auzi pe fața pământului, a spus cu glas bolborosit.

— Pare așa de trist, am murmurat.

Deodată a rămas fără cuvinte. Nu mai era nimic altceva de vorbit. Apucându-mă de braț, m-a împins pe pat și mi-a smuls veșmintele. Ochii îi erau roșii, glasul răgușit, iar mirosul lui era un amestec grețos de hașiș, sudoare și dorință. A intrat în mine dintr-o împunsătură crudă și aspră. Am încercat să mă trag într-o parte și să-mi întind coapsele ca să micșorez durerea, dar și-a apăsat amândouă mâinile pe pieptul meu cu asemenea putere, că îmi era cu neputință să mă mișc. Se legăna întruna înainte și-napoi, multă vreme chiar după ce s-a vărsat înlăuntrul meu, ca o păpușă cu sfori mânuită de o mână nevăzută care nu putea cu nici un chip să se oprească. Vădit nemulțumit, se legăna mai departe cu asemenea înverșunare, încât m-am temut că o să i se întărească din nou, dar apoi totul s-a isprăvit dintr-odată. Stând încă deasupra mea, se uita la mine cu o ură fățișă, de parcă trupul care îl stâr-nise cu o clipă în urmă l-ar fi scârbit acum.

— Pune ceva pe tine, mi-a poruncit rostogolindu-se într-o parte.

Mi-am îmbrăcat veșmintele, urmărindu-l cu coada ochiului cum băga iar hașiș în gură.

— De-acum înainte vreau să fii țitoarea mea, a zis împingându-și bărbia înainte.

Nu era ceva neobișnuit ca mușterii să vină cu astfel de cere-ri. Știam cum să mă descurc în asemenea împrejurări care cereau să fii prevăzătoare, lăsându-l pe mușteriu să creadă că mi-ar plăcea să fiu țitoarea lui și să-l slujesc numai pe el, dar ca să se întâmple asta trebuia să cheltuiască o grămadă de bani și s-o facă pe patroană fericită mai întâi. Însă astăzi n-aveam chef să mă prefac.

— Nu pot să fiu țitoarea ta, am răspuns. O să plec cât de curând din locul ăsta.

Baybars a râs în hohote, de parcă ar fi fost cel mai caraghios lucru pe care îl auzise vreodată.

— Nu poți să faci asta, a spus sigur pe sine.

Știam că n-ar trebui să mă cert cu el, dar nu m-am putut abține.

— Tu și cu mine nu suntem atât de deosebiți. Amândoi am făcut în trecut lucruri pentru care ne căim amarnic. Dar tu ai ajuns zapciu, mulțumită unchiului tău. Eu n-am nici un unchi care să mă sprijine, vezi bine.

Chipul lui Baybars a înlemnit, iar ochii – stinși și rătăciți până atunci – i s-au mărit dintr-odată de furie. Repezindu-se înainte, m-a înșfăcat de plete.

— Am fost bun cu tine, nu-i așa? a mârâit. Cine te crezi?

Am deschis gura să spun ceva, însă un junghi ascuțit de durere m-a amuțit. Baybars m-a pocnit cu pumnul peste față și m-a izbit de perete.

Nu era prima oară. Am mai fost bătută și înainte de mușterii, dar niciodată atât de rău.

Am căzut pe podea, iar apoi Baybars a început să mă lovească zdravăn cu picioarele în coaste și peste coapse, urlându-mi ocări. Atunci și acolo am trecut prin cea mai ciudată întâmplare. Chircindu-mă de durere, trupul mi se prăbușea sub greutatea fiecărei lovituri, dar sufletul mi se desprinsese de trup – ori așa mi s-a părut – prefăcându-se într-un zmeu, ușor și liber.

Curând pluteam în văzduh. Ca și cum aș fi fost aruncată într-un gol tihnit unde n-aveai cum să te împotrivești sau încotro să te duci, zburam pur și simplu. Am trecut pe deasupra câmpurilor secerate de curând, unde vântul flutura basmalele țărăncuțelor și noaptea din loc în loc ardeau focuri ca niște

lumini de Crăciun. Era ca o cădere, însă o cădere în sus, spre cerul nemărginit.

Oare muream? Dacă așa era moartea, nu era deloc înspăimântătoare. Neliniștile mi s-au risipit. Mă rostogolisem într-un loc de o lumină și o curățenie desăvârșite, un tărâm vrăjit unde nimic nu mă putea doborî. Dintr-odată mi-am dat seama că-mi trăiam propria frică și, spre mirarea mea, nu era înfricoșătoare. Nu din pricina fricii de-a fi vătămată în vreun fel îmi fusese oare teamă atâta vreme să părăsesc bordelul? Dacă eram în stare să nu simt teama aceasta de moarte, am înțeles cu inima mărită de bucurie, puteam să plec din gaura asta de șobolan.

Shams din Tabriz avea dreptate. Singura murdărie era cea dinlăuntrul meu. Am închis ochii și mi-am închipuit-o pe această altă eu, curată și plină de căință și parcă mai tânără, pășind afară din bordel spre o viață nouă. Strălucind de tinerețe și încredere, astfel ar fi arătat chipul meu dacă aș fi avut parte de ocrotire și iubire în viață. Vedenia aceasta era atât de ispititoare și atât de vie, încât, în ciuda sângelui care-mi înțețoșa ochii și a zvâcnirilor din coaste, nu m-am putut opri să zâmbesc.

Kimya

Konya, ianuarie 1246

Bântuită de îndoieli, roșind și nădușind ușor, mi-am adunat curajul să vorbesc cu Shams din Tabriz. Am tot vrut să-l întreb despre citirea cea mai adâncă a Coranului, dar săptămâni întregi n-am avut nici un prilej. Cu toate că trăiam sub același acoperiș, drumurile noastre nu se încrucișau niciodată. Dar în dimineața asta, pe când măturam curtea, Shams s-a ivit lângă mine, singur și cu chef de vorbă. Iar de astă dată nu numai că am reușit să vorbesc mai mult cu el, dar am izbutit și să-l privesc în ochi.

— Cum îți merge, dragă Kimya? m-a întrebat vesel.

N-am putut să nu bag de seamă că Shams părea năuc, ca și cum abia s-ar fi trezit din somn, ori dintr-o altă viziune. Știam că avea viziuni, în ultima vreme mai des ca niciodată, și deja învățasem să le citesc semnele. De fiecare dată când avea o viziune, chipul îi devenea palid și ochii visători.

— Se apropie o furtună, a murmurat Shams privind cu ochii îngustați cerul în care se învârtejeau fulgi cenușii, vestind cea dintâi ninsoare din an.

Părea timpul potrivit să-i pun întrebarea pe care o ținusem în mine.

— Ții minte când mi-ai spus că toți înțelegem Coranul după adâncimea pătrunderii noastre? am zis cu grijă. De atunci am tot vrut să te întreb despre cea de-a patra treaptă.

Shams s-a întors spre mine, privirea lui cercetându-mi iscoditor chipul. Îmi plăcea când se uita la mine cu multă luare-aminte. Mi se părea că arăta cel mai chipeș în clipe ca asta, cu buzele strânse, cu fruntea ușor încrețită.

— Cea de-a patra treaptă e de nezugrăvit, a răspuns. E un prag după care vorbele nu ne mai pot sluji. Când vei păși pe tărâmul iubirii, nu vei mai avea nevoie de vorbe.

— Mi-aș dori să pot păși pe tărâmul iubirii într-o zi, am lăsat să-mi scape, dar apoi m-am simțit îndată stânjenită. Vreau să spun, ca să pot citi Coranul cu o pătrundere mai adâncă.

Un zâmbet ușor și ciudat a încolțit pe buzele lui Shams.

— Dacă ai asta în tine, sunt încredințat c-o vei face. Te vei cufunda în cel de-al patrulea curs, iar arunci vei fi râul.

Uitasem de simțămintele acelea amestecate pe care numai Shams le putea trezi în mine. Lângă el mă simțeam deopotrivă ca un copil care învăța ce-i viața și ca o femeie pregătită să hrănească viața înlăuntrul pântecului ei.

— Ce vrei să spui cu „dacă ai asta în tine“? am întrebat. Vrei să spui, dacă mi-e sortit?

— Da, așa e, a încuviințat Shams.

— Dar ce înseamnă soarta?

— Nu pot să-ți spun ce e soarta. Tot ce pot să-ți spun e ce nu este. În fapt, e o lege care privește întrebarea asta. *Soarta nu înseamnă că viața ta a fost hotărâtă clar dinainte. De aceea, să lași totul în seama sorții și să nu-ți aduci cu sângeală pri-nosul la muzica lumii e un semn de neștiință deplină.*

Muzica lumii e atotpătrunzătoare și e alcătuită din patru-zeci de trepte deosebite.

Soarta e treapta pe care îți cântă melodia. Nu poți să schimbi lăuta, însă cât de bine cântă ține numai de tine.

Pesemne că i-am aruncat o privire nedumerită, fiindcă Shams a simțit nevoia să mă lămurească. Și-a pus mâna peste a mea, strângându-mi-o ușor. Cu ochii negri și adânci scânteind, a zis:

— Lasă-mă să-ți spun o poveste.

Și iată ce mi-a spus:

Într-o zi o tânără femeie l-a întrebat pe un derviş ce era soarta.

— *Vino cu mine, a spus dervişul. Hai să aruncăm împreună o privire asupra lumii.*

Curând au dat peste un mare alai. Un ucigaș era dus în piață ca să fie spânzurat. Dervişul a întrebat:

— *Omul va fi omorât. Dar oare asta e pentru că cineva i-a dat banii cu care să-și cumpere arma ucigașă? Ori pentru că cineva l-a prins după aceea? Care e pricina și care urmarea în împrejurarea asta?*

M-am băgat în vorbă, întrerupându-i povestea, și am zis:

— *Omul va fi spânzurat pentru că ce-a făcut e îngrozitor. Plătește pentru ce-a făcut. Iată pricina și iată și urmarea. Sunt lucruri bune și lucruri rele, și e o deosebire între ele.*

— Ah, dulce Kimya, a răspuns Shams cu glas scăzut, de parcă s-ar fi simțit dintr-odată obosit. Îți plac deosebirile pentru că îți închipui că fac viața mai ușoară. Dar dacă lucrurile nu sunt întotdeauna limpezi?

— Păi, Dumnezeu vrea să fim limpezi. Altfel n-ar mai fi deosebiri precum *haram* și *halal*¹. N-ar mai fi iad și rai. Închipuie-ți ce s-ar întâmpla dacă n-ai mai putea înspăimânta oamenii cu iadul sau nu i-ai mai putea îmbărbăta cu raiul. Lumea ar fi cu mult mai rea.

Fulgii se învărtejeau în bătaia vântului și Shams s-a aplecat să-mi strângă mai bine șalul. O clipă am rămas nemișcată, trăgând în nări mirosul lui. Era un amestec de santal și parcă de ambră, sub care se simțea slab un iz reavăn, ca mirosul pământului după ploaie. Am simțit o fierbințeală în pântec și un val de dorință între picioare. Ce stânjenitor era... și totuși, lucru ciudat, deloc stânjenitor.

— În iubire hotarele sunt șterse, a spus Shams uitându-se la mine pe jumătate cu milă, pe jumătate cu îngrijorare.

Vorbea oare despre Iubirea de Dumnezeu sau despre iubirea dintre o femeie și un bărbat? Era cu puțință să vorbească despre noi? Exista oare un „noi“?

Neștiind ce gânduri îmi umblau prin cap, Shams a urmat:

— Nu-mi pasă de *haram* și *halal*. Mai degrabă aș stinge focul iadului și aș pârjoli raiul pentru ca oamenii să înceapă să-l iubească pe Dumnezeu fără altă pricină decât iubirea.

— N-ar trebui să mai spui asemenea lucruri. Oamenii sunt răi. Nu toți vor înțelege, am zis, nedându-mi seama că trebuia să mă gândesc mai bine la această prevenire înainte ca toate înțelesurile sale să poată avea vreo urmare.

Shams mi-a aruncat un zâmbet neînfricat, aproape îndrăzneț. L-am lăsat să mă țină de mână, simțindu-i palma fierbinte și grea lipită de-a mea.

— Poate că ai dreptate, dar nu crezi că asta îmi dă și mai multe temeieri de-a spune ce gândesc? Pe deasupra, oamenii înguști la minte sunt oricum surzi. Pentru urechile lor înfundate, orice-aș spune e curată blasfemie.

— Pe când pentru mine tot ce spui e atât de dulce!

Shams s-a uitat la mine cu o neîncredere ce bătea în uluială. Dar eu eram și mai uluită decât el. Cum putusem să

1. Termeni utilizați pentru a desemna lucrurile și acțiunile interzise, respectiv permise, de legea musulmană (în arabă, în orig.).

rostesc un asemenea lucru? Îmi pierdusem mințile? Pesemne că eram sub puterea unui *djinn* ori ceva de felul ăsta.

— Îmi pare rău, ar fi mai bine să plec, am zis sărind în picioare.

Cu obrajii arzând de rușine, cu inima bătând iute din pricina tuturor lucrurilor pe care le spuseseam sau le lăsaserăm nespuse, am fugit din curte înapoi în casă. Dar chiar și fugind, știam că fusese trecut un prag. După aceea n-am mai putut să nu țin seama de adevărul pe care-l știusem tot timpul: eram îndrăgostită de Shams din Tabrîz.

Shams

Konya, ianuarie 1246

Ba zău, să se ponegrească unul pe altul e a doua natură a multor oameni. Am auzit zvonurile despre mine. De când am venit la Konya s-au răspândit atât de multe zvonuri. Nu mă miră. Cu toate că se spune limpede în Coran că ponegrirea e unul dintre cele mai grele păcate, cei mai mulți oameni abia dacă-și dau osteneala să se ferească de ea. Îi înfierează întotdeauna pe cei care beau vin, sunt în căutare de femei adultere ca să le ucidă cu pietre, dar când vine vorba de bârfă, care e un păcat cu mult mai greu în ochii lui Allah, nu bagă de seamă nici o fărădelege.

Toate astea îmi amintesc de o poveste.

Într-o zi un om a venit fuga la un sufrit și i-a spus gâfâind:

— Hei, se cară niște tipsii, uită-te colo!

Sufitul i-a răspuns liniștit:

— Ce ne pasă nouă? E treaba mea?

— Dar tipsiile sunt cărate acasă la tine! a strigat omul.

— Atunci, e treaba ta? a spus sufitul.

Din nefericire, oamenii sunt mereu cu ochii pe tipsiile altora. În loc să-și vadă de treaba lor, judecă alți oameni. Lucrurile pe care le născocesc nu încetează niciodată să mă uimească! Închipuirea lor nu are margini când vine vorba de bănuieli și ponegriri.

Se pare că sunt în orașul ăsta oameni care cred că aș fi căpetenia tainică a Asasinilor. Unii merg chiar până la a spune că aș fi fiul ultimului imam ismailit din Alamut. Zic că sunt așa de iscusit la magie neagră și vrăjitorie, că orice om pe care îl blestem moare pe loc. Alții îmi aduc învinuirea nelegiuită că aș fi aruncat o vrajă asupra lui Rumi. Ca să mă încredințez că nu rupe vraja, îl silesc să bea o fiertură de șarpe în fiecare zi la revărsatul zorilor!

Când aud asemenea scorneli, râd și mă îndepărtez. Ce altceva să fac? Ce rău poate să se abată asupra unui derviş din

pricina acrelii altora? Dacă lumea întreagă ar fi înghițită de mare, ce i-ar păsa unei rațe?

Cu toate astea, văd că oamenii din jurul meu sunt îngrijo-rați, mai ales Sultan Walad. E un flăcău așa de isteț, sunt încredințat că o să ajungă cât de curând cel mai bun ajutor al tatălui său. Și apoi Kimya, dulcea Kimya... Și ea pare îngri-jorată. Dar cel mai rău lucru la toate bârfele astea e că Rumi își primește porția lui de ponegreală. Spre deosebire de mine, nu e deprins să fie ponegрит de alții. Mă doare să-l văd abătut din pricina vorbelor răspândite de oamenii neștiutori. Mawlana are înlăuntrul lui o frumusețe nemărginită. Eu, pe de altă parte, am și frumusețe, și urâtenie. Mie mi-e mai ușor să țin piept urâteniei altora decât îi este lui. Dar cum poate un învățat înțelept care e obișnuit să poarte discuții adânci și să tragă învățăminte pline de judecată să țină piept scor-nelilor răspândite de oamenii neștiutori?

Nu-i de mirare că Profetul Mahomed a spus: „Pe lumea asta să aveți milă de trei feluri de oameni. De bogatul care și-a pierdut bogăția, de cinstitul care și-a pierdut cinstirea și de înțeleptul înconjurat de neștiutori“.

Și totuși nu pot să nu mă gândesc că s-ar putea să fie ceva bun pentru Rumi în toate astea. Ponegrirea e un lucru dure-ros, însă trebuincios, în prefacerea lăuntrică a lui Rumi. Toată viața lui a fost admirat, cinstit și urmat, având un nume fără pată. Nu știe cum e să fii înțeles greșit și vorbit de rău de către alții. Nici n-a fost săcâit de soiul acela de slăbiciune și singurătate prin care trece omul din când în când. Eul lui nu a fost strivit, nici măcar ușor rănit, de alți oameni. Dar are nevoie de asta. Oricât de dureroasă ar fi, ponegrirea e până la urmă bună pentru acela care-o întâlnește în cale. Asta e cea de-a treizecea lege: *Adevăratul sufit este astfel, încât chiar și atunci când e învinuit pe nedrept, atacat și osândit din toate părțile, îndură cu răbdare, fără să rostească măcar o singură vorbă urâtă despre ponegriții lui. Un sufit nu împarte nici-odată vina. Cum pot exista cârtitori sau potrivnici sau chiar „alții“ când nu există mai întâi un „eu“?*

Cum poate fi cineva învinovățit când există numai Unu?

Ella

Northampton, 17 iunie 2008

Bună, dragă Ella,

Ai fost destul de drăguță ca să mă rogi să-ți spun mai multe. Ca să fiu sincer, nu mi-e ușor să scriu despre această perioadă a vieții mele, pentru că îmi trezește amintiri nedorite. Dar iată :

După moartea lui Margot, viața mea a suferit schimbări dramatice. Pierzându-mă într-un cerc de drogați, devenind un obișnuit al tuturor petrecerilor ce țineau până-n zori și al tuturor cluburilor de dans din Amsterdam în care nu pusese niciodată piciorul înainte, am căutat mângâiere și compasiune în toate locurile nepotrivite. Am devenit o creatură nocturnă, m-am împrietenit cu oameni nepotrițiți, m-am trezit în paturi străine și am pierdut mai bine de zece kilograme în numai câteva luni.

Prima oară când am prizat heroină, am vomitat și mi-a fost așa de rău că nu mi-am putut ține capul sus toată ziua. Trupul meu respinsese drogul. Era un semn, însă nu eram în stare să-l văd. Înainte să-mi dau seama, am înlocuit prizatul cu injecțiile. Marijuana, hașiș, cocaină – am încercat orice drog de care puteam să fac rost. N-a durat mult până să ajung o epavă, mintal și fizic. Tot ce făceam, făceam ca să rămân drogat.

Iar când eram drogat puneam la cale feluri spectaculoase de-a mă sinucide. Am încercat chiar și cucuta, în stilul lui Socrate, dar fie otrava ei n-a avut nici un efect asupra mea, fie buruiana închisă la culoare pe care am cumpărat-o de la ușa din spate a unui restaurant chinezesc cu mâncare la pachet era doar o plantă obișnuită. Poate mi-au vândut niște ceai verde și s-au distrat pe socoteala mea. În multe dimineți m-am trezit în locuri necunoscute cu cineva nou alături, dar cu același gol măcinându-mă pe dinăuntru. Femeile aveau grijă de mine. Unele erau mai tinere decât mine, altele mult mai bătrâne. Locuiam în casele lor, dormeam în paturile lor, stăteam în casele lor de vacanță, mâncam mâncarea pe care o găteau, purtam hainele soților lor, foloseam cardurile lor de credit și refuzam să le dăruiesc măcar o fărâmbă din iubirea pe care mi-o cereau și pe care fără îndoială o meritau.

Viața pe care o alesesem și-a cerut curând tributul. Mi-am pierdut slujba, mi-am pierdut prietenii și în cele din urmă am pierdut apartamentul în

care Margot și cu mine petrecuserăm multe zile fericite. Când a devenit clar că nu mai puteam menține stilul acesta de viață, am locuit în case abandonate unde totul era la comun. Mi-am petrecut mai bine de cincisprezece luni într-o casă abandonată din Rotterdam. Clădirea nu avea uși, nici interioare, nici exterioare, nici măcar la toaletă. Împărțeam totul. Cântecurile, visurile, banii de buzunar, drogurile, mâncarea, paturile... totul în afară de suferință.

După ani de droguri și dezmăț, am ajuns în ultimul hal, o umbră a omului care eram odată. Într-o dimineață, spălându-mă pe față, m-am uitat în oglindă. Nu mai văzusem niciodată pe cineva atât de tânăr care să fie așa de secătuit și de trist. M-am întors în pat și am plâns ca un copil. În aceeași zi am scotocit prin cutiile în care țineam lucrurile lui Margot. Cărțile, hainele, discurile, agrafele de păr, însemnările, fotografiile ei – una câte una, mi-am luat adio de la fiecare amintire. Apoi le-am pus la loc în cutii și le-am dus la copiii imigranților la care ținea atât de mult. Era prin 1977.

Cu ajutorul unor relații providențiale, mi-am găsit o slujbă de fotograf la o revistă de călătorii. Așa m-am îmbarcat într-o călătorie în Africa de Nord, cu o valiză de pânză și o fotografie înrămată a lui Margot, fugind de omul care devenisem.

Apoi un antropolog britanic pe care l-am întâlnit în Atlasul Saharian mi-a dat o idee. M-a întrebat dacă m-am gândit vreodată să fiu primul fotograf occidental care să se strecoare în cele mai sacre orașe ale Islamului. Nu știam despre ce vorbea. Mi-a spus că exista o lege saudită care le interzicea cu strictețe non-musulmanilor să intre în Mecca și Medîna. Creștinii și evreii nu aveau voie înăuntru, asta dacă cineva nu găsea o cale de-a pătrunde în oraș și de-a face fotografii. Dacă erai prins, puteai să ajungi la închisoare, sau chiar mai rău. Eram numai ochi și urechi. Emoția de-a călca granițele unui teritoriu interzis, înfăptuind ceea ce nimeni nu mai reușise înainte, valul de adrenalină, ca să nu mai vorbesc de faima și banii pe care le dobândeai după aceea... Eram ispitit de ideea asta ca o albină atrasă de un borcan cu miere.

Antropologul mi-a spus că nu puteam să fac asta singur și că aveam nevoie de relații. Mi-a sugerat să încerc la frățiile sufite din zonă. Nu poți să știi niciodată, poate sunt de acord să te ajute.

Nu știam nimic despre sufism și nu-mi păsa de așa ceva nici cât negru sub unghie. Atâta vreme cât se ofereau să mă ajute, eram fericit să-i cunosc pe sufiți. Pentru mine nu erau decât un mijloc de a-mi atinge scopul. Dar la vremea aceea, la fel era oricine sau orice altceva.

Viața e ciudată. Ella. În cele din urmă n-am ajuns niciodată la Mecca și Medîna. Nici atunci, nici mai târziu. Nici măcar după ce m-am convertit la islam. Destinul m-a purtat spre o cu totul altă cale, una cu cotituri și întorsături neașteptate, ce m-au schimbat fiecare atât de profund și de irevocabil, încât după o vreme destinația inițială și-a pierdut semnificația. Deși la început eram animat de motive pur materialiste, când călătoria s-a sfârșit eram un om schimbat.

Cât despre sufiți, cine ar fi putut ști că ceea ce privisem inițial ca pe un mijloc de a-mi atinge scopul avea să devină foarte curând un scop în sine? Partea aceasta a vieții mele o numesc întâlnirea cu litera U din cuvântul „sufit”.

Cu dragoste,
Aziz

Trandafirul Deșertului, târfa

Konya, februarie 1246

Biciuită de vânt, căinoasă și mohorâtă, ziua în care am părăsit bordelul a fost cea mai geroasă din ultimii patruzeci de ani. Străzile înguste, întortocheate scânteiau de zăpadă așternută de curând și țurțuri ascuțiți atârnav de acoperișurile caselor și de minaretele moscheilor într-o frumusețe primejdioasă. Pe la mijlocul după-amiezii, gerul se făcuse atât de cumplit, încât pe străzi se zăreau pisici înghețate, cu mustățile preschimbate în fire de gheață, iar câteva case dărăpănate se prăbușiseră sub greutatea omătului. După pisicile hoinare, oamenii fără adăpost din Konya sufereau cel mai mult. Am văzut pe puțin vreo șase leșuri înghețate – ghemuite precum pruncii în pântecul mamei, cu zâmbete fericite zugrăvite pe fețe, de parcă ar fi așteptat să învie la o viață mai bună și mai călduroasă.

După-amiază târziu, când toată lumea trăgea un pui de somn înainte să înceapă vânzoleala serii, m-am furișat afară din odaia mea. N-am luat cu mine decât câteva haine sărăcicioase, lăsând în urmă toate veșmintele țesute cu fir de argint și podoabele pe care le purtam pentru mușteriii aparte. Ce fusese câștigat în bordel trebuia să rămână în bordel.

Când am ajuns la jumătatea scărilor, am văzut-o pe Magnolia stând în ușa de la intrare și mestecând frunzele maronii, de care nu se mai putea dezbara. Mai bătrână decât toate celelalte fete din bordel, în ultima vreme se plângea de fierbințeli. Noaptea o auzeam foindu-se și răsucindu-se în pat. Nu era nici o taină că nurii ei se ofileau. Fetele mai tinere spuneau în glumă că o pizmuiau pe Magnolia pentru că nu mai trebuia să-și bată capul cu soroacele, sarcinile și lepădările și că se putea culca în fiecare zi a lunii cu un bărbat, dar știam cu toate că o târfă bătrână nu avea prea mulți sortți să rămână în viață.

De cum am văzut-o pe Magnolia stând acolo, am știut că aveam doar două alegeri: fie să mă întorc în odaia mea și să uit de fugă, fie să ies pe ușa aia și să îndur urmările. Inima mea a înclinat către cea de-a doua.

— Hei, Magnolia, te simți mai bine? am spus cu un glas despre care nădăjduiam să fie liniștit și firesc.

Chipul Magnoliei s-a luminat, dar apoi s-a întunecat din nou zărind bocceaua din mâna mea. Nu avea rost să mint. Știa că patroana nu-mi îngăduia nici să ies din odaie, darămite să plec din bordel.

— Pleci? a icnit Magnolia de parcă întrebarea ar fi speriat-o.

N-am zis nimic. Acum era rândul ei să facă o alegere. Putea fie să mă oprească din drum și să prevină pe toată lumea din casă ce gânduri aveam, fie să mă lase pur și simplu să plec. Magnolia s-a uitat la mine cu un aer posomorât și mânios.

— Întoarce-te în odaia ta, Trandafirul Deșertului, mi-a zis. Altfel patroana o să-l trimită pe Cap-de-Șacal după tine. Nu știi ce i-a făcut...?

Dar nu și-a isprăvit întrebarea. Asta era una din legile ne-scrise ale bordelului: nu aduceam vorba despre poveștile fetelor nefericite care lucraseră aici înaintea noastră și care avuseseră parte de-o moarte timpurie, iar în rarele împrejurări în care le pomeneam totuși, aveam grijă să nu le rostim numele. Nu avea nici un rost să le tulburăm în mormintele lor. Duseseră deja o viață grea; era mai bine să le lăsăm să se odihnească.

— Chiar dacă izbutești să scapi, din ce-o să trăiești? a stăruit Magnolia. O să mori de foame.

Ce-am văzut în ochii Magnoliei era teamă – nu teama că aș fi putut să dau greș și să fiu pedepsită de patroană, ci teama că s-ar fi putut să reușesc. Eram pe cale să fac singurul lucru la care visase întotdeauna, însă pe care nu cutezase niciodată să-l ducă la bun sfârșit, iar acum mă prețuia și mă ura deopotrivă pentru îndrăzneala mea. Am simțit dintr-odată o umbră de îndoială și m-aș fi întors în odaia mea dacă glasul lui Shams din Tabriz nu mi-ar fi răsunit în cap.

— Lasă-mă să plec, Magnolia, am zis. Nu mai rămân aici nici o singură zi.

După ce-am fost bătută de Baybars și am privit moartea în față, am simțit cum ceva s-a schimbat înlăuntrul meu fără puțință de întoarcere. Era ca și când n-aș mai fi avut nici urmă de frică rămasă în mine. Într-un fel sau altul, nu-mi păsa. Eram hotărâtă să-i închin tot restul vieții mele lui Dumnezeu. Dacă

asta avea să fie pentru o singură zi sau pentru mulți ani de-aici înainte nu era de nici o însemnătate. Shams din Tabriz zisese că iubirea și credința preschimbau făpturile omenești în eroi, pentru că înlăturau orice frică sau neliniște din inimile lor. Acum începeam să înțeleg ce voia să spună.

Lucru ciudat, Magnolia înțelegea și ea. Mi-a aruncat o privire lungă, îndurerată și s-a dat încet la o parte, lăsându-mi calea liberă.

Ella

Northampton, 19 iunie 2008

Bună, dragă Ella,

Îți mulțumesc pentru că ești atât de plină de compasiune. Mă bucur că-ți place povestea mea și că te gândești mult la ea. Nu sunt obișnuit să vorbesc despre trecutul meu cu nimeni și, în mod ciudat, faptul că-ți împărtășesc ție toate astea mă face să mă simt mai ușurat.

Mi-am petrecut vara anului 1977 cu un grup de sufiți din Maroc. Camera mea era văruiată în alb, micuță și simplă. Aveam doar strictul necesar: o saltea de dormit, un opaiț, un rozariu de chihlimbar, o floare în ghiveci la fereastră, un talisman împotriva deochiului și un birou din lemn de nuc cu un volum din poemele lui Rumi în sertar. Nu exista telefon, nici televizor, nici ceas și nici electricitate. Nu-mi pasă. După ce trăisem ani întregi în case abandonate, nu vedeam de ce n-aș supraviețui și într-o mănăstire de derviși.

În prima mea seară acolo, maestrul Sameed a venit în camera mea să vadă ce fac. Mi-a spus că eram mai mult decât bine-venit să rămân la ei până când eram pregătit să plec spre Mecca. Dar exista o condiție: fără droguri!

Îmi aduc aminte că mi-am simțit fața arzând, ca un copil prins cu mâna în borcanul cu fursecuri. De unde știau? Oare îmi scotociseră prin valiză cât fusesem plecat? N-o să uit niciodată ce-a spus maestrul după aceea: „Nu-i nevoie să ne uităm prin lucrurile tale ca să ne dăm seama că iei droguri, frate Craig. Ai ochii unui drogat”.

Și lucrul cel mai straniu, Ella, e că până în ziua aceea nu mă considerasem niciodată un drogat. Eram convins că dețineam controlul și că drogurile mă ajutau să-mi rezolv problemele. „Să-ți amorțești durerea nu-i același lucru cu a o vindeca”, a spus maestrul Sameed. „Când efectul anesteziei dispare, durerea e încă acolo.”

Știam că avea dreptate. Cu o hotărâre îngâmfată, le-am predat toate drogurile pe care le aveam la mine, chiar și somniferele. Dar curând s-a dovedit că hotărârea mea nu era destul de puternică pentru a mă salva de ceea ce avea să vină. În cele patru luni cât am stat în acea mică mănăstire, mi-am încălcat promisiunea de mai bine de o duzină de ori. Pentru cineva care-a ales ameteala în dauna lucidității nu era greu să facă rost de droguri, chiar străin fiind. Într-o noapte am venit la mănăstire

beat mort și am găsit toate ușile zăvorâte pe dinăuntru. Am fost nevoit să dorm în grădină. În ziua următoare maestrul Sameed nu m-a întrebat nimic, iar eu nu i-am prezentat nici un fel de scuze.

Lăsând la o parte aceste incidente rușinoase, am reușit să mă înțeleg bine cu sufiții, bucurându-mă de liniștea care se așternea seara peste mănăstire. Să mă aflu acolo mi se părea ciudat, dar straniu de liniștitor, și deși nu eram străin de viața sub același acoperiș împreună cu mulți oameni, am găsit acolo ceva ce nu mai încercasem niciodată: pacea lăuntrică.

La suprafață duceam o viață comună în care toată lumea mânca, bea și făcea aceleași lucruri în același timp, însă dincolo de toate acestea se aștepta de la noi și eram încurajați să rămânem singuri și să privim în interior. Pe calea sufită, mai întâi descoperi arta de-a fi singur în mijlocul mulțimii. Apoi descoperi mulțimea dinăuntru singurătății tale – vocile din interiorul tău.

În timp ce așteptam ca sufiții din Maroc să găsească o cale sigură de-a mă strecura în Mecca și Medina, am citit o grămadă despre filosofia și poezia sufite, la început din plictiseală și din lipsa unui alt lucru mai bun de făcut, apoi cu un interes crescând. Ca un om care nu-și dăduse seama cât de însetat era până când n-a luat prima înghițitură de apă, am descoperit că întâlnirea mea cu sufismul mă făcea să tânjesc după mai mult. Dintre toate cărțile pe care le-am citit în vara aceea lungă, poemele alese ale lui Rumi au avut cel mai mare impact asupra mea.

Trei luni mai târziu, din senin, maestrul Sameed mi-a spus că îi aminteam de cineva – un derviş rătăcitor pe nume Shams din Tabriz. Mi-a zis că unii oameni îl priveau pe Shams ca pe un eretic nerușinat, dar după părerea lui Rumi era luna și soarele de pe cer.

Am fost intrigat. Dar era mai mult decât simplă curiozitate. Pe când îl ascultam pe maestrul Sameed povestindu-mi mai multe despre Shams, am simțit un fior pe șira spinării și un vechi sentiment de déjà-vu.

Ei, probabil o să crezi că sunt nebun. Dar Dumnezeu mi-e martor că în momentul ăla am auzit un foșnet de mătase în preajmă, mai întâi în depărtare, apoi apropiindu-se, și am văzut umbra cuiva care nu se afla acolo. Poate era briza de seară foșnind prin ramuri, sau poate era o pereche de aripi de înger. În orice caz, am știut dintr-odată că nu aveam nevoie să mă duc nicăieri. Nu acum. Eram sătul și obosit să tânjesc mereu să fiu altundeva, undeva departe, mereu pe fugă în ciuda mea.

Eram deja unde îmi doream să fiu. Nu aveam nevoie decât să rămân și să privesc în interiorul meu. Partea aceasta nouă a vieții mele o numesc întâlnirea mea cu litera F din cuvântul „sufit”.

Cu dragoste,
Aziz

Shams

Konya, februarie 1246

Brumoasă, făgăduind o zi bogată în întâmplări, dimineața se scurgea mai iute decât de obicei, iar cerul atârna jos și cenușiu. După-amiază târziu, l-am găsit pe Rumi în odaia lui, stând lângă fereastră cu fruntea încrețită în cugetare, cu degetele mișcându-se fără odihnă pe mărgelile mătăniilor. Încăperea era întunecoasă din pricină că perdelele grele de catifea erau pe jumătate trase, dar o fâșie ciudată de lumină cădea chiar pe locul unde stătea Rumi, dând întregii priveliști un aer de vis. N-am putut să nu mă întreb dacă Rumi avea să vadă dorința adevărată din spatele a ceea ce eram pe cale să-i cer sau avea să fie uluit și supărat.

Pe când stăteam acolo, pătrunzându-mă de pacea clipei, dar simțindu-mă și ușor neliniștit, am avut o viziune fulgerătoare. L-am văzut pe Rumi, mai bătrân și mai firav la înfățișare, îmbrăcat în veșminte de un verde închis și șezând în același loc, arătând mai milos și mai mărinimos ca niciodată, dar cu o rană de neșters în inimă, o rană ce avea chipul meu. Am înțeles îndată două lucruri: că Rumi avea să-și petreacă bătrânețile în casa asta și că rana pricinuită de lipsa mea n-avea să se vindece niciodată. Mi-au dat lacrimile.

— Te simți bine? Ești alb la față, a zis Rumi.

M-am silit să zâmbesc, dar povara a ceea ce urma să spun îmi apăsa greu umerii. Glasul mi-a sunat cam țâfnos și mai puțin puternic decât voiam.

— Nu prea. Sunt foarte însetat, iar în casa asta nu e nimic care să-mi potolească setea.

— Vrei s-o întreb pe Kerra ce poate face în privința asta? m-a întrebat Rumi.

— Nu, fiindcă lucrul de care am nevoie nu se găsește în bucătărie, ci la cârciumă. Vezi tu, am nevoie să mă îmbăt.

M-am prefăcut că nu bag de seamă umbra de neînțelegere care a trecut peste chipul lui Rumi și am urmat:

— În loc să te duci la bucătărie după apă, te-ai duce la cârciumă după vin?

— Adică, vrei să-ți aduc eu vin? a întrebat Rumi, rostind ultimul cuvânt cu grijă, de parcă i-ar fi fost frică să nu se spargă.

— Întocmai. Ți-aș fi grozav de îndatorat dacă te-ai duce să iei niște vin pentru noi. Două urcioare ar fi de-ajuns, unul pentru mine, unul pentru tine. Dar fă-mi, te rog, un hatâr. Când te duci la cârciumă, să nu iei pur și simplu urcioarele și să te întorci. Stai acolo o vreme. Vorbește cu oamenii. O să te-aștept aici. Nu-i nevoie să te grăbești.

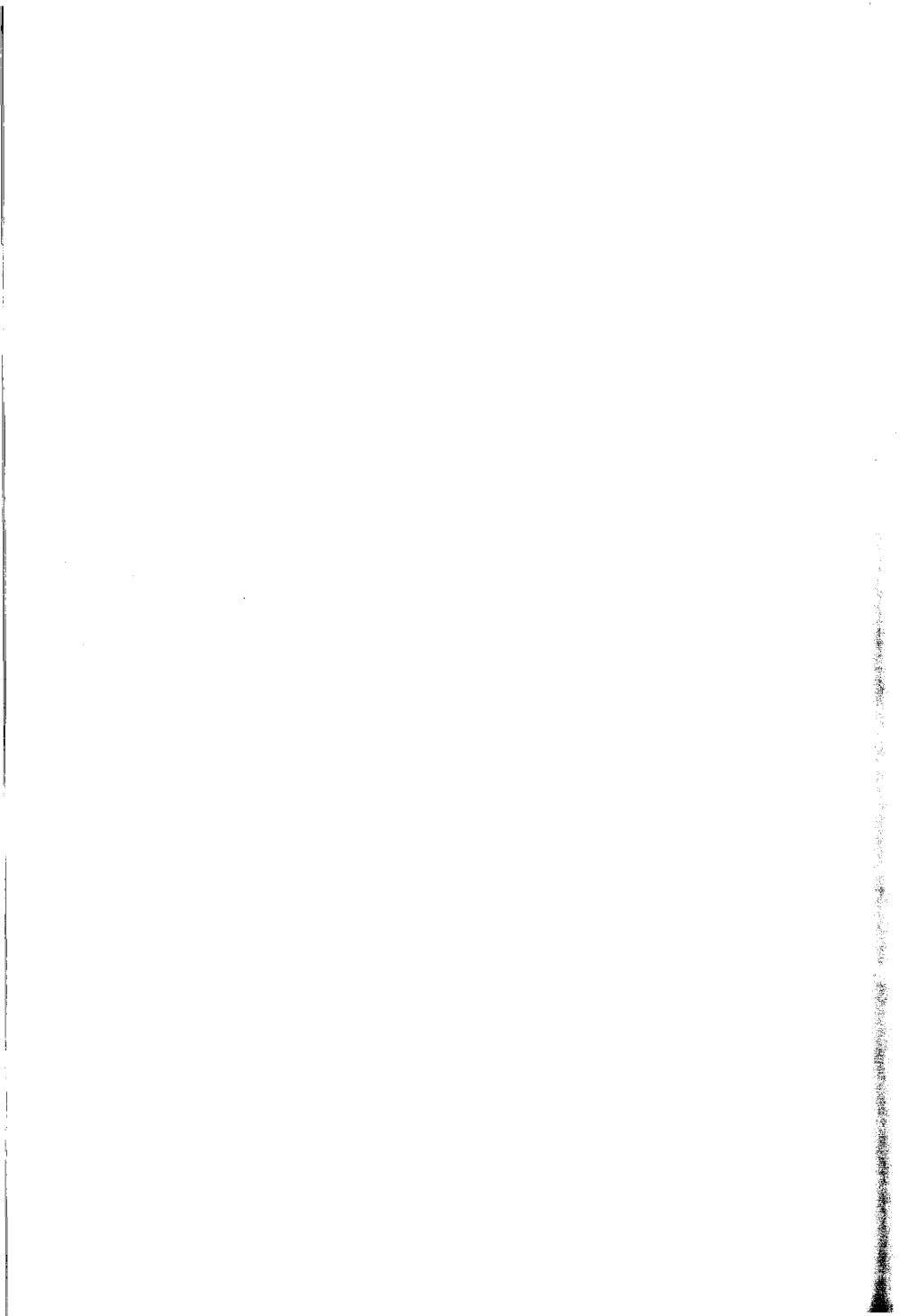
Rumi mi-a aruncat o privire pe jumătate supărată, pe jumătate uluită. Mi-am amintit de fața învățăcelului din Bagdad care voia să mă-nsoțească, dar îi păsa prea mult de bunul său nume ca să facă pasul hotărâtor. Grija lui pentru părerile celorlalți îl împiedicase. Acum mă întreb dacă bunul lui nume o să-l împiedice și pe Rumi.

Dar, spre marea mea ușurare, Rumi s-a ridicat și a încuviințat din cap.

— N-am mai fost niciodată la cârciumă și n-am mai băut niciodată vin. Nu cred că să bei e un lucru bun. Însă am încredere deplină în tine, pentru că am încredere în iubirea dintre noi. Trebuie să existe un temei pentru care m-ai rugat să fac un asemenea lucru. Trebuie să aflu care-i temeiul acela. Mă voi duce și voi aduce vin pentru noi.

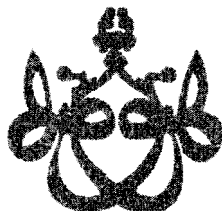
Spunând acestea, și-a luat rămas-bun și a plecat.

De îndată ce-a ieșit din odaie, m-am prăbușit la pământ într-o stare de adâncă încântare. Apucând mătăniile de chihlimbar pe care Rumi le lăsase în urmă, i-am mulțumit iar și iar lui Allah pentru că mi-a dat un tovarăș de nădejde și m-am rugat ca sufletul lui frumos să nu se trezească niciodată din beția Iubirii Divine.

PARTEA A PATRA

Foc

Lucrurile care vatămă, pustiesc și nimicesc

Suleiman bețivul

Konya, februarie 1246

Buimăcit de vin, mi se năzar multe trăsnaî când sunt beat, dar să-l văd pe marele Rumi intrând în cârciumă era ceva de-a dreptul năstrușnic, chiar și pentru mine. M-am ciupit, însă nălucirea n-a pierit.

— Hei, Hristos, ce mi-ai dat să beau, omule? am strigat. Ultimul urcior cu vin trebuie să fi fost grozav de tare. N-ai să ghicești ce mi se năzare chiar în clipa asta.

— Taci din gură, neghiobule, a șoptit cineva din spatele meu.

M-am uitat în jur ca să văd cine încerca să mă facă să tac și am fost uimit să văd că fiecare bărbat din cârciumă, până și Hristos, se holba cu gura căscată la ușă. Întreg locul se confundase într-o tăcere stranie, chiar și câinele cârciumii, Saqui, părea uluit cum zăcea tolănit cu urechile clăpăuge lipite de podele. Negustorul de covoare persane a încetat să-și mai zbiere lălăielile alea îngrozitoare pe care le numea cântece. În schimb se clătina pe picioare, ținându-și bărbia ridicată cu demnitatea fără măsură a unui bețiv care încearcă să pară altfel.

Hristos a rupt tăcerea.

— Fii bine-venit în cârciuma mea, Mawlana, a zis cu un glas mustind de bunăvoință. E o mare cinste să te văd sub acoperișul meu. Cu ce te pot ajuta?

Am clipit de mai multe ori până am priceput într-un sfârșit că era chiar Rumi cel ce stătea acolo.

— Mulțumesc, a spus Rumi cu un zâmbet larg, dar moale. Aș vrea niște vin.

Bietul Hristos a fost așa de uluit auzind asta, că a rămas cu gura căscată. Când a izbutit să se miște din nou, l-a condus pe Rumi la cea dintâi masă liberă, care s-a întâmplat să fie chiar lângă a mea!

— *Selamün aleyküm*, mi-a dat binețe Rumi de îndată ce s-a așezat.

I-am dat la rîndul meu binețe și am spus câteva lucruri glumețe, dar nu sunt încredințat că vorbele mi-au ieșit cum trebuie din gură. Cu înfățișarea lui liniștită, haina scumpă și caftanul maroniu ales, Rumi părea cu totul nelalocul lui.

M-am aplecat înainte și, coborînd vocea până la șoaptă, am spus :

— Aș fi grozav de necuviincios dacă-ș întreba ce caută un om ca tine aici ?

— Trec printr-o încercare sufită, mi-a răspuns Rumi, făcându-mi cu ochiul de parcă am fi fost cei mai buni prieteni. Am fost trimis aici de Shams ca să-mi pot pierde bunul nume.

— Și asta e un lucru bun ? am întrebat.

Rumi a răs.

— Păi, depinde cum îl privești. Uneori e nevoie să-ți nimecești toate legăturile ca să-ți poți birui eul. Dacă suntem prea legați de familia noastră, de locul nostru în sânul obștii, până și de școala ori moscheea din partea locului, până într-acolo încât acestea stau în calea unirii cu Allah, trebuie să rupem acele legături.

Nu eram încredințat că-l înțelegeam cu trebuie, dar pe undeva lămurirea asta avea întru totul noimă pentru mintea mea tulbure. Bănuisem întotdeauna că sufiții aștia erau o șleahtă pestriță de țicniți în stare de tot soiul de ciudățenii.

Acum era rîndul lui Rumi să se aplece înainte și să întrebe pe șoptite :

— Aș fi grozav de necuviincios dacă te-ăș întreba cum te-ai ales cu cicatricea aia de pe față ?

— Mi-e teamă că nu-i o poveste prea frumoasă, am zis. Mergeam către casă noaptea târziu și am dat peste zapciul ăsta care m-a zvântat în bătaie.

— Păi de ce ? a întrebat Rumi, părînd într-adevăr îngrijorat.

— Pentru că băusem vin, am răspuns arătînd spre urcioul pe care Hristos tocmai îl așezase dinaintea lui Rumi.

El a clătinat din cap. La început a părut cu totul nedumerit, de parcă n-ar fi crezut că asemenea lucruri se puteau întâmpla, însă curînd buzele i s-au lățit într-un zîmbet prietenos. Și uite-așa ne-am întins la vorbă. Mîncînd pâine cu brînză de capră, am vorbit despre credință și prietenie și despre alte lucruri din viață pe care credeam că le uitasem de mult, dar pe care eram acum încîntat să le dezgrop din inima mea.

Îndată după asfințit Rumi s-a ridicat să plece. Toată lumea din cărciumă a sărit în picioare să-și ia rămas-bun de la el. Era o priveliște grozavă.

— Nu poți să pleci fără să ne spui de ce vinul a fost neîngăduit, am zis.

Hristos a dat fuga la mine încrunțat, făcându-și griji că întrebarea mea ar putea să-l supere pe mușterii lui vestit.

— Taci, Suleiman. De ce trebuie să pui asemenea întrebări?

— Nu zău, am stăruit uitându-mă la Rumi. Ne-ai văzut doar. Nu suntem oameni răi, dar asta se zice tot timpul despre noi. Spune-mi, ce e rău în a bea vin, dacă ne purtăm cuviincios și nu facem rău nimănui?

În ciuda ferestrei deschise din colț, aerul din cârciumă era stătut, plin de fum și încărcat de nerăbdare. Vedeam limpede că toți erau curioși să audă răspunsul. Gânditor, binevoitor și liniștit, Rumi s-a apropiat de mine și iată ce mi-a zis :

— De înlăuntrul băutorului de vin

Sălășluiește-o bunătate adâncă

Va scoate-o la iveală

Când i-aghesmuit.

De tăinuiește însă mânie și-ngâmfare

leși-vor la vedere acestea,

Și cum așa sunt dintre oameni cei mai mulți,

Neîngăduit e vinul pentru toți.

O clipă de liniște s-a așternut cât ne-am gândit la vorbele lui.

— Prieteni, vinul nu-i o băutură nevinovată, a urmat Rumi cu un glas puternic, atât de falnic, și totuși atât de liniștit și încrezător, fiindcă scoate la iveală tot ce-i mai rău în noi. Cred că-i mai bine să ne înfrânăm de la băutură. Cu toate astea, nu putem să dăm vina pe băutură pentru lucrurile de care noi suntem răspunzători. De îngâmfarea și mânia noastră ar trebui să ne ngrijim. Asta e mai grabnic. La urma urmei, cine vrea să bea va bea și cine vrea să se țină departe de vin se va ține. Nu avem nici un drept să-i silim pe alții să urmeze căile noastre. Religia nu silește pe nimeni la nimic.

Asta a stârnit încuviințări însuflețite din cap din partea unora dintre mușterii. Cât despre mine, mi-am zis că e mai bine să ridic paharul, din credința nestrămutată că nici o pildă de înțelepciune nu trebuie să treacă necinstită cum se cuvine.

— Ești un om bun, cu o inimă mare, am zis. Orice-ar spune oamenii despre ce-ai făcut azi, și sunt încredințat că vor spune destule, cred că e un lucru îndrăzneț din partea ta, ca

predicator, să vii la cârciumă și să vorbești cu noi fără să ne judeci.

Rumi mi-a aruncat o privire prietenoasă. Apoi a luat urcioarele cu vin pe care le lăsase neatînse și a ieșit în vântul serii.

Aladdin

Konya, februarie 1246

Bolnav de nerăbdare, în ultimele trei săptămâni am tot aşteptat să găsesc clipa potrivită ca să-i cer tatei să mi-o dea pe Kimya de soţie. Mi-am petrecut multe ceasuri vorbind cu el în gând, alegându-mi iar şi iar cuvintele, căutând un chip cât mai bun de a-mi înfăţişa dorinţa. Aveam pregătit un răspuns pentru orice împotrivire. Dacă spunea că eu şi Kimya eram ca un frate şi-o soră, aveam să-i amintesc că între noi nu era nici o legătură de sânge. Ştiind cât de mult o iubea tatăl meu pe Kimya, aveam de gând să-i spun şi că, dacă încuviinţa căsătoria noastră, ea n-avea să fie nevoită să plece şi să trăiască în altă parte şi putea să rămână lângă noi toată viaţa ei. Aveam totul pus la cale în minte, însă nu izbuteam să-l prind pe tata singur.

Dar în seara asta am dat peste el în cel mai rău chip cu putinţă. Eram gata să plec de-acasă pentru a mă întâlni cu prietenii mei, când uşa s-a deschis cu un scârţâit şi a intrat tata, ținând în fiecare mână câte un urciore.

Am încremenit cu gura căscată.

— Tată, ce-i asta din urcioare? l-am întrebat.

— O, asta! a răspuns el fără cea mai mică urmă de stânjeneală. E vin, fiule.

— Ce? am strigat. Asta a ajuns marele Mawlana? Un bătrân năruit de vin?

— Ai grijă ce spui, s-a auzit un glas ursuz din spatele meu.

Era Shams. Privindu-mă în ochi fără să clipească măcar, a urmat:

— Nu-i cuviincios să vorbeşti așa cu tatăl tău. Eu l-am rugat să se ducă la cârciumă.

— Oare de ce nu mă mir? nu m-am putut opri să zâmbesc disprețuitor.

Dacă pe Shams l-au supărat vorbele mele, n-a arătat-o în nici un fel.

— Aladdin, putem vorbi despre asta, a zis netulburat. Dacă nu lași mânia să-ți întunece vederea.

Apoi a înclinat capul într-o parte și mi-a spus că trebuia să-mi înmoi inima.

— E una dintre legi, a zis. *Dacă vrei să-ți întărești credința, trebuie să-ți înmoi inima. Pentru ca să-ți fie credința tare ca piatra, inima trebuie să-ți fie moale ca pana. Prin boală, nenorocire, pierdere sau frică, într-un fel sau altul, suntem cu toții puși față în față cu întâmplări care ne învață să devenim mai puțin haini și cârtitori și mai miloși și mărinimoși. Însă unii dintre noi învață lecția și izbutesc să devină mai blânzi, pe când alții sfârșesc prin a deveni și mai cruzi ca înainte. Singura cale de-a ne apropia de Adevăr este aceea de-a ne lărgi inima astfel încât să cuprindă întreaga omenire și să aibă încă loc pentru Iubire.*

— Nu te băga, l-am repezit. Nu primesc porunci de la un derviș beat. Asta spre deosebire de tatăl meu.

— Aladdin, să-ți fie rușine, m-a întrerupt tata.

Am simțit îndată o împunsătură puternică de vinovăție, dar era prea târziu. Multe pricini de ranchiună pe care credeam că le lăsasem în urma mea m-au năpădit din nou.

— N-am nici o îndoială că mă urăști la fel de mult precum spui, a zis Shams, dar nu cred c-ai încetat măcar o clipă să-ți iubești tatăl. Nu vezi că îl rănești?

— Nu vezi că ne nimicești viețile? am răspuns.

În clipa aceea tata a făcut un pas înainte, cu buzele strânse de mânie, cu mâna dreaptă ridicată deasupra capului. Am crezut că o să mă plesnească, dar când n-a făcut-o, când n-a vrut s-o facă, m-am simțit și mai stânjenit.

— Mă faci de rușine, a spus tata fără să se uite la mine.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi. Am întors capul într-o parte și dintr-odată m-am pomenit față-n față cu Kimya. De când stătea oare acolo, urmărindu-ne cu ochi temători dintr-un colț? Cât auzise oare din sfada noastră?

Rușinea de-a fi fost umilit de tata în fața fetei pe care voiam s-o iau de soție mi-a întors măruntaiele pe dos, lăsându-mi un gust neplăcut în gură. Mi se părea că odaia se învârte cu mine, amenințând să se prăbușească.

Nesimțindu-mă în stare să mai rămân acolo nici o clipă mai mult, mi-am luat haina, l-am împins pe Shams la o parte și m-am năpustit afară din casă, departe de Kimya, departe de ei toți.

Shams

Konya, februarie 1246

Bărdacele cu vin stăteau între noi, încărcate de mirosurile de pământ încins, ierburi sălbatice și coacăze negre. După ce Aladdin a plecat, Rumi a fost atât de trist, încât n-a putut vorbi o vreme. Am ieșit împreună în curtea acoperită de zăpadă. Era una dintre acele seri mohorâte de februarie când aerul părea îngreunat de o liniște stranie. Am stat acolo, urmărind curgerea norilor, ascultând lumea care nu ne dăruia nimic altceva decât tăcere. Vântul ne-a adus o adiere din pădurile îndepărtate, cu parfum de mosc, și pentru o clipă cred că amândoi ne-am dorit să plecăm din orașul ăsta pentru totdeauna.

Apoi am luat unul dintre urcioarele cu vin. Am îngenuncheat lângă un trandafir agățător care stătea țepos și golaș în zăpadă și am început să torn vinul pe pământul de sub el. Chipul lui Rumi s-a luminat de zâmbetul pe jumătate gânditor, pe jumătate bucuros.

Încet, uluitor, trandafirul golaș s-a trezit la viață, scoarța înmuindu-se ca o piele de om. A făcut o singură floare sub ochii noștri. Pe când turnam mai departe vinul sub el, floarea s-a deschis, dezvăluindu-și petalele de un portocaliu cald.

Apoi am luat al doilea urcior și l-am turnat în același fel. Portocaliul trandafirului s-a preschimbât într-un roșu aprins, strălucind de viață. Mai era doar o cană de vin pe fundul urciorului. L-am turnat într-o ulcică, am băut jumătate și i-am întins jumătatea rămasă lui Rumi.

A luat cu mâini tremurătoare ulcica, răspunzând darului meu cu o înțelegere și o stăpânire pline de veselie, omul acesta care nu se atinsese în viața lui de băutură.

— Legile și opreliștile religiei au mare însemnătate, a spus. Dar n-ar trebui să fie prefăcute în stavile ce nu pot fi puse la îndoială. Pătruns de știința acestor lucruri beau vinul pe care

mi-l dăruiești astăzi, crezând cu toată inima că există o trezie dincolo de beția iubirii.

Chiar în clipa când Rumi era gata să ducă ulcica la gură, i-am smuls-o și am aruncat-o pe pământ. Vinul s-a scurs în zăpadă, asemenea unor stropi de sânge.

— Nu bea, am spus, nesimțind nevoia să duc mai departe această încercare.

— Dacă nu voiai să-mi ceri să beau vinul ăsta, de ce m-ai trimis la cârciumă din capul locului? a întrebat Rumi cu un glas nu atât curios, cât plin de milă.

— Știi de ce, am spus zâmbind. Propășirea spirituală înseamnă să cunoști lumea în întregime, nu să te înverșunezi asupra anumitor laturi ale ei. Cea de-a treizeci și doua lege spune: *Nimic n-ar trebui să stea între tine și Dumnezeu. Nici imamii, nici preoții, nici rabinii sau oricare alți păzitori ai cârmuirii spirituale și religioase. Nici învățătorii spirituali, nici măcar credința ta. Crede în lucrurile pe care le prețuiești și în legile tale, dar nu le înstăpâni peste alții. Dacă frângi întruna inimile oamenilor, orice îndatorire religioasă pe care o îndeplinești nu slujește la nimic.*

Ține-te departe de toate soiurile de idoli, fiindcă îți vor încețoșa vederea. Allah și numai Allah să fie singurul tău îndrumător. Află Adevărul, dar ai grijă să nu-ți faci un idol din adevărurile tale.

Am admirat întotdeauna firea lui Rumi și am știut că mila sa, nemărginită și uluitoare, era ceea ce-mi lipsea în viață. Dar astăzi admirația mea pentru el crescuse iute.

Lumea asta era plină de oameni însetați de bogăție, cin-stire ori putere. Cu cât dobândeau mai multe semne de izbândă, cu atât păreau să aibă mai multă nevoie de ele. Lacomii și pizmași, făceau din bunurile lumești *qibla*¹ lor, privind mereu într-acolo, nedându-și seama că deveneau robii lucrurilor după care tânjeau. ăsta era cursul obișnuit. Se întâmpla tot timpul. Dar era rar, la fel de rar ca rubinele, ca un om care izbutise în viață, un om care avea multă bogăție, faimă și putere, să renunțe dintr-odată la locul lui într-o bună zi și să-și pună în primejdie bunul nume pentru o călătorie lăuntrică, una despre care nimeni nu putea spune unde sau când avea să se sfârșească. Rumi era o nestemată rară.

1. Direcția către care se întorc musulmanii în timpul rugăciunilor zilnice (în arabă, în orig.) (n.a.).

— Allah vrea să fim smeriți și cumpătați, am spus.

— Și vrea să fie *cunoscut*, a adăugat Rumi încet. Vreau să-l cunoaștem cu fiecare părticică a ființei noastre. De aceea-i mai bine să fii treaz și cu luare-aminte decât să fii beat și amețit.

Am încuviințat. Până când s-a înnoptat și s-a făcut frig, am stat în curte, cu un singur trandafir roșu între noi. Pe sub răcoarea serii, se simțea un miros proaspăt și dulce. Vinul Iubirii ne-a făcut capetele să se învârtă ușor, și mi-am dat seama cu bucurie și mulțumire că vântul nu mai șoptea a deznădejde.

Ella

Northampton, 24 iunie 2008

— **B**ună, iubito, s-a deschis un nou restaurant thailandez în oraș, spuse David. Se zice că e grozav. De ce nu mergem acolo diseară? Doar noi doi?

Ultimul lucru pe care își dorea Ella să-l facă în marțea asta era să cineze în oraș cu soțul ei. Însă David se arătă atât de insistent, că nu putu să-l refuze.

Silver Moon era un restaurant micuț, cu lămpi elegante, separeuri îmbrăcate în piele, șervete negre și atât de multe oglinzi atârând jos pe pereți, încât clienții aveau senzația că cinează cu propriile reflexii. Elei nu-i luă mult să se simtă nelalocul ei acolo. Dar nu restaurantul era cel care o făcea să se simtă astfel, ci soțul ei. Zărise în ochii lui David o lucire neobișnuită. Ceva nu era în regulă. Părea gânditor – îngrijorat chiar. Ce o tulbură cel mai tare era că se bâlbăise de câteva ori. Ella știa că, pentru ca dificultățile lui de vorbire din copilărie să iasă la suprafață, David trebuia să fie foarte supărat.

O chelneriță tinerică, îmbrăcată într-un costum tradițional, veni să le ia comanda. David ceru scoici cu chili și busuioc, iar Ella se hotărî la legume și tofu în sos de nucă-de-cocos, rămânând fidelă deciziei luate când împlinise patruzeci de ani de-a se abține de la carne. Comandară și niște vin.

Vorbiră câteva minute despre decorul sofisticat, discutând despre efectul șervetelor negre în comparație cu al celor albe. Apoi se lăsă tăcerea. Douăzeci de ani de căsnicie, douăzeci de ani în care dormiseră împreună în același pat, împărțiseră același duș, mâncaseră aceeași mâncare, crescuseră trei copii... și toate astea se rezumau la tăcere. Sau așa i se părea Ellei.

— Am văzut că-l citești pe Rumi, observă David.

Ella încuviință din cap, deși oarecum surprinsă. Nu știa ce o surprindea cel mai tare: să afle că David auzise de Rumi sau că-i păsa ce citea ea.

— Am început să-i citesc poeziile gândindu-mă că mă voi ajuta să-mi scriu referatul despre *Dulce blasfemie*, dar apoi mi-au captat interesul și am ajuns să le citesc pentru plăcerea mea, spuse Ella în chip de explicație.

David deveni distras de-o pată de vin de pe fața de masă, apoi oftă cu o expresie de rămas-bun întipărită pe chip.

— Ella, știi ce se petrece, zise el. Știi totul.

— Despre ce vorbești? întrebă Ella, deși nu era sigură că voia să audă răspunsul.

— Despre... despre aventura ta..., se bâlbâi David. Sunt la curent cu ea.

Ella se uită uluită la soțul ei. În lumina lumânării pe care chelnerița tocmai o aprinsese pentru ei, chipul lui David trăda pură disperare.

— *Aventura mea*?! lăasă Ella să-i scape, mai repede și mai tare decât avusese intenția. Observă numai decît că perechea de la masa vecină se întorsese în direcția lor. Stânjenită, coborî vocea până la șoptă și repetă: Ce aventură?

— Nu sunt prost, zise David. Ți-am verificat contul de e-mail și ți-am citit corespondența cu bărbatul ăla.

— Ce-ai făcut? exclamă Ella.

Ignorând întrebarea, cu fața contorsionată de greutatea celor pe care urma să le spună, David continuă:

— Nu te învinovățesc, Ella. O merit. Te-am neglijat, și tu ai căutat compasiune în altă parte.

Ella își coborî privirea înspre paharul ei. Vinul avea o culoare încântătoare – un rubiniu adânc, întunecat. O secundă i se păru că zărește pete iridescente sclipind la suprafața lui, ca o dără de luminițe ce o călăuzeau. Și poate chiar *era* o dără. Totul părea ireal.

David tăcu, chibzuind cum sau dacă să-i dezvăluie ce avea de gând.

— Sunt gata să te iert și să uit totul, zise într-un sfârșit.

Erau multe lucruri pe care Ella ar fi dorit să le spună în clipa aia, usturătoare și batjocoritoare, tensionate și dramatice, dar îl alese pe cel mai ușor. Cu ochii scăpărând, întrebă:

— Cum rămâne cu aventurile *tale*? Ai de gând să uiți și de ele?

Chiar în clipa aceea chelnerița veni cu comanda. Ella și David tăcură și o priviră cum așeza farfuriile pe masă și umplea din nou paharele cu o politețe exagerată. Când plecă în cele din urmă, David ridică ochii spre Ella și o întrebă:

— Deci despre asta era vorba? Despre răzbunare?

— Nu, răspunse ea clătînând dezamăgită din cap. Nu e vorba despre răzbunare. N-a fost niciodată.

— Atunci despre ce?

Ella își împreună mâinile, simțindu-se de parcă toată suflarea din restaurant – clienții, chelnerii, bucătarii, până și peștii tropicali din acvariu – s-ar fi oprit să asculte ce avea să spună.

— E vorba despre iubire, zise în cele din urmă. Îl iubesc pe Aziz.

Se aștepta să-și vadă soțul zguduindu-se de răs. Dar când găsi în sfârșit curajul să-l privească în ochi, pe chipul lui se citea numai groază, înlocuită rapid de expresia cuiva care încerca să rezolve o problemă cu pagube minime. Brusc, avu un moment de revelație. „Iubire“ era un cuvânt important, încărcat de semnificații și extrem de neobișnuit pentru ea – o femeie care spusese atâtea lucruri rele despre iubire în trecut.

— Avem trei copii, spuse David cu glas pierit.

— Da, și îi iubesc foarte mult, răspunse Ella și umerii i se lăsară în jos. Dar îl iubesc și pe Aziz...

— Nu mai folosi cuvântul ăsta, o întrerupse David, apoi luă o înghițitură zdravănă de vin din pahar înainte să vorbească din nou. Am făcut greșeli mari, dar n-am încetat niciodată să te iubesc, Ella. N-am iubit niciodată pe altcineva. Putem învăța amândoi din greșelile noastre. În ce mă privește, pot să-ți promit că n-o să se mai întâmple. Nu mai trebuie să cauți iubire în altă parte.

— N-am căutat iubire în altă parte, murmură Ella mai mult pentru ea decât pentru el. Rumi spune că nu trebuie să umblăm după iubire în afara noastră. Tot ce trebuie să facem e să înlăturăm piedicile lăuntrice care ne țin departe de iubire.

— O, Doamne! Ce te-a apucat? Parcă n-ai fi tu! Vrei să încetezi odată cu romantismele astea? Vino-ți în fire! izbucni David. Apoi adăugă: Te rog!

Ella se încruntă și își inspectă unghiile de parcă ar fi deranjat-o ceva la ele. De fapt, își amintise un alt moment în care ea însăși îi spusese practic aceleași cuvinte fiicei sale. Se simțea ca și cum un ciclu s-ar fi încheiat. Dând ușor din cap, puse șervetul deoparte.

— Acum putem să mergem, te rog? zise. Nu mi-e foame.

În noaptea aceea dormiră în paturi separate. Iar dimineată, la prima oră, Ella se apucă să-i scrie o scrisoare lui Aziz.

Zelotul

Konya, februarie 1246

— **B**eți ulcelele până la fund! Şeicule Yassin! Şeicule Yassin! Ai auzit grozăvia? a strigat Abdullah, tatăl unuia dintre învăţăceii mei, oprindu-mă pe stradă. Rumi a fost văzut ieri într-o cârciumă din mahalaua evreiască!

— Da, am auzit despre asta, am zis, dar nu m-a mirat. Omul are o soție creștină, iar prietenul lui cel mai bun e un necredincios. La ce te așteptai?

Abdullah a încuviințat gânditor din cap.

— Bănuiesc că ai dreptate. Trebuia să prevedem așa ceva.

Mai mulți trecători s-au strâns în jurul nostru auzindu-ne discuția. Cineva a spus că lui Rumi n-ar mai trebui să i se dea voie să predice în Marea Moschee. Nu înainte să-și ceară iertare în fața tuturor. Am încuviințat. Fiindcă întâziam la lecția mea de la *madrassa*, i-am lăsat în urmă să vorbească și m-am grăbit într-acolo.

Bănuisem întotdeauna că Rumi avea o latură întunecată ce era gata să iasă la iveală într-o bună zi. Dar nici măcar eu nu mă așteptam să dea în patima băuturii. Era ceva de-a dreptul scârbos. Oamenii spun că Shams e pricina de căpetenie a decăderii lui Rumi și că, de n-ar mai fi el prin preajmă, Rumi și-ar veni în fire. Dar eu văd altfel lucrurile. Nu că aş avea vreo îndoială că Shams e un om rău — e într-adevăr — ori că are o înrăurire proastă asupra lui Rumi — chiar are —, dar întrebarea e: de ce nu izbuteste Shams să abată alți învățați de la calea cea dreaptă, de pildă pe mine? Până la urmă, cei doi se aseamănă în mai multe privințe decât vor oamenii să recunoască.

Sunt oameni care l-au auzit pe Shams spunând: „Un învățat trăiește din urmele lăsate de pană. Un sufit iubește și trăiește din urmele lăsate de pași!”. Ei, ce vrea să zică asta? După câte se pare, Shams crede că învățații vorbesc întruna

și că sufiții merg întruna. Dar Rumi e și el un învățat, nu-i așa? Ori poate nu se mai socotește unul dintre noi?

Dacă Shams ar intra în odaia unde-mi țin lecțiile, l-aș alunga îndată ca pe-o muscă, fără să-i dau vreo clipă prilejul să vorbească în păsăreasca lui de față cu mine. De ce nu poate face și Rumi același lucru? Trebuie să fie ceva anapoda cu el. Întâi și-ntâi, omul are o soție creștină. Nu-mi pasă dacă a trecut la islam. E în sânge și în sângele copilului ei. Din păcate, oamenii din oraș nu iau amenințarea creștinismului pe cât de în serios ar trebui și își închipuie că putem trăi cu toții la un loc. Celor care sunt destul de proști ca să creadă așa ceva, le spun întotdeauna: „Oare apa și untdelemnul se pot amesteca vreodată? Căci asta-i măsura în care se pot amesteca musulmanii și creștinii!“.

Având o soție creștină și fiind cunoscut pentru îngăduința lui față de alte seminții, Rumi era deja în ochii mei un om pe care nu te poți bizui, dar când Shams din Tabriz a început să trăiască sub acoperișul lui, s-a abătut cu totul de la calea cea dreaptă. Așa cum le spun învățăceilor mei în fiecare zi, trebuie să ai grijă la Șeitan. Iar Shams e diavolul întruchipat. Sunt încredințat că el l-a trimis pe Rumi la cârciumă. Numai Allah știe cum l-o fi hotărât. Dar nu la asta se pricepe Șeitan cel mai bine – să ademenească oamenii drepti la pângărirea celor sfinte?

Am înțeles latura rea a lui Shams chiar de la început. Cum îndrăznește să-l asemuiască pe Profetul Mahomed, pacea fie asupra lui, cu Bistami, sufitul ăla fără credință? Nu oare Bistami a rostit: „Uitați-vă la mine! Cât de mare este slava mea!“? Nu el a zis apoi: „Am văzut Kaaba¹ mergând în jurul meu“? Omul a mers până la a spune: „Eu sunt făurarul eului meu“. Dacă asta nu-i blasfemie, atunci ce mai e? Iată de ce-i în stare omul ale cărui vorbe Shams le repetă cu mare cinstire. Fiindcă, întocmai ca Bistami, și el e un necredincios.

Singura veste bună e că oamenii din oraș au deschis ochii și au văzut adevărul. În sfârșit! Cărtitorii lui Shams se înmulțesc pe zi ce trece. Și ce lucruri spun! Până și eu mă îngrozesc uneori. Prin *hamam*-uri și ceainării, prin lanurile de grâu și livezi, oamenii îl sfâșie în bucăți.

1. Clădire în formă cubică din Mecca spre care musulmanii din întreaga lume se întorc cu fața în timpul rugăciunii, aceasta fiind considerată cel mai sacru loc al islamului.

Am ajuns la *madrassa* mai târziu ca de obicei, cu mintea muncită de astfel de gânduri. De îndată ce-am deschis ușa odăii în care-mi țineam lecțiile, am simțit că ceva era anapoda. Învățăceii mei stăteau într-un rând desăvârșit, galbeni la față și ciudat de tăcuți, de parcă văzuseră cu toții o nălucă.

Apoi am înțeles care era pricina. Lângă fereastra deschisă, cu spatele sprijinit de perete și chipul fără fir de păr luminat de un zâmbet îngâmfat, stătea nimeni altul decât Shams din Tabriz.

— *Selamün aleyküm*, șeicule Yassin, a spus privindu-mă încruntat din partea cealaltă a odăii.

Am șovăit, neștiind dacă să-i dau binețe, și am hotărât să n-o fac. În schimb, m-am întors către învățăceii mei și i-am întrebat:

— Ce caută omul ăsta aici? De ce l-ați lăsat înăuntru?

Năuciți și stingheriți, nici unul dintre învățăcei n-a îndrăznit să răspundă. Shams însuși a fost cel care a rupt tăcerea.

Cu un glas obraznic și o privire netulburată, mi-a spus:

— Nu-i mustra, șeicule Yassin. Eu am fost cu ideea. Știi, eram prin vecinătate și mi-am zis: „De ce să nu mă opresc la *madrassa* și să trec să-l văd pe omul care mă urăște cel mai mult din tot orașul?”

Husam învățacelul

Konya, februarie 1246

Bucuroși și nerăbdători, stăteam pe dușumelele odăii în care se țin lecțiile, când ușa s-a deschis și a intrat Shams din Tabriz. Toți am rămas uluiți. Cum auzisem atâtea lucruri rele și ciudate despre el, cele mai multe de la învățătorul nostru, până și mie mi-a venit să mă fac mic văzându-l acolo în carne și oase. Părea însă foarte liniștit și prietenos. După ce ne-a dat binețe tuturor, ne-a spus că venise să schimbe o vorbă cu șeicul Yassin.

— Învățătorului nostru nu-i place să aibă străini în odaia unde se țin lecțiile. Poate ar trebui să vorbești cu el altă dată, am zis, nădăjduind să împiedic o întâlnire neplăcută.

— Mulțumesc pentru grijă, băiete, însă uneori întâlnirile neplăcute nu numai că nu pot fi împiedicate, ci sunt chiar trebuincioase, a răspuns Shams de parcă mi-ar fi citit gândurile. Nu te neliniști, totuși. N-o să dureze mult.

Irshad, care stătea lângă mine, a scrâșnit printre dinți:

— Ce obrăznicie pe capul lui! E diavolul întruchipat.

Am dat din cap, deși nu eram incredințat că Shams arăta precum Șeitan în ochii mei. Pornit împotriva lui cum eram, nu puteam totuși să nu-i admir firea deschisă și îndrăzneala.

Câteva clipe mai târziu, șeicul Yassin a intrat pe ușă, cu fruntea încrețită de gânduri. Abia făcuse câțiva pași înăuntru, când s-a oprit și a clipit tulburat către oaspetele nepoftit.

— Ce caută omul ăsta aici? De ce l-ați lăsat înăuntru?

Prietenii mei și cu mine am schimbat câteva priviri uluite și șoapte înfricoșate, dar înainte să-și strângă vreunul curajul să spună ceva, Shams a zis că era prin vecinătate și hotărâse să treacă să-l vadă pe omul care îl ura cel mai mult din toată Konya!

Am auzit mai mulți învățacei tușind neliniștiți și l-am văzut pe Irshad trăgând zgomotos aer în piept. Încordarea dintre

cei doi bărbați era așa de groasă, că puteai să tai norul din încăperea cu cuțitul.

— Nu știi ce cauți aici, dar am lucruri mai bune de făcut decât să vorbesc cu tine, l-a muștrat șeicul Yassin. Ce-ar fi să pleci și să ne lași să ne vedem de învățătură?

— Spui că nu vrei să vorbești cu mine, dar vorbești întruna despre mine, i-a atras Shams luarea-aminte. Ne-ai vorbit fără încetare de rău, pe mine și pe Rumi, și pe toți misticii care urmează calea sufită.

Șeicul Yassin a pufnit pe nasul lui mare și subțire, apoi și-a țuguiat buzele de parcă ar fi avut ceva acru pe limbă.

— Cum am spus, n-am despre ce să vorbesc cu tine. Știi deja ce am nevoie să știu. Am părerile mele.

Shams s-a întors către noi, aruncându-ne o privire iute și batjocoritoare.

— Un om cu multe păreri și nici o întrebare! E ceva anapoda aici.

— Zău? a spus șeicul Yassin însuflețit și vesel parcă. Atunci de ce nu-i întrebăm pe învățăceii care dintre cei doi ar vrea să fie: omul înțelept care știe răspunsurile ori omul nedumerit care nu are nimic altceva decât întrebări?

Toți prietenii mei au fost de partea șeicului Yassin, dar am simțit că mulți au făcut lucrul ăsta mai puțin fiindcă îi dădeau într-adevăr dreptate și mai mult ca să capete trecere în fața învățătorului. Am hotărât să rămân tăcut.

— Acela care crede că are toate răspunsurile este cel mai neștiutor, a zis Shams cu o ridicare nepăsătoare din umeri, apoi s-a întors spre învățătorul nostru. Dar fiindcă ești așa de priceput la răspunsuri, îmi îngădui să-ți pun o întrebare?

În clipa aia am început să-mi fac griji încotro se îndrepta discuția. Dar nu puteam face nimic să împiedic încordarea să sporească.

— Dacă tot susții că sunt slujitorul diavolului, ești așa de bun să ne spui limpede care-i părerea ta despre Șeitan? a întreat Shams.

— Cum să nu, a răspuns șeicul Yassin, nepierzând nicio dată prilejul de-a predica. Religia noastră, care e ultima și cea mai bună dintre religiile avramice, ne spune că Șeitan a fost cel care-a pricinuit izgonirea lui Adam și a Evei din rai. Ca odrasle ale unor părinți decăzuți, trebuie să fim cu luare-aminte, fiindcă Șeitan se ivește sub multe înfățișări. Uneori se ivește sub chipul unui jucător care ne pofteste la jocuri de noroc, alteori

sub chipul unei femei tinere și nurlui care încearcă să ne ispitească... Șeitan poate să se ivească sub cele mai neașteptate înfățișări, precum aceea a unui derviş rătăcitor.

De parcă s-ar fi așteptat la vorbele astea, Shams a zâmbit cu înțeles.

— Pricpe ce vrei să spui. Trebuie să fie o ușurare uriașă, și o scăpare grozav de la îndemână, să crezi că diavolul e întotdeauna în afara noastră.

— Cum adică? a întrebat șeicul Yassin.

— Păi, dacă Șeitan e așa de primejdios și neîmblânzit precum spui, atunci noi, făpturile omenești, nu avem nici o pricină să ne învinovățim pentru fărădelegile noastre. Orice lucru bun care se întâmplă îl vom pune pe seama lui Allah, iar toate lucrurile rele din viață le vom pune pur și simplu pe seama lui Șeitan. Și într-un fel, și în altul, vom fi scutiți de orice cârteală și cercetare de sine. Cât de ușor e!

Vorbind încă, Shams a început să se plimbe prin odaie, ridicând glasul cu fiecare cuvânt.

— Dar să ne închipuim o clipă că nu există nici un Șeitan. Nici un diavol care așteaptă să ne ardă în cazane încinse. Toate imaginile astea înspăimântătoare au fost menite să ne arate ceva, însă apoi au ajuns niște lucruri obișnuite și și-au pierdut tâlcul dintâi.

— Și care ar fi tâlcul acela? a întrebat șeicul Yassin cu lehamite, încrucișându-și brațele pe piept.

— Aha, vasăzică ai întrebări până la urmă, a spus Shams. Tâlcul este acela că chinurile pe care și le poate pricinui cineva sunt fără sfârșit. Iadul e înlăuntrul nostru, întocmai ca și raiul. Coranul spune că făpturile omenești sunt cele mai demne. Suntem mai sus decât ce se află cel mai sus, dar totodată mai jos decât ce se află cel mai jos. Dacă am putea prinde întregul înțeles al acestui lucru, am înceta să-l mai căutăm pe Șeitan în afară și ne-am opri asupra noastră. Lucrul de care avem nevoie e să ne cercetăm cinstit pe noi înșine. Nu să veghem la greșelile altora.

— Mergi și te cercetează pe tine însuși și, *inshallah*, te vei mântui într-o bună zi, a răspuns șeicul Yassin, însă un învățat adevărat trebuie să vegheze asupra obștii lui.

— Atunci lasă-mă să-ți spun o poveste, a zis Shams cu atâta bunăvoință, încât n-am izbutit să ne dăm seama dacă vorbea serios sau în batjocură.

Și iată ce ne-a spus:

Patru negustori se rugau într-o moschee când au văzut un trănd un muezin. Cel dintâi negustor s-a oprit din rugat și l-a întrebat :

— *Muezinule, s-a dat chemarea la rugăciune? Ori mai avem vreme?*

Cel de-al doilea negustor s-a oprit și el din rugat și s-a întors către prietenul lui :

— *Hei, ai vorbit în timp ce te rugai. Acum rugăciunea ta e zadarnică. Trebuie s-o iei de la capăt!*

Auzindu-l, cel de-al treilea negustor s-a băgat și el în vorbă :

— *De ce îl învinovățești pe el, negliobule? Trebuia să-ți vezi de rugăciunea ta. Acum și-a ta e zadarnică.*

Al patrulea negustor a zâmbit și a spus tare :

— *Uită-te la ei! Toți trei au încurcat-o. Slavă Domnului că eu nu sunt printre cei care au luat-o razna.*

După ce și-a isprăvit povestea, Shams s-a întors cu fața către învățăcei și a întrebat :

— *Ce credeți? După voi, care dintre rugăciunile negustorilor au fost zadarnice?*

În odaie s-a stârnit un freamăt trecător în timp ce vorbeam între noi căutând răspunsul. În cele din urmă cineva din spate a zis :

— *Rugăciunile celui de-al doilea, celui de-al treilea și celui de-al patrulea negustor au fost zadarnice. Dar cel dintâi negustor e nevinovat, fiindcă nu voia decât să se sfătuiască cu muezinul.*

— *Da, însă n-ar fi trebuit să se întrerupă din rugăciune în felul ăsta, s-a băgat Irshad. E limpede că toți negustorii au greșit, în afară de al patrulea, care vorbea pur și simplu cu el însuși.*

Mi-am ferit privirea, nefiind mulțumit cu nici unul dintre răspunsuri, dar hotărât să-mi țin gura. Simțeam că părerea mea n-avea să fie bine primită.

Însă de îndată ce gândul ăsta mi-a trecut prin minte, Shams din Tabrîz a arătat cu degetul spre mine și a întrebat :

— *Dar tu de colo! Tu ce crezi?*

Am înghițit de câteva ori în sec înainte să prind glas.

— *Dacă negustorii aceia au greșit, nu e pentru că au vorbit în timpul rugăciunii, am zis, ci pentru că, în loc să-și vadă de treaba lor și să intre în legătură cu Allah, se îngrijeau mai mult de ce se petrecea în jurul lor. Însă, dacă îi judecăm, mi-e teamă că am face aceeași mare greșală.*

— Deci care e răspunsul tău? a întrebat șeicul Yassin, discuția părănd să-i stârnească dintr-odată curiozitatea.

— Răspunsul meu e că toți cei patru negustori au păcătuit din aceeași pricină, însă nu se poate spune că vreunul dintre ei a greșit fiindcă, la urma urmei, nu e treaba noastră să-i judecăm.

Shams din Tabriz a făcut un pas spre mine și m-a privit cu atâta duioșie și bunătate, încât m-am simțit ca un copil care se bucură de iubirea neprecupețită a unui părinte. M-a întrebat cum mă cheamă și, când i-am spus, a zis:

— Prietenul vostru Husam are o inimă de sufit.

Am roșit până în vârful urechilor când am auzit asta. Fără îndoială că aveam să fiu muștrat de șeicul Yassin după lecție și batjocorit de prietenii mei. Dar toate neliniștile mi s-au risipit îndată. Mi-am îndreptat spinarea și i-am zâmbit lui Shams. El mi-a făcut cu ochiul în chip de răspuns și, zâmbind încă, și-a urmat lămurirea.

— Sufitul spune: „Ar trebui să-mi văd de întâlnirea mea cu Dumnezeu mai degrabă decât să judec alți oameni. Un învățat care cinstește tradiția e însă întotdeauna cu băgare de seamă la greșelile altora. Dar nu uitați, învățăceilor, de cele mai multe ori cel care se plânge este el însuși vinovat.

— Nu mai zăpăci mințile învățăceilor mei! l-a întrerupt șeicul Yassin. Ca învățați, nu ne putem îngădui să fim nepăsători la ceea ce fac alții. Oamenii pun multe întrebări și se așteaptă să li se răspundă cum se cuvine ca să-și poată trăi religia pe deplin și cum se cade. Ne întreabă dacă trebuie să-și facă din nou spălările rituale când le curge sânge din nas ori dacă e bine să postească în timp ce călătoresc și așa mai departe. Învățăturile Shafi, Hanefi, Hanbali și Maliki¹ sunt deosebite când vine vorba de astfel de lucruri. Fiecare școală de legi are șirul ei de răspunsuri amănunțite care trebuie să fie cercetate și învățate.

— Asta-i bine, dar nu deveniți prea legați de deosebiriile mărunte, a oftat Shams. Cuvântul lui Allah e desăvârșit. Nu vă legați de amănunte în dauna întregului.

— Amănunte? a repetat neîncrezător șeicul Yassin. Credincioșii iau legile în serios. Iar noi, învățații, îi îndrumăm în strădania lor.

— Îndrumați-i mai departe — asta atâta vreme cât nu uitați că îndrumarea voastră e mărginită și că nici un cuvânt

1. Cele patru școli de drept religios ale islamului sunnit (n.a.).

nu e mai presus de cuvântul lui Allah, a răspuns Shams și apoi a adăugat: Dar încercați să nu le predicați celor care nu atins luminarea. Ei găsesc o plăcere deosebită în versetele Coranului și prin urmare nu au nevoie de îndrumarea unui șeic.

Auzind așa ceva, șeicul Yassin s-a înfuriat atât de tare, că în obrajii uscați îi urcau valuri de roșeață și mărul lui Adam îi ieșea tare în afară.

— Nu e nimic trecător în îndrumarea pe care le-o dăm, a spus. *Sharia* cuprinde legile și rânduielile de care trebuie să țină seamă fiecare musulman din leagăn până în mormânt.

— *Sharia* nu-i decât o barcă ce plutește pe oceanul Adevărului. Cel care-L caută cu adevărat pe Dumnezeu va părăsi mai de vreme sau mai târziu barca și se va cufunda în apă.

— Ca să ajungă hrană pentru pești, a răspuns chicotind șeicul Yassin. Asta pățește cel ce refuză să fie îndrumat.

Câțiva învățaței au chicotit la rândul lor, însă cei mai mulți am rămas tăcuți, simțindu-ne tot mai stânjeniți. Lecția se apropia de sfârșit și nu vedeam cum discuția asta s-ar fi putut încheia cu bine.

Shams din Tabriz trebuie să fi simțit aceeași mâhnire, căci acum părea gânditor, aproape deznădăjduit. A închis ochii, de parcă toată vorbăria aia l-ar fi istovit dintr-odată, însă mișcarea i-a fost atât de ușoară, încât abia dacă băgai de seamă.

— În toate călătoriile mele am ajuns să cunosc o mulțime de șeici, a zis Shams. Pe când unii erau oameni deschiși, alții erau îngâmfați și nu știau nimic despre islam. N-aș da un fir de praf de pe papucii scâlțiați ai unui iubitor adevărat de Dumnezeu pe căpătânilor șeicilor din ziua de azi. Până și făcătorii de umbre care închipuie imagini îndărătul perdelelor sunt mai buni decât ei, fiindcă măcar aceștia recunosc că ceea ce înfățișează ei e doar o amăgire.

— Destul! Cred că am auzit destule vorbe de pe limba ta de șarpe, a strigat șeicul Yassin. Acum ieși din odaia în care-mi țin eu lecțiile!

— Nici o grijă, tocmai mă pregăteam să plec, a răspuns Shams voios și apoi s-a întors spre noi. Lucrul la care ați fost martori astăzi e o veche gâlceavă care se întinde în trecut până la Profetul Mahomed, pacea fie asupra lui, a spus. Dar gâlceava nu e legată numai de istoria religiei islamice. Există în inima fiecărei religii avramice. Aceasta e gâlceava dintre învățați și mistici, dintre minte și inimă. Alegeți voi!

Shams a tăcut o clipă, ca să ne dea vreme să pătrundem întreaga înrăurire a vorbelor lui. I-am simțit privirea ațintită asupra mea și era aproape ca și când am fi împărțit un secret – intrarea într-o frăție tainică și nescrisă.

Apoi a adăugat:

— Până la urmă, nici învățătorul vostru, nici eu nu putem ști mai mult decât ne îngăduie Allah să știm. Toți ne împlinim menirea. Un singur lucru are totuși însemnătate. Ca lumina soarelui să nu fie umbrită de orbirea din ochii tăgăduitorului, a celui ce nu vrea să vadă.

După asta, Shams din Tabrîz și-a dus mâna dreaptă la inimă și și-a luat rămas-bun de la noi, chiar și de la șeicul Yassin, care stătea deoparte, îndârjit și mut. Dervișul a ieșit și a închis ușa în urma lui, lăsându-ne învăluiți într-o tăcere atât de adâncă, încât n-am putut să vorbim sau să ne mișcăm multă vreme.

Irshad a fost cel care m-a smuls din visare. Am văzut că se uita la mine cu o privire în care se citea o umbră de nemulțumire. Abia atunci mi-am dat seama că mâna dreaptă îmi rămăsese ridicată în dreptul inimii, salutând Adevărul pe care îl recunoscuse.

Baybars războinicul

Konya, mai 1246

Blestemat, dar răzvrătit. Nu mi-am putut crede urechilor când am auzit că Shams avusese obrăznicia să-l înfrunte pe unchiul meu de față cu învățăceii lui. Omul ăsta are oare vreo urmă de cuviință? Cât îmi doresc să fi fost la *madrassa* când a venit. L-aș fi scos afară cu lovituri de picioare înainte chiar de-a apuca să deschidă gura aia păcătoasă. Dar nu eram acolo, și se pare că el și unchiul meu au purtat o lungă discuție, despre care învățăceii bârfesc întruna de-atunci. Însă mă feresc să mă încred în vorbele lor, fiindcă lucrurile povestite de ei se bat cap în cap și îi dau prea multă dreptate ticălosului ăluia de derviș.

Sunt foarte supărat astă-seară. E numai vina târfei ăleia, Trandafirul Deșertului. Nu pot să mi-o scot din minte. Mă duce cu gândul la cutiile de giuvaiere cu despărțituri tainice. Crezi că-i a ta, dar dacă nu ai cheile, rămâne ferecată și de neatins chiar și când o ții în brațe.

Renunțarea ei mă tulbură cel mai mult. Mă întreb întruna de ce nu s-a împotrivit loviturilor mele de pumn. Cum de-a putut să zacă pur și simplu pe dușumea sub picioarele mele, nepăsătoare ca o rogojină veche? Dacă m-ar fi lovit la rândul ei ori ar fi strigat după ajutor, m-aș fi oprit îndată. Dar zăcea nemișcată, cu ochii măriți, cu gura închisă, de parcă ar fi fost hotărâtă să nu se dea bătută orice-ar fi. Chiar nu-i păsa deloc dacă o omoram?

M-am înfrânat cu greu să mă duc iar la bordel, însă azi m-am lăsat învins de nevoia de-a o vedea. Pe drum până acolo, m-am întrebat întruna ce-o să facă în clipa în care o să mă vadă. Dacă se plânsese de mine și lucrurile luaseră o întorsătură urâtă, aveam de gând să-i dau un bacșiș ori s-o ameninț pe patroana aia umflată a ei. Pusesem totul la cale în minte și eram pregătit pentru orice, în afară de fuga ei.

— Cum adică, Trandafirul Deșertului nu-i aici? am izbucnit. Da' unde-i?

— Uită de târfa aia, a spus patroana vârând o bucată de rahat în gură și lingându-și siropul de pe degete. Văzând cât de supărat eram, a adăugat cu un glas mai blând: De ce nu arunci o privire la celelalte fete, Baybars?

— Nu vreau târfele tale ieftine, scroafă grasă. Trebuie s-o văd pe Trandafirul Deșertului și trebuie s-o văd chiar acum.

Hermafrodita și-a ridicat sprâncenele negre și groase auzind vorbele astea, dar n-a îndrăznit să mi se pună de-a curmezișul. Vocea i-a coborât până la șoptă, de parcă i-ar fi fost rușine de ce avea să spună.

— A plecat. Pare-se că a fugit în timp ce toată lumea dormea.

Era ceva prea prostesc până și ca să poți râde.

— De când pleacă târfele de la bordel? am întrebat. Găsește-o chiar în clipa asta!

Patroana s-a uitat la mine de parcă m-ar fi văzut, m-ar fi văzut cu adevărat, pentru întâia oară.

— Cine ești tu ca să-mi dai porunci? a șuiertat, cu niște ochi mici și obraznici, cu totul deosebiți de ai frumoasei Trandafirul Deșertului, scăpărând către mine.

— Sunt un zăpciu care are un unchi sus-pus. Pot să închid bârlogul ăsta și să vă azvârl pe toate în stradă, am spus întinzându-mă spre blidul din poala ei și înhățând o bucată de rahat. Era moale și greu de mestecat.

Mi-am șters degetele lipicioase de șalul de mătase al patroanei. Chipul i s-a albit de mânie, dar n-a îndrăznit să se ia la ceartă cu mine.

— De ce dai vina pe mine? a spus. Dă vina pe dervișul ăla. El a îndemnat-o pe Trandafirul Deșertului să plece de la bordel și să-l caute pe Dumnezeu.

O clipă n-am înțeles despre cine vorbea, dar apoi am priceput că se gândea la nimeni altul decât la Shams din Tabrîz.

Mai întâi s-a purtat necuviincios cu unchiul meu de față cu toți învățăceii, iar acum asta. Vădit lucru, necredinciosul ăsta nu-și cunoaște locul.

Ella

Northampton, 26 iunie 2008

Bună, dragă Aziz,

Am hotărât să-ți scriu de data asta o scrisoare. Știi, în stilul demodat, cu cerneală, hârtie parfumată, plic asortat și timbru. Am să ți-o trimit la Amsterdam în după-amiaza asta. Trebuie să fac lucrul ăsta imediat, fiindcă dacă amân să-ți trimit scrisoarea, mi-e teamă că n-o să mai fiu în stare altă dată.

Mai întâi cunoști pe cineva – cineva care e cu totul diferit de cei din jurul tău. Cineva care vede totul într-o altă lumină și te silește să te schimbi, să-ți modifice unghiul de vedere, să observi din nou totul, dinăuntru și din afară. Crezi că poți păstra o distanță sigură față de el. Crezi că poți să-ți croiești drum prin această furtună minunată până când îți dai seama, mult prea brusc, că ești împins sub cerul liber și că de fapt nu poți controla nimic.

Nu pot spune exact când au început să mă fascineze cuvintele tale. Tot ce știu e că corespondența noastră m-a schimbat. Chiar de la început. Poate o să regret că am spus asta. Dar cum mi-am petrecut întreaga viață regretând lucrurile pe care n-am reușit să le fac, nu văd nici un rău în a face în schimb ceva regretabil.

De când te-am „cunoscut” prin romanul și e-mailurile tale, mi-ai stăpânit gândurile. De fiecare dată când citesc un e-mail trimis de tine, simt că ceva înăuntru meu se învoldurează și îmi dau seama că n-am mai simțit de multă vreme o asemenea mulțumire și emoție. De-a lungul zilei ești tot timpul în mintea mea. Îți vorbesc în gând, întrebându-mă cum ai reacționa la fiecare nou stimul din viața mea. Când mă duc la un restaurant drăguț, îmi doresc să merg acolo cu tine. Când văd ceva interesant, mă întristează faptul că nu pot să ți-l arăt. Zilele trecute fiica mea mai mică m-a întrebat dacă m-am coafat. Părul meu e la fel ca întotdeauna! Dar e adevărat că arăt diferit, pentru că mă simt diferit.

Apoi îmi reamintesc că nici măcar nu ne-am întâlnit încă. Și asta mă aduce din nou la realitate. Iar realitatea e că nu știu ce să fac cu tine. Am terminat de citit romanul tău și mi-am predat referatul. (A, da, scriam un referat editorial despre el. Erau clipe în care voiam să-ți împărtășesc părerile mele, sau cel puțin să-ți trimit referatul pe care l-am predat

agentului literar, dar m-am gândit că n-ar fi corect. Deși nu-ți pot împărtăși amănunțele din referat, ar trebui să știi că mi-a plăcut enorm cartea ta. Îți mulțumesc pentru această plăcere. Cuvintele tale mă vor însoți întotdeauna.)

Oricum, *Dulce blasfemie* nu are nimic de-a face cu hotărârea mea de-a scrie scrisoarea asta, sau poate că are totul de-a face. Dar ce m-a împins e lucrul acesta dintre noi, orice-ar fi, și impactul lui copleșitor îmi scapă de sub control. A devenit prea puternic ca să-i pot face față. La început mi-au plăcut imaginația și poveștile tale, însă apoi mi-am dat seama că iubesc bărbatul din spatele poveștilor.

Acum nu știu ce să fac cu tine.

Cum spuneam, trebuie să trimit scrisoarea asta imediat. Dacă nu, va trebui s-o rup în zeci de bucăți. Mă voi purta ca și cum n-ar exista nimic nou în viața mea, nimic neobișnuit.

Da, aș putea să mă port ca întotdeauna și să mă prefac că totul e normal.

Aș putea să mă prefac, dacă n-ar fi durerea asta dulce din inima mea...

Cu dragoste,
Ella

Kerra

Konya, mai 1246

Botezul focului. Nu știu cum să fac față acestui lucru. Azi-dimineață, din senin, o femeie a venit să întrebe de Shams din Tabrîz. I-am spus să se întoarcă mai târziu, fiindcă nu era acasă, dar ea mi-a răspuns că nu avea unde se duce și că ar vrea mai degrabă să-l aștepte în curte. Atunci am devenit bănuitoare și am început s-o iscodesc cine era și de unde venea. A căzut în genunchi și și-a dat jos vălul, arătându-mi o față plină de răni și umflată în bătaie. În ciuda vânătăilor și cicatricilor, era foarte frumoasă și mlădioasă. Printre lacrimi și suspine, cu o voce uimitor de limpede, mi-a adeverit ceea ce bănuiam deja. Era o târfă de la bordel.

— Am părăsit locul acela îngrozitor, mi-a spus. Am fost la baia din oraș și m-am spălat de patruzeci de ori, spunând patruzeci de rugăciuni. Am făcut legământ să stau departe de bărbați. De acum înainte, viața mea îi e închinată lui Dumnezeu.

Neștiind ce să spun, m-am uitat în ochii ei răniți și m-am întrebat cum găsise ea, tânără și gingașă cum era, curajul să lase singura viață pe care o cunoștea. Nu voiam să văd o femeie căzută în preajma casei mele, dar avea ceva care-mi înmuia inima, un soi de smerenie, aproape de nevinovăție, pe care n-o mai văzusem la nimeni înainte. Ochii ei căprui îmi aminteau de cei ai Fecioarei Maria. Nu m-am putut hotărî s-o gonesc. Am lăsat-o să aștepte în curte. Era tot ce puteam face. Stătea lângă zid, uitându-se în văzduh, la fel de nemișcată ca o statuie de marmură.

Un ceas mai târziu, când Shams și Rumi s-au întors din plimbare, m-am grăbit să le spun despre oaspetele neașteptat.

— Zici că e o târfă în curtea noastră? a întrebat Rumi, părând nedumerit.

— Da, și spune că a plecat de la bordel să-l caute pe Dumnezeu.

— O, trebuie să fie Trandafirul Deșertului, a strigat Shams, cu un glas nu atât uimit, cât încântat. De ce-o ții afară? Ad-o înăuntru!

— Dar ce-o să spună vecinii dacă află că adăpostim o târfă sub acoperișul nostru? m-am împotrivit cu glasul frânt de încordare.

— Nu trăim oricum cu toții sub același acoperiș? a zis Shams arătând către bolta de deasupra. Regi și cerșetori, fecioare și târfe, toți sub același cer!

Cine putea să se pună cu Shams? Avea mereu un răspuns pregătit pentru orice.

Am poftit-o pe târfă în casă, rugându-mă ca ochii iscoditori ai vecinilor să nu cadă asupra noastră. De cum a intrat în odaie, Trandafirul Deșertului s-a repezit să-i sărute mâinile lui Shams, suspinând.

— Sunt așa de bucuros că ești aici, a spus Shams, luminându-se la față de parcă ar fi vorbit cu un vechi prieten. N-o să te mai întorci niciodată în locul ăla. Partea asta a vieții tale s-a încheiat definitiv. Fie ca Domnul să-ți facă drumul către Adevăr cât mai rodnic!

Trandafirul Deșertului s-a pornit să plângă și mai tare.

— Dar patroana n-o să-mi dea pace niciodată. O să-l trimită pe Cap-de-Șacal după mine. Nu știi cum...

— Liniștește-ți cugetul, copilă, a întrerupt-o Shams. Adu-ți aminte altă lege: *Când toți cei din lumea asta se zbat să ajungă undeva și să devină cineva, doar ca să lase totul de izbeliște după moarte, țintește la treapta din urmă a nimicniciei. Trăiește viața asta la fel de ușor și de gol ca numărul zero. Nu suntem cu nimic deosebiți de un urciur. Nu înfloriturile din afară, ci goliciumea dinăuntru ne ține în picioare. În același fel, nu ceea ce năzuim să împlinim, ci înțelegerea nimicniciei ne face să mergem mai departe.*

Seara târziu i-am arătat fetei patul în care avea să doarmă. Iar după ce-a adormit îndată, m-am întors în odaia cea mare, unde i-am găsit pe Rumi și pe Shams stând de vorbă.

— Ar trebui să vii la spectacolul nostru, a spus Shams când m-a văzut intrând.

— Ce spectacol? am întrebat.

— Un dans spiritual, Kerra, ceva cum n-ai mai văzut.

M-am uitat uluită la soțul meu. Ce se petrecea? Despre ce dans vorbeau?

— Mawlana, ești un învățat cinstit de toată lumea, nu un dănțuitor. Ce vor crede oamenii despre tine? am întrebat simțind cum fața îmi ia foc.

— Nu-ți face griji, a spus Rumi. Shams și cu mine vorbim de multă vreme despre asta. Vrem să înfățișăm dansul dervişilor rotitori. Se numește *sema*. Oricine tânjește după Iubirea Divină e mai mult decât bine-venit să ni se alăture.

Capul a început să mă doară cumplit, însă durerea asta nu era nimic pe lângă suferința din inimă.

— Dar dacă oamenilor nu le place? Nu toată lumea are o părere bună despre dans, i-am zis lui Shams, nădăjduind că asta avea să împiedice orice voia să spună mai departe. Gândiți-vă măcar să amânați spectacolul ăsta.

— Nu toată lumea are o părere bună despre Dumnezeu, a răspuns Shams fără întârziere. Pentru asta trebuie să amânăm și să credem în El?

Și ăsta a fost sfârșitul discuției. Nu mai era nici un cuvânt de spus, iar vuietul vântului a umplut casa, năpustindu-se printre grinzile pereților și răsunându-mi în urechi.

Sultan Walad

Konya, iunie 1246

— **B**ucuria și frumusețea stau în ochiul privitorului, repeta Shams întruna. Toți vor urmări același dans, însă fiecare îl va vedea altfel. Așa că de ce să ne facem griji? Unora o să le placă, altora nu.

Cu toate astea, în seara dansului *sema*, i-am spus lui Shams că mă temeam că n-o să vină nimeni.

— Nu te neliniști, a răspuns el cu tărie. S-ar putea ca oamenii din oraș să nu mă placă pe mine, s-ar putea chiar să nu mai țină nici la tatăl tău, dar n-au cum să nu ne bage în seamă. Curiozitatea o să-i aducă încoace.

Așa a și fost, căci în seara spectacolului am găsit amfiteatrul ticsit. Erau acolo negustori, fierari, dulgheri, țărani, cioplitori în piatră, boiangii, spițeri, capi de isnafuri, slujbași, olari, brutari, bocitoare, prezicători, vânători de șobolani, vânzători de parfumuri — până și șeicul Yassin venise împreună cu mai mulți învățaței. Femeile stăteau în spate.

Am fost ușurat să-l văd pe sultanul Kaykhusraw șezând împreună cu vizirii lui în rândul întâi. Faptul că un om cu un cin atât de înalt îl sprijinea pe tata avea să-nchidă gurile tuturor.

A durat multă vreme până când privitorii au luat loc, însă nici după aceea zgomotul nu s-a domolit în întregime, un zvon de bârfe aprinse stăruind mai departe. Din dorința de-a mă așeza lângă cineva care să nu-l vorbească de rău pe Shams, mi-am făcut loc lângă Suleiman bețivul. Omul duhnea a vin, dar asta nu mă supăra.

Picioarele mele nu-și găseau astâmpăr, palmele îmi asudau și, cu toate că aerul era destul de cald ca să ne dăm jos caf-tanele, dinții îmi clănțăneau. Spectacolul acesta era atât de însemnat pentru bunul nume în decădere al tatălui meu. M-am rugat la Allah, însă fiindcă nu știam ce anume să cer, în afară

ca lucrurile să iasă bine, rugăciunea mea a fost prea lipsită de vlagă.

Curând s-a auzit un sunet, mai întâi îndepărtat, apoi din ce în ce mai aproape. Era atât de fermecător și de mișcător, încât toți și-au ținut răsuflarea, ascultând.

— Ce fel de instrument e asta? a șoptit Suleiman cu un amestec de uimire și încântare.

— Se numește nai, am răspuns, amintindu-mi discuția dintre tata și Shams. Iar sunetul său e suspinul iubitului după draga lui.

Când sunetul naiului s-a stins, pe scenă a apărut tata. Cu pași ușori și măsurăți s-a apropiat și le-a dat binețe privitorilor. L-au urmat șase derviși, cu toții discipoli de-ai tatei, îmbrăcați în veșminte albe cu fuste largi. Și-au încrucișat brațele pe piept, înclinându-se dinaintea tatei pentru a-i primi binecuvântarea. Apoi a început muzica și, unul câte unul, dervișii au pornit să se rotească, mai întâi încet, apoi cu o iuțeală care-ți tăia răsuflarea, fustele lor desfăcându-se ca florile de lotus.

Era într-adevăr o priveliște uluitoare. N-am putut să nu zâmbesc de mândrie și bucurie. Cu coada ochiului, am cercețat chipurile celor din jur. Până și cei mai răutăcioși clevetitori urmăreau dansul cu vădită desfătare.

Dervișii s-au rotit și s-au tot rotit, o veșnicie parcă. Apoi muzica s-a înțețit, sunetul *rebab*¹-ului dindărătul perdelei alăturându-se naiului și dairelelor. Atunci s-a ivit pe scenă Shams din Tabrîz, ca un vânt vijelios din deșert. Purtând un veșmânt mai închis decât al tuturor celorlalți și părând mai înalt, se învârtea și cel mai iute. Măinile desfăcute îi erau înălțate către cer, la fel și chipul — ca o floare a soarelui în căutarea luminii.

Am auzit mulți oameni din preajmă scoțând strigăte de uimire. Chiar și cei care îl urau pe Shams din Tabrîz păreau să fi fost prinși de vraja clipei. Am aruncat o privire către tatăl meu. Pe când Shams se învârtea amețitor, iar dervișii se roteau ceva mai încet în cercurile lor, tata rămânea nemișcat ca un stejar bătrân, înțelept și liniștit, buzele lui rostind fără încetare rugăciuni.

1. Instrument cu coarde răspândit în Nordul Africii, Orient și în unele părți ale Europei, alcătuit dintr-o cutie de rezonanță rotundă, acoperită cu piele de oaie, și până la trei coarde la care se cântă cu mâna sau cu un arcuș curbat.

Într-un sfârșit muzica și-a încetinit ritmul. Toți odată, dervișii s-au oprit din rotit, fiecare floare de lotus închizându-se în sine. Cu o mișcare blândă, tata a binecuvântat pe toată lumea de pe scenă și dintre privitori, iar o clipă am simțit că suntem cu toții legați într-o armonie desăvârșită. Pe urmă s-a lăsat o tăcere adâncă și neașteptată. Nimeni nu știa ce să spună. Nimeni nu mai văzuse așa ceva înainte.

Glusul tatei a rupt tăcerea.

— Asta, prieteni, se numește *sema* – dansul dervișilor rotitori. De astăzi, dervișii de toate vârstele vor dansa *sema*. Cu o mână arătând în sus spre cer și cu alta arătând în jos spre pământ, ne legăm să împărțim oamenilor fiecare fărâma de iubire pe care o primim de la Allah.

Privitorii au zâmbit și au încuviințat cu un murmur. O frământare călduroasă și prietenească a cuprins întreg amfiteatrul. Am fost atât de mișcat să văd primirea asta binevoitoare, încât ochii mi s-au umplut de lacrimi. În cele din urmă tata și Shams începeau să se bucure de cinstirea și iubirea pe care o meritau fără îndoială.

Seara s-ar fi putut încheia în chipul acela călduros și eu m-aș fi putut întoarce acasă fericit, simțindu-mă încrezător că lucrurile se îndreptau, dacă mai apoi nu s-ar fi întâmplat ceva care a stricat totul.

Suleiman bețivul

Konya, iunie 1246

Beție, nu alta! Ce seară de neuitat! Nici nu mi-am venit încă în fire. Iar dintre toate lucrurile pe care le-am văzut în seara asta cel mai uluitor a fost sfârșitul.

După *sema*, marele Kaykhusraw al II-lea s-a ridicat, plimbându-și poruncitor ochii de jur împrejur. Cu o mulțumire de sine desăvârșită, s-a apropiat de scenă și, slobozind un hohot de râs tunător, a zis:

— Halal vouă, dervișilor! M-a mișcat spectacolul vostru.

Rumi i-a mulțumit cuviincios, și toți dervișii de pe scenă au făcut la fel. Apoi muzicanții s-au ridicat toți odată și i-au dat binețe cu cea mai adâncă cinstire. Cu chipul strălucind de mulțumire, Kaykhusraw i-a făcut semn unuia dintre străjeri, care i-a întins pe dată o pungă de catifea. Kaykhusraw a săltat de câteva ori punga în palmă ca să arate cât de plină era cu bani de aur și apoi a azvârlit-o pe scenă.

Oamenii din jurul meu au oftat și au bătut din palme. Așa de mișcați am fost de mărinimia cârmuitorului nostru.

Mulțumit și încrezător, Kaykhusraw s-a întors să plece. Dar n-a apucat să facă decât un pas spre ieșire, că punga pe care o azvârlise pe scenă i-a fost aruncată înapoi. Banii s-au oprit la picioarele lui, zornăind precum brățările unei tinere mirese. Totul se petrecuse atât de iute, încât preț de câteva clipe am rămas cu toții înmărmuriți și uluiți, neizbutind să pricepem ce se întâmpla. Dar fără îndoială cel mai uluit era Kaykhusraw însuși. Ocara era prea vădită și mult prea nerușinată pentru a fi iertată. S-a uitat peste umăr cu niște ochi neîncrezători ca să vadă cine putuse să facă un lucru atât de îngrozitor.

Era Shams din Tabriz. Toate capetele s-au întors către el: stătea pe scenă cu mâinile în șolduri și o căutătură cruntă în ochii înroșiți.

— Nu dansăm pentru bani, a tunat cu un glas adânc. *Sema* e un dans spiritual săvârșit numai și numai din iubire. Așa că, ia-ți aurul înapoi, sultanule! Banii tăi n-au nici un preț aici!

O tăcere înspăimântată s-a lăsat peste amfiteatru. Fiul cel mare al lui Rumi părea așa de zguduit, că tot sângele i se scursese din obraji tineri. Nimeni nu îndrăznea să scoată un sunet. Fără un suspin, fără un icnet, ne-am ținut cu toții răsuflarea. De parcă cerul ar fi așteptat doar semnul ăsta, a început să plouă, zdravăn și șfichiuitor. Stropii au înecat totul în răpăitul lor puternic.

— Să mergem! a strigat Kaykhusraw către oamenii lui.

Cu obraji tremurându-i de umilință, buzele mișcându-i-se nestăpănit și umerii vădit pleoștiți, sultanul s-a îndreptat spre ieșire. Mulții lui străjeri și slujitori s-au repezit unul câte unul pe urmele sale, călcând pe galbenii împrăștiați pe podele cu cizmele lor grele. Oamenii s-au grăbit să strângă banii, împingându-se și trăgându-se unii pe alții.

Îndată după plecarea sultanului, un murmur de nemulțumire și dezamăgire a străbătut mulțimea.

— Cine se crede! au izbucnit unii.

— Cum îndrăznește să-l facă de ocară pe cărmuitorul nostru? li s-au alăturat alții. Dacă acum Kaykhusraw pune în regul oraș să plătească pentru asta?

Mai mulți oameni s-au ridicat, clătinând neîncredători din cap, și s-au îndreptat țațoși spre ieșire, în semn clar de împotrivire. În fruntea nemulțumiților se aflau șeicul Yassin și învățăceii lui. Spre marea mea mirare, i-am zărit printre ei pe doi dintre vechii discipoli ai lui Rumi... și chiar pe fiul lui, Aladdin.

Aladdin

Konya, iunie 1246

Bunul Dumnezeu mi-e martor că în viața mea n-am mai fost atât de stânjenit. De parcă n-ar fi fost destul de rușinos să-mi văd tatăl prieten la toartă cu un necredincios, am fost silit să îndur umiliința de a-l vedea conducând un spectacol de dans. Cum a putut să se facă de ocară în halul ăsta în fața întregului oraș? Pe deasupra, am fost de-a dreptul îngrozit când am auzit că în rândul privitorilor se afla o târfă de la bordel. Stăteam acolo și mă întrebam câtă smin-teală și stricăciune putea să ne mai pricinuiască iubirea tatei pentru Shams, dorindu-mi pentru întâia oară în viață să fi fost fiul altui om.

Pentru mine întregul spectacol a fost blasfemie curată. Dar ce s-a întâmplat după aceea a întrecut cu mult orice măsură. Cum de-a putut găsi omul ăsta obraznic nerușinarea să-l batjocorească pe cârmuitorul nostru? Are mare noroc că Kaykhusraw n-a pus să fie ridicat pe loc și trimis la spânzurătoare.

Când l-am văzut pe șeicul Yassin plecând îndată după Kaykhusraw, am știut că trebuia să fac la fel. Ultimul lucru pe care mi-l doream era ca oamenii din oraș să creadă că eram de partea unui necredincios. Toată lumea trebuia să vadă o dată pentru totdeauna că, spre deosebire de fratele meu, eu nu eram păpușa cu sfori a tatei.

În noaptea aia nu m-am dus acasă. Am rămas la Irshad împreună cu câțiva prieteni. Copleșiți de tulburare, am vorbit despre întâmplările din acea zi și am discutat în amănunt ce să facem.

— Omul ăla are o mare înrăurire asupra tatălui tău, a zis Irshad încordat. Iar acum a adus o târfă în casa voastră. Trebuie să salvezi numele familiei tale, Aladdin.

Pe când stăteam și ascultam ce spuneau, cu fața arzând de o rușine usturătoare, un lucru mi-a devenit limpede: Shams nu ne adusese decât nenorocire.

Am încuviințat cu toții că Shams trebuia să plece din oraș — dacă nu de bunăvoie, atunci cu sila.

În ziua următoare m-am întors acasă hotărât să vorbesc cu Shams din Tabriz ca de la bărbat la bărbat. L-am găsit stând singur în curte și cântând la nai, cu capul plecat, cu ochii închiși, cu spatele la mine. Adâncit în muzica lui, nu băgase de seamă că eram acolo. M-am apropiat la fel de tiptil ca un șoarece, prinzând prilejul de a-l cerceta și de a-mi cunoaște mai bine dușmanul.

După câteva clipe, ori așa mi s-a părut, muzica a încetat. Shams a ridicat ușor capul și, fără să se uite către mine, a murmurat netulburat, de parcă ar fi vorbit cu el însuși :

— Mă cauți, Aladdin ?

N-am scos o vorbă. Știind că avea puterea să vadă prin uși închise, nu m-a mirat că avea ochi la ceafă.

— Ei, ți-a plăcut spectacolul de ieri ? a întrebat Shams, întorcându-se acum cu fața la mine.

— Mi s-a părut rușinos, am răspuns pe dată. Hai să lămurim lucrurile, ce zici ? Nu-mi plac. Nu mi-ai plăcut niciodată. Și n-am de gând să te las să terfelești bunul nume al tatălui meu mai mult decât ai făcut-o deja.

O scânteie s-a aprins în ochii lui Shams când a pus naiul deoparte și a spus :

— Despre asta e vorba ? Dacă bunul nume al lui Rumi e întinat, oamenii n-o să-ți mai arate cinstire ca fiu al unui om ales. Asta te sperie ?

Hotărât să nu-l las să mă supere, n-am luat în seamă vorbele lui mușcatoare. Cu toate astea, a trecut ceva vreme până să pot spune ceva.

— De ce nu pleci să ne lași în pace ? Ne era așa de bine înainte să vii tu, am răspuns. Tata e un învățat cinstit de toată lumea și un om de familie. Nu aveți nimic de împărțit.

Cu gâtul întins înainte și fruntea încrețită într-o cugetare încordată, Shams a tras adânc aer în piept. Dintr-odată părea bătrân și slab. Mi-a trecut prin minte că aș fi putut să-l lovesc, să-l zvânt din bătaie, înainte de-a izbuti cineva să-i sară în ajutor. Gândul era așa de cumplit și răuvoitor, însă grozav de ispititor, că a trebuit să-mi feresc ochii.

Când m-am uitat din nou la el, l-am găsit pe Shams cercetându-mă cu o privire lacomă și luminoasă. Oare îmi citise

gândurile? Un fior de groază a pus stăpânire pe mine, întinzându-se de la mâini la picioare, de parcă aş fi fost împuns de o mie de ace, şi genunchii mi s-a muiat, nevrând să mă mai ţină. Pesemne că era magie neagră. N-aveam nici o îndoială că Shams era neîntrecut la cele mai întunecate soiuri de vrăjitorie.

— Ți-e frică de mine, Aladdin, a spus Shams după câteva clipe de tăcere. Ştii de cine-mi aduci aminte? De ucenicul zbanghiu!

— Ce tot îndrugi acolo? am întrebat.

— E o poveste. Îți plac poveștile?

Am ridicat din umeri.

— N-am vreme pentru ele.

O umbră de milă disprețuitoare a trecut peste buzele lui Shams.

— Un om care nu are vreme pentru povești e un om care nu are vreme pentru Dumnezeu, a zis. Nu știi oare că Dumnezeu e cel mai bun povestitor?

Și fără să mai aștepte să adaug ceva, mi-a spus povestea asta:

Era odată un meșteșugar ce avea un ucenic ursuz, și zbanghiu pe deasupra. Ucenicul asta vedea întotdeauna lucrurile îndoite. Într-o zi meșteșugarul l-a rugat să aducă o butelcă cu miere din cămară. Ucenicul s-a întors cu mâinile goale.

— Păi, meștere, sunt două butelci cu miere acolo, s-a plâns el. Pe care vrei s-o aduc?

Cunoscându-și prea bine ucenicul, meșteșugarul a spus:

— De ce nu spargi una dintre ele și mi-o aduci pe cealaltă?

Dar, vai, ucenicul era prea necopt la minte ca să priceapă înțelepciunea din spatele acestor vorbe. A făcut precum i s-a zis. A spart una dintre butelci și a fost foarte mirat când a văzut-o și pe cealaltă spărgându-se.

— Ce încerci să-mi spui? am întrebat. Era o greșeală să-mi arăt supărarea în fața lui Shams, dar nu mă puteam abține. Tu și poveștile tale! La naiba! Poți să vorbești vreodată lămurit?

— Dar totul e așa de limpede, Aladdin. Încerc să-ți spun că, asemenea ucenicului zbanghiu, vezi întotdeauna lucrurile îndoite, a răspuns Shams. Tatăl tău și cu mine suntem doar unul. Dacă mă zdrobești pe mine, îl zdrobești și pe el.

— Tu și tata n-aveți nimic de împărțit, m-am încapățânat eu. Dacă sparg cea dintâi butelcă, o s-o las slobodă pe-a doua.

Eram așa de plin de mânie și ură, că nu m-am gândit la urmările cuvintelor mele. Nu atunci. Nu până mult mai târziu.

Nu până a fost prea târziu.

Shams

Konya, iunie 1246

Bineînțeles, oamenii mărginiți spun că dansul e o pângărire a celor sfinte. Cred că Dumnezeu ne-a dat muzica – nu numai cea pe care o facem cu glasurile și instrumentele noastre, ci și cea care stă la temelia tuturor lucrurilor și fapturilor vii –, iar apoi ne-a oprit s-o ascultăm. Nu văd oare că întreaga fire cântă? Totul în lume se mișcă după un ritm – bătăile inimii, fâlfăitul de aripi al păsărilor, vântul într-o seară cu furtună, potcovarul care bate fierul sau zgomotele ce înconjoară un prunc nenăscut în pântecul mamei... Totul ia parte, cu înflăcărare și foarte firesc, la un singur cântec minunat. Dansul dervișilor rotitori e un inel din lanțul acela fără sfârșit. Așa cum un strop de apă sărată închide înlăuntru un întreg ocean, dansul nostru oglindește și învăluie deopotrivă tainele lumii.

Cu câteva ceasuri înainte de spectacol, Rumi și cu mine ne-am retras într-o odaie liniștită ca să cugetăm. Cei șase derviși ce aveau să se învârtă în seara aceea ni s-au alăturat. Ne-am făcut împreună spălările rituale și ne-am rugat. Apoi ne-am pus veșmintele. Mai devreme vorbiserăm pe îndelete care ar trebui să fie cele mai potrivite straie și aleseserăm pânzeturi simple și culori ale pământului. Fesul de culoarea mierii închipuia piatra de mormânt, fusta lungă și albă – giulgiul, iar mantaua neagră – mormântul. Dansul nostru dezvăluia felul în care sufiții se leapădă cu totul de Eu, ca și cum s-ar lepăda de o piele veche.

Înainte de-a părăsi odaia ca să mergem pe scenă, Rumi a spus o poezie :

*Gnosticul s-a dezrobit de cele cinci simțuri
Și cele șase direcții și te face să-ți dai seama ce-i dincolo de ele.*

Cu aceste simțăminte eram pregătiți. Mai întâi s-a auzit sunetul naiului. Apoi Rumi a intrat pe scenă ca *semazenbashi*¹. Unul după altul, dervişii l-au urmat, ținându-și capetele plecate cu smerenie. Cel din urmă care trebuia să apară era șeicul. Oricât de tare m-am împotrivit, Rumi a stăruit ca eu să-l joc pe șeic în seara asta.

*Hafiz*²-ul a rostit un verset din Coran: *Pe pământ se află semne pentru cei care cred cu putere; ca și în voi înșivă. Voi nu vedeți?*³

Apoi s-a pornit *kudüm*⁴-ul, ținând isonul cântecului sfășietor al naiului și *rebab*-ului.

Auzi cum nău-n cântec povestea lui și-o spune!

De jalea despărțirii, cum alta nu-i, el spune:

„De când am fost din trestii tăiat, le-ascult chemarea.

*Bărbatul și femeia îmi jeluiesc plânsoarea.”*⁵

Lăsându-se în mâinile Domnului, cel dintâi derviş a început să se rotească, poalele fustei sale foșnind ușor, însuflețite de o viață numai a lor. Am intrat cu toții și ne-am învățit până când în jurul nostru n-a mai rămas nimic altceva decât Unitate. Orice primeam din ceruri treceam mai departe pământului, de la Dumnezeu la oameni. Fiecare dintre noi a devenit o verigă ce lega Iubitorul de Cel Iubit. Când muzica s-a stins, ne-am plecat împreună dinaintea celor patru puteri ale lumii: focul, vântul, pământul și apa, și al celei de-a cincea stihii, **golul**.

Nu mă căiesc pentru ce s-a petrecut între mine și Kaykhusraw la sfârșitul spectacolului. Însă îmi pare rău că l-am pus pe Rumi

1. Maestru de dans (în tc., în orig.) (n.a.).
2. Persoană care a memorat întreg Coranul (în arabă, în orig.) (n.a.).
3. Coranul (51:20-21).
4. Instrument de percuție, alcătuit dintr-o pereche de tobe sferice și două bețe din lemn moale, folosit în muzica tradițională turcească; alături de nai, *rebab* și *halile* (chimvalul), este unul dintre cele patru instrumente esențiale ale muzicii sufiților mevlevi.
5. Fragment din „Cântecul naiului”, în Jalaluddin Rumi, *Meditații și parabole*, selecție, trad. din limba persană și note de Otto Starck, Editura Kriterion, București, 2002, p. 17.

într-o împrejurare anevoioasă. Fiind un om care s-a bucurat întotdeauna de cinstire și ocrotire, nu s-a mai simțit niciodată înstrăinat de un cârmuitor. Acum are măcar o brumă de știință despre un lucru pe care oamenii obișnuiți îl încearcă tot timpul – prăpastia largă și adâncă dintre floarea cârmuitorilor și plebe.

După asta, bănuiesc că mă apropii de sfârșitul sorocului meu în Konya.

Fiecare iubire și prietenie adevărată e povestea unei prefaceri neașteptate. Dacă suntem aceiași oameni înainte și după ce-am iubit înseamnă că n-am iubit destul.

Odată cu inițierea în poezie, muzică și dans, o mare parte a prefacerii lui Rumi e încheiată. Odinioară un învățat scortșos ce disprețuia poezia și un predicator ce se desfăta cu sunetul glasului său când le ținea cuvântări altora, Rumi se preschimbă acum el însuși într-un poet, devenind vocea nimicniciei pure, cu toate că s-ar putea să nu-și fi dat seama încă pe deplin. Cât despre mine, și eu m-am schimbat și mă schimb. Trec de la ființă la neființă. De la un anotimp la altul, de la o treaptă la alta, de la viață la moarte.

Prietenia noastră a fost o binecuvântare, un dar de la Dumnezeu. Am crescut, ne-am bucurat, am înflorit și ne-am desfătat unul în tovărășia celuilalt, gustând împlinirea și fericirea desăvârșite.

Îmi amintesc ce mi-a spus odată Baba Zaman. Pentru ca mătasea să fie întreagă, viermele trebuie să moară. Stând singur aici, în amfiteatrul rotitor, după ce toată lumea plecase și zarva se stinsese, am știut că șederea mea cu Rumi se apropia de sfârșit. Prin tovărășia noastră, Rumi și cu mine am cunoscut o frumusețe neobișnuită și am aflat nemărginirea în două oglinzi ce se răsfrâng una pe alta la nesfârșit. Dar vechea zicală stă încă în picioare: Acolo unde-i iubire, trebuie să fie și durere.

Ella

Northampton, 29 iunie 2008

Bizar sau nu, lucruri stranii, dincolo de orice închipuire, spunea Aziz, li se întâmplau oamenilor când erau pregătiți pentru neobișnuit și neașteptat. Însă nici o singură fibră din trupul Ellei nu era pregătită pentru lucrul straniu care se întâmplă în săptămâna aceea: Aziz Z. Zahara venise la Boston s-o vadă.

Era duminică seara. Familia Rubinstein tocmai se așezase la masă, când Ella observă un mesaj pe telefonul mobil. Bănuind că era de la cineva din Fusion Cooking Club, nu se grăbi să-l deschidă. În schimb, comandă specialitatea serii: friptură de rață cu miere, sote de cartofi și ceapă caramelizată pe un pat de orez brun. Când așează rața pe masă, toți ridicară capetele. Chiar și Jeannette, care era deprimată după ce îl văzuse pe Scott cu noua lui prietenă și își dăduse seama că îl mai iubea încă, părea lihnită.

Avură parte de o cină lungă și apatică, condimentată cu vin bun și conversația obișnuită. Cu soțul ei discută despre revopsirea chioșcului din grădină în albastru deschis, cu Jeannette sporovăi despre programul ei încărcat de la colegiu și cu gemenii vorbi despre închirierea unor DVD-uri noi, printre care și ultimul episod din *Pirații din Caraibi*. Abia după ce pusese vesela murdară în mașina de spălat vase și servise îmbietoarea *crème brûlée* de ciocolată albă, îi trecu prin minte să-și verifice mesajul de pe telefonul mobil.

Bună, Ella, sunt în Boston, pentru o colaborare cu revista Smithsonian. Abia m-am dat jos din avion. Ai vrea să ne întâlnim? Stau la Onyx și mi-ar plăcea mult să te văd, Aziz.

Ella puse telefonul deoparte și își luă locul la masă pentru desert, simțindu-se ușor amețită.

— Ai primit un mesaj? întrebă David ridicând capul din farfurie.

— Da, e de la Michelle, răspunse Ella fără cea mai mică ezitare.

Întorcând o față îndurerată, David se șterse la gură și apoi, cu o încetineală și o precizie uimitoare, împături șervetul într-un pătrat perfect.

— Înțeleg, spuse când termină.

Ella știa că soțul ei n-o credea, nici pe departe, însă simțea de asemenea că trebuia să se țină de povestea ei, nu ca să-și convingă soțul sau să-și înșele copiii, ci pentru ea însăși, ca să reușească să facă acel singur pas de la casa ei până la hotelul lui Aziz. Așadar continuă, cântărindu-și fiecare cuvânt.

— M-a sunat să-mi spună că o să aibă loc o întâlnire mâine-dimineață la agenție ca să discutăm despre catalogul pe anul viitor. Vrea să vin și eu.

— Păi, atunci, ar trebui să te duci, răspunse David cu o licărire în ochi ce indica clar că intra și el în joc. Ce-ar fi să te duc cu mașina dimineață și să mergem împreună? Aș putea să-mi reprogreamez câteva întâlniri.

Ella se uită înspăimântată la soțul ei. Ce încerca să facă? Voia să provoace o scenă în fața copiilor?

— Ar fi grozav, spuse, silindu-se să zâmbească. Dar va trebui să plecăm de-acasă înainte de șapte. Michelle a zis că vrea să vorbească între patru ochi cu mine înainte să vină și ceilalți.

— O, atunci, las-o baltă, se băgă Orly, știind cât de mult ura taică-său să se scoale dimineață. Tati n-ar reuși niciodată să se trezească la timp!

Ella și David se uitară unul la celălalt, privindu-se direct în ochi peste capetele copiilor, fiecare așteptând să facă celălalt prima mișcare.

— Adevărat, recunoscui David în sfârșit.

Ella dădu din cap ușurată, deși se simțea puțin rușinată de îndrăzneala ei, pentru că în clipa aia îi veni în minte altă idee, chiar mai îndrăzneată.

— Da, e groznic de devreme. De fapt, spuse, ce-ar fi să mă duc acum?

Gândul de-a merge la Boston mâine-dimineață și de-a lua micul dejun cu Aziz era de-ajuns ca să-i facă inima să bată mai tare. Totuși voia să-l vadă pe Aziz imediat, mai degrabă acum decât mâine, care dintr-odată i se părea prea departe. De la ea de-acasă până la Boston era un drum de aproape

două ore cu mașina, dar asta n-o deranja. El venise tocmai de la Amsterdam pentru ea. Putea cu siguranță și ea să conducă două ore.

— Aș ajunge la Boston până diseară la zece. Iar mâine m-aș putea duce la agenție destul de devreme ca să mă văd cu Michelle înainte de întâlnire.

O umbră chinuitoare trecu peste chipul lui David. Păru să se scurgă o veșnicie până să poată spune ceva. În acea clipă nesfârșită, ochii lui erau cei ai unui om care nu mai avea în el nici puterea, nici dorința de a-și opri nevasta să se vadă cu un alt bărbat.

— Pot să conduc până la Boston în seara asta și să rămân în apartamentul nostru, zise Ella, părând să se adreseze copiilor ei, dar adresându-i-se de fapt doar lui David. Era felul ei de a-și asigura soțul că nu avea să existe nici un contact fizic între ea și cel cu care bănuia el că avea să se întâlnească.

David se ridică de pe scaun cu un pahar de vin în mână. Făcând un gest larg spre ușă, îi zâmbi plin de încredere Ellei și adăugă puțin cam prea nerăbdător:

— Bine, iubito, dacă asta vrei, ar trebui să te duci acum.

— Dar, mamă, credeam că mă ajuți la matematică în seara asta, protestă Avi.

Ella își simți fața arzând.

— Știu, dragul meu. Ce-ar fi să facem asta mâine?

— Of, las-o să plece, se întoarse Orly către fratele ei, tachinându-l. Trebuie să stea mămica lângă tine tot timpul? Când o să crești odată?

Avi se încruntă, dar nu mai spuse nimic, Orly se arătă înțelegătoare, lui Jeannette nu păru să-i pese dacă rămânea sau pleca, și astfel, Ella își luă telefonul mobil și se repezi la etaj. De îndată ce închise ușa dormitorului, se aruncă pe pat și îi trimise un mesaj lui Aziz.

Nu pot să cred că ești aici. O să ajung la Onyx în două ore.

Se uită la telefon cu o teamă crescândă, urmărind cum era trimis mesajul. Ce făcea? Dar nu avea timp să se gândească. Dacă avea să regrete seara asta, după cum bănuia, putea s-o regrete mai târziu. Acum trebuia să se grăbească. Îi luă douăzeci de minute să sară în duș, să-și usuce părul, să se spele pe dinți, să-și aleagă o rochie, să o dea jos, să încerce altă rochie, apoi alta, apoi să-și pieptene părul, să se machieze, să

caute cerceii micuți pe care bunica Ruth i-i dăruise când împlinise optsprezece ani și să-și schimbe din nou rochia.

Trăgând adânc aer în piept, Ella se dădu cu parfum. Eternity de la Calvin Klein. Sticluta aștepta în dulăpiorul din baie de o veșnicie. Lui David nu-i plăcuseră niciodată parfumurile. Spunea că femeile ar trebui să miroasă a femei, nu a boabe de vanilie sau a bețișoare de scortişoară. Însă bărbații europeni s-ar putea să aibă o părere diferită despre asta, presupuse Ella. Nu se făcea oare mare caz de parfumi în Europa?

Când termină, cercetă femeia din oglindă. De ce nu-i spusese că venea? Dacă ar fi știut, s-ar fi dus la salonul de cosmetică, și-ar fi făcut manichiura, un masaj facial și poate ar fi încercat o nouă coafură. Dacă Aziz n-o plăcea? Dacă nu exista nici o atracție între ei și regreta că venise tocmai până la Boston?

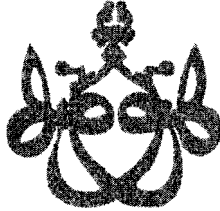
Dintr-odată își veni în fire. De ce voia să-și schimbe înfățișarea? Ce importanță avea dacă exista vreo atracție între ei sau nu? Orice aventură cu bărbatul ăsta era sortită să fie efemeră. Avea o familie. Avea o viață. Trecutul ei era aici, la fel și viitorul ei. Supărată pe ea însăși pentru că se lăsa în voia unor asemenea scenarii puțin probabile, încetă să se mai gândească, lucru care se dovedea întotdeauna mai ușor.

La opt fără un sfert, Ella își sărută copiii de noapte bună și ieși din casă. David nu era de găsit.

Pe când se îndrepta spre mașină, zornăind cheile apartamentului din Boston în mână, mintea îi era încă amorțită, dar inima îi bătea nebunește.

PARTEA A CINCEA

Golul

Lucrurile care sunt prezente prin absență

Sultan Walad

Konya, iulie 1246

Bolnav parcă, respirând greu și abia fiind în stare să se țină pe picioare, tata a venit în odaia mea, arătând ca o umbră a omului ce fusese odinioară. Avea pungi sub ochi, întunecate și rău prevestitoare, de parcă ar fi stat treaz întreaga noapte. Dar ce m-a uimit cel mai mult a fost că barba fi albise.

— Fiule, ajută-mă, a spus cu un glas care parcă nu era al lui.

Am alergat la el și l-am prins de braț.

— Cu orice vrei tu, tată, numai cere.

A rămas tăcut o clipă, strivit parcă sub greutatea cuvintelor pe care avea să le spună.

— Shams a plecat. M-a părăsit.

Pentru scurt timp, am fost cuprins de nedumerire și de un simțământ ciudat de ușurare, dar n-am spus nimic despre asta. Oricât de mâhnit și uluit aș fi fost, mi-a trecut totodată prin minte că lucrul ăsta putea să fie spre bine. Oare viața n-avea să fie mai ușoară și mai liniștită de acum înainte? Tata își făcuse mulți dușmani în ultima vreme, numai din pricina lui Shams. Voiam ca lucrurile să fie din nou cum fuseseră înainte de-a veni el. Oare avea dreptate Aladdin? Nu ne era tuturor mai bine fără Shams?

— Nu uita cât de mult înseamnă pentru mine, a spus tata de parcă mi-ar fi bănuit gândurile. El și cu mine suntem unul. Aceași lună are o latură luminoasă și una întunecată. Shams e latura mea nesupusă.

Am dat din cap rușinat. Inima mi s-a strâns. Tata n-avea nevoie să spună mai multe. Nu mai văzusem niciodată atâta suferință în ochii unui om. Mi-am simțit limba grea în gură. N-am fost în stare să vorbesc o vreme.

— Vreau să-l găsești pe Shams... asta, bineînțeles, dacă vrea să fie găsit. Adu-l înapoi. Spune-i că inima îmi sângerează. Glasul tatei a coborât până la șoaptă: Spune-i că lipsa lui mă ucide.

I-am făgăduit să-l aduc înapoi pe Shams. Mâna lui a apucat-o pe-a mea și mi-a strâns-o cu atâta recunoștință, că a trebuit să-mi feresc privirea ca să nu-mi vadă șovăiala în ochi.

Mi-am petrecut toată săptămâna bătănd străzile din Konya, sperând să-i iau urma lui Shams. La vremea asta, toată lumea din oraș auzise că pierise fără veste și se făceau o grămadă de prepunerii despre locul unde s-ar fi putut afla. Am întâlnit un lepros care îl îndrăgea nespun pe Shams. M-a îndrumat spre mulți oameni deznădăjduiți și nefericiți pe care dervișul rătăcitor îi ajutase. N-am știut niciodată că erau atâția care îl iubeau pe Shams, fiindcă făceau parte din soiul de oameni pentru care nu avusesem ochi până acum.

Într-o seară m-am întors acasă istovit și descumpănit. Kerra mi-a adus un blid cu cașă de orez aromată cu apă de trandafir. S-a așezat alături și m-a privit cum mâncam, cu un zâmbet împrejmuț de zbârcituri îngrijorate. N-am putut să nu bag de seamă cât îmbătrânise în anul acesta din urmă.

— Am auzit că încerci să-l aduci pe Shams înapoi. Știi unde-a plecat? m-a întrebat.

— Se zvonește c-ar fi plecat la Damasc. Însă am auzit și oameni spunând că ar fi pornit către Isfahân, Cairo sau chiar Tabrîz, orașul unde s-a născut. Trebuie să le cercetăm pe toate. Eu o să merg la Damasc. Unii dintre discipolii tatei o să meargă în celelalte trei orașe.

O umbră gravă a trecut peste chipul Kerrei și ea a murmurat de parcă ar fi gândit cu voce tare:

— Mawlana scrie versuri. Sunt frumoase. Lipsa lui Shams îl preschimbă într-un poet.

Plecând privirea la covorul persan, cu obrazii uzi de lacrimi, cu gura ei rotundă țuguiață, Kerra a suspinat și apoi a rostit următoarele:

*Văzutu-l-am pe rege c-un chip de Strălucire
El care-al raiului ochi și soare e.*

Plutea în aer ceva care nu era acolo o clipă mai devreme. Vedeam că Kerra era sfâșiată adânc pe dinăuntru. Nu trebuia

decât să te uiți la chipul ei ca să-ți dai seama cât o durere mă l vadă pe soțul ei suferind. Era gata să facă tot ce-i stătea în puteri ca să-l vadă zâmbind din nou. Și cu toate astea era la fel de ușurată, aproape bucuroasă, că scăpase în sfârșit de Shams.

— Dar dacă nu izbutesc să-l găsesc? m-am auzit întrebând.

— Atunci n-o să fie prea multe de făcut. O să ne vedem de viață ca înainte, a răspuns ea, cu o scânteie de nădejde licărind în ochi.

În clipa aceea am înțeles cu toată limpezimea și dincolo de orice îndoială ce voia să spună. Nu trebuia să-l găsesc pe Shams din Tabrîz. Nici măcar nu trebuia să merg la Damasc. Puteam să plec din Konya mâine, să rătăcesc aiurea o vreme, să-mi găsesc un han drăguț de pe marginea drumului la care să stau și să mă întorc câteva săptămâni mai târziu, prefăcându-mă că l-am căutat pe Shams peste tot. Tata s-ar încrede în cuvântul meu și nimeni n-ar mai vorbi vreodată despre asta. Poate că așa ar fi cel mai bine, nu numai pentru Kerra și Aladdin, care au fost întotdeauna bănuitori față de Shams, ci și pentru învățăceii și discipolii tatei, și chiar pentru mine.

— Kerra, am spus, ce să fac?

Iar această femeie, care trecuse la islam ca să se mărite cu tata, care fusese o mamă minunată pentru mine și fratele meu și care își iubea atât de mult soțul, încât învăța pe dinafară poeziile scrise de el pentru altcineva, mi-a aruncat o privire îndurerată și n-a zis nimic. Dintr-odată nu mai avea cuvinte înlăuntrul ei.

Trebuia să găsesc răspunsul singur.

Rumi

Konya, august 1246

Becisnică și searbădă e lumea, lipsită de soare, de când a plecat Shams. Orașul e un loc trist și rece, iar suflul mi-e pustiu. Nu pot dormi noaptea și ziua rătăcesc doar fără rost. Sunt și nu sunt aici... o nălucă printre oameni. Nu pot să nu mă simt supărat pe toți. Cum pot să-și ducă viețile mai departe de parcă nu s-ar fi schimbat nimic? Cum poate viața să fie aceeași fără Shams din Tabriz?

În fiecare zi, de la asfințit și până-n zori, stau de unul singur în bibliotecă și nu mă gândesc la altceva decât la Shams. Îmi amintesc cum îmi zisese odată, cu o urmă de asprime în voce: „Într-o zi vei fi glasul iubirii“.

Nu știu ce să spun, dar e adevărat că tăcerea mi se pare dureroasă zilele astea. Vorbele îmi deschid calea ca să răzbesc prin întunecimea dinlăuntrul inimii mele. Asta a vrut Shams de la început, nu-i așa? Să facă din mine un poet!

Viața înseamnă desăvârșire. Fiece întâmplare, oricât de însemnată sau mărunță, și fiece vitregie pe care o îndurăm e o parte a unui plan divin ce se îndreaptă către această încheiere. Lupta e în firea făpturii omenești. De aceea se spune în Coran: *Iar pe aceia care luptă pentru Noi îi vom călăuzi pe căile Noastre*¹. Nu există nici un fel de întâmplare în planul lui Dumnezeu. Și n-a fost deloc o întâmplare că Shams din Tabriz mi-a ieșit în cale în ziua aceea din octombrie, cu aproape doi ani în urmă.

— N-am venit la tine din pricina vântului, a zis Shams.

Și apoi mi-a spus o poveste.

Era odată un învățător sufrit care dobândise atâta știință, încât i se dăduse suflarea lui Iisus. Avea doar un învățăcel și era pe deplin mulțumit cu ce primise. Discipolul său gândea

1. Coranul (29:69).

însă cu totul altfel. În dorința-i de a-i vedea pe toți ceilalți minunându-se de puterile învățătorului său, îl ruga întruna să-și ia mai mulți discipoli.

— Bine, s-a învoit într-un sfârșit învățătorul. Dacă asta te fericește, voi face precum spui.

În ziua aceea s-au dus în suk. La una dintre dughene se vindeau acadele ce închipuiau tot soiul de păsări. De îndată ce învățătorul a suflat asupra lor, păsările au prins viață și au zburat purtate de vânt. Rămași fără grai, târgoveții s-au adunat în jurul lui plini de admirație. Din ziua aceea, toată lumea din oraș îi cânta osanale învățătorului. Curând avea atâția discipoli și admiratori în preajmă, că vechiul lui învățcel abia mai apuca să-l vadă.

— O, învățătoarele, am greșit. Era mult mai bine în zilele de odinioară, s-a văicărit nenorocit discipolul. Fă ceva. Fă-i să plece, te rog.

— Bine. Dacă asta te fericește, o să-i gonesc.

În ziua următoare, pe când predica, învățătorul a început să tragă vânturi. Discipolii săi au fost îngroziți. Unul câte unul, i-au întors spatele și s-au îndepărtat. Numai vechiul lui discipol a rămas.

— De ce n-ai plecat împreună cu ceilalți? a întrebat învățătorul.

Iar discipolul a răspuns:

— N-am venit la tine din pricina celui dintâi vânt, nici n-o să te părăsesc din pricina celui din urmă.

Tot ce-a făcut Shams, a făcut pentru desăvârșirea mea. Asta nu vor izbuti să înțeleagă niciodată oamenii din oraș. Shams a întetit dinadins focul bârfei, a zgândărit mințile slabe și a rostit vorbe ce sunau a blasfemie pentru urechile de rând, uluind și întărâtând oamenii, chiar și pe cei care-l iubeau. Mi-a aruncat cărțile în apă, silindu-mă să uit tot ce învățasem. Deși toată lumea auzise că mereu cârtea împotriva șeicilor și a învățaților, foarte puțini oameni știau cât de iscusit era la *tafsîr*¹. Shams avea cunoștințe adânci de alchimie, astrologie, teologie, filosofie și logică, dar le ținea ascunse de

1. Interpretare sau comentariu, de regulă ale Coranului (în arabă, în orig.) (n.a.).

ochii neștiutori. Deși era un *faqih*¹, se purta de parcă ar fi fost un *faqir*².

I-a deschis ușa noastră unei târfe și ne-a silit să ne împărțim mâncarea cu ea. M-a trimis la cârciumă și m-a îndemnat să vorbesc cu bețivii. Odată m-a pus să cerșesc peste drum de moscheea unde predicam, silindu-mă să mă pun în pielea unul milog lepros. M-a rupt mai întâi de admiratorii mei, apoi de fruntea cârmuitorilor, punându-mă în legătură cu oamenii obișnuiți. Mulțumită lui am ajuns să cunosc oameni pe care altminteri nu i-aș fi întâlnit niciodată. În credința lui că toți idoli care stăteau între om și Dumnezeu trebuiau nimiciți, printre care faima, bogăția, cinul, chiar și religia, Shams a tăiat toate frânghiile care mă legau de viața pe care-o știam. Oriunde vedea vreun soi de hotar al minții, o prejudecată sau o opreliște, lua taurul de coarne și îl înfrunta.

Pentru el am trecut prin chinuri și încercări, stări și trepte, fiecare dintre acestea făcându-mă să par și mai scrântit, până și în ochii celor mai credincioși discipoli ai mei. Înainte aveam admiratori cu duiumul, acum am scăpat de nevoia unor ascultători. Lovitură după lovitură, Shams a izbutit să-mi întineze bunul nume. Mulțumită lui am învățat prețul nebulniei și am ajuns să cunosc gustul singurătății, neajutorării, ponegreliei, retragerii în sine și, în cele din urmă, al durerii.

De orice lucru ce-aduce vreun câștig, fugi când îl vezi!

Veninul bea-l și vars-a vieții apă!

Las-ocrotirea și în înfricoșate locuri șezi!

Bunul tău nume leapădă-l și fii fără rușine, de ocară!

Până la urmă nu suntem cu toții puși la încercare? În fiecare ceas, în fiecare clipă ce trece, Dumnezeu ne întreabă: *Îți amintești legământul pe care l-am făcut înainte să fii trimis în lumea asta? Îți înțelegi menirea în dezvăluirea comorii Mele?*

Cel mai adesea, nu suntem pregătiți să răspundem la aceste întrebări. Sunt prea înfricoșătoare. Dar Allah e răbdător. Ne întreabă iar și iar.

Iar dacă durerea asta este și ea o parte a unei încercări, singura mea dorință e să-l găesc pe Shams la sfârșitul ei. Cărțile, familia, avuția sau numele – sunt gata să renunț la totul și la orice doar ca să-i mai văd o dată chipul.

1. Învățat într-ale legii (în arabă, în orig.) (n.a.).

2. Sufit ce practică sărăcia spirituală (în arabă, în orig.) (n.a.).

Deunăzi Kerra a spus că mă preschimbam într-un poet, aproape împotriva voinței mele. Deși nu i-am prețuit niciodată pe poeți, n-am fost mirat să aud asta. Altădată poate m-aș fi împotrivit spuselor ei, însă acum n-o mai fac.

Din gura mea se revarsă fără oprire și fără voie stihuri și, ascultându-le, ai putea crede că devin într-adevăr poet. Sultanul Vorbirii! Dar adevărul e că, pe cât pot spune, poeziile nu sunt ale mele. Sunt doar un purtător al vorbelor care-mi sunt puse în gură. Ca o pană ce așterne pe un pergament cuvintele pe care i s-a poruncit să le scrie ori ca un caval ce scoate trilarile suflăte în el, și eu îmi împlinesc doar menirea.

Mândru soare al Tabrizului! Unde ești?

Shams

Damasc, aprilie 1247

Broditu-s-au lucrurile astfel că, pe când primăvara era în plină putere în Damasc și trecuseră deja zece luni de la plecarea mea din Konya, Sultan Walad m-a găsit. Sub un cer albastru și senin, jucam șah cu un eremit creștin pe nume Francis. Era un om al cărui echilibru lăuntric nu se clătina cu ușurință, un om care cunoștea înțelesul supunerii. Și fiindcă islamul nu e altceva decât pacea lăuntrică ce vine din supunere, pentru mine Francis era mai musulman decât mulți care se proclamau astfel. Pentru că așa spune una dintre cele patruzeci de legi: *Supunerea nu înseamnă să fii slab sau nepăsător. Nu duce nici la predestinare, nici la renunțare. Tocmai dimpotrivă. Adevărata putere stă în supunere – o putere ce vine dinlăuntru. Cei ce se supun naturii vieții vor trăi într-o liniște și o pace netulburate chiar și atunci când întreaga lume largă trece prin tulburare după tulburare.*

Am mutat vizirul¹ ca să silesc regele lui Francis să-și schimbe locul. Cu o hotărâre iute și îndrăzneată, el a mutat turnul. Tocmai mă încerca presimțirea că aveam să pierd jocul ăsta, când am ridicat capul și m-am pomenit ochi în ochi cu Sultan Walad.

— Mă bucur să te văd, am spus. Așadar ai hotărât să mă cauți până la urmă.

Mi-a aruncat un zâmbet trist, apoi s-a posomorât, uimit să audă că aveam știință despre lupta lăuntrică prin care trecuse. Dar fiind omul cinstit care era, n-a tăgăduit adevărul.

— Mi-am petrecut o vreme rătăcind fără țintă în loc să te caut. Dar după un timp n-am mai fost în stare. Nu m-am putut

1. Piesă ce corespunde „reginei“ din jocul de șah actual, dar având atribuții mai restrânse.

hotărî să-l mint pe tata. Am venit la Damasc și m-am apucat să te caut, dar n-ai fost lesne de găsit.

— Ești un om cinstit și un fiu bun, am zis. Într-o zi o să fii un tovarăș minunat pentru tatăl tău.

Sultan Walad a clătinat mâhnit din cap.

— Tu ești singurul tovarăș de care are nevoie. Vreau să te întorci la Konya cu mine. Tata are nevoie de tine.

Multe lucruri mi s-au învărtejit în minte auzindu-i vorbele și nici unul n-a fost limpede la început. *Nafs*-ul meu simțea numai frică la gândul de-a mă întoarce într-un loc unde nu eram vădit bine-venit.

Nu-l asculta. Ți-ai împlinit însărcinarea. Nu trebuie să te întorci în Konya. Adu-ți aminte ce ți-a spus Baba Zaman. E din cale-afară de primejdios. Dacă te întorci în orașul acela n-o să mai ieși niciodată de-acolo.

Voiam să călătoresc mai departe prin lume, să întâlnesc oameni noi și să văd orașe noi. Îmi plăcuse și Damascul și puteam lesne rămâne acolo până în iarna următoare. Călătoria într-un loc nou năștea adesea un simțământ cumplit de singurătate și tristețe în sufletul omului. Dar cu Dumnezeu alături, mă simțeam mulțumit și împlinit în singurătatea mea.

Cu toate astea, știam prea bine că inima mea rămăsese în Konya. Mi-era atât de dor de Rumi, încât mi se părea mult prea dureros să-i rostesc până și numele. La urma urmei, avea vreo însemnătate în ce oraș stăteam dacă Rumi nu era lângă mine? Oriunde trăia el, acolo era *qibla* mea.

Mi-am mutat regele pe tabla de șah. Francis a făcut ochii mari când a descoperit mișcarea nimicitoare. Dar în șah, ca și în viață, erau mutări pe care le făceai din dorința de-a câștiga și mutări pe care le făceai pentru că așa se cădea.

— Te rog, vino cu mine, a stăruit Sultan Walad întrerupându-mi gândurile. Oamenii care te-au ponegrit și care s-au purtat rău cu tine sunt plini de căință acum. Totul va fi mai bine de data asta, îți făgăduiesc.

Băiatul meu, nu poți să faci asemenea făgăduieli, voiam să-i spun. Nimeni nu poate!

Însă am dat din cap și am zis:

— Aș vrea să mai văd o dată asfințitul în Damasc. Măine putem pleca spre Konya.

— Adevărat? Mulțumesc! s-a luminat Sultan Walad de ușurare. Nici nu știi cât va însemna asta pentru tata.

Apoi m-am întors către Francis, care aştepta răbdător să urmez jocul. Când a văzut că-mi îndrept pe deplin luarea-aminte într-acolo, un zâmbet diabolic i s-a întins pe buze.

— Bagă de seamă, prietene, a spus cu glas triumfător. Şah mat.

Kimya

Konya, mai 1247

Binecuvântată fie ziua aceasta, căci cu o lucire tainică în ochi și o răceală în purtări pe care nu le mai avusesese înainte, Shams din Tabrîz s-a întors în viața mea. Pare să se fi schimbat foarte mult. Cu părul îndeajuns de lung ca să-i vină în ochi, cu pielea arsă de soarele Damascului, pare mai tânăr și mai chipeș. Dar mai e ceva la el, o schimbare pe care n-o pot desluși. Cu toate că ochii îi sunt la fel de strălucitori și îndrăzneți ca-ntotdeauna, se întrevește în ei o nouă licărire acum. Nu mă pot opri să simt că are ochii unui om care a văzut totul și nu mai vrea să lupte.

Dar cred că o prefacere și mai mare are loc înlăuntrul lui Rumi. Îmi închipuiau că toate grijile lui aveau să se risipească după întoarcerea lui Shams, dar se pare că nu-i așa. În ziua în care Shams s-a întors, Rumi l-a întâmpinat cu flori dincolo de zidurile orașului. Însă când bucuria celei dintâi zile s-a domolit întru câtva, a devenit și mai neliniștit și mai retras ca înainte. Cred că știu care-i pricina. Fiindcă l-a pierdut o dată pe Shams, se teme să nu-l piardă iar. Înțeleg asta mai bine ca oricine, căci și eu mă tem să nu-l pierd.

Singura ființă căreia îi împărtășesc simțămintele mele e Gevher, răposata soție a lui Rumi. Ei, nu e chiar o *fîință*, dar n-aș numi-o nici nălucă. Mai puțin visătoare și neprietenoasă decât cele mai multe năluci pe care le-am cunoscut, se mișcă prin preajma mea ca un pârâu cu apă lină încă de când am venit în casa asta. Cu toate că vorbim despre orice, în ultima vreme discuțiile noastre se învârt în jurul unui singur lucru: Shams.

— Rumi pare așa de abătut. Aș vrea să-l pot ajuta, i-am spus azi lui Gevher.

— Poate că poți. E un lucru care-i frământă mintea zilele astea, dar până acum nu l-a împărtășit nimănui, a răspuns tainic Gevher.

— Care? am întrebat.

— Rumi se gândește că, dacă Shams se căsătorește și-și întemeiază o familie, oamenii din oraș nu vor mai fi așa de porniți împotriva lui. Nu vor mai fi atâtea bârfe și nu va fi silit să plece iar.

Inima mea a sărit o bătaie. Shams să se însoare! Dar cu cine?

Gevher s-a uitat pieziș la mine și a spus:

— Rumi se întreabă dacă tu ai vrea să te măriți cu Shams.

Am rămas uluită. Nu că asta ar fi fost întâia oară când gândul căsătoriei îmi trecuse prin minte. Având acum cincisprezece ani, știam că ajunseseam la vârsta măritişului, dar știam și că fetele care se măritau se schimbau pentru totdeauna. În ochi li se ivea o privire nouă și căpătau o înfățișare nouă, în asemenea măsură, încât oamenii începeau să se poarte altfel cu ele. Până și țăncii făceau deosebirea dintre o femeie măritată și una nemăritată.

Gevher a zâmbit duios și mi-a luat mâna. A băgat de seamă că gândul de-a mă mărita mă speria, nu acela de-a mă mărita cu Shams.

În ziua următoare, m-am dus să-l văd pe Rumi și l-am găsit cufundat într-o carte numită *Tahāfut al-Tahāfut*¹.

— Spune-mi, Kimya, m-a întrebat drăgăstos, ce pot să fac pentru tine?

— Când tata m-a adus la tine, i-ai spus că o fată nu poate fi un învățacel la fel de bun ca un băiat pentru că va trebui să se mărite și să-și crească odraslele, îți aduci aminte?

— Sigur că-mi aduc aminte, mi-a răspuns cu ochii căprui plini de curiozitate.

— În ziua aia mi-am făgăduit să nu mă mărit niciodată, ca să pot rămâne mereu învățacelul tău, am zis cu glasul slăbind sub greutatea a ceea ce aveam de gând să spun pe urmă. Dar poate e cu putință să mă mărit și să nu trebuiască să plec din casa asta. Vreau să spun, dacă mă căsătoresc cu cineva care trăiește aici...

— Încerci să-mi spui că vrei să te măriți cu Aladdin? m-a întrebat Rumi.

1. *Incoerența incoerenței* de Averroes, în care autorul apără filosofia aristotelică în gândirea islamică (n.a.).

— Aladdin? am repetat uluită.

Oare ce-l făcea să creadă că voiam să mă căsătoresc cu Aladdin? Doar îmi era ca un frate.

Rumi trebuie să-mi fi băgat de seamă uimirea.

— Cu ceva vreme în urmă, Aladdin a venit la mine și mi-a cerut mâna ta, m-a lămurit.

Am icnit. Știam că nu se cădea ca o fată să pună prea multe întrebări despre astfel de lucruri, însă muream de nerăbdare să aflu mai multe.

— Și ce i-ai spus, învățătorule?

— I-am spus că va trebui să te întreb pe tine mai întâi, a răspuns Rumi.

— Învățătorule..., am zis cu glas pierit. Am venit aici ca să-ți spun că vreau să mă mărit cu Shams din Tabrîz.

Rumi mi-a aruncat o privire în care se citea neîncrederea.

— Ești încredințată de asta?

— Ar putea fi bine în multe feluri, am zis în timp ce înlăuntrul meu nevoia de-a spune mai mult se lupta cu remușcarea de-a fi spus prea mult. Shams ar face parte din familia noastră și n-ar mai trebui să plece iar.

— De asta vrei să te măriți cu el? ca să-l ajuți să rămână aici? a întreat Rumi.

— Nu, am răspuns. Adică, da, însă asta nu e tot... Cred că Shams e ursitul meu.

Mai aproape de atât de-a mărturisi cuiva că îl iubeam pe Shams din Tabrîz n-am izbutit să ajung.

Prima care a auzit despre căsătorie a fost Kerra. Într-o tăcere uluită, a întâmpinat vestea cu un zâmbet frânt, dar de îndată ce-am rămas singure în casă, a început să-mi pună întrebări.

— Ești încredințată că asta îți dorești? Nu faci asta doar ca să-l ajuți pe Rumi, așa-i? a zis. Ești așa de tânără! Nu crezi că ar trebui să te măriți cu cineva mai apropiat de vârsta ta?

— Shams spune că iubirea șterge toate hotarele, i-am răspuns.

Kerra a oftat adânc.

— Copila mea, aș vrea ca lucrurile să fie atât de ușoare, a zis îndesându-și o șuviță de păr cenușiu sub basma. Shams e

un derviș rătăcitor, un om nesupus. Bărbații ca el nu sunt deprinși cu viața de familie și nu sunt soți buni.

— Nu-i nimic, se poate schimba, am răspuns hotărâtă. Îi voi dărui atâta iubire și fericire, că va trebui să se schimbe. O să învețe cum să fie un soț bun și un tată bun.

Ăsta a fost sfârșitul discuției noastre. Nu știu ce-o fi văzut pe chipul meu, dar nu s-a mai împotrivit.

Am dormit liniștită în noaptea aia, simțindu-mă veselă și hotărâtă. Nici nu-mi trecea prin gând că făceam cea mai obișnuită și cea mai dureroasă greșală pe care au făcut-o femeile de-a lungul veacurilor: să creadă prostește că pot schimba cu iubirea lor bărbații pe care-i iubesc.

Kerra

Konya, mai 1247

Bineînțeles, să vorbești despre un lucru atât de adânc și de gingaș precum iubirea e ca și cum ai încerca să prinzi un vânt vijelios. Poți simți stricăciunile pe care vântul e gata să le pricinuiască, dar nu e chip să-l încetinești. După o vreme nu i-am mai pus Kimyei nici un fel de întrebări, nu pentru că răspunsurile ei mi-ar fi risipit îndoielile, ci pentru că am văzut în ochii ei o femeie îndrăgostită. Am încetat să pun la îndoială căsătoria asta, luând-o ca pe unul dintre lucrurile stranii ale vieții asupra cărora nu aveam stăpânire.

Luna Ramadanului a trecut atât de iute și a fost atât de plină de griji, că n-am mai avut vreme să chibzuiesc din nou la asta. Eidul a căzut într-o duminică. Patru zile mai târziu i-am cununat pe Kimya și pe Shams.

Cu o seară înainte de nuntă s-a întâmplat ceva care mi-a schimbat cu totul starea sufletească. Eram singură în bucătărie și stăteam în fața unui fund presărat cu făină și a unui sucitor, pregătind lipia pentru oaspeți. Dintr-odată, fără să mă gândesc la ce făceam, am început să închipui o formă dintr-o bucată de aluat. Am făcut o Fecioară Maria micuță și gingașă. O Fecioară Maria numai a mea. Cu un cuțit, i-am tăiat rochia lungă și chipul liniștit și milostiv în aluat. Eram așa de confundată în îndeletnicirea mea, încât n-am băgat de seamă că cineva stătea în spatele meu.

— Ce faci acolo, Kerra?

Inima mi-a tresărit în piept. Când m-am întors, l-am văzut pe Shams în picioare lângă ușă, urmărindu-mă cu ochi iscoditori. Mi-a trecut prin minte să ascund aluatul, dar era prea târziu. Shams s-a apropiat de tabla și s-a uitat la formă.

— E Maria? m-a întrebat și, când n-am răspuns, s-a întors către mine cu fața luminată. Ei, e frumoasă. Ți-e dor de Maria?

— Am trecut la islam cu multă vreme în urmă, sunt musulmană acum, am răspuns tăios.

Dar Shams și-a urmat vorba de parcă nu m-ar fi auzit.

— Pesemne te întrebi de ce islamul nu are o femeie precum Maria. Fără îndoială, sunt Aisha și, bineînțeles, Fatima, dar ai putea crede că nu-i același lucru.

Mă simțeam stânjenită, neștiind ce să zic.

— Îmi dai voie să-ți spun o poveste? m-a întrebat Shams.

Și iată ce mi-a spus:

Erau odată patru călători – un grec, un arab, un persan și un turc. Ajungând într-un târg, au hotărât să-și cumpere ceva de mâncare. Dar cum aveau puțini bani, nu puteau să aleagă decât un singur lucru. Fiecare a spus că avea în minte cea mai bună mâncare din lume. Când au fost întrebați care era aceea, persanul a răspuns angoor, grecul a zis staphalion, arabul a cerut aneb și turcul a poftit să i se-aducă üzüm¹. Ne fiind în stare să înțeleagă limba celorlalți, au început să se certe.

S-au ciorovăit o vreme între ei, simțindu-se tot mai plini de dușmănie și mai înverșunați cu fiecare clipă ce se scurgea, până când un sufît care se întâmpla să treacă pe-acolo i-a întrerupt. Cu banii adunați, sufîtul a cumpărat un ciorchine de strugure. Apoi a pus strugurele într-un vas și l-a zdrobit. Le-a dat călătorilor să bea sucul și a aruncat pielețele, fiindcă ce avea însemnătate era esența fructului, nu învelișul din afară.

— Creștinii, evreii și musulmanii sunt precum călătorii noștri. Ei se ceartă din pricina învelișului din afară, în vreme ce sufîtul caută esența, a spus Shams aruncându-mi un zâmbet care trăda o asemenea bucurie, că era greu să nu te lași în voia lui. Ce încerc să spun e că nu trebuie să-ți fie dor de Fecioara Maria, fiindcă nu e nevoie să te lepezi de ea dintru început. Ca musulmană, poți să te simți încă legată de ea.

— Nu... nu cred că ar fi bine, m-am bâlbâit eu.

— Nu văd de ce. Religiiile sunt asemenea râurilor: toate se varsă în aceeași mare. Fecioara Maria întruchipează mila, îndurarea, bunăvoința și iubirea fără margini. E deopotrivă a fiecărui om și a întregii lumi. Ca musulmană, poți s-o iubești mai departe și chiar să-ți numești fiica Maria.

— Nu am o fiică, am zis.

— O să ai.

1. *Angoor, staphalion, aneb și üzüm* înseamnă „strugure“ în limbile persană, greacă, arabă și turcă.

— Așa crezi?

— Nu cred, știu.

M-am bucurat auzind asemenea vorbe, însă curând bucuria a lăsat locul unui alt simțământ: înfrățire. Împărtășind o clipă neobișnuită de seninătate și înțelegere, am privit împreună la Fecioara Maria. Inima mi s-a umplut de căldură față de Shams și, pentru întâia oară de când venise în casa noastră, am fost în stare să văd ce vedea Rumi în el: un suflet mare.

Cu toate astea, mă îndoiam că avea să fie un soț bun pentru Kimya.

Ella

Boston, 29 iunie 2008

Bântuită de îndoieli, până când ajunse la hotel, Ella era atât de încordată, încât nu mai putea gândi clar. În hol se afla un grup de turiști japonezi, toți părând să aibă în jur de șaptezeci de ani și să etaleze aceeași tunsoare. Traversă holul, cercetând tablourile de pe pereți pentru a nu fi nevoită să se uite în ochii oamenilor din jur. Dar nu dură mult până când curiozitatea îi înfrânse timiditatea. În clipa în care privirea îi alunecă spre sala de întâlniri, îl zări privind-o la rândul lui.

Purta o cămașă kaki cu nasturi și o pereche de reiați și avea o barbă nerasă de două zile, care i se păru că-l făcea foarte atrăgător. Părul castaniu cărlionțat îi cădea peste ochii verzi, dându-i în același timp un aer încrezător și ștregăresc. Slab și musculos, grațios și suplu, era foarte diferit de David, în costumele lui de comandă. Vorbea engleza cu accent scoțian, pe care ea îl găsea fermecător, și zâmbea degajat, părând sincer fericit și nerăbdător s-o vadă. Ella nu se putea abține să se întrebe ce rău putea fi în a bea o cafea împreună cu el.

Mai târziu, n-avea să fie în stare să-și aducă aminte cum ceașca de cafea s-a transformat în mai multe cești, cum conversația a căpătat un ton din ce în ce mai intim sau cum la un moment dat el i-a sărutat vârful degetului, la fel cum n-avea să fie în stare să explice de ce n-a făcut nimic ca să-l oprească. După o vreme, nimic nu mai păru să conteze atâta timp cât el continua să vorbească și ea își putea lăsa privirea să întărie pe gropița din colțul gurii sale, întrebându-se cum ar fi să-l sărute chiar în acel loc. Era unsprezece și jumătate seara. Se afla într-un hotel împreună cu un bărbat despre care nu știa nimic, lăsând la o parte cele câteva e-mailuri și telefoane și romanul pe care-l scrisese.

— Deci, ai venit aici trimis de revista *Smithsonian*? întrebă Ella.

— De fapt, am venit aici pentru tine, răspuse Aziz. După ce ți-am citit scrisoarea, am vrut să vin să te văd.

Totuși, existau posibile căi de ieșire de pe această autostradă de mare viteză. Până la un anumit moment, rămânea încă posibil să pretindă că totul se menținea în limitele prieteniei — e-mailurile, telefoanele, chiar și privirile. Puțin cam prea frivole și vesele, dar nimic mai mult de-atât. Ar fi putut să tragă linie. Asta înainte ca el să întrebe: „Ella, ai vrea să vii în camera mea?”.

Dacă era un joc pe care îl jucau amândoi, atunci a devenit serios. Întrebarea lui a făcut totul mult prea real, de parcă ar fi fost ridicat un vâl și adevărul, adevărul gol-goluț care fusese acolo de la început, i-ar fi privit acum drept în față. Ella simți ceva forfotindu-i prin stomac, o bolboroseală neplăcută pe care o recunoscuse drept panică, dar nu-l refuză. Era cea mai impulsivă hotărâre pe care o luase în viața ei, și totuși părea că hotărârea fusese deja luată pentru ea. Tot ce trebuia să facă era s-o accepte.

Camera 608 era decorată plăcut, în nuanțe de negru, roșu, gri și bej. Era caldă și spațioasă. Încercă să-și aducă aminte când stătuse ultima oară la hotel. I se ivi în minte o excursie făcută la Montreal împreună cu soțul și copiii ei. După aceea își petrecuseră toate concediile la casa lor din Rhode Island și nu mai avusese nici un motiv să stea într-un loc în care prosoapele erau schimbate zilnic și micul dejun era pregătit de altcineva. Să se afle într-o cameră de hotel era ca și cum s-ar fi aflat într-o altă țară. Și poate că se afla într-adevăr. Simțea deja libertatea frivolă de care nu te puteai bucura decât într-un oraș unde toată lumea îți era cu desăvârșire necunoscută.

Dar de îndată ce pași în încăpere, nervozitatea îi reveni. Oricât de plin de gust ar fi fost decorul sau cât de spațioasă ar fi fost camera, patul mare se afla în mod clar în centru. Stând lângă el, se simțea stânjenită și plină de vinovăție. Începu să se lupte cu întrebări lăuntrice, fără să ajungă undeva. Oare o să facă dragoste acum? Ar trebui? Dacă făceau dragoste, cum își mai putea privi soțul în ochi după aceea? Însă lui David nu-i era greu deloc s-o privească pe ea în ochi în ciuda multelor sale aventuri, nu-i așa? Și ce-o să creadă Aziz despre corpul ei? Dacă n-o să-i placă? N-ar trebui să se gândească

la copiii ei acum? Dormeau sau erau treji și se uitau la televizor la ora asta? Dacă aflau ce era pe cale să facă, aveau s-o ierte vreodată?

Simțindu-i stânjeneala, Aziz o luă de mână și o conduse până la un fotoliu din colț, departe de pat.

— Șșșt, îi șopti. E atâta învălmășeală în mintea ta. Prea multe voci.

— Îmi doresc să ne fi întâlnit mai devreme, se auzi Ella spunând.

— În viață nu există mai devreme sau mai târziu, răspuse Aziz. Totul se întâmplă la timpul potrivit.

— Chiar crezi asta?

El zâmbi și-și îndepărtă o șuviță de păr din ochi. Apoi deschise o valiză și scoase tapiseria pe care o cumpărase din Guatemala și o cutiuță care se dovedi a fi un colier din mărgelile de peruze și coral roșu, cu un derviș rotitor din argint.

Ella îl lăasă să i-l prindă la gât. În locul în care degetele lui îi atinseră pielea, simți o căldură.

— Poți să mă iubești? întrebă ea.

— Te iubesc deja, zâmbi Aziz.

— Dar nici măcar nu mă cunoști!

— Nu trebuie să cunosc ca să iubesc.

Ella oftă.

— E o nebulie.

Aziz se întinse și scoase acul de păr care îi susținea cocul, lăsându-i pletele libere. Apoi o mută încet pe pat. Ușor, delicat, în cercuri crescânde, își mișcă palmele în sus, de la picioare spre glezne și de acolo spre pântec. În toată vremea asta buzele lui murmurau cuvinte care sunau ca un cod antic secret pentru Ella. Dintr-odată înțelese. Se ruga. Pe când mâinile lui îi mângâiau fiecare centimetru al trupului, ochii îi rămâneau strâns închiși și buzele lui se rugau pentru ea. Era cel mai spiritual lucru pe care îl cunoscuse vreodată. Și cu toate că era complet îmbrăcată, iar el la fel, și că nu avea nimic carnal, era cel mai erotic sentiment pe care îl încercase vreodată.

Pe neașteptate, palmele, coatele, umerii, întregul trup începu să-i vibreze de o energie ciudată. Era stăpânită de o dorință atât de mare, încât se simțea de parcă ar fi plutit pe niște ape calde și unduioase, unde tot ce putea face era să se predea și să zâmbească. Percepu o prezență vie în jurul lui, apoi în jurul ei, de parcă ar fi fost amândoi scăldați într-o bură de lumină.

Închise la rândul ei ochii, lăsându-se purtată de un râu vijelios fără să se țină de nimic. S-ar fi putut să fie o cascadă la capătul lui, după câte își închipuia, însă chiar dacă ar fi reușit să se oprească, nu era sigură că voia.

Ella simți o arsură între picioare când mâinile lui îi ajunseră pe pântec, desenând un cerc acolo. Era nesigură de trupul, șoldurile și coapsele ei, de forma sânilor ei, departe de-a fi perfecți după trei copii și atâția ani, dar neliniștea veni și trecu. Simțindu-se plină de viață, aproape ocrotită, intră într-o stare de beatitudine. Și așa își dădu seama că îl putea iubi pe bărbatul acela. Îl putea iubi enorm.

Pătrunsă de acest sentiment, îl înlănțui pe Aziz cu brațele, trăgându-l spre ea, pregătită să meargă mai departe. Dar el deschise dintr-odată ochii, o sărută pe vârful nasului și se retrase.

— Nu mă vrei? întrebă Ella uimită de fragilitatea vocii sale.

— Nu vreau să se întâmple nimic care să te facă nefericită după aceea.

Jumătate din ea stătea să plângă; cealaltă jumătate era în culmea fericirii. Un sentiment straniu de ușurare puse stăpânire pe ea. Era cu totul confuză, dar — spre surprinderea ei — de data asta i se părea natural să fie confuză.

La ora unu și jumătate noaptea, Ella deschise ușa apartamentului ei din Boston. Se întinse pe canapeaua de piele, nevrând să doarmă în patul mare. Nu fiindcă știa că soțul ei se culcase acolo cu alte femei, ci fiindcă se simțea mai bine așa, ca și cum casa asta nu i-ar fi aparținut mai mult decât o cameră de hotel, ca și cum ar fi fost musafir aici și adevăratul eu ar fi așteptat-o altundeva.

Shams

Konya, mai 1247

*Bun-rămas de la maica și taica îți ia,
Mândră mireasă, nu mai lăcrima
Viersul păsărilor mâni l-oi auzi
Măcar că niciodată același n-o mai fi...*

În noaptea nunții noastre, m-am furișat afară în curte și am stat acolo o vreme, ascultând un vechi cântec din Anatolia revărsându-se din casă printre multe alte sunete. Râsete, muzică, bârfe. Lăutăreșele cântau în partea rânduie pentru femei. Am stat acolo cugetând și îngânând, tremurând și simțindu-mă amorțit, toate odată. Am chibzuit la versurile cântecului. De ce oare femeile cântau întotdeauna cântece triste în nopțile de nuntă? Sufiții legau moartea de nunți și sărbătoreau ziua în care mureau ca pe unirea lor cu Allah. Femeile păreau să lege și ele nunțile de moarte, deși din cu totul alte pricini. Chiar și atunci când erau fericite că se căsătoreau, un val de tristețe cobora asupra lor. La fiecare nuntă era o jelanie pentru fecioara care curând avea să devină soție și mamă.

După plecarea oaspeților, m-am întors în casă și am cugetat într-un colț. Apoi m-am dus în odaia unde mă aștepta Kimya. Am găsit-o șezând pe pat, îmbrăcată într-un veșmânt alb vrăstat cu fire aurite, cu părul împletit în multe cozi, fiecare împodobită cu mărgelile. Nu puteam să-i văd chipul, fiindcă îi era acoperit cu o mătase roșie groasă. În afară de o lumânare care pâlpaia lângă fereastră, odaia nu era luminată. Oglinda din perete fusese acoperită cu o bucată de catifea, căci aducea nenoroc ca o tânără mireasă să-și vadă chipul în noaptea nunții. Lângă patul nostru se aflau o rodie și un cuțit, ca să mâncăm fructul și să avem tot atâția copii câți sâmburi erau înăuntru.

Kerra îmi spusese totul despre datinile de prin partea locului, amintindu-mi să-i dăruiesc miresei o salbă de galbeni când îi desfac vâlul. Dar n-am avut galbeni în viața mea și nu voiam să-mi întâmpin mireasa cu bani împrumutați de la alții. Așadar, când am ridicat vâlul Kimyei, i-am dat doar un pieptene de бага și o sărutare ușoară pe buze. A zâmbit. Și pentru o clipă m-am simțit la fel de sfios ca un băiețandru pierdut.

— Ești frumoasă, am spus.

A roșit. Dar apoi și-a îndreptat umerii, făcând tot ce-i stătea în puteri să pară mai liniștită și mai chibzuită decât putea fi.

— Acum sunt soția ta, a zis.

Apoi a arătat către chilimul de pe jos, la care meșteșugise singură și cu mare grijă, acesta făcând parte din zestrea ei. Culori bogate, deosebiri izbitoare. De cum l-am văzut, am știut că fiecare nod și fiecare înfloritură de pe chilim vorbea despre mine. Kimya își țesuse visurile.

Am sărutat-o. Căldura buzelor ei mi-a stârnit valuri de dorință în tot trupul. Mirosea a iasomie și flori sălbatice. Întinzându-mă alături, am tras în piept parfumul ei și i-am atins sânii, atât de mici și pietroși. Tot ce-mi doream era să o pătrund și să mă pierd în ea. Mi s-a dăruit așa cum un boboc de trandafir se deschide către ploaie.

M-am tras înapoi.

— Îmi pare rău, Kimya. Nu pot să fac asta.

S-a uitat la mine, împietrită și uluită, uitând să mai răsufle, dezamăgirea din ochii ei era cu neputință de îndurat. Am sărit în picioare.

— Trebuie să plec, am spus.

— Nu poți să pleci, a zis Kimya cu un glas care parcă nu era al ei. Ce vor crede oamenii dacă ieși acum din odaie? Vor ști că unirea noastră n-a fost împlinită. Și își vor închipui că a fost din pricina mea.

— Ce vrei să spui? am murmurat, pe jumătate pentru mine, fiindcă știam deja unde bătea.

Ferindu-și ochii, a bolborosit ceva de neînțeles, apoi a zis încet:

— Vor crede că n-am fost fecioară. Voi fi nevoită să trăiesc acoperită de rușine.

Gândul că obștea îi silea pe oameni să se supună unor rânduieli atât de caraghioase îmi făcea sângele să fiarbă în vine.

Aceste legi ale onoarei aveau mai puțină legătură cu armonia creată de Dumnezeu decât cu ordinea pe care făpturile ome-nești voiau s-o păstreze.

— E o nerozie. Oamenii ar trebui să-și vadă de treaba lor, m-am împotrivit eu, însă știam că Kimya avea dreptate.

Cu o mișcare iute, am apucat cuțitul de lângă rodie. Am zărit o urmă de teamă pe chipul Kimyei, înlocuită îndată de înfățișarea omului care a recunoscut o împrejurare tristă și s-a împăcat cu ea. Fără șovăială, m-am tăiat la palma stângă. Sângele mi-a picurat pe cearșaf, lăsând pete de un stacojiu întunecat.

— Dă-le cearșaful ăsta. Asta le va închide gura și numele tău va rămâne curat ca lacrima, așa cum ar trebui.

— Așteaptă, te rog! Nu pleca, m-a implorat Kimya. S-a ridicat în picioare, dar neștiind ce să mai facă, a repetat iar: Acum sunt soția ta.

În clipa aceea am înțeles ce greșeală cumplită făcusem căsătorindu-mă cu ea. Cu inima zvârcolindu-se de durere, am ieșit din odaie în noaptea de-afară. Un om ca mine n-ar fi trebuit să se însoare niciodată. Nu eram hărăzit să împlinesc îndatoririle conjugale. Am înțeles lucrul ăsta limpede. Ce mă întrista era prețul acestei înțelegeri.

Am simțit o nevoie copleșitoare de-a fugi de toate, nu numai din casa asta, de căsătoria asta, din orașul ăsta, ci și din trupul ce îmi fusese dat. Însă gândul de a-l vedea pe Rumi dimineață m-a țintuit în loc. Nu puteam să-l părăsesc din nou.

Eram prins în capcană.

Aladdin

Konya, mai 1247

Băţos ca niciodată, fiind împins la o hotărâre de care ştiam că o să mă căiesc amarnic mai târziu, am rămas tăcut şi nu m-am împotrivit făţiş acestei căsătorii. Dar în ziua în care Kimya era pe cale să se mărite cu Shams, m-am trezit chinuit de o durere cum nu mai simţisem până atunci. M-am ridicat în capul oaselor gâfâind după aer ca un om care se îneacă şi apoi, supărat că mă bălăceam în milă de sine, m-am palmuit iar şi iar peste faţă. Un suspin gâtuit mi-a scăpat printre buze. Şi acel sunet m-a făcut să-mi dau seama că nu mai eram fiul tatălui meu.

Nu aveam mamă. Nici tată. Nici frate. Şi nici pe Kimya. Eram cu totul singur pe lume. Puţina preţuire care îmi mai rămânea pentru tata pierise peste noapte. Kimya îi era ca o fiică. Credeam că ţine la ea. Dar se pare că singurul om la care ţine cu adevărat e Shams din Tabriz. Cum a putut oare s-o mărite pe Kimya cu un bărbat ca el? Oricine ar putea să vadă că Shams va fi un soţ groaznic pentru ea. Cu cât m-am gândit mai mult la asta, cu atât mi-a devenit mai limpede că, pentru a-l ocroti pe Shams, tata a jertfit fericirea Kimyei — dimpreună cu a mea.

Mi-am petrecut întreaga zi luptându-mă cu gândurile astea în vreme ce eram silit să urmăresc pregătirile. Casa a fost gătită şi iatacul în care aveau să doarmă tinerii căsătoriţi a fost stropit cu apă de trandafiri pentru a alunga duhurile rele. Însă au uitat răul cel mai mare! Cum aveau să-l ţină la depărtare pe Shams?

Pe la sfârşitul după-amiezii, n-am mai putut îndura. Hotărât să nu iau parte la o sărbătoare care însemna numai chin pentru mine, m-am îndreptat către uşă.

— Aladdin, aşteaptă! Unde te duci? am auzit îndărăt glasul fratelui meu, puternic şi tăios.

— O să stau la Irshad în noaptea asta, am spus fără să mă uit la el.

— Ai înnebunit? Cum poți să nu rămâi la nuntă? Dacă tata aude asta, o să i se frângă inima.

Simțeam cum mânia mi se ridică din golul pântecului.

— Cum e cu inimile pe care le frânge tata?

— Despre ce vorbești?

— Nu pricepi? Tata a aranjat căsătoria asta doar ca să-i facă pe plac lui Shams și să se încredințeze că nu fuge iar! I-a dat-o pe Kimya pe o tavă de argint.

Fratele meu a strâns din buze, părând îndurerat.

— Știu ce gândești, dar te înșeli. Crezi că e o căsătorie silită, a spus, dar Kimya a fost cea care-a vrut să se mărite cu Shams.

— De parcă ar fi avut de ales, am râs eu.

— O, Dumnezeu! Nu înțelegi? a strigat fratele meu ridicând palmele de parcă ar fi cerut ajutorul lui Allah. E îndrăgostită de Shams.

— Nu mai spune asta. Nu-i adevărat, mi s-a frânt vocea precum o pojghiță de gheață primăvara.

— Frate, a zis Sultan Walad, te rog să nu lași sentimentele să te orbească. Ești stăpânit de pizmă. Dar până și pizma poate fi folosită la ceva bun și poate sluji unui țel mai înalt. Chiar și necredința poate fi folositoare. E una dintre legi, cea de-a treizeci și cincea: *În lumea asta, nu asemănările și nici netezimile nu ne împing înainte, ci contrariile puternice. Toate contrariile din lume se află și înlăuntrul fiecăruia dintre noi. De aceea credinciosul trebuie să întâlnească necredinciosul care sălășluiește în el. Iar necredinciosul ar trebui să ajungă să-l cunoască pe credinciosul tăcut dinlăuntrul lui. Până în ziua când ajungi la starea de Insan-i Kâmil, făptura omenească desăvârșită, credința e un fapt treptat și unul care are nevoie de părelnicul lui contrariu: necredința.*

Pentru mine asta a fost ultima picătură.

— Uite ce-i, m-am săturat de dulcemișurile astea sufite. De altminteri, de ce te-aș asculta? E vina ta! Puteai să-l lași pe Shams la Damasc. De ce l-ai adus îndărăt? Dacă lucrurile o iau razna, și sunt încredințat că o vor lua, tu ești răspunzător.

Fratele meu și-a mușcat obrații pe dinăuntru cu o privire în care aproape se citea frica. În clipa aceea mi-am dat seama că pentru întâia oară în viețile noastre îi era frică de mine și de lucrurile pe care eram în stare să le fac. Era un simțământ straniu, dar ciudat de mângâietor.

Pe când mergeam către casa lui Irshad, apucând-o pe străduțe lăturalnice care duhneau de mirosuri grele ca să nu mă vadă nimeni plângând, nu mă puteam gândi decât la un lucru: Shams și Kimya împărțind același pat. Gândul că el îi scotea rochia de mireasă și că îi atingea pielea albă ca laptele cu mâinile lui aspre și urâte era de neîndurat. Mi se strângeau măruntaiele.

Știam că fusese călcat un hotar. Cineva trebuia să facă ceva.

Kimya

Konya, decembrie 1247

Ba zău, mireasă și mire – asta trebuia să fim. Au trecut șapte luni de când ne-am căsătorit. Dar în tot timpul acesta nu s-a culcat cu mine ca soț nici măcar o dată. Oricât aș încerca să ascund adevărul, nu pot să nu bănuiesc că oamenii știu asta. Uneori mă tem că rușinea mi se citește pe chip. De parcă mi-ar fi scrisă în frunte, e primul lucru pe care îl bagă de seamă cineva când se uită la mine. Când vorbesc cu vecinii pe stradă, muncesc în livadă sau mă tocnesc cu vânzătorii din *suk*, oamenilor nu le ia mai mult de-o privire ca să vadă că sunt femeie măritată, dar încă fecioară.

Nu că Shams n-ar veni în odaia mea. De fiecare dată când vrea să vină să mă vadă seara, mă întreabă dinainte dacă e nimerit. Și de fiecare dată îi dau același răspuns.

— Firește că e, spun. Ești soțul meu.

Apoi îl aștept toată ziua cu sufletul la gură, nădăjduind și rugându-mă ca de data asta unirea noastră să fie împlinită. Dar când bate în sfârșit la ușa mea, nu vrea decât să stea de vorbă cu mine. Îi place și să citim împreună. Am citit *Layla și Majnun*, *Farhad și Shirin*, *Yusuf și Zuleikha*, *Trandafirul și privighetoarea* – povești despre îndrăgostiți care s-au iubit în ciuda tuturor vitregiilor. Cu toată puterea și hotărârea eroilor, găsesc poveștile astea întristătoare. Poate din pricină că în adâncul meu știu că nu voi gusta niciodată o iubire de asemenea tărie.

Când nu citește povești, Shams vorbește despre Cele Patruzeci de Legi ale Misticilor Rătăcitori ai Islamului – învățăturile de temelie ale religiei iubirii.

Odată și-a așezat capul în poala mea în timp ce îmi lămuirea una dintre legi. A închis încet ochii și, cu vocea stingându-se până la șoaptă, a adormit. Degetele mele îi pieptănau părul lung și buzele mele i-au sărutat fruntea. A părut să

treacă o veșnicie până a deschis din nou ochii. Trăgându-mă în jos către el, m-a sărutat ușor. A fost cea mai fericită clipă pe care am trăit-o împreună. Dar asta a fost tot. Până în ziua de azi trupul lui e pentru mine un tărâm necunoscut, așa cum e și trupul meu pentru el.

În aceste șapte luni, și eu am fost în odaia lui de câteva ori. Dar de fiecare dată când trec să-l văd fără veste, inima mi se strânge de neliniște, căci nu știu niciodată cum mă va primi. E cu neputință să prevezi stările sufletești ale lui Shams. Uneori e atât de binevoitor și dragăstos, că dau uitării toată amărăciunea, dar alteori poate fi grozav de țăfnos. Odată mi-a trântit ușa odăii sale în nas, țipând că vrea să fie lăsat în pace. Am învățat să nu mă supăr, la fel cum am învățat să nu-l tulbur când e cufundat în cugetare.

Luni în șir după nuntă m-am prefăcut că sunt mulțumită, poate nu atât față de alții, cât față de mine însămi. M-am silit să-l văd pe Shams nu ca pe un soț, ci ca pe aproape orice altceva: un prieten, un suflet pereche, un învățător, un tovarăș, chiar și un fiu. După zi și după starea lui sufletească, mă gândeam la el ca la unul sau la altul, îmbrăcându-l în alte straie în închipuirea mea.

Pentru o vreme a mers. N-a trecut mult și am început să aștept cu nerăbdare discuțiile noastre. Îmi făcea mare plăcere că îmi prețuia ideile și mă îndemna să-mi las gândurile în voia creației. Am învățat o grămadă de lucruri de la el și, cu timpul, mi-am dat seama că și eu puteam să-l învăț câteva lucruri despre bucuriile vieții de familie, pe care nu le mai gustase înainte. Până și în ziua de azi cred că-l pot face să râdă ca nimeni altcineva.

Dar nu era de-ajuns. Orice-aș fi făcut, nu puteam să-mi izgonesc din minte gândul că nu mă iubea. Nu aveam nici o îndoială că mă plăcea și că-mi dorea binele. Însă asta nu era nici măcar ceva pe-aproape de iubire. Atât de chinuitor era gândul acesta, că mă rodea pe dinăuntru, mistuindu-mi trupul și sufletul. M-am înstrăinat de lumea din jurul meu, prieteni și vecini deopotrivă. Îmi plăcea mai degrabă să rămân în odaia mea și să vorbesc cu morții. Spre deosebire de cei vii, morții nu te judecă niciodată.

În afară de morți, singura prietenă pe care-o aveam era Trandafirul Deșertului.

Unite de aceeași nevoie de-a ne ține departe de obște, am devenit prietene apropiate. Acum e sufită. Duce o viață singuratică

de când a lăsat bordelul în urma ei. Odată i-am spus că o pizmuiam pentru tăria ei de-a lua viața de la capăt.

A clătinat din cap și a spus:

— Dar n-am luat viața de la capăt. N-am făcut decât să mor înainte de moarte.

Astăzi am fost s-o văd pe Trandafirul Deșertului dintr-un motiv cu totul deosebit. Îmi pusesem în gând să-mi păstrez stăpânirea de sine și să vorbesc cu ea liniștit, dar de cum am intrat, am început să-mi înăbuș suspinele.

— Kimya, te simți bine? m-a întrebat ea.

— Nu, nu mă simt bine, am mărturisit. Cred că am nevoie de ajutorul tău.

— Sigur, a spus ea. Ce pot face pentru tine?

— E vorba de Shams... Nu se apropie de mine... Vreau să zic, nu în felul acela, m-am bâlbâit pe la jumătate, dar am reușit să-mi duc la capăt vorbele. Vreau să mă fac ispititoare pentru el. Vreau să mă înveți cum.

Trandafirul Deșertului a răsuflat zgomotos, aproape oftând.

— Am făcut un jurământ, Kimya, a spus cu o urmă de istovire în glas. I-am făgăduit lui Dumnezeu să rămân curată și neprihănită și să nici nu mă mai *gândesc* măcar la felurile în care o femeie îi poate dărui plăcere unui bărbat.

— Dar n-o să-ți încalci jurământul. Doar o să mă ajuți pe mine, am stăruit. Eu sunt cea care trebuie să învețe cum să-l facă pe Shams fericit.

— Shams e un om luminat, a spus Trandafirul Deșertului coborând puțin glasul, de parcă i-ar fi fost frică să nu fie auzită. Nu cred că asta-i cea mai nimerită cale de-a te apropia de el.

— Dar e *bărbat*, nu-i așa? am chibzuit eu. Nu sunt oare toți bărbații fiii lui Adam? Înălțuiți de carne? Până și Shams are un trup, nu-i așa?

— Da, dar...

Trandafirul Deșertului și-a luat *tespîh*¹-ul și a început să pipăie mărgelile una câte una, cu capul plecat în cugetare.

— O, te rog, am implorat-o. Ești singura în care pot să mă încred. Au trecut șapte luni. În fiecare dimineață mă trezesc

1. Rozariu (în tc., în orig.) (n.a.).

cu aceeași greutate în piept, în fiecare noapte adorm plângând. Nu pot s-o mai țin așa. Trebuie să-mi cuceresc soțul.

Trandafirul Deșertului n-a spus nimic. Mi-am dat jos broboada, am prins-o de bărbie și am silit-o să se uite la mine.

— Spune-mi adevărul, am zis. Sunt așa de urâtă?

— Bineînțeles că nu, Kimya. Ești o tânără foarte frumoasă.

— Atunci, ajută-mă. Învață-mă calea spre inima unui bărbat, am stăruit.

— Calea spre inima unui bărbat poate purta o femeie foarte departe de ea însăși, draga mea, m-a prevenit Trandafirul Deșertului.

— Nu-mi pasă, am zis. Sunt gata să merg oricât de departe e nevoie.

Trandafirul Deșertului

Konya, decembrie 1247

Bocind de ți se rupea sufletul, m-a implorat cu cerul și pământul s-o ajut, cu fața umflată, cu pieptul înălțându-se și coborând mai tare și mai iute, până când i-am spus în sfârșit că o să-i dau o mână de ajutor. Însă chiar în timp ce o alinam, în adâncul meu știam că era ceva cu neputință de împlinit, știam că n-ar fi trebuit să mă las niciodată înduplecată de rugămințile ei. Totuși mă întreb cum de n-am fost în stare să prevăd această nenorocire? Chinuită de vinovăție, mă întreb iar și iar cum de-am fost așa de proastă și n-am văzut că lucrurile aveau să ia o asemenea întorsătură cumplită?

Dar în ziua în care a venit la mine să-mi ceară ajutorul, n-a fost chip să nu primesc.

— Învață-mă, te rog, m-a implorat cu mâinile împreunate sfios în poală, așa cum se cădea din partea unei fetei cumiți, căci astfel fusese crescută. Glasul îi suna de parcă n-ar mai fi avut nici un temei de-a nădăjdui, însă în același timp era plin de nădejde.

Ce rău ar putea fi în asta? m-am gândit, cu inima șovăind, cuprinsă de milă. Doar voia să-și cucerească soțul, pentru Dumnezeu. Nu pe vreun străin! Avea doar un temei: iubirea. Cum putea asta să ducă la ceva greșit? Poate că patima ei era prea puternică, însă era ceva *halal*, nu? O patimă *halal*!

Ceva dinlăuntrul meu a presimțit o capcană, dar fiindcă era una întinsă de Dumnezeu, n-am văzut nici un rău în a pași drept în ea. Așa m-am hotărât s-o ajut pe Kimya, fata asta de la țară a cărei singură idee despre frumusețe era să-și picteze mâinile cu *henna*.

Am învățat-o cum să se facă mai ispititoare și mai frumoasă. Era un învățăcel plin de râvnă și dornic să știe mai multe. Am învățat-o cum să se îmbăieze îndelung în apă înmiresmată, cum să-și facă pielea mai catifelată cu uleiuri și

alifii parfumate și cum să-și pregătească măști cu lapte și miere. I-am dat mărgelile de chihlimbar să și le împletească în cosițe, pentru ca părul ei să aibă o miroznă dulce și stăruitoare. Lavandă, romaniță, rozmarin, cimbru, crin, sovârf și ulei de măsline – i-am spus cum să le folosească pe fiecare și ce arome să ardă noaptea. Apoi i-am arătat cum să-și albească dinții, cum să-și picteze unghiile și degetele de la picioare cu *henna*, să-și întărească cu *khol* liniile ochilor și sprâncenelor, să-și înroșească buzele și obrajii, cum să-și facă părul să arate bogat și mătăsos și sânii mai mari și mai rotunzi. Am mers împreună la o dugheană din *suk* pe care o știam chiar prea bine din trecut. De acolo i-am cumpărat veșminte de mătase și rufărie de mătase cum nu mai văzuse sau atinsese vreodată înainte.

Apoi am învățat-o cum să dăntuiască dinaintea unui bărbat, cum să-și folosească trupul pe care i-l dăduse Allah. După două săptămâni de învățatură, era gata.

În după-amiaza aceea am pregătit-o pe Kimya pentru Shams din Tabrîz așa cum pregătește păstorul un miel de jertfă. Mai întâi a făcut o baie caldă, frecându-și pielea cu o bucată de pânză și cu săpun și ungându-și părul cu uleiuri. Apoi am ajutat-o să se îmbrace în veșminte pe care o femeie le putea purta numai pentru soțul ei, și chiar și pentru el numai o dată sau de două ori în viață. Alesesem o rochie strânsă pe trup vișinie și un veșmânt împodobit cu zambile de felul celor ce dezvăluiau rotunjimea sânilor. La urmă i-am înfrumusețat chipul cu tot soiul de sulimanuri. Cu un șirag de perle în jurul frunții ca ultimă adăugire, era atât de drăguță, că nu-mi puteam desprinde ochii de la ea.

Când am isprăvit, Kimya nu mai arăta ca o fetișcană sfi-oasă și nepricepută, ci ca o femeie care ardea de iubire și patimă. O femeie gata să facă un lucru îndrăzneț pentru bărbatul pe care-l iubea și, dacă era nevoie, să plătească prețul. Stând așa și cercetând-o, mi-am adus aminte versetul despre Yusuf și Zuleikha din Sfântul Coran.

Aidoma Kimyei, Zuleikha fusese și ea mistuită de dorința pentru un bărbat care nu răspundea ademenelilor ei. Când doamnele din oraș începuseră s-o bârfească pline de răutate, Zuleikha le poftise la un ospăț. *Și a dat fiecareia câte un cuțit. Și atunci a zis: „Jeși afară la ele, [Yusuf]!”* Iar când l-au văzut, s-au minunat de el peste măsură și și-au tăiat mâinile,

în vreme ce ziceau: „Allah să ne ferească! Acesta nu este om! Acesta este un înger nobil!”¹

Cine ar putea-o învinui pe Zuleikha pentru că îl dorea pe Yusuf atât de mult?

— Cum arăt? m-a întrebat neliniștită Kimya înainte să-și pună vâlul, gata să iasă pe ușă și apoi afară, în stradă.

— Arăți minunat, am spus. Soțul tău nu numai c-o să facă dragoste cu tine în seara asta, dar o să se întoarcă și mâine, cerând mai mult.

Kimya a roșit atât de tare, că obrații i s-au făcut stacojii. Am râs și, după o clipă, mi s-a alăturat și ea, râsul ei încălzindu-mă ca o rază de soare.

Nu mă îndoiam de spusele mele, fiind încrezătoare că avea să izbutească să-l ispitească pe Shams, așa cum o floare viu colorată ispitește o albină. Și totuși, când privirile ni s-au întâlnit chiar înainte să deschidă ușa, am băgat de seamă că o urmă de îndoială își făcuse loc în ochii ei. Dintr-odată pântecul mi s-a strâns dureros, aproape ca o presimțire că avea să se întâmple ceva îngrozitor.

Dar n-am oprit-o. Ar fi trebuit să am mai multă minte. Ar fi trebuit să prevăd asta. N-o să mi-o iert cât voi trăi.

1. Coranul (12:31).

Kimya

Konya, decembrie 1247

Bineînțeles, îndrăzneț, nesupus și deștept, Shams din Tabrîz știe foarte multe despre iubire. Dar e un lucru despre care nu știa nimic: durerea iubirii neîmpărtășite.

În seara în care Trandafirul Deșertului m-a îmbrăcat, eram plină de înflăcărare și de o îndrăzneală pe care nu știam că o am în mine. Foșnetul ușor al rochiei de mătase pe trup, mi-reasma parfumului, gustul de petale de trandafiri de pe limbă — toate mă făceau să mă simt stingherită, dar și neobișnuit de cutezătoare. Ajungând acasă, m-am zărit într-un ochi de geam. Trupul nu-mi era mai rotunjit ori mai alb, iar pieptul nu-mi era atât de plin cum mi-aș fi dorit, dar cu toate astea mi se părea că sunt drăguță.

Am așteptat până când am fost sigură că toată lumea din casă adormise. Apoi m-am înfășurat într-un șal lung și gros și am mers în vârful picioarelor până la odaia lui Shams.

— Kimya, nu te așteptam, a spus de cum a deschis ușa.

— Trebuia să te văd, am răspuns și am pășit înăuntru fără să fiu poftită. Ai putea să închizi ușa, te rog.

Shams a părut uimit, dar a făcut cum i-am spus.

Când am fost singuri în odaie, mi-au trebuit câteva clipe să-mi adun curajul. M-am întors cu spatele la el, am tras adânc aer în piept și apoi, dintr-o singură mișcare iute, mi-am scos șalul și mi-am lăsat veșmântul să alunece pe podea. Aproape îndată am simțit greutatea privirii uluite a soțului meu pe spate, plimbându-se de la ceafă până la picioare. Oriunde mă atingea privirea lui simțeam o căldură. Dar căldura aceea, că era adevărată ori închipuită în înflăcărarea mea, a fost înlocuită curând de răceala tăcerii care s-a așternut în odaie. Cu pieptul urcând și coborând de teamă, am stat dinaintea lui

Shams la fel de goală și îmbietoare precum se spune că sunt huriile din rai.

În tăcerea deplină, am ascultat amândoi vântul de-afară urlând, vuind și tânguindu-se prin oraș.

— Ce crezi că faci? m-a întreat cu răceală.

Mi-a fost cumplit de greu să-mi recapăt glasul, dar am izbutit să spun:

— Te vreau.

Shams din Tabrîz a pășit în jurul meu o jumătate de cerc și s-a oprit drept în fața mea, silindu-mă să-l privesc în ochi. Mi se înmuiaseră genunchii, dar nu m-am clintit. În schimb, am făcut un pas către el și mi-am lipit trupul de-al lui, unduindu-mă ușor, dăruindu-i căldura mea, așa cum mă învățase Trandafirul Deșertului. I-am mângâiat pieptul, șoptindu-i vorbe de iubire. I-am sorbit parfumul, lăsându-mi degetele să alunec în sus și-n jos pe spatele lui musculos.

De parcă s-ar fi atins de o piatră încinsă, Shams s-a tras înapoi.

— Crezi că mă vrei, crezi doar, însă tot ce vrei e să-ți mulțumești eul rănit.

Mi-am petrecut brațele pe după gâtul lui și l-am sărutat apăsat. Mi-am împins limba în gura lui și am început s-o mișc înainte și-napoi, amintindu-mi ce-mi spusese Trandafirul Deșertului: „Bărbații adoră să sugă limbile soțiilor lor, Kimya. Toți“.

Buzele lui aveau gust de mure, dulci-amărui, dar la fel de iute cât mi-a trecut prin minte gândul că un vârtej de plăcere ne unea, Shams m-a oprit și m-a împins la o parte.

— Mă dezamăgești, Kimya, a zis. Acum poți să ieși, te rog, din odaia mea?

Oricât de aspre i-ar fi fost vorbele, nici o urmă de tulburare n-a trecut peste chipul lui. Nici mânie. Nici măcar cea mai ușoară supărare. Și n-aș fi putut spune ce mă durea cel mai mult: asprimea vorbelor lui sau nepăsarea chipului său.

Nu m-am simțit în viața mea atât de umilită. M-am aplecat să-mi ridic veșmântul, dar mâinile îmi tremurau așa de tare, că n-am izbutit să țin țesătura alunecoasă și subțire. În schimb, am apucat șalul și l-am înfășurat în jurul trupului. Plângând în hohote, gâfâind și încă pe jumătate goală, am fugit afară din odaie și departe de el, departe de iubirea asta despre care înțelegeam acum că exista numai în închipuirea mea.

Nu l-am mai văzut niciodată pe Shams. Din ziua aia n-am mai ieșit din odaie. Îmi treceam vremea zăcând în pat, lipsindu-mi nu atât puterea, cât voința de-a ieși. Așa s-a scurs o săptămână, apoi alta, iar după aceea am încetat să mai număr zilele. Trupul îmi era secătuit de orice vlagă, năruindu-se încetul cu încetul. Numai palmele mi le simțeam vii. Ele își aminteau atingerea mâinilor lui Shams și căldura pielii lui.

N-am știut niciodată că moartea avea un miros. Un iz puternic, ca de ghimbir murat sau de ace de pin zdrobite, înțepător și amar, dar nu neapărat neplăcut. Am ajuns să-l cunosc doar când s-a pornit să plutească prin odaie, învăluindu-mă ca o ceață deasă și umedă. Am început să am fierbințeală mare, alunecând în aiureală. Veneau oameni să mă vadă. Vecini și prieteni. Kerra aștepta pe marginea patului meu, cu ochii umflați, cu fața pământie. Gevher ședea pe cealaltă margine, zâmbind ușor și făcând gropițe în obraji.

— Afurisit să fie necredinciosul ăla, a spus Safiya. Biata fată s-a îmbolnăvit de durere. Numai din pricina lui!

Am încercat să vorbesc, dar nici un sunet nu mi-a ieșit din gâtleej.

— Cum poți să spui una ca asta? E oare Allah? a zis Kerra încercând să fie de-ajutor. Cum poți să pui pe seama unui muritor asemenea puteri?

Însă n-au ascultat-o pe Kerra, iar eu nu eram în stare să-i încredințez de nimic. Oricum, mi-am dat seama curând că orice aș fi spus ori n-aș fi spus, urmarea avea să fie aceeași. Oamenii care nu-l plăceau pe Shams găsiseră în boala mea încă o pricină să-l urască, pe când mie nu-mi putea deveni nesuferit nici să fi vrut.

Curând am alunecat într-o stare de nimicnicie, unde toate culorile se preschimbau în alb și toate sunetele se topeau într-un zumzet neîntrerupt. Nu mai puteam desluși chipurile oamenilor și nu mai puteam auzi vorbele rostite mai mult decât un murmur îndepărtat într-un colț.

Nu știu dacă Shams din Tabriz a venit vreodată să mă vadă în odaia mea. Poate că nu. Poate că voia să mă vadă, dar femeile din odaie nu-l lăsau să intre. Ori poate că a venit la urma urmei și a șezut pe marginea patului meu, mi-a cântat din nai ore în șir, m-a ținut de mână și s-a rugat pentru sufletul meu. Mi-ar plăcea să cred asta.

Însă, orice-ar fi făcut, nu mai conta. Nu eram nici mâni-oasă, nici supărată pe el. Cum aş fi putut, când mă vărsam în râul cugetului pur?

Era atâta bunătate și milostivire în Allah și o lămurire pentru toate. O urzeală desăvârșită de iubire îndărătul tuturor. La zece zile după ce-am intrat în odaia lui Shams înveșmântată în mătase și văluri parfumate, la zece zile după ce m-am îmbolnăvit, m-am cufundat într-un râu de neființă pură. Acolo am înotat după placul inimii, simțind în sfârșit că așa trebuia să fie cea mai adâncă citire a Coranului – un strop în nemărginire!

Și aceste ape curgătoare m-au purtat din viață către moarte.

Ella

Boston, 3 iulie 2008

Bostonul nu fusese niciodată atât de plin de culoare și de viață, își zise Ella. Fusese oare oarbă la frumusețea orașului în tot acest timp? Aziz petrecu cinci zile în Boston. În fiecare zi Ella venea cu mașina de la Northampton la Boston ca să-l vadă. Luau prânzuri gustoase și modeste la restaurantul Little Italy, vizitau Muzeul de Artă, făceau plimbări lungi prin parcul Boston Common și pe țârm, priveau balenele din acvariu și beau cafea după cafea în micile cafelele ticsite din Harvard Square. Vorbeau la nesfârșit despre subiecte extrem de diferite precum curiozitățile bucătăriei locale, diverse tehnici de meditație, arta aborigenă, romanele gotice, observarea păsărilor, grădinărit, creșterea roșiilor perfecte și interpretarea viselor, întrerupându-și și completându-și neîncetat frazele. Ella nu-și amintea să fi vorbit vreodată atât de mult cu nimeni.

Când erau afară pe stradă, aveau grijă să nu se atingă, dar asta se dovedea a fi din ce în ce mai greu. Micile păcate deveneau incitante, și Ella aștepta cu nerăbdare ca mâinile să li se atingă în treacăt. Îmboldită de un curaj straniu, pe care nu știuse niciodată că-l avea în ea, în restaurante și pe străzi, Ella îl ținea de mână pe Aziz, îl săruta pe buze. Nu numai că nu-i *păsa* dacă era văzută, se simțea de parcă o parte din ea *tânjea* să fie văzută. De câteva ori s-au întors împreună la hotel și de fiecare dată au fost foarte aproape de-a face dragoste, însă n-au făcut-o niciodată.

În dimineața zilei în care Aziz urma să plece la Amsterdam, se aflau în camera lui, valiza stând între ei ca o amintire urâtă a despărțirii ce se apropia.

— Trebuie să-ți spun ceva, zise Ella. Mă gândesc de mult la asta.

Aziz ridică din sprâncene, observând brusca ei schimbare de ton. Apoi răspunse cu grijă :

— Și eu trebuie să-ți spun ceva.

— OK, începe tu.

— Nu, începe tu.

Zâmbind încă pe jumătate, Ella plecă privirea, gândindu-se ce să spună și cum să spună. În cele din urmă începu :

— Înainte să vii în Boston, David și cu mine am ieșit într-o seară și am avut o discuție lungă. M-a întrebat despre tine. Se pare că ți-a citit e-mailurile fără știrea mea. Am fost grozav de furioasă pe el din cauza asta, dar n-am negat ade-vărul. Despre noi, vreau să zic.

Ella ridică ochii plină de teamă ca să vadă cum va reacționa Aziz la ceea ce era pe care să-i destăinuie.

— Ca să scurtăm povestea, i-am spus soțului meu că iubesc un alt bărbat.

Afară în stradă, sirenele mai multor mașini de pompieri acopereau zgomotele obișnuite ale orașului. Asta o distrase o clipă, însă apoi reuși să termine :

— Pare o nebunie, știu, dar am reflectat foarte atent la asta. Vreau să vin cu tine la Amsterdam.

Aziz se apropie de fereastră și privi graba și agitația de-afară. Una dintre clădirile din depărtare scotea fum – un nor negru și gros ce plutea în văzduh. Se rugă în tăcere pentru oamenii care locuiau acolo. Când începu să vorbească, parcă se adresa întregului oraș.

— Mi-ar plăcea să te iau cu mine la Amsterdam, dar nu pot să-ți promit un viitor acolo.

— Ce vrei să spui? Întrebă Ella neliniștită.

Atunci Aziz se întoarse și se așeză lângă ea, își puse mâna peste ale ei și, mângâindu-le absent, zise :

— Când mi-ai scris prima oară, s-a întâmplat să fie într-o perioadă foarte ciudată a vieții mele.

— Vrei să spui că e altcineva în viața ta...?

— Nu, draga mea, nu. Aziz zâmbi ușor, însă apoi zâmbetul îi dispăru. Nu e nimic de genul ăsta. Ți-am scris odată despre cele trei faze din viața mea, îți amintești? Acelea erau primele trei litere din cuvântul „sufit“. Nu m-ai întrebat nicio dată despre a patra fază și, oricât de mult m-aș fi străduit, nu m-am putut hotărî să-ți povestesc. Întâlnirea mea cu lite-rele *i* și *t*. Ai vrea să auzi acum?

— Da, răspunse Ella, deși se temea de orice-ar fi putut tulbura acest moment. Da, aș vrea.

Într-o cameră de hotel, în ziua aceea de iulie, cu câteva ore înainte de zborul înapoi la Amsterdam, Aziz îi povesti Ellei cum devenise sufît în 1977, adoptând un nou nume și totodată, cum sperase, un nou destin. De atunci călătorise prin jurul lumii ca fotograf de profesie și derviș rătăcitor în adâncul inimii. Își făcuse prieteni apropiați pe șase continente, oameni care îl priveau ca pe un membru al familiei. Deși nu se recăsătorise, devenise tatăl adoptiv a doi orfani din Europa de Est. Fără să-și dea vreodată jos de la gât lanțul în formă de soare pe care-l purta ca să-i reamintească de Shams din Tabrîz, Aziz își trăise viața călătorind, citind, ducând mai departe învățăturile dervișilor sufiți, găsind semne ale prezenței lui Dumnezeu peste tot și în toate.

Apoi, în urmă cu doi ani, a aflat despre boala sa.

A început cu o umflătură la subsuoară, pe care se pare că o observase destul de târziu. Umflătura s-a dovedit a fi un melanom malign, o formă fatală de cancer al pielii. Doctorii au spus că nu arată bine, dar că trebuiau să-i facă mai multe analize înainte să-i pună un diagnostic precis. O săptămână mai târziu s-au întors cu vești proaste: melanomul se întinsese la organele interne și îi invadase plămânii.

La vremea aceea avea cincizeci și doi de ani. I s-a zis că nu avea să trăiască mai mult de cincizeci și cinci de ani.

Ella își mișcă buzele să spună ceva, dar cuvintele nu voiau să-i iasă din gâtlej și își simțea gura uscată ca iasca. Pe obraji i se rostogoliră două lacrimi, pe care le șterse repede.

Aziz continuă să vorbească pe un ton hotărât și imperios. Spuse că astfel a început o fază nouă și, în unele privințe, mai productivă, din viața sa. Erau încă locuri pe care își dorea să le vadă și primul lucru pe care l-a făcut a fost să găsească o cale de-a ajunge în toate. A înființat o fundație sufîtă în Amsterdam, cu legături în întreaga lume. Ca interpret de nai amator, dădea concerte împreună cu muzicienii sufiți din Indonezia, Pakistan și Egipt, chiar scosese un album împreună cu un grup de mistici evrei și musulmani din Córdoba, Spania. S-a întors în Maroc și a vizitat mănăstirea în care întâlnește pentru prima oară în viață sufiți adevărați. Maestrul Sameed murise de mult și Aziz

s-a rugat și a meditat la mormântul lui, reflectând la traiectoria pe care o urmase viața lui.

— Apoi m-am retras să scriu romanul pe care îmi dorisem întotdeauna să-l scriu, dar pe care, în inertția și lipsa mea de curaj, îl amânasem la nesfârșit, spuse Aziz făcându-i cu ochiul. Știi, era unul dintre acele lucruri pe care îmi doream de mult să le fac. L-am intitulat *Dulce blasfemie* și l-am trimis la o agenție literară din America, fără să aștept prea multe și în același timp simțindu-mă deschis la toate posibilitățile. O săptămână mai târziu am primit un e-mail curios de la o femeie misterioasă din Boston.

Ella nu se putu abține să zâmbească. Un zâmbet slab, plin de compasiune respectuoasă, delicat și îndurerat.

Aziz spuse că din clipa aceea nimic nu mai fusese la fel. Dintr-un om care se pregătea să moară se preschimbă într-un om care se îndrăgostește în cel mai neașteptat moment. Dintr-odată, toate piesele pe care crezuse că le pusese de mult la locul lor trebuiau mutate. Spiritualitate, viață, familie, moarte, credință și iubire – se trezise reconsiderând iar și iar semnificațiile lor și nedorindu-și să moară.

Această nouă și ultimă fază a vieții sale o numea întâlnirea cu literele *i* și *t* din cuvântul „sufit“. Și spuse că până acum faza asta se dovedise a fi cu mult mai dificilă decât cele dinainte, fiindcă venise într-un moment când credea că-și rezolvase cele mai multe conflicte interioare, dacă nu chiar toate, un moment în care se credea matur și împlinit spiritual.

— În sufism înveți să mori înainte de moarte. Am trecut prin toate aceste faze, pas cu pas. Iar apoi, chiar când credeam că aveam totul aranjat cu grijă, iată că apare de nicăieri femeia asta. Îmi scrie și eu îi răspund. După fiecare e-mail încep să-i aștept răspunsul cu sufletul la gură. Cuvintele devin mai prețioase ca niciodată. Întreaga lume se preschimbă într-un ecran negru ce așteaptă să fie umplut cu un noian de cuvinte. Și îmi dau seama că vreau s-o cunosc pe femeia asta. Simt nevoia să petrec mai mult timp cu ea. Dintr-odată viața mea nu mi se mai pare de-ajuns. Îmi dau seama că mi-e frică de moarte și că o parte din mine e gata să se revolte împotriva Dumnezeului pe care l-am slăvit și căruia i-am dat ascultare.

— Dar *vom* avea timp..., zise Ella când își recăpătă vocea.

— Doctorii îmi spun că mai am șaisprezece luni, răspunse Aziz încet, dar ferm. S-ar putea să se înșele. Sau s-ar putea

să aibă dreptate. Nu am cum să știu. Vezi, Ella, tot ce-ți pot da e momentul prezent. Asta-i tot ce am. Dar adevărul e că nimeni nu are mai mult de-atât. Doar ne place să ne prefacem că avem mai mult.

Ella își privi picioarele înclinându-se într-o parte, de parcă jumătate din ea era gata să se prăbușească și cealaltă jumătate se împotriva. Începu să plângă.

— Nu face asta, te rog. Voiam să vii cu mine la Amsterdam mai mult decât orice. Voiam să-ți spun: „Hai să colindăm lumea împreună. Hai să vedem ținuturi îndepărtate, să cunoaștem alți oameni și să admirăm împreună lucrarea Domnului“.

— Ar fi frumos, zise Ella trăgându-și nasul ca o copilă căreia i se oferă o jucărie viu colorată în mijlocul hohotelor de plâns.

Fața lui Aziz se întunecă. Își mută privirea de la ea la fereastră.

— Dar mi-a fost frică să te întreb. Mi-a fost frică până și să te ating, ca să nu mai spun să fac dragoste cu tine. Cum puteam să-ți cer să fii cu mine și să-ți părăsești familia când nu aveam un viitor să-ți ofer?

Bătând în retragere la întrebarea asta, Ella zise:

— De ce suntem atât de pesimiști? Poți să lupți cu boala asta. Poți s-o faci pentru mine. Pentru noi.

— De ce trebuie să *luptăm* cu toate? vru să știe Aziz. Spunem tot timpul că ne luptăm cu inflația, ne luptăm cu SIDA, ne luptăm cu cancerul, ne luptăm cu corupția, ne luptăm cu terorismul, chiar și cu kilogramele în plus... Nu avem nici o altă cale de-a face față lucrurilor?

— Eu nu sunt sufită, mormăi Ella nerăbdătoare, cu o voce care părea să fie a altcuiva, a cuiva mai în vârstă.

În clipa aceea îi treceau prin minte o mulțime de gânduri: moartea tatălui ei, durerea de-a pierde pe cineva iubit care se sinucisese, anii în șir de revoltă și regret care-au urmat, întorcând pe toate părțile fiecare frântură de amintire a celui mort, întrebându-se dacă lucrurile ar fi fost în vreun fel diferite în cazul în care acele detalii s-ar fi aranjat altfel undeva.

— Știu că nu ești sufită, răspunse Aziz zâmbind. Și nici nu-i nevoie. Doar fii Rumi. Asta-i tot ce-ți cer.

— Ce vrei să spui? întrebă ea.

— Cu ceva timp în urmă m-ai întrebat dacă eram Shams, îți aduci aminte? Ai spus că-ți amintesc de el. Oricât de fericit aș fi fost să aud lucrul ăsta, nu pot să fiu Shams. Cred că

el era dincolo și mai presus de mine. Dar tu poți să fii Rumi. Dacă lași iubirea să pună stăpânire pe tine și să te schimbe, la început prin prezența ei, iar apoi prin absență...

— Nu sunt poetă, zise Ella de data asta.

— Nici Rumi nu era poet. Dar s-a preschimbat într-un poet.

— Nu înțelegi? Sunt doar o femeie casnică, pentru Dumnezeu, mamă a trei copii, exclamă Ella cu răsuflarea întretăiată.

— Toți suntem ceea ce suntem, murmură Aziz. Și toți suntem supuși schimbării. E o călătorie de aici și până acolo. Poți să faci această călătorie. Iar dacă ești destul de curajoasă și eu sunt destul de curajos, la sfârșit putem merge împreună în Konya. Acolo îmi doresc să mor.

Ella icni.

— Nu mai vorbi așa!

Aziz o privi o clipă și apoi lăsă ochii în jos. Acum avea o nouă expresie pe chip și o răceală în glas, de parcă s-ar fi îndepărtat rapid, ca o frunză uscată în bătaia vântului.

— Sau, dacă nu vrei, spuse el încet, du-te acasă, Ella. Întoarce-te la copiii și la căminul tău. Tu hotărăști, draga mea. Orice alegi, îți voi respecta hotărârea și te voi iubi până la sfârșit.

Suleiman bețivul

Konya, martie 1248

Bocete, sânge și sudoare. Cei din afară cred că bețivii sunt oameni leneși, care nu au altceva de făcut. Habar n-au că să dai pe gât măsuri din ce în ce mai mari de vin în fiecare zi cere multă osteneală. Purtăm greutatea lumii pe umeri.

Istovit și mofluz, moțaiam cu capul pe masă, având un vis nu prea plăcut. Se făcea că un taur uriaș și negru, furios nevoie mare, mă fugărea pe niște străzi necunoscute. Fugeam de animal fără să am nici cea mai mică idee ce făcusem să-l stârnesc, izbindu-mă de tarabe și strivind marfa, atrăgând asupra capului meu mânia tuturor vânzătorilor din *suk*. Alergând încă, am apucat-o pe o stradă mare, care s-a dovedit a fi o fundătură. Iar acolo am dat peste un ou uriaș, mai mare decât o casă. Dintr-odată oul a început să se crape și din el a ieșit cel mai urât pui de pasăre pe care l-am văzut vreodată, ud și gălăgios. Am încercat să ies de pe stradă, însă mama-pasăre s-a ivit în văzduh, uitându-se chiorăș în jos la mine de parcă eu aș fi fost vinovat de urâtenia puiului ei. Chiar când pasărea a început să coboare, cu clonțul ascuțit și ghearele și mai ascuțite îndreptate către mine, m-am trezit.

Am deschis ochii și mi-am dat seama că adormisem pe o masă de lângă fereastră. Cu toate că aveam în gură o cocleală ca de cuie ruginite și muream după ceva de băut, mă simțeam prea sleit până și ca să mă mișc. Așa că mi-am odihnit mai departe capul greu pe masă, cufundându-mă și mai adânc în amorțeala mea și ascultând zgomotele obișnuite din cârciumă.

Am auzit o sfadă aprinsă înălțându-se și coborând precum zumzetul unui roi de albine. Venea dinspre bărbații care stăteau la masa de-alături și, cu toate că m-am gândit să întorc capul ca să văd cine erau, n-am izbutit să-mi mișc nici un mușchi. Atunci mi-a ajuns la urechi cuvântul acela rău prevestitor: omor.

La început mi-am alungat din minte discuția lor ca pe-o aiureală de bețiv. Într-o cârciumă auzi tot soiul de lucruri și cu timpul înveți să nu iei în seamă fiecare vorbă rostită. Dar în glasurile lor era ceva prea puternic și amenințător ca să-l treci cu vederea. Am rămas cu gura căscată când mi-am dat seama într-un târziu că vorbeau serios. Și mai mare mi-a fost însă uluiala când am priceput pe cine voiau să omoare: Shams din Tabrîz.

De îndată ce s-au sculat de la masă, am încetat să mă mai prefac că dorm și am sărit în picioare.

— Hristos, vino-ncoa! Iute! am strigat înspăimântat.

— Ce mai e de data asta? a întrebat Hristos venind în fugă. De ce ești așa de tulburat?

Dar n-am putut să-i spun. Nici măcar lui. Dintr-odată toată lumea mi se părea îndoielnică. Dacă erau mai mulți oameni amestecați în uneltirea asta împotriva lui Shams? Trebuia să-mi țin gura închisă și ochii larg deschiși.

— Nu-i nimic! Mi-e foame, atâta tot, am răspuns. Poți să-mi aduci, te rog, niște ciorbă? Pune mult usturoi în ea. Trebuie să mă trezesc!

Hristos s-a holbat la mine batjocoritor, dar fiind obișnuit cu toanele mele, nu mi-a mai pus alte întrebări. Peste câteva clipe mi-a adus un blid cu ciorbă din măruntaie de capră, pipărată și fierbinte, pe care am mâncat-o în grabă, simțind că-mi ia foc limba. Trezindu-mă îndeajuns, m-am năpustit în stradă ca să-l previn pe Shams din Tabrîz.

Mai întâi am încercat acasă la Rumi. Nu era acolo. Apoi m-am dus la moschee, la *madrassa*, la ceainărie, la brutărie, la *hamam*... M-am uitat prin fiecare dugheană și pivniță de pe strada meșteșugarilor. Am trecut chiar și pe la cortul dintre ruine al bătrânei țigănci, nu cumva să se fi dus acolo ca să scape de vreun dinte dureros sau de vreo vrajă rea. L-am căutat peste tot, neliniștea crescându-mi cu fiecare clipă ce se scurgea. A-nceput să mă macine frica. Dacă era prea târziu? Dacă îl omorâseră deja?

După câteva ceasuri, neștiind unde să-l mai caut, m-am întors la cârciumă, abătut și istovit. Și ca prin minune, la doar câțiva pași de ușa cârciumii, am dat chiar peste el.

— Ziua bună, Suleiman, pari îngândurat, a spus Shams zâmbind.

— O, Doamne! Ești în viață! am strigat alergând să-l îmbrățișez.

Când a izbutit să se desprindă din îmbrățișarea mea, Shams s-a uitat lung la mine, părând foarte înveselit.

— Sigur că sunt în viață! Arăt cumva ca o nălucă?

Am zâmbit, dar nu pentru mult timp. Capul mă durea în așa hal, că în orice altă împrejurare aș fi golit câteva urcioare ca să mă îmbăt cât mai iute și să ațipesc.

— Ce s-a-ntâmplat, prietene? Toate bune? a întrebat Shams bănuitor.

Am înghițit în sec. Dacă nu mă credea când aveam să-i spun despre uneltire? Dacă își închipuia că mi se năzărise totul din pricina vinului? Și poate chiar mi se năzărise. Nici eu nu puteam fi sigur.

— Vor să teucidă, am zis. Nu știu cine sunt. Nu le-am zărit chipurile. Vezi tu, dormeam... Dar n-am visat asta. Adică, am visat ceva, însă era cu totul deosebit. Și nu eram beat. Ei, băusem câteva ulcele, dar nu eram beat...

Shams mi-a pus mâna pe umăr.

— Liniștește-te, prietene, înțeleg.

— Chiar?

— Da. Acum întoarce-te la cârciumă și nu-ți face griji pentru mine.

— Nu, nu! Nu mă duc nicăieri. Și nici tu, m-am împotrivit. Oamenii ăștia vorbesc serios. Trebuie să fii cu băgare de seamă. Nu te poți întoarce acasă la Rumi. Acela e primul loc în care o să te caute.

Nepăsător la spaima mea, Shams a rămas tăcut.

— Ascultă, dervișule, casa mea e mică și cam înăbușitoare. Dar dacă nu te supără lucrul ăsta, poți să stai la mine cât poțești.

— Mulțumesc pentru grijă, a murmurat Shams. Însă nimic nu se întâmplă fără voia lui Allah. E una dintre legi: *Lumea asta e clădită pe temeiul înrâuririi. Nici un strop de bunătate sau grăunte de răutate nu vor rămâne până la urmă neplătite. Nu-ți fie frică de uneltiri, înșelăciuni ori șiretlicuri din partea altor oameni. Dacă cineva întinde o capcană, la fel face și Dumnezeu, ține minte. El e cel mai mare urzitor. Nici măcar o frunză nu se mișcă fără știrea lui Allah. Crede sincer și deplin lucrul ăsta. Orice face Dumnezeu, face minunat.*

Spunând vorbele astea, Shams mi-a făcut cu ochiul și a fluturat din mână în chip de rămas-bun. L-am privit cum își croiește iute drum pe strada noroioasă către casa lui Rumi, în ciuda înștiințării mele.

Ucigaşul

Konya, martie 1248

Blestemaţii! Neghiobii! Le-am spus să nu vină cu mine. I-am lămurit doar că lucrez întotdeauna singur şi că urăsc să văd muşteriii amestecându-se în treburile mele. Dar au stăruit, chibzuind că, întrucât dervişul avea puteri nepământeşti, trebuiau să-l vadă mort cu ochii lor.

— Bine, m-am înduplecat în cele din urmă. Însă încredinţaţi-vă că nu vă apropiaţi până nu se isprăveşte totul.

Au încuviinţat. Acum erau trei. Cei doi bărbaţi pe care îi ştiam de la întâlnirea dinainte şi un ins nou care părea la fel de tânăr şi de încordat ca şi ceilalţi. Toţi aveau feţele înfăşurate în şaluri negre. De parcă m-aş fi sinchisit să descopăr cine erau!

După miezul nopţii mă aflam lângă casa lui Rumi. Am sărit peste zidul de piatră în curte şi m-am ascuns îndărătul unui tufiş. Muşteriii mei mă încredinţaseră că Shams din Tabrîz avea obiceiul să cugete în curte în fiecare noapte, înainte sau după spălările rituale. Tot ce trebuia să fac era să aştept.

Era o noapte cu vânt, neobişnuit de rece pentru vremea asta din an. Simţeam sabia grea şi rece în palmă, iar cele două mărgele de coral care-i împodobeau mânerul erau aspre sub degetele mele. Din prevedere, adusesem cu mine un mic pumnal vârat într-o teacă.

O păclă albăstrie încercăna luna. Câteva vietăţi ale nopţii tipau şi urlau în depărtare. Am prins mireasma dulce a trandafirilor în vântul ce scutura copacii. Lucru straniu, parfumul mă făcea să mă simt neliniştit. Nici înainte de-a ajunge la casa lui Rumi nu fusesem în cele mai bune toane. Însă acum era mai rău. Stând acolo, învăluit în mirosul acela prea dulce, simţeam fără voia mea un îndemn puternic de-a lăsa totul baltă şi de-a părăsi locul ăsta înfricoşător pe dată.

Dar am rămas, ţinându-mi cuvântul dat. Nu ştiam câtă vreme trecuse. Pleoapele au început să mi se îngreuneze şi

căscam întruna, în ciuda voinței mele. Pe când furia vântului se întetea, dintr-o pricină necunoscută mie, mintea mea reînvia neîncetat amintiri, întunecate și supărătoare, ale tuturor oamenilor pe care-i ucisesem. Spaima mea m-a uimit. De obicei nu mă simțeam neliniștit amintindu-mi trecutul. Gânditor și însingurat, poate, chiar și ursuz din când în când, dar niciodată neliniștit.

Am fluierat vreo câteva cântece ca să mă îmbărbătez, dar când am văzut că nu-mi ajută la nimic, mi-am ațintit privirea asupra ușii din dos a casei și am șoptit :

— Haide, Shams, nu mă face să aștept aici prea mult. Vino afară în curte.

Nici un sunet. Nici o mișcare. Nimic.

Dintr-odată a început să plouă. De unde stăteam, puteam să văd peste zidurile înclinate ale curții. Curând s-a pornit să toarne așa de tare, că străzile s-au prefăcut în râuri năvalnice și eram muiat până la piele.

— La naiba, am zis. La naiba! La naiba!

Mă gândeam s-o las baltă în noaptea aia, când am auzit un foșnet puternic dincolo de răpăitul ploii pe străzi și acoperișuri. Umbla cineva prin curte.

Era Shams din Tabriz. Ținând un opaiț în mână, s-a îndreptat către mine și s-a oprit doar la câțiva pași de tufișul după care mă ascundeam.

— E o noapte minunată, nu-i așa? a întrebat.

Abia izbutind să-mi stăpânesc năuceala, am icnit. Oare era cineva cu el sau vorbea singur? Știa că mă aflam acolo? Era cu puțință să-și dea seama de asta? Mintea îmi clocotea de întrebări.

Apoi mi-a venit în cap alt gând. Cum putea opaițul din mâna lui să ardă în ciuda vântului vijelios și a ploii cu bulbuci? Și de îndată ce mi-a trecut prin minte întrebarea asta, am simțit un fior pe șira spinării.

Mi-am amintit zvonurile despre Shams. Era așa de priceput la magie neagră, spuneau oamenii, că putea preface pe oricine într-un măgar care zbiară ori într-un liliac orb doar legând un capăt de sfoară de hainele insului cu pricina și rostindu-și farmecele rele. Cu toate că n-am crezut niciodată în asemenea prostii și n-aveam de gând să-ncep acum, stând așa și privind cum pâlăia flacăra opaițului din mâna lui Shams sub ploaia necruțătoare, n-am mai putut rămâne nemișcat, atât de tare tremuram.

— Cu ani în urmă aveam un învățător în Tabrîz, a spus Shams așezând opaițul pe pământ și scoțându-l astfel din raza vederii mele. El m-a învățat că există o vreme pentru toate. E una dintre cele din urmă legi.

Despre ce legi vorbea? Ce pășărească mai era și asta? Trebuia să mă hotărâsc iute dacă să ies din tufiș ori să aștept până se întorcea cu spatele la mine — doar că n-o făcea niciodată. Dacă știa că eram acolo, nu mai avea rost să mă ascund. Dacă nu știa totuși, trebuia să cumpănesc bine când să ies.

Dar apoi, ca pentru a mă buimăci și mai tare, am zărit umbrele a trei bărbați ce stăteau sub o învelitoare dincolo de zidul grădinii foindu-se neliniștite. Pesemne că se întrebau de ce nu făceam nici o mișcare ca să-lucid pe derviș.

— E cea de-a treizeci și șaptea lege, a urmat Shams. *Dumnezeu e un ceasornicar migălos. Ordinea Lui e atât de precisă, încât orice lucru de pe pământ se întâmplă la timpul lui. Nici o clipă mai târziu, nici o clipă mai devreme. Și pentru fiecare, fără vreo abatere, ceasornicul merge precis. Pentru fiecare există un timp când să iubească și un timp când să moară.*

În clipa aceea am înțeles că vorbea cu mine. Știa că sunt acolo. Știuse chiar înainte să pună piciorul în curte. Inima a început să-mi bată nebunește. Era ca și când aerul din jurul meu ar fi fost sorbit iute. Nu mai avea rost să mă ascund. Așa că m-am ridicat și am ieșit dindărătul tufișului. Ploaia s-a oprit la fel de neașteptat cum începuse, cufundând totul în tăcere. Stăteam față în față — ucigașul și victima — și, neluând în seamă ciudățenia împrejurării, totul părea firesc, aproape pașnic.

Mi-am scos sabia și am prăvălit-o cu toată puterea. Dervișul s-a ferit de lovitură cu o repeziciune la care nu mă așteptam din partea unui bărbat de statura lui. Eram gata s-o prăvălesc iar, când dintr-odată un iureș s-a stârnit în întuneric și șase bărbați s-au ivit de nicăieri, năpustindu-se asupra dervișului cu ciomege și sulite. Pare-se că cei trei tineri își aduseră prietenii. Lupta care s-a iscat a fost atât de crâncenă, că toți s-au răsturnat la pământ, s-au rostogolit primpregur, ridicându-se iar și căzând iar, rupând sulită după sulită în mii de așchii.

Am stat să mă uit, uimit și furios. Până atunci nu fusesem niciodată silit să fiu martor la un omor pe care eram plătit să-l săvârșesc. Eram așa de mânios pe cei trei tineri din pricina obrăzniciei lor, că aș fi putut lesne să-l las pe derviș să plece și să mă lupt cu ei în loc.

Însă curând unul dintre bărbați s-a pornit să țipe ca scos din minți:

— Ajutor! Ajută-ne, Cap-de-Șacal! Ne omoară.

Iute ca fulgerul, mi-am aruncat sabia cât acolo, am scos pumnalul de la chimir și m-am năpustit înainte. Toți șapte l-am doborât pe derviș la pământ și, cu o mișcare sprintenă, l-am înjunghiat în inimă. Un singur strigăt răgușit i-a ieșit din gură, glasul frângându-i-se tocmai când prinsese putere. Nu s-a mai mișcat, nici n-a mai suflat.

I-am ridicat împreună trupul, care era ciudat de ușor, și l-am aruncat în fântână. Gâfâind zgomotos după aer, ne-am tras cu toții un pas îndărăt și am așteptat să auzim pleoscăitul leșului în clipa în care lovea apa.

N-a venit niciodată.

— Ce naiba se petrece? a spus unul dintre bărbați. N-a căzut înăuntru?

— Sigur că da, a zis altul. Cum ar fi putut să nu cadă?

Îi cuprindea spaima. Și pe mine la fel.

— Poate s-a prins de vreun belciug din zid, și-a dat cu părerea un al treilea.

Lucrul ăsta părea să aibă o noimă. Ne-a luat povara de-a găsi o lămurire de pe umeri și l-am îmbrățișat bucuroși, deși știam cu toții că nu existau belciuge pe zidurile fântânilor.

Nu-mi dau seama cât am așteptat acolo, ferindu-ne să ne privim în ochi. O pală de vânt rece a străbătut curtea, presărând frunze subțiri și maronii de salcie la picioarele noastre. În înaltul cerului, albastrul întunecat al dimineții începea să se preschimbe în vioriu. Am fi putut sta acolo până în miezul zilei dacă ușa din dos a casei nu s-ar fi deschis și un bărbat n-ar fi ieșit în curte. L-am cunoscut pe dată. Era Mawlana.

— Unde ești? a strigat cu glasul plin de îngrijorare. Ești acolo, Shams?

La auzul numelui său, toți șapte ne-am luat călcâiele la spinare. Cei șase bărbați au sărit peste zidurile grădinii și au pierit în noapte. Eu am rămas în urmă, căutându-mi pumnalul, pe care l-am găsit sub o tufă, acoperit de noroi. Știam că n-ar trebui să zăbovesc pe-acolo, nici măcar o clipă, dar nu m-am putut împotrivi ispitei de-a privi în urmă.

Și când am făcut-o, l-am văzut pe Rumi împleticindu-se prin curte și apoi apucând-o deodată spre stânga lui, către fântână, călăuzit parcă de-o presimțire. S-a aplecat înainte, s-a uitat înăuntru și a rămas așa o clipă, ochii deprinzându-i-se

cu întunecimea dinlăuntrul fântâniei. Apoi s-a tras îndărăt, a căzut în genunchi, s-a bătut cu pumnii în piept și a scos un strigăt înfricoșător.

— L-au ucis! L-au ucis pe Shams al meu!

Am sărit peste zid, lăsând în urmă pumnalul cu sângele dervişului pe el, și am fugit cum nu mai fugisem vreodată.

Ella

Northampton, 12 august 2008

Blândă și însorită, era o zi obișnuită de august. O zi ca oricare alta. Ella se trezi devreme dimineață, pregăti micul dejun pentru soțul și copiii ei, îi urmări cum pleacă la muncă, la șah și la cluburile de tenis, se întoarse în bucătărie, își deschise cartea de bucate și alese meniul zilei :

Supă de spanac cu cremă de ciuperci pasate
Midii cu maioneză și muștar
Scoici la grătar cu sos de tarhon și unt
Salată de legume cu merișoare
Zucchini cu orez gratinat
Plăcintă cu cremă de rubarbă și vanilie

Îi luă toată după-amiaza să pregătească felurile acestea de mâncare. Când termină, scoase cele mai bune vase de porțelan. Așeză masa, împături șervetele și aranjă florile. Fixă ceasul cuptorului la patruzeci de minute, astfel încât orezul gratinat să fie cald până la ora șapte. Pregăti crutoanele, puse *dressing*-ul peste salată, dens și plin de grăsime, așa cum îi plăcea lui Avi. Îi veni în minte să aprindă lumânările, dar se răzgândi după ce reflectă o clipă. Era mai bine să lase masa așa. Ca un tablou imaculat. Neatins. Nemișcat.

Apoi își luă valiza pe care o pregătise mai devreme și plecă de-acasă. În clipa în care ieșea, murmură una dintre legile lui Shams.

— *Nu e niciodată prea târziu să te întrebi: „Sunt pregătit să schimb viața pe care o trăiesc? Sunt pregătit să mă schimb pe dinăuntru?”*

Dacă fie și o singură zi din viața ta e aidoma celei dinainte, este fără îndoială păcat. În fiecare clipă și cu fiecare nouă suflare, trebuie să te simți reînnoit iar și iar. Există o singură cale de-a renaște la o viață nouă: să mori înainte de moarte.

Aladdin

Konya, aprilie 1248

Ba hotărât, ba șovăielnic, răzgândindu-mă în fiecare clipă cum ar trebui să mă port cu ceilalți, la trei săptămâni după moartea lui Shams, mi-am adunat în sfârșit curajul și m-am dus să vorbesc cu tata. L-am găsit în bibliotecă, șezând singur la lumina focului, la fel de nemișcat ca o statuie de alabastru, cu umbrele dănțuindu-i pe chip.

— Tată, pot să-ți vorbesc? am întrebat.

Încet, năucit, de parcă s-ar fi întors înot la țarm dintr-o mare de visare, s-a uitat la mine fără să spună nimic.

— Tată, îți închipui, poate, că am fost amestecat în moartea lui Shams, dar dă-mi voie să te încredințez...

Dintr-odată, tata a ridicat un deget, întrerupându-mă.

— Între tine și mine, fiule, vorbele au secat. Nu am nimic de auzit de la tine și nimic să-ți spun în schimb, a zis.

— Te rog, nu spune asta. Lasă-mă să te lămuresc, l-am implorat cu glas tremurător. Jur pe Allah. N-am fost eu. Știu cine a făcut-o, dar n-am fost eu.

— Fiule, m-a întrerupt iar tata, mâhnirea pierindu-i, înlocuită de liniștea înfiorătoare a celui care s-a împăcat în sfârșit cu un adevăr cumplit, spui că n-ai fost tu, dar ai sânge pe poalele veșmântului.

M-am cutremurat și mi-am cercetat îndată poalele. Era cu putință să fie adevărat? Aveam sânge pe mine din noaptea aceea? Mi-am cercetat poalele, apoi mânecile, mâinile și unghiile. Toate păreau curate. Când am ridicat din nou capul, m-am pomenit ochi în ochi cu tata și abia atunci am înțeles capcana pe care mi-o întinsese.

Cu totul nechibzuit, cercetându-mi poalele după vreo urmă de sânge, mă trădasem singur.

E adevărat. M-am alăturat lor în seara aceea la cârciumă. Eu am fost cel care i-am spus ucigaşului că Shams avea obiceiul să cugete în fiecare noapte în curte. Iar mai târziu în noaptea aceea, când Shams vorbea cu ucigaşul lui în ploaie, am fost unul dintre cei şase bărbaţi care trăgeau cu urechea lângă zidul grădinii. Şi când am hotărât c-ar trebui să atacăm, pentru că nu mai era cale de întoarcere, iar ucigaşul se mişca prea încet, le-am arătat intrarea în curte. Însă asta a fost tot. Acolo m-am oprit. N-am luat parte la încăierare. Baybars a fost cel care-a atacat mai întâi, iar Irshad şi ceilalţi l-au ajutat. Şi când i-a cuprins spaima, Cap-de-Şacal a făcut restul.

Mai târziu, am trăit iar şi iar clipa aceea în minte de atâtea ori, încât mi-e greu să spun ce parte e adevărată şi ce parte e rodul închipuirii mele. Într-unul sau două rânduri mi s-a ivit în minte o amintire în care Shams scăpa din mâinile noastre şi se pierdea în noaptea neagră precum catranul, iar imaginea era atât de vie, că aproape am crezut-o.

Cu toate că a pierit, sunt urme de-ale lui peste tot. Dans, poezie, muzică, toate lucrurile despre care credeam că se vor face nevăzute după moartea lui, au rămas adânc înrădăcinate în vieţile noastre. Tata a devenit poet. Shams a avut dreptate. Când una dintre butelci a fost spartă, s-a spart şi cealaltă.

Tata a fost întotdeauna un om iubitor. Înbrăţişa oameni de toate credinţele. Era binevoitor nu numai cu musulmanii, ci şi cu creştinii, cu evreii, chiar şi cu necredincioşii. După ce Shams a intrat în viaţa lui, cercul iubirii sale s-a lărgit atât de mult, încât îi cuprindea până şi pe cei mai decăzuţi din obşte – târfe, beţivi şi cerşetori, drojdia drojdiei.

Cred că i-ar fi putut iubi chiar şi pe ucigaşii lui Shams.

A fost, şi mai e încă, un singur om pe care n-a izbutit să-l iubească : fiul lui.

Sultan Wālad

Konya, septembrie 1248

Bețivi, cerșetori, târfe, orfani și hoți... Își împarte tot aurul și argintul nelegiuților. Din acea noapte cumplită tata n-a mai fost același. Toată lumea zice că și-a pierdut mințile de durere. Când e întrebat ce mai face, spune povestea lui Imra'ul-Qays, regele arabilor, care era foarte cinstit de toată lumea, bogat și chipeș de i se dusesse vestea, însă într-o zi, pe neașteptate, și-a părăsit viața desăvârșită. Qays s-a îmbrăcat în straie de derviş, s-a lepădat de toată avuția și de atunci a rătăcit din loc în loc.

— Asta face pierderea ființei iubite, zice tata. Ți surpă eul de rege în țărână și îți scoate la iveală eul de derviş. Acum că Shams a pierit pe vecie, și eu am pierit. Nu mai sunt nici învățat, nici predicator. Sunt întruparea nimicniciei. Aceasta este *fanā*¹ mea, aceasta *baqa*² mea.

Zilele trecute, un negustor cu părul roșcat, arătând de parcă ar fi fost cel mai grozav mincinos din lume a bătut la ușa noastră. A spus că-l cunoscuse pe Shams din Tabriz în anii petrecuți la Bagdad. Apoi, coborând glasul până la o tainică șoptă, a jurat că Shams era viu și teafăr, dar că se ascundea și cugeta într-un *ashram* din India, așteptând vremea potrivită ca să iasă la iveală.

Pe când spunea toate astea, nu era nici urmă de sinceritate pe chipul lui. Dar tata a fost cuprins de frământare. L-a întrebat pe om ce voia în schimbul acestor vești minunate. Fără nici o fărâmă de rușine, neguțatorul a răspuns că, pe vremea când era băiețandru, voise mereu să ajungă derviş,

-
1. Anihilare a eului în timp ce ești fizic în viață (în arabă, în orig.) (n.a.).
 2. Permanență ce vine după anihilare, o stare mai înaltă a vieții întru Dumnezeu (în arabă, în orig.) (n.a.).

dar fiindcă viața îl purtase în altă parte, i-ar plăcea măcar să aibă caftanul unui învățat atât de vestit precum Rumi. Auzind acestea, tata și-a scos caftanul de catifea și i l-a întins pur și simplu.

— Tată, de ce i-ai dat neguțătorului caftanul tău scump dacă știai foarte bine că minte? am întrebat de îndată ce omul a plecat.

Și iată ce mi-a răspuns tata :

— Crezi că un caftan e un preț prea mare pentru minciuna lui? Dragul meu fiu, închipuie-ți că, de-ar fi spus adevărul, de-ar fi fost Shams viu cu-adevărat, mi-aș fi dat viața !

Rumi

Konya, 31 octombrie 1260

Bineînțeles, de obicei, durerea se preface cu vremea în mahnire, mahnirea în tăcere, iar tăcerea se preface într-un dor la fel de întins și fără fund precum oceanele întunecate. Azi se împlinesc șaisprezece ani de când Shams și cu mine ne-am întâlnit în fața Hanului Negustorilor de Zahăr. În ultima zi de octombrie a fiecărui an mă retrag într-o singurătate care crește pe zi ce trece. Petrec patruzeci de zile în *chilla*¹, gândindu-mă la cele patruzeci de legi. Mi-o amintesc și chibzuiesc iar la fiecare dintre ele, dar în cotloanele îndepărtate ale minții mele e numai Shams din Tabriz, scânteind.

Crezi că nu mai poți trăi. Crezi că lumina sufletului tău s-a stins și că vei rămâne pentru totdeauna în întuneric. Dar când ești înghițit de această întunecime deasă, când amândoi ochii îți sunt închiși pentru lume, un al treilea ți se deschide în inimă. Și abia atunci ajungi să-ți dai seama că vederea și cunoașterea lăuntrică se bat cap în cap. Nici un ochi nu vede atât de limpede și de pătrunzător ca ochiul iubirii. După mahnire vine un alt anotimp, o altă vale, un alt tu. Iar iubitul care nu e de găsit nicăieri, începi să-l vezi pretutindeni.

Îl vezi în stropul de apă ce cade în ocean, în marea înaltă ce urmează după creșterea lunii ori în vântul dimineții care își împrășteie mirosul proaspăt; îl vezi în semnele de geomantie trăsate pe nisip, în pietricelele care strălucesc în soare, în zâmbetul unui prunc abia născut ori în vena care îți zvâcnește. Cum poți spune că Shams a pierit când e peste tot și în toate?

1. Practică spirituală a ispășirii și singurătății cunoscută mai ales în tradițiile indiene și persane; în cadrul acestui ritual, ascetul încearcă să rămână așezat într-un cerc, practicând tehnici de meditație și neconsumând nici un fel de hrană, vreme de patruzeci de zile și nopți.

În străfundul vârtejului lin al durerii și dorului, sunt împreună cu Shams în fiecare zi, în fiecare clipă. Pieptul meu e o peșteră în care el se odihnește. La fel cum un munte reține ecoul înlăuntrul lui, așa păstrez și eu glasul lui Shams înlăuntrul meu. Din învățatul și predicatorul care eram odată, n-a mai rămas nici cea mai mică urmă. Iubirea mi-a răpit toate rânduielele și obiceiurile. În schimb m-a umplut cu poezie. Și măcar că știu că nu există cuvinte care să poată zugrăvi această călătorie lăuntrică a mea, cred în cuvinte. Sunt un credincios al cuvintelor.

Doi oameni m-au ajutat în zilele cele mai grele: fiul meu cel mare și un sfânt pe nume Saladin, aurarul. Ascultându-l cum lucrează în mica lui prăvălie, bătând aurul într-o foiță desăvârșită, am avut cel mai minunat gând, care m-a ajutat să dau forma cea din urmă dansului dervișilor rotitori. Ritmul ce venea din prăvălia lui Saladin era același cu zvăcnetul întregii lumi, ritmul divin despre care vorbea și la care ținea atât de mult Shams.

După o vreme, fiul meu cel mare s-a căsătorit cu Fatima, fata lui Saladin. Deșteaptă și iscoditoare, îmi amintea de Kimya. Am învățat-o Coranul. Mi-a devenit așa de dragă, încât am început s-o numesc „ochiul meu drept“, iar pe sora ei Hediyya – „ochiul meu stâng“. E un lucru pe care Kimya mi l-a dovedit cu mult timp în urmă: fetele sunt învățaței la fel de buni ca băieții, dacă nu chiar mai buni. Am rânduit lecții de *sema* pentru femei și le-am sfătuit pe surorile sufite să ducă mai departe această datină.

Cu patru ani în urmă am început să rostesc *Mathnawi*¹. Cel dintâi vers mi-a venit din senin, într-o zi în zori, pe când priveam lumina soarelui sfâșiind întunericul. Din clipa aceea poeziile mi se revarsă de pe buze de parcă ar avea o putere a lor. Nu le aștern pe hârtie. Saladin a fost cel care a scris cu migală acele poezii timpurii. Iar fiul meu le-a însemnat din nou pe fiecare. Mulțumită lor au dăinuit acele poezii, căci adevărul e că, de mi-ar cere cineva să repet vreuna azi, nu cred c-aș fi în stare. În proză sau în versuri, cuvintele vin în stoluri și pleacă la fel de neașteptat, ca păsările călătoare. Eu sunt doar albia unde se opresc ca să se odihnească în drum spre ținuturi mai calde.

1. Vast poem ce cuprinde în jur de 25 000 de versuri, considerat astăzi una dintre cele mai renumite și mai influente opere ale literaturii sufite și persane.

Când încep o poezie, nu știu dinainte ce am de gând să spun. Poate să fie lungă sau scurtă. Nu o pun la cale. Iar când poezia se sfârșește, rămân din nou tăcut. Trăiesc în tăcere. „Tăcere“, Khamush, e una dintre cele două semnături pe care le folosesc în gazeturile mele. Cealaltă e Shams din Tabrîz.

Lumea se mișcă și se schimbă cu o repeziciune pe care noi, făpturile omenești, nu o putem nici stăpâni, nici înțelege. În 1258, Bagdadul a căzut în mâinile tătarilor. Orașul care se mândrea cu tăria și splendoarea lui și se credea a fi buricul lumii a fost înfrânt. În același an, Saladin a murit. Dervișii mei și cu mine am făcut o sărbătoare uriașă, trecând pe străzi cu tobe și fluiere, dănțuind și cântând cu bucurie, căci așa trebuie îngropat un sfânt.

În 1260 a fost rândul tătarilor să piardă. Mamelucii din Egipt i-au înfrânt. Biruitorii de ieri au devenit înfrânții de azi. Fiecare învingător e înclinat să creadă că va fi triumfător de-a pururi. Fiecare învins e înclinat să se teamă că va fi înfrânt de-a pururi. Dar amândoi se înșală din aceeași pricină: totul se schimbă în afară de chipul lui Allah.

După moartea lui Saladin, învățăcelul Husam, care s-a copt atât de repede și de bine la minte pe calea spiritului, încât acum e numit de toată lumea Husam Çelebi¹, m-a ajutat să aștern pe hârtie poeziile. El e scribul căruia i-am dictat întregul *Mathnawi*. Smerit și mărinimos, dacă cineva îl întreabă pe Husam cine e și ce face, el răspunde fără șovăială: „Sunt un umil discipol al lui Shams din Tabrîz. Iată cine sunt“.

Încetul cu încetul împlinești patruzeci, cincizeci, șazeci de ani și, cu fiecare deceniu însemnat, te simți mai împlinit. Trebuie să mergi mai departe, cu toate că nu e nici un loc în care să ajungi. Lumea se învârte, neconținut și neabătut, la fel pământul și luna, însă nimic altceva decât o taină sădită înlăuntrul nostru, al făpturilor omenești, face totul să se miște. Știind asta, noi, dervișii, vom trece dănțuind prin iubire și durere, chiar dacă nimeni nu înțelege ce facem. Vom dănțui în mijlocul unei încăierări ori al unui mare război, e totuna. Vom dănțui în durerea și mâhnirea noastră, cu bucurie și veselie, singuri și împreună, la fel de lin sau de iute precum curgerea apei. Vom dănțui în sângele nostru. Se află o armonie desăvârșită și un echilibru ascuns în tot ceea ce este și a fost în lume. Punctele se schimbă neconținut și își iau locul unele

1. *Çelebi* înseamnă „pe deplin inițiat“ (în tc., în orig.).

altora, dar cercul rămâne întreg. E cea de-a treizeci și noua lege: *Pe când părțile se schimbă, întregul rămâne mereu același. Pentru orice hoț care pleacă din lumea asta, se naște unul nou. Iar orice ins cinstit care moare e înlocuit de unul nou. Prin urmare, nu numai că nimic nu rămâne la fel, ci de asemenea nimic nu se schimbă vreodată cu adevărat.*

Pentru fiecare suflet care moare, altul se naște undeva.

Religia noastră e religia iubirii. Și suntem cu toții legați într-un lanț al inimilor. Dacă și când se rupe o verigă, se adaugă alta în alt loc. Pentru fiecare Shams din Tabrîz care s-a stins, se va ivi un altul într-un alt veac, sub un alt nume.

Numele se schimbă, vin și se duc, însă esența rămâne întotdeauna aceeași.

Ella

Konya, 7 septembrie 2009

Biruită de oboseală, dormea pe un scaun de plastic lângă patul lui, când deschise dintr-odată ochii auzind un zgomot neașteptat. Cineva rostea cuvinte necunoscute în întineric. Își dădu seama că era chemarea la rugăciune venind de-afară. O nouă zi stătea să înceapă. Dar în același timp avu sentimentul că urma să se sfârșească ceva.

Întrebați pe oricine aude pentru prima oară chemarea la rugăciunea de dimineață și vă va spune același lucru. E frumoasă, pătrunzătoare și misterioasă. Dar totodată are și ceva straniu, aproape înfricoșător. Întocmai ca iubirea.

În liniștea nopții, la auzul acestui sunet Ella se trezi cu o tresărire. Clipi de mai multe ori în întineric până să înțeleagă vocea bărbătească ce umplea încăperea prin ferestrele deschise. Îi luă un minut întreg să-și aducă aminte că nu mai era în Massachusetts. Asta nu era casa spațioasă pe care o împărțise cu soțul și cei trei copii ai ei. Toate acelea aparțineau unui alt timp - un timp atât de îndepărtat și de vag, că i se părea un basm, nu propriul ei trecut.

Nu, nu era în Massachusetts. Era în schimb într-o cu totul altă parte a lumii, într-un spital din orașul Konya, în Turcia. Iar bărbatul a cărui respirație adâncă și regulată o auzea acum ca pe un ecou șoptit al chemării la rugăciunea de dimineață nu era soțul cu care se căsătorise cu douăzeci de ani în urmă, ci iubitul pentru care îl părăsise, într-o zi însorită, cu o vară în urmă.

„Ai de gând să-ți lași soțul pentru un bărbat fără nici un viitor?“, o întrebaseră iar și iar prietenii și vecinii. „Și cum rămâne cu copiii tăi? Crezi că te vor ierta vreodată?“

Și așa ajunsese Ella să înțeleagă că, dacă în ochii societății exista ceva mai rău decât o femeie care-și părăsea soțul pentru un alt bărbat, aceasta era o femeie care-și abandona viitorul pentru momentul prezent.

Aprinse veioza de pe masă și la lumina ei blanda de umbră cercetă încăperea, ca pentru a se asigura că nimic nu se schimbase de când alunecase în somn, cu doar câteva ore mai devreme. Era cea mai strâmtă cameră de spital pe care o văzuse vreodată, nu că ar fi văzut prea multe camere de spital în viața ei. Patul ocupa cea mai mare parte din spațiul podelei. Celelalte obiecte erau așezate toate în preajma sa – un dulap de lemn, o măsuță pătrată pentru cafea, un scaun de rezervă, o vază goală, o măsuță pentru pat cu pastile de diverse culori și, lângă ea, cartea pe care Aziz o citea de la începutul acestei călătorii: *Me and Rumi*¹.

Sosiseră la Konya în urmă cu patru zile și pe primele și le petrecuseră la fel ca orice turiști obișnuiți – vizitând monumente, muzee și situri arheologice, îndopându-se cu felurile de mâncare locale, și pozând fiecare lucru nou, oricât de banal sau prostesc. Totul a mers foarte bine până cu o zi în urmă, când Aziz s-a prăbușit pe podea în timp ce lua prânzul la un restaurant și a fost dus în grabă la cel mai apropiat spital. De atunci stătea la căpătâiul patului său, neștiind la ce să se aștepte, sperând, cu toate că nu mai era nimic de sperat, și în același timp certându-se pe tăcute și cu disperare cu Dumnezeu pentru că îi răpea așa curând iubirea pe care i-o dăruise atât de târziu în viață.

— Dragul meu, dormi? întrebă Ella.

Nu avea de gând să-l deranjeze, dar simțea nevoia să-l vadă treaz.

Nu căpătă nici un răspuns în afară de o scurtă întrerupere a ritmului respirației sale, o notă lipsă în acea secvență muzicală.

— Ești treaz? întrebă pe jumătate în șoaptă, pe jumătate tare.

— Acum sunt, răspunse încet Aziz. Ce e, n-ai reușit să dormi?

— Rugăciunea de dimineață..., zise Ella și apoi se opri de parcă asta ar fi explicat totul: sănătatea lui precară, teama ei crescândă de a-l pierde, nebunia absolută a acestei iubiri – totul închis în acele trei cuvinte.

Aziz stătea acum în capul oaselor, cu ochii verzi nemișcați. În lumina împrăștiată de lampă și înconjurat de cearșafurile

1. Titlul întreg al cărții este *Me and Rumi: The Autobiography of Shams-i Tabrizi (Eu și Rumi: Autobiografia lui Shams din Tabriz)*.

înălbite, chipul lui frumos părea grozav de palid, dar avea și ceva puternic, chiar nemuritor.

— Rugăciunea de dimineață e specială, murmură el. Știi că, dintre cele cinci rugăciuni pe care trebuie să le faci zilnic un musulman, se spune că aceea de dimineață e cea mai sacră, dar și cea mai grea?

— De ce?

— Fiindcă ne trezește din vise, cred, și nu ne place lucrul ăsta. Preferăm să ne continuăm somnul. De aceea e un rând în chemarea la rugăciune care nu apare în altele și care spune: „Rugăciunea e mai bună decât somnul“.

Dar poate că somnul e mai bun pentru noi doi, se gândi Ella. Dacă am putea numai să adormim împreună. Tânjea după un somn liniștit, netulburat, la fel de vrăjit precum cei o sută de ani de absolută amortire ai Frumoasei din Pădurea Adormită, care să domolească această durere.

Peste ceva vreme chemarea la rugăciune se sfârși, ecourile sale îndepărtându-se asemenea valurilor care se retrag. După ce se stinse și ultima notă, lumea păru straniu de sigură, dar insuportabil de tăcută. Trecuse un an de când erau împreună. Un an de iubire și luciditate. În cea mai mare parte a timpului, Aziz se simțise destul de bine ca să călătorească împreună cu Ella, însă în ultimele două săptămâni starea lui se înrăutățise vizibil.

Ella îl privi cum se cufundă iar în somn, cu chipul lui senin și atât de drag. Minte i se umplu de neliniște. Oftă adânc și ieși din cameră. Trecu pe coridoare unde toți pereții fuseseră văruiți în nuanțe de verde și intră în saloane în care văzu pacienți, tineri și bătrâni, bărbați și femei, unii refăcându-se, alții stingându-se. Se strădui să nu ia în seamă privirile iscoditoare ale oamenilor, însă părul blond și ochii ei albaștri scoteau clar în evidență faptul că era străină. Nu se simțise nicăieri atât de nelalocul ei până atunci. Dar oricum nu fusese niciodată o călătoare pasionată.

Câteva minute mai târziu, stătea lângă fântâna arteziană din grădina mică și plăcută a spitalului. În mijlocul acesteia se ridica statuia unui înger, iar pe fundul ei sclipeau câțiva bănuți de argint, fiecare purtând o dorință secretă a cuiva. Se scotoci prin buzunare după o monedă, dar nu găsi nimic altceva decât bilețele mazăgălite și jumătate de baton cu cereale. Când ochii îi căzură asupra grădinii, zări în fața ei niște pietricele. Netede, negre și lucioase. Culese una dintre ele, închise

ochii și o aruncă în fântână, buzele sale murmurând o dorință despre care știa deja că nu avea să se-implinească. Pietricica se lovi de zidul fântânii și sări într-o parte, căzând drept în poala ingerului de piatră.

Dacă ar fi fost acolo, își zise Ella, Aziz ar fi văzut lucrul acesta ca pe un semn.

Când se întoarse, o jumătate de oră mai târziu, găsi în cameră un doctor și o tânără asistentă cu părul prins cu o basma și cearșaful tras peste capul lui Aziz.

Se stinsese.

Aziz a fost înmormântat în Konya, călcând pe urmele iubitului său Rumi.

Ella se ocupă de toate pregătirile, încercând să planifice fiecare mic detaliu, dar sperând totodată că Dumnezeu avea s-o ajute cu cele cu care nu se putea descurca. Mai întâi aranjă locul unde avea să fie înmormântat – sub o magnolie uriașă dintr-un vechi cimitir musulman. Apoi găsi câțiva cântăreți sufiți care acceptară să cânte la nai și le trimise un e-mail prietenilor lui Aziz de pretutindeni, invitându-i la înmormântare. Spre încântarea ei, foarte mulți reușiră să ajungă, din locuri îndepărtate precum Cape Town, Sankt Petersburg, Murshidabad și São Paulo. Printre ei se aflau fotografi ca și el, dar și oameni de știință, jurnaliști, scriitori, dansatori, sculptori, oameni de afaceri, fermieri, femei casnice și copiii adoptivi ai lui Aziz.

A fost o ceremonie plină de căldură și veselie, la care au participat oameni de toate credințele. I-au sărbătorit moartea, așa cum știau că și-ar fi dorit. Copiii s-au jucat fericiți, lăsați în voia lor. Un poet mexican a împărțit *pan de los muertos*¹, iar un vechi prieten scoțian al lui Aziz a aruncat petale de trandafiri asupra tuturor, ca o ploaie de confetti, fiecare o mărturie colorată a faptului că moartea nu era ceva de care să te temi. Unul dintre localnici, un musulman bătrân și gârbovit, care urmărea întreaga scenă cu un rânjet larg și ochi sfredelitori, a spus că asta era probabil cea mai deșucheată înmormântare la care fusese martor orașul Konya, în afară de cea a lui Mawlana cu multe secole în urmă.

1. Tip special de pâine care se prepară în Mexic și se servește de Ziua Morților, sărbătorită pe 2 noiembrie.

La două zile după înmormântare, în sfârșit singură, Ella rătăcea prin oraș, privind familiile care treceau pe lângă ea, negustorii în magazinele lor și vânzătorii ambulanzii dornici să-i vândă ceva, orice. Oamenii se uitau lung la această americană plimbându-se printre ei cu ochii umflați de plâns. Era o străină aici, o străină oriunde.

Întorcându-se la hotel, înainte să predea camera și să pornească spre aeroport, Ella își scoase jacheta și îmbracă un pulover de angora pufos, de culoarea piersicii. *O culoare prea umilă și docilă pentru o femeie care încearcă să nu fie deloc așa*, se gândi ea. Apoi o sună pe Jeannette, singura dintre cei trei copii ai ei care o susținuse în hotărârea de a-și urma inima. Orly și Avi încă nu vorbeau cu mama lor.

— Mamă! Ești bine? întrebă Jeannette cu multă căldură în glas.

Ella se aplecă înainte în spațiul gol și zâmbi de parcă fiica ei ar fi stat chiar în fața sa. Apoi spuse cu o voce abia auzită:

— Aziz a murit.

— O, mamă, îmi pare așa de rău.

Urmă o pauză scurtă, amândouă gândindu-se ce să spună. Jeannette rupse în sfârșit tăcerea.

— Mamă, o să vii acasă acum?

Ella plecă gânditoare capul. În întrebarea fiicei sale auzea o altă întrebare nerostită. Avea să se întoarcă în Northampton la soțul ei și să oprească procesul de divorț, care se transformase deja într-un labirint de resentimente și acuzații reciproce? Oare ce-avea să facă acum? Nu avea nici un ban, și nici serviciu. Dar putea oricând să dea lecții particulare de engleză, să lucreze la o revistă sau, cine știe, să fie un bun redactor de carte într-o zi.

Închizând o clipă ochii, Ella profeti cu o convingere și încredere triumfătoare ce aveau să-i aducă zilele care se întindeau înaintea ei. Nu mai fusese niciodată de capul ei până acum, și totuși, lucru ciudat, nu se simțea singură.

— Mi-a fost dor de tine, iubito, zise. Mi-a fost dor și de frațele și sora ta. O să veniți să mă vedeți?

— Sigur că da, mamă... vom veni... dar ce ai de gând să faci acum? Ești sigură că nu te întorci?

— Plec la Amsterdam, răspuse Ella. Au niște apartamente mici și grozav de drăguțe acolo, cu vedere spre canale. Pot să închiriez unul. Va trebui să mă deprind cu mersul pe bicicletă. Nu știu... Nu vreau să fac planuri, draga mea. O să încerc să

trăiesc câte o zi pe rând. O să văd ce-mi spune inima. *Este una dintre cele patruzeci de legi, nu-i așa?*

— Ce legi, mamă? Despre ce vorbești?

Ella se apropie de fereastră și privi cerul, care era de un indigo uimitor în toate direcțiile, se învârtea cu o viteză nevăzută, numai a lui, topindu-se în nimic și întâlnind acolo infinite posibilități, ca un derviș rotitor.

— E cea de-a patruzecia lege: *O viață fără iubire e lipsită de însemnătate. Nu te întreba ce fel de iubire ar trebui să cauți, spirituală ori materială, divină ori pământească, răsăriteană sau apuseană... Împărțirile duc doar la alte împărțiri. Iubirea nu poate fi nici numită, nici lămurită. E ceea ce e, pur și simplu.*

*Iubirea e apa vieții. Iar cel ce iubește e un suflet de foc!
Lumea se învârte altfel când focul iubește apa.*

Mulțumiri

Dost înseamnă „prieten“ în turcă. Le datorez mai multă recunoștință decât aș fi în stare să exprim vreodată prietenilor de pretutindeni – Istanbul, Amsterdam, Berlin și Londra. Mulți oameni m-au inspirat în scrierea acestui roman prin poveștile și tăcerile lor. Îi sunt adânc recunoscătoare lui Marly Rusoff, agentul meu literar, care a crezut în mine încă din prima zi și mi-a citit gândurile cu acel al treilea ochi al ei. Îi mulțumesc dragului Michael Radulescu pentru sprijinul și încrederea lui neîncetate și pentru că mi-a fost pur și simplu alături când am avut nevoie de ajutor. Îi rămân îndatorată editorului meu, Paul Slovak, pentru multele contribuții valoroase și înțelepciunea sa lăuntrică, dar și pentru sugestiile sale indispensabile în timp ce manuscrisul călătorea între Istanbul și New York.

Le datorez mulțumiri speciale sufiților din întreaga lume, celor pe care i-am cunoscut până acum și celor pe care îmi rămâne să-i cunosc, având poate nume și pașapoarte diferite, dar întotdeauna aceeași capacitate uimitoare de-a vedea lucrurile din două puncte de vedere, al lor și al altuia. Vă mulțumesc, dragă Zeynep, Emir, Hande și Beyza, pentru timpul, răbdarea, amicitia și contribuțiile voastre prețioase. Cele mai calde mulțumiri lui Mercan Dede pentru inima sa mărinimoasă și prietenia sa unică.

În încheiere, le mulțumesc lui Eyup și copiilor mei pentru că i-au arătat acestui suflet al meu de nomad că e posibil să te așezi într-un loc și totuși să fii liber. Cartea aceasta vă datorează mai mult decât pot spune în cuvinte.

Surse

În timp ce scriam acest roman, mi-au fost de mare ajutor lecturile din *Mathnawi* de R.A. Nicholson și *The Autobiography of Shams-i Tabrizi* de William Chittick. Le sunt îndatorată lucrărilor lui William Chittick, Coleman Barks, Idris Shah, Kabir Helminski, Camille Helminski, Refik Algan, Franklin D. Lewis și Annemarie Schimmel.

Poemele lui Rumi provin din următoarele surse:

William Chittick, *The Sufi Path of Love*, Albany, State University of New York, 1983;

Coleman Barks, *A Year with Rumi*, New York, Harper Collins, 2006 și *Essential Rumi*, 1995;

Kabir Helminski, *The Rumi Collection*, Boston, Shambhala Publications, 2005.

Poemele de Omar Khayyām în traducerea lui Richard Le Gallienne pot fi găsite pe site-ul http://en.wikipedia.org/wiki/Rubaiyat_of_Omar_Khayyam.

Dintre cele două traduceri ale versetelor din sura *Al-Nisa*, prima îi aparține lui M.H. Shakir (*The Qur'an*, translated by M.H. Shakir, 1993), iar cea de-a doua lui Ahmed Ali (*Al-Qur'an: A Contemporary Translation*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 2001).